NAZIONALE BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
12
18 E
29

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

1325

I
23
A

14-9.A.44.

Digitized by Google

Digitized by Google

SCIENTIA MEDIA
AD EXAMEN REVOCATA.

PER

GERMANVM

PHILALETHEN

Eupiſtinum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

DUACI,
Ex Typographiâ JOANNIS PATTE', ſub
Signo Nativitatis. 1670.

BIBLIOTECA VITTORIO EMANUELE ROMA

Digitized by Google

Liber C S P Cawley ab Assumptione
sub nove Seminarii [illegible].

Digitized by Google

CANDIDO
LECTORI
GERMANUS PHILALETHES EUPISTINUS.

EO ſemper animo fui, BENIGNE LECTOR, ut ſicuti ſincero veritatis ſtudio pręclarum mihi nomen adſciveram: ita modo agendi ſuppari oſtendere contenderem, non vanam mihi larvam aſſumpſiſſe, ſed veram indolis meæ expreſſiſſe imaginem; cujus profectò non nudam aliquam hoc poſteriori Opuſculo noſtro aſſertionem, ſed ſpecimen tibi genuinum dare propoſitum eſt. Non ita pridem incideram in librum P. Henao Jeſuitæ, in quo plurima congeſtâ reperi in commendationem Scientię Mediæ; & quidem tantâ veritatis præſidentiâ affirmata, ut miram in mente rei tot teſtimonijs phaleratæ formam mihi effinxerim, nec unquam occurrerit vel hilum de fide viri dubitare: & me porrò (pro aſſumpti nominis ratione) verum & ſincerum veritatis amatorem, bonę fi-

dei hominem fore omninò exiſtimarem, ſi ea proferrem compendio conſcripta, quæ fuſiùs ipſe proſecutus, ſolo fultus (ut aiebat) numine veritatis. Quod cùm publici juris feciſſem, non me leviter perculit, quod illud, unde impacatos multorum animos veritatis ſperaveram lumine demulcendos in deridiculum paſſim à Doctioribus traduceretur, & libellum commiſeratione dignum potiùs, quàm reſponſione jactitarent. In quo teſtimonia præſertim peregrina congererentur, dum interea quæ apud nos circa rem propoſitam geſta eſſent, quorum certa ad manum haberent teſtimonia, narratione non ſincerâ veritati elucidandæ, ſed adornandæ fraudi exquiſitâ verborum nebulâ proferrentur.

His ergo permotus, ex congenito veritatis amore, rem ad limam revocare ſtatui, & donec de extraneis certior fierem, cùm noſtratia nutarent, ſubiit animum rei medullam propenſiùs conſiderare. In quo ſanè mihi contigit, quod poma legentibus ad oram lacus Aſphaltitis, qui ex grato fructuum aſpectu paratas guſtui delicias minantur, quos tamen ubi deguſtarunt, pulpam planè inſipidam, & veluti cineream offendunt, quæ vel levi contactu preſſa fumum exhalat, & fatiſcit in vagum pulverem. Ita cum aſſiduâ meditatione rem illam operoſiùs diſcuſſiſſem, ſpeciem quamdam non ingratam reperi, quæ libero arbitrio liberaliſſimè indulgens hominis ingenium primo aſpectu ſuaviſſimè allicit, cujus tamen cùm penitiora rimarer exteriorem pulchritudinem exhibuiſſe deprehendi, quæ

ſuc-

ſucculentum quidpiam portendere viſa; nihil niſi fruges inſipidas cohibet, quas ſi attentiori mentis indagine permolere velis, in fuliginem ſtatim favillaceum diſſolventur, decinerati ſoli funeſtos indices. Quod tibi candidè fateri veritatis ſtudioſum decuit, ſicut & ſperatam prioris libelli fidem hoc poſteriori deſtruere, in quo certè deluſum ſe fateri non erubeſcet ille, qui huic ſapientię effato unà mecum conſentiet: *Homo ſum, humani nihil à me aliennm puto.* VALE.

Digitized by Google

INDEX

CAPITVM, ARTICVLORVM, PARAGRAPHORUMQUE IN HOC OPVSCVLO CONTENTORUM.

CAPUT J.

DEFORMITAS SCIENTIÆ MEDIÆ.

ARTICULUS J.

Scientia Media probatur eſſe gratiæ inimica. *pag.* 4.

§. 1. S*CIENTIA Media affirmat aliquid eſſe à libero arbitrio, quod non eſt effectivè ab auxilio gratiæ.* 4.

§. 2. *Ex probato Antecedente deducitur Scientiam Mediam eſſe gratiæ inimicam.* 9.

§. 3.

§. 3. *Solvitur quidam locus S. Auguſtini, in quo P. Annatus objectionem errantium accepit pro ſolutione S. Auguſtini.* 13.

§. 4. *Breviter explicatur in quo deficiunt Molinæ diſcipuli.* 16.

ARTICULUS IJ.

Scientia Media SS. Auguſtino, & Thomę contraria oſtenditur. 22.

§. 1. *Terque Eccleſiæ Sol agnovit plenitudinem poteſtatis excludere Scientiam Mediam.* 22

§. 2. *Vterque Eccleſiæ Sol affirmat Deum decernere ex plenitudine poteſtatis.* 25.

§. 3. *Ex Antitheſi S. Auguſtini, & Molinæ, nec-non ex quâdam concluſione P. Annati confirmatur intenta contrarietas.* 28.

§. 4. *Cenſuræ Facultatum Sacræ Theologię Lovanienſis, ac Duacenſis non cenſurando, ſed recitando proferuntur.* 33.

ARTICULUS IIJ.

Scientia Media evertit libertatem. 67.

§. 1. *Tribus rationibus probatur Scientiam Mediam evertere libertatem.* 68.

§. 2. *Ex oppoſito prædeterminatio phyſica ſtabilitur.* 73.
§. 3. *Veritas prędeterminationis phyſicæ corroboratur ex teſtimonio D. Thomæ extendentis illam ad materiale peccati; quam doctrinam ex S. Auguſtino deſumpſit Angelicus Præceptor.* 80.
§. 4. *Suavitas prædeterminationis phyſicæ proponitur.* 86.
§. 5. *Concurſus prævius & ſimultaneus comparantur inter ſe.* 91.

CAPUT IJ.

Vanitas Pigmentorum Scientiæ Mediæ. 98.

ARTICULUS J.

Secluſâ Scientiâ Mediâ Deus non pręcipit impoſſibilia. 99.

§. 1. QVæ diverſa fuerit ratio ſcribendi S. Auguſtini, & S. Thomæ? 100.
§. 2. *Primum principium ad conciliandum utriuſque Solis diſcipulos circa differentiam naturæ ſanę, & infirmæ.* 104.
§. 3. *Secundum principium ex doctrinâ Angelicâ deſumptum pro concordiâ intentatâ.* 111.
§. 4. *Concordia diſcipulorum utriuſque Solis quoad naturę ſanitatem.* 122.

§. 5.

§. 5. *Concordia diſcipulorum utriuſque Solis quoad naturæ infirmitatem.* 127.
§. 6. *Breviter colligitur differentia naturę ſanæ à naturâ lapsâ ſecundùm utriuſque Solis diſcipulos.* 133.
§. 7. *Eadem concordia pro phyſicâ prædeterminatione.* 142.
§. 8. *Similis concordia contra gratiam Moliniſticam.* 157.
§. 9. *Altera pars concordiæ contra gratiam ſufficientem Moliniſticam.* 171.
§. Ultim. *Declaratur poſſibilitas mandatorum Dei.* 186.

ARTICULUS IJ

Seclusâ Scientiâ Mediâ Deus non neceſſitat liberum arbitrium. 206.

§. 1. *Quadam præmittuntur ad dictorum, & dicendorum concordiam.* 206.
§. 2. *Conditio P. Annati ad libertatem requiſita exploditur.* 209.
§. 3. *Afferuntur plura abſurda quæ ex ſupradictâ conditione P. Annati ſequuntur.* 214.
§. 4. *Secundum libertatis Pigmentum ex determinatione voluntatis,* 218.
§. 5. *Tertium libertatis Pigmentum ex ſuppoſitione antecedente.* 228.
§. 6. *Satisfit quibuſdam objectionibus contra doctrinam de judicio indifferenti traditam.* 235.
§. 7. *Corollarium concilians* Delectationem victricem *cum gratiâ phyſicè prædeterminante.* 242.

§. 8.

§. 8. *Quartum libertatis Pigmentum ex Concilio Trident. vera quoque ſenſus compoſiti & diviſi intelligentia traditur.* 250.

§. 9. *Eadem Concilij authoritas efficaciùs in Moliniſtas retorquetur. Quid de SS. Ignatio, & Xaverio? Mala fides P. Annati, ſuique contradictio.* 260.

§. Ult. *Corollarium notatu digniſſimum: quia à nullo Moliniſtâ huc uſque infirmatum, nec unquam eſt infirmandum.* 271.

ARTICULUS IIJ.

Seclusâ Scientiâ Mediâ Deus non eſt cauſa peccati. 286.

§. 1. *Nulla eſt inter concurſum prævium, & pediſſequum quoad cauſandum peccatum differentia. Si quæ eſſet, magis deberet dici cauſa peccati concurſus pediſſequus, quam prævius.* 287.

§. 2. *Dilucidè explicatur, quæ ſit illa ratio, ad quam in actu peccati ſequitur malitia.* 294.

§. 3. *Demonſtratur, motionem Dei phyſicè prædeterminantem non cauſare in actu peccati illam rationem, ad quam ſequitur malitia; ac proinde nullius peccati eſſe cauſam.* 304.

§. 4. *Rejiciuntur Cavillationes P. Annati.* 312.

§. 5. *Continuantur Cavilli Moliniſtarum.* 319.

§. Ultim. P. *Annato pulſanti aperitur diſcrimen Calviniſmi.* 331.

ARTICULUS IV.

Authoritatibus S. Auguſtini, & S. Thomæ abutuntur Moliniſtæ ad defenſionem Scientię Mediæ. 342.

§. 1. *Solvitur difficultas de vocatione congruâ ex quæſtione ſecunda ad Simplicianum.* 343.

§. 2. *Alia difficultas tollitur de duobus æqualiter tentatis ex lib.* 12. *de* Civit. *Dei, quo loco abutitur P. Annatus.* 350.

§. 3. *Explicatur locus S. Auguſtini, quo dicit, quod* anima non deſerta eſt, ut deſereret, ſed ut deſereretur deſeruit: *Quem locum aſtutè truncat P. Annatus.* 358.

§. 4. *Interponitur quædam quæſtio multum obſervanda: & ex eâ conciliantur utriuſque Solis diſcipuli quoad ſtatum naturæ puræ.* 364.

§. 5. *Abutuntur Moliniſtę authoritatibus Angelici Doctoris.* 373.

§. 6. *Objectio de voluntate antecedente, cum Replicâ de cauſa reprobationis,* 382.

§. 7. *Plurimum hallucinantur Moliniſtæ circa doctrinam Angelicam de cognitione futurorum contingentium.* 387.

§. 8. *Collationes Alphabeticæ cum triplici Scientiæ Mediæ funiculo in gratiam* Nuperi Controversiæ Propositoris. 396.

§. Ultim. *Corollarium totius Opuſculi: & conficta propoſitionum Leſſij approbatio.* 403.

APPRO-

APPROBATIO.

Eximij Domini D. Nicolai Ioſephi de la Verdure, S. Theologiæ Doctoris, & Profeſſoris Regij, & ordinarij, Inſignis Eccleſiæ Collegiatæ D. Petri Canonici, Collegij Regij Regentis.

LEgi & diligenter examinavi librum, cui titulus eſt: SCIENTIA MEDIA AD EXAMEN REVOCATA PER GERMANUM PHILALETHEN Eupiſtinum, in quo nihil ſanæ doctrinæ, aut moribus contrarium reperi, ſed in eo clarè & invictè probatum vidi Scientiam Mediam ab omnibus reijciendam, tum ut omnipotentiæ Dei parum conformem, tum ut principijs DD. Auguſtini, & Thomæ, quorum nuper Alexandro VII. fuere INCONCUSSA TUTISSIMAQVE DOGMATA, evidenter repugnantem, atque concordem de neceſſitate prędeterminationis phyſicæ in omni ſtatu, & ad omnem actum, etiam illum, qui eſt materiale peccati, utriuſque Eccleſiæ Solis mentem ita ſolidè, & ſubtiliter ſtabilitam perſpexi, ut verè THOMAM IN AUGUSTINO, ET AVGUSTINVM IN THOMA loqui, omnem cordatum Theologum agnoſcere neceſſe ſit Quare eum prælo planè dignum cenſeo. Datum Duaci die 1. Aprilis 1670

NICOLAUS JOSEPHVS DE LA VERDVRE,
S. Theologiæ Doctor, & Profeſſor Regius, & Ordinarius.

SCIENTIA
MEDIA
AD EXAMEN
REVOCATA.

Proëmium.

1. HABET Scientia Media multa fucis illita, quæ luce debent purgari novâ: ut ſi ſine fuco videretur', etiam à ſuis Defenſoribus deſpiceretur. Amore igitur ſolius veritatis ſuccenſus, duo de hâc Scientiâ fucatâ propono examinanda. Primum, quæ ſit illius ſine fuco deformitas? ut impleti confuſione Defenſores ejus, Chriſti gratiam invocent, juxta illud Pſalm. 82. *Imple facies eorum ignominiâ* (confuſione) *& quærent Nomen tuum Domine.* Secundum, quæ ſit ſuorum pigmentorum vanitas, quibus, ut vera appareret, ſe ornavit; ei enim poteſt appropriari

illud Iſai. 57. *Ornaſti te Regi unguento, & multiplicaſti pigmenta tua, miſiſti Legatos tuos procul, & humiliata es.* Ad radicem ſecurim poſui: quamvis enim pluribus alijs principijs Scientia Media ſuccidatur; hoc tamen unico eradicatur, videlicet Deum decernere ex plenitudine poteſtatis non ex præſcientia, Deum ſe habere ut regem voluntatis non ut ejus pediſſequum: ſive in terminis Proſperi, præſcientiam quodam ordine eſſe ſubnixam propoſito, non verò è contra per præſcientiam poſſe ſtare propoſitum.

II. Quare Scientia Media ſummè mihi diſplicet, ejuſque deformitatem odio habeo: illius tamen Defenſores, quoad Perſonas, ſummè veneror; eoſque ſolo veritatis amore nihil cenſurans, impugno. Ideò non approbo dictum cujuſdam Junioris, Molinæ diſcipulis acriori lixivio capita eſſe lavanda, quia eos durioris & craſſioris corij eſſe, aiebat, & ubi non inſigniter perfricantur, putant ſe palpari & laudari. Magis placet temperatus zelus P. Annati, quem imitari conabor, non in fucato eloquentiæ ſuæ ſtylo, ſed in ſpiritu veritatis, & claritate doctrinæ, à quibus in ſuis libris de Scientiâ Mediâ compoſitis prædictus Pater ſæpiùs diſceſſit. *Si quis eſt Domini jungatur mihi*, Exodi 32.

CAPVT

CAPUT J.

DEFORMITAS SCIENTIÆ MEDIÆ.

IIJ. Deformitas eſt carentia pulchritudinis. Pulchritudo animæ eſt gratia, quia candor animæ ſanctificatæ, teſte D. Thomâ ſuper Pſalm. 50. excedit omnem pulchritudinem corporalem. Pulchritudo Cordati Theologi, & præcipuè in hâc materiâ, eſt authoritas SS. Auguſtini & Thomæ; *Hi ſunt duæ olivæ, & duo candelabra in conſpectu Domini terræ ſtantes*, Apoc. 11. quorum doctrinâ fulget Eccleſia, ut Sole Luna; ſicut lux Solis tribuit Lunæ ſuam pulchritudinem, ita authoritas utriuſque Solis Eccleſię, ingeminat decorem Cordati Theologi. Pulchritudo libertatis creatę eſt perfecta ad Deum ſubjectio, de quâ poteſt intelligi illud Cantic. 7. *Quam pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis filia Principis. Greſſus* ſunt actus voluntatis; *greſſus tui* ſunt actus liberi propter dominium arbitrij; hi greſſus in calceamentis Gratiæ victricis, et prædeterminantis pulchri ſunt, quia procedunt à filiâ Principis, id eſt, à voluntate ſubditâ Chriſto qui eſt Princeps Regum terræ; & ait, *Si ergo vos Filius liberaverit, verè liberi eritis*, Joan. 8. Hoc triplici decore carere Scientiam Med. probare intendo. Videtur enim gratiæ inimica, SS. Auguſtino & Thomæ contraria;

libertatiſque everſiva, eam Liberatori ſuo non ſubijciendo. Hæc tria in hoc Capite ad examen Cordati Theologi revocamus, nihil cenſurantes.

ARTICULUS I.

Scientia Media probatur eſſe gratiæ inimica.

IV. SCientiam Mediam eſſe gratię inimicam hoc enthymemate demonſtro. Scientia media affirmat aliquid eſſe à libero arbitrio quod non eſt effectivè ab auxilio gratiæ: ergo Scientia media eſt gratiæ inimica. Antecedens & Conſequentia probantur ſequentibus paragraphis.

§. I. *Scientia media affirmat aliquid eſſe à libero arbitrio, quod non eſt effectivè ab auxilio gratiæ.*

HÆc propoſitio ſic demonſtratur: Petrus non accipit effectivè ab auxilio gratię, quod ſe determinet ad amandum: ſed Petrus accipit à libero arbitrio quod ſe determinet ad amandum, ergo Petrus accipit aliquid à libero arbitrio, quod non accipit effectivè ab auxilio gratiæ. Minor patet. Major etiam conſtat: quia auxilium gratiæ determinatur à libero arbitrio ad amorem; cùm enim auxilium gratiæ de ſe ſit indifferens ad amorem, & ad odium, liberum arbitrium ſuâ determinatione facit, quod ſit ad amorem. Implicat autem, quod aliquid effectivè determinet illud,

lud, à quo effectivè determinatur. Eſt ergo Major illa vera, quod Petrus non accipit ab auxilio gratiæ, quod ſe determinet ad amorem, ac proinde ſi Petrus accipiat hoc à libero arbitrio, oportet ut aliquid habeat ex ſuo libero arbitrio, quod non habeat ex auxilio gratię.

V. Nec opus eſſet in hoc amplius immorari, cùm Molinæ diſcipuli hoc ipſum non diffiteantur. Leſſius enim apertè fatetur lib. de grat. c. 11. n. 8. & 11. *Liberum arbitrium directè eſſe cauſam cur hìc & nunc Deus influat in opus, tum per ſua dona, tum per ſeipſum; non autem donum & gratiam, cur liberum arbitrium hìc, & nunc influat.* Ita & omnes alij, qui non poſſunt concipere, quomodo amor ut eſt à libero arbitrio, poſſit eſſe à Deo ſub iſtâ præcisâ ratione; & tamen in Scholis clamant, quod Deus faciat liberum arbitrium agere. Quid eſt, quęſo, agere, niſi actionem ęgredi ab agente? vel potiùs eſſe ipſam egreſſionem? ſi ergo Deus facit quod liberum arbitrium amet, facit etiam quod amor egrediatur à libero arbitrio; ac proinde amor, ut egreditur à libero arbitrio, erit à Deo. Non minus ac actio inſtrumentalis, quæ ſub iſtâ ratione præcisâ, ſub quâ eſt ab inſtrumento, eſt etiam à causâ principali. Sed cùm Molinæ diſcipuli non habeant in mente, niſi ſuum concurſum ſimultaneum; in quo actio, ut eſt ab uno agente, non eſt ab alio; oportet ut dum urgentur teſtimonijs S. Scripturæ, & SS. Patrum, quod Deus faciat nos credere, amare, ambulare in præceptis ſuis &c. verbis dicant Deum facere quod liberum arbitrium

agat; mente verò non poſſint illud concipere, ac proinde patiantur ſpiritûs contradictionem.

VJ. Verumtamen cùm ex hoc principio totaliter in ſuâ radice denudetur Scientia media, quantumvis ultrò donetur ab adverſarijs, expedit illud radicitus explicare. Ideò ſciendum eſt quod hæc propoſitio: *Voluntas mota ab auxilio gratiæ amabit*, eſt ſimilis iſti: *planta mota ab influentiâ Solis germinabit*. Neutra enim apud Molinæ diſcipulos habet abſolutam veritatem, ſed ſolùm conditionatam. Quia non eſt verum infallibiliter, quod planta mota à Sole germinabit, niſi ſub hâc conditione, ſi planta fuerit bene diſpoſita. Sicut nec eſt infallibiliter verum apud Moliniſtas, quod voluntas mota ab auxilio gratię amabit, niſi ſub hâc conditione, ſi voluntas ſe determinet ad amorem. Ex quo apparet, quod ſicut influentia Solis non cauſat diſpoſitionem plantæ, & ideò præſupponit illam: ita & auxilium gratiæ non cauſat determinationem liberi arbitrij, ſed præſupponit illam.

Unde ſequitur, quod Angelus movens Solem debet prævidere diſpoſitionem plantæ, antequam poſſit decernere efficaciter germinationem plantę per influentiam Solis; ſimiliter Deus debet prævidere determinationem liberi arbitrij antequam decernat efficaciter amorem liberi arbitrij per auxilium gratiæ. E contra ſi diſpoſitio plantę eſſet effectivè ab influentiâ Solis, tunc Angelus movens Solem, abſque aliâ prævifione diſpoſitionis plantæ, poſſet efficaciter decernere illius germinationem. Similiter ſi determinatio liberi arbitrij

eſſet

eſſet effectivè ab auxilio gratiæ, tunc Deus abſque ullâ prçviſione prædictæ determinationis poſſet efficaciter decernere amorem liberi arbitrij. Pluſquam igitur manifeſtum eſt, radicem Scientiæ mediç eſſe, quod aliquid ſit à libero arbitrio procedens, quod non ſubditur cauſalitati gratię. In quo credimus Scientiam Mediam eſſe gratiæ inimicam.

VIJ. Tota hæc doctrina deſumitur ex Doctore Angelico de verit. q. 6. a. 3. ad 4. ubi ſic ſibi objicit: *Omnis certitudo quæ eſt cum ſuppoſitione alicujus, non eſt certitudo abſoluta, ſed conditionalis; ſicut non eſt certum ſi Sol cauſet fructum in plantâ, niſi cum hâc conditione, ſi virtus generativa in plantâ fuerit bene diſpoſita propter hoc quod diſpoſitio Solis ad effectum prædictum præſupponit virtutem plantæ, quaſi cauſam ſecundam. Si igitur certitudo prædeſtinationis ſit cum præſuppoſitione ſecundæ cauſæ, non eſt certitudo abſoluta, ſed conditionalis tantùm*, &c.

Ad hoc argumentum ſic reſpondet Angelicus Doctor: *Dicendum quod cauſa ſecunda, quam oportet ſupponere ad inducendum prædeſtinationis effectum, etiam ordini prædeſtinationis ſubjacet; non autem eſt ita in virtutibus inferioribus reſpectu alicujus ſuperioris virtutis agentis. Et ideò ordo divinæ prędeſtinationis, quamvis ſit cum ſuppoſitione voluntatis humanæ, nihilominùs tamen abſolutam habet certitudinem*, &c.

Quaſi diceret: determinatio liberi arbitrij, quam oportet ſupponere ad amorem, etiam cauſalitati gratiæ ſubjacet, & ideò motio divinæ gratię ad amorem, quamvis ad illum ſe determinet liberum arbitrium, nihilo-

hilominùs tamen abſolutam habet certitudinem.

VIIJ. Confirmatur hoc ipſum ex moralibus. Quando Prælatus ſcit aliquem Religioſum in omnibus ſibi eſſe ſubjectum, nec ſe movere ad aliquid agendum niſi ex imperio ſui Prælati; tunc poteſt Prælatus decernere aliquid efficiendum per prædictum Religioſum, abſque eo quod prævideat diſpoſitionem ſui ſubditi. Unde non indiget hujuſmodi cognitione conditionatâ, ſi in tali occaſione imperavero huic Religioſo, ipſe efficiet actionem imperatam; vel, ut imperem illi efficaciter, debeo in iſtis circumſtantijs illi declarare meam voluntatem, alioqui non eſſet diſpoſitus ad mihi obediendum. E contra quando ſcit Prælatus Religioſum non ſemper moveri ex imperio ſuo, ſed multa facere pro ſuâ voluntate, tunc ut decernat efficaciter, & imperet efficaciter aliquid tali Religioſo, debet per ſcientiam ſuam prius explorare diſpoſitionem ſui ſubditi, & uti ſupradictâ cognitione conditionatâ.

Ecce quomodo Prælatus ad imperandum aliquid efficaciter, illudque decernendum non indiget aliquâ ſcientiâ explorante diſpoſitionem Religioſi, niſi quando in actione Religioſi eſt aliquid quod non procedit ex imperio Prælati. Ubi autem Religioſus nihil agit niſi ex imperio Prælati, non eſt opus ut prius præſcientiâ exploret, antequam ſuo imperio decernat. Unde in Evangelio de Centurione legimus, quod homo erat ſub poteſtate conſtitutus dicens huic: *Vade, & vadit; & alij veni, & venit; & ſervo ſuo, fac hoc & facit*, Matth. 8. Prædictus Centurio ob plenam ſuorum mi-

litum

litum ſubjectionem, abſque ullâ præviâ ſcientiâ, decernit efficaciter actiones liberas ſibi ſubditorum; & Creator habens potentiſſimam poteſtatem ſupra liberum ſuę creaturę arbitrium non poterit abſque ſcientiâ aliquâ exploratrice decernere efficaciter actiones ſuæ creaturæ? Judicet cordatus Theologus.

IX. Evidens ergo eſt, radicem Scientiæ mediæ, eſſe quod aliquid ſit à libero arbitrio, quod non ſit à gratiâ, & liberum arbitriũ non accipere à gratiæ motione quod ſe determinet ad ſuum actum. Ideò impugnantes Auguſtinum, qui non totum tribuebant prædeſtinationi, ſed aliquid libero arbitrio, exiſtimantes initium fidei non eſſe effectum prædeſtinationis, debuerunt recurrere ad Scientiam mediam, & exploratricem liberi arbitrij. Vox enim eorum erat, *Prędeſtinationem inniti Scientiæ*, & quod *prædeſtinatio nihil decernit, niſi præſcientia exploraverit*, ita Fauſtus Regienſis lib. 2. de gratiâ, & libero arbitrio, c. 2. 6. & 7.

§. IJ. *Ex probato Antecedente deducitur Scientiam Mediam eſſe gratię inimicam.*

X. Firmiter ſtabilita veritate noſtri antecedentis, probatur efficaciter illius Conſequentia. Hoc ipſo quod Petrus non habeat effectivè ab auxilio gratiæ, quod ſe determinet ad amandum, gratia debet dari ex operibus: ergo Scientia media, quę hoc affirmat, erit inimica gratiæ. Patet Conſeq. ex illo Apoſtoli Rom. 11. *Si autem gratia, jam non ex operibus, alioquin*

hilominùs tamen abſolutam habet certitudinem.

VIIJ. Confirmatur hoc ipſum ex moralibus. Quando Prælatus ſcit aliquem Religioſum in omnibus ſibi eſſe ſubjectum, nec ſe movere ad aliquid agendum niſi ex imperio ſui Prælati; tunc poteſt Prælatus decernere aliquid efficiendum per prædictum Religioſum, abſque eo quod prævideat diſpoſitionem ſui ſubditi. Unde non indiget hujuſmodi cognitione conditionatâ, ſi in tali occaſione imperavero huic Religioſo, ipſe efficiet actionem imperatam; vel, ut imperem illi efficaciter, debeo in iſtis circumſtantijs illi declarare meam voluntatem, alioqui non eſſet diſpoſitus ad mihi obediendum. E contra quando ſcit Prælatus Religioſum non ſemper moveri ex imperio ſuo, ſed multa facere pro ſuâ voluntate, tunc ut decernat efficaciter, & imperet efficaciter aliquid tali Religioſo, debet per ſcientiam ſuam prius explorare diſpoſitionem ſui ſubditi, & uti ſupradictâ cognitione conditionatâ.

Ecce quomodo Prælatus ad imperandum aliquid efficaciter, illudque decernendum non indiget aliquâ ſcientiâ explorante diſpoſitionem Religioſi, niſi quando in actione Religioſi eſt aliquid quod non procedit ex imperio Prælati. Ubi autem Religioſus nihil agit niſi ex imperio Prælati, non eſt opus ut prius præſcientiâ exploret, antequam ſuo imperio decernat. Unde in Evangelio de Centurione legimus, quod homo erat ſub poteſtate conſtitutus dicens huic: *Vade, & vadit; & alij veni, & venit; & ſervo ſuo, fac hoc & facit*, Matth. 8. Prædictus Centurio ob plenam ſuorum mi-

litum

litum ſubjectionem, abſque ullâ præviâ ſcientiâ, decernit efficaciter actiones liberas ſibi ſubditorum; & Creator habens potentiſſimam poteſtatem ſupra liberum ſuę creaturę arbitrium non poterit abſque ſcientiâ aliquâ exploratrice decernere efficaciter actiones ſuæ creaturæ? Judicet cordatus Theologus.

IX. Evidens ergo eſt, radicem Scientiæ mediæ, eſſe quod aliquid ſit à libero arbitrio, quod non ſit à gratiâ, & liberum arbitriũ non accipere à gratiæ motione quod ſe determinet ad ſuum actum. Ideò impugnantes Auguſtinum, qui non totum tribuebant prædeſtinationi, ſed aliquid libero arbitrio, exiſtimantes initium fidei non eſſe effectum prædeſtinationis, debuerunt recurrere ad Scientiam mediam, & exploratricem liberi arbitrij. Vox enim eorum erat, *Prędeſtinationem inniti Scientia*, & quod *prædeſtinatio nihil decernit, niſi præſcientia exploraverit*, ita Fauſtus Regienſis lib. 2. de gratiâ, & libero arbitrio, c. 2. 6. & 7.

§. IJ. *Ex probato Antecedente deducitur Scientiam Mediam eſſe gratię inimicam*,

X. FIrmiter ſtabilita veritate noſtri antecedentis, probatur efficaciter illius Conſequentia. Hoc ipſo quod Petrus non habeat effectivè ab auxilio gratiæ, quod ſe determinet ad amandum, gratia debet dari ex operibus: ergo Scientia media, quę hoc affirmat, erit inimica gratiæ. Patet Conſeq. ex illo Apoſtoli Rom. 11. *Si autem gratia, jam non ex operibus, alioquin*

quin gratia jam non eſt gratia. Prob. Antec. Gratiam dari ex operibus, eſt gratiam dari dependenter ab aliquo opere præſuppoſito ad gratiam: ſed hoc ipſo quod Petrus non habeat ex auxilio gratiæ ſe determinare ad amandum, gratia datur dependenter à determinatione liberi arbitrij, quæ præſupponitur ad gratiam: ergo &c.

XJ. Reſpondent primò Molinæ diſcipuli, Apoſtolum non excludere dependentiam gratiæ ab operibus ſub conditione prævifis; ſed ſolùm ab operibus præſentibus, aut ſaltem abſolutè futuris.

Contra. Gratia non datur ex operibus: ergo ſecundùm Apoſtolum non datur etiam ex operibus ſub conditione prævifis. Prob. Conſeq. Hoc argumentum eſt efficax apud S. Auguſtinum: *Gratia non datur ex operibus: ergo non datur ex operibus futuris.* Iſtud ergo Argumentum erit etiam efficax: *Gratia non datur ex operibus: ergo non datur ex operibus ſub conditione prævifis.* Sicut enim S. Auguſtinus ex eo quod Apoſtolus dixit abſolutè gratiam non dari ex operibus, excludit opera futura, ita etiam debent excludi opera ſub conditione prçviſa, cùm nihil ſit determinans magis ad futura conditionatè prævifa, quàm ad futura abſolutè prævifa.

Hoc autem argumentum habet S. Auguſtinus lib. 2. contra 2. epiſt. Pel. c. 7. his verbis: *Propter quod profectò deſipitis, qui dicente veritate non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt, vos dicitis ex futuris operibus, quæ Deus illum facturum eſſe præſciebat, Iacob fuiſſe dilectum: atque ita contradicitis Apoſtolo dicenti, non ex operibus: quaſi non poſſet dicere, non ex præſentibus, ſed ex futuris operibus:*

ſed

ſed ait, non ex operibus, ut gratiam commendaret. Vos ergo ſimiliter, qui dicitis ex operibus ſub conditione prævisis dari gratiam, contradicitis Apoſtolo dicenti; non ex operibus; quaſi non poſſet dicere, non ex præſentibus, ſed ex futuris conditionatè: ſed ait; non ex operibus, ut gratiam commendaret.

XIJ. Reſpondent ſecundò Mol. diſcipuli, Apoſtolum excludere ſolùm illa opera, quæ habent rationem meriti; opera autem ſub conditione prævisa non habent rationem meriti. Non enim videtur eſſe contra Apoſtolum, aſſerere, determinationem liberi arbitrij præcedere influxum gratiæ, dummodo non præcedat per modum meriti. Hac fucatâ ſolutione cogitant Molinæ diſcipuli ſe longè recedere ab ijs qui impugnant Auguſtinum, ſed evanuerunt in cogitationibus ſuis.

Contra. Illa opera excludit Apoſtolus quæ detrahunt gratiæ: ſiquidem ait: *Non ex operibus, ut gratiam commendaret*, ſecundùm S. Auguſtinum: ſed determinatio liberi arbitrij præcedens influxum gratiæ detrahit gratiæ: ergo prædictam determinationem excludit Apoſtolus. Prob. Minor. Illud detrahit gratię, quod tollit ab auxilio gratiæ diſcretionem credentis à non credente: juxta illud 1. Cor. 4. *Quis enim te diſcernit? Quid autem habes quod non accepiſti?* Sed determinatio liberi arbitrij præcedens influxum gratiæ, tollit prædictam diſcretionem: nam hoc ipſò quod Petrus ſe determinat ad credendum antecedenter ad influxum auxilij, jam ſe diſcernit à non credente; ergo prędictum auxilium influit factâ jam diſcretione.

Confir-

Confirmatur: Illud gratiæ detrahit, quod tribuit libero arbitrio aliquid in quo glorietur: *Si autem accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis?* ait Apoſtolus 1. Cor. 4. ſed determinatio liberi arbitrij præcedens influxum gratiæ tribuit libero arbitrio aliquid in quo glorietur, ergo &c. Prob. Minor, prędicta determinatio non accipitur ab auxilio gratiæ; ergo liberum arbitrium in illâ poterit gloriari; & conſequenter detrahit gratiæ.

XIIJ. Hoc pulchrè deridet S. Auguſtinus in ſuis Impugnatoribus lib. de Prædeſt. SS. c. 2. ubi ſic ait: *Volens à ſeipſo ſibi eſſe quod credit, quaſi componit cum Deo, ut partem fidei ſibi vendicet, atque illi partem relinquat; & quod eſt clarius, primam tollit ipſe, ſequentem dat illi, & in eo quod dicit eſſe amborum, priorem ſe facit, poſteriorem Deum. Non ſic pius & humilis Doctor* Cyprianus, *qui dicit,* IN NULLO GLORIANDUM ESSE, CÙM NOSTRUM NIHIL SIT. Si noſtrum nihil ſit, peto, Qomodo determinatio liberi arbitrij poſſit antecedere influxum gratiæ? quia quidquid non eſt ex influxu gratię, noſtrum eſt. Et ſi determinatio liberi arbitrij antecedat influxum gratiæ, peto, Quomodo auxilium gratię præveniat liberum arbitrium ut ſe determinet? Reſpondeat Molinæ diſcipulus, & ſemper meminerit ejus, quod ait Auguſt. in opere imp. contra Julianum, c. 95. *Si non prævenit ut operetur eam* (volitionem) *ſed prius exiſtenti voluntati* (volitioni, ſive determinationi) *gratia cooperatur; quomodo verum eſt; Deus in nobis operatur & velle, quomodo voluntas præparatur à Domino?* Et illius, quod dicitur epiſt. Syn. Afror. Epiſc. in Sardiniâ exulum, cap.

14.

14. *In vivificandis nullum initium humanæ voluntatis expectat; ſed ipſam voluntatem bonæ faciendo vivificat.*

§. III. *Solvitur quidam locus S. Auguſtini, in quo P. Annatus objectionem errantium accepit pro ſolutione Auguſtini.*

XIV. OBjcies. S. Auguſtinus l. 1. ad Simplicianum; qu. 2. ait, quod ipſum *velle* ſit Dei, vocando; noſtrum, ſequendo: ergo non poteſt dici, quod in operatione gratię nihil ſit noſtrum. Hanc objectionem proponit P. Annatus diſp. 1. de ſcientiâ mediâ, num. 57. impreſſ. Pariſ. ſub his verbis: *Et ſi quis obmurmuret quod in conſtituendâ divinæ gratiæ congruitate illâ partes eſſe aliquas dicamus creatæ libertatis; Auguſtinum appellet, cujus eſt illa vox ad Simplicianum, ut velimus & ſuum eſſe voluit & noſtrum: ſuum vocando; noſtrum ſequendo.*

Reſpondeo, quod iſte locus ab Auguſtino diſputando profertur ſecundùm ſuum errorem, quo ante Epiſcopatum tenebatur; ſed poſtea in eodem loco refutatur.

XV. Sciendum enim eſt, S. Auguſtinum aliquando crediðiſſe, quod Deo vocanti ad bene vivendum, voluntas non ex inſpiratione divinâ, ſed ex propriâ libertate vellet bene vivere, quâ voluntate poſitâ Deus dat artem, ſive poteſtatem bene vivendi. Sicut enim ars pingendi eſt quædam poteſtas pingendi, quia illâ habitâ poteſt quis rectè pingere. Ita ars & induſtria, quâ bene vivitur, vocatur ab Auguſtino poteſtas bene vi-

vivendi. Quæ phraſis eſt multum notanda.

Hic error fuit Semipelagianorum, qui dicebant neceſſariam eſſe quidem vocationem Dei, non tamen ex inſpiratione divinâ hominem habere voluntatem credendi; ſed ex propriâ libertate illam habere, ſicut & voluntatem bene vivendi, cui poſtea Deus præſtaret bonam vitam, artem & induſtriam bene vivendi conferendo. Juxta quem errorem dixit loco citato Auguſtinus; *Aliter præſtat Deus ut velimus, aliter præſtat quod voluerimus. Vt velimus enim & ſuum eſſe voluit & noſtrum; ſuum vocando; noſtrum ſequendo. Quod autem voluerimus, ſolus præſtat, id eſt, poſſe bene agere, & ſemper beatè vivere.* Quorum verborum germanus ſenſus eſt: aliter præſtat Deus, ut velimus bene vivere, aliter præſtat ipsū *bene vivere* quod jam voluimus. Ut velimus bene vivere, & ſuum eſſe voluit, & noſtrum; ſuum vocando, noſtrum ſequendo. *Bene* autem *vivere* quod jam voluimus ſolus præſtat, artem & induſtriam bene agendi conferendo. In quo elucet error ſupradictus Semipelagianorum; ſiquidem volitionem bene vivendi tribuit tantùm Deo ratione vocationis, non ratione bonæ inſpirationis: volitio autem quæ nobis competit ex propriâ libertate & applicatione, & non ratione bonæ inſpirationis noſtra rectiſſimè dicitur.

XVJ. Hunc errorem retractavit S. Auguſtinus; Cùm enim dixiſſet: *Quod ergo credimus* (vocanti Deo) *noſtrum eſt; quod autem bonum operamur illius eſt, qui credentibus in ſe dat Spiritum Sanctum* (per quem facultas bene operandi confertur) ſtatim corrigendo ſubjungit:

jungit: *Hoc profectò non dicerem, ſi jam ſcirem fidem inter Dei munera reperiri, quæ dantur in eodem Spiritu.*

Teſtatur etiam S. Auguſtinus lib. de prædeſt. SS. c. 4. ſe hunc errorem ex ſpeciali revelatione agnoviſſe: & initio ſuæ revelationis ſcribens ad Simplicianum, ſemetipſum ex profeſſo refellendum ſuſcipit. Unde notitiam quam ſpeciali revelatione acceperat, ſtatim pro fundamento dicendorum proponit lib. 1. quæſt. 2. ad Simplician. dicens: *Noverit enim* (Deum) *ſibi præſtitiſſe, ut crederet; qui miſeretur inſpirando fidem, cujus miſertus eſt, ut adhuc infideli vocationem impertiret. Iam enim diſcernitur fidelis ab impio. Quid enim habes quod non accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis?* Hoc jacto fundamento plura ex primo errore diſputativè profert, quæ tandem refellit dicens, quod & ipſum *velle* ad miſericordiam Dei pertineat. *At illud manifeſtum eſt fruſtra nos velle niſi Deus miſereatur: illud autem neſcio quomodo dicatur: fruſtra Deum miſereri niſi nos velimus. Si enim Deus miſeretur, ergo jam volumus. Ad eandam quippe miſericordiam pertinet ut velimus. Deus enim qui operatur in nobis & velle & operari, &c.* ibid.

XVIJ. Quibus verbis & conſequentibus pleniſſimè docet, etiam ipſum *velle*, quod iſta ſuperior reſponſio homini ſolâ vocatione præcedente errando arrogaverat, Deo miſerenti, & operanti, non tantùm vocanti adſcribendum eſſe: ac proinde non eſſe ſic partiendum cum Deo *velle* & *operari*, ut dicamus *velle* eſſe Dei, & noſtrum; *Dei vocando*; *noſtrum ſequendo*; id verò quod volumus, hoc eſt, ipſum bene agere, eſſe ſolius Dei:

Sed

Sed potiùs ſicut hoc ex profeſſo explicat lib. 1. retrac. cap. 23. *utrumque* (& velle, & bene agere) *noſtrum eſt propter arbitrium voluntatis, & utrumque tamen datum eſt per Spiritum fidei, & charitatis.*

Hinc apparet quis ſit modus loquendi SS. Patrum, dum dicunt in nullo gloriandum, cùm nihil ſit noſtrum. Illud enim *noſtrum* ſolummodo excludunt quod non eſt ex ſpeciali inſpiratione Dei ſimul donatum. Juxta quem ſenſum, cùm liberum arbitrium (ut aiunt Moliniſtæ) non habeat ex ſpeciali Dei inſpiratione quod ſe determinet; prædicta determinatio erit noſtra, & in illâ poterimus gloriari.

§. IV. *Breviter explicatur in quo deficiunt Molinæ diſcipuli.*

XVIIJ. IN hoc deficiunt adverſarij, quod non diſtinguant inter principium actûs, & principium movens ad actum. Putant ſufficere ad hoc, ut actio tribuatur gratiæ & Deo, quod actio exeat à libero arbitrio informato gratiâ, & ideò comparant, & non incongruè, actionem ſupernaturalem ad voluntatem informatam gratiâ, ſicut actio naturalis comparatur ad voluntatem informatam habitu; ita ut, ſicut in actione naturali nihil exit à libero arbitrio, quod non ſit etiam ab habitu; ita & in actione ſupernaturali nihil exit à libero arbitrio, quod non ſit etiam à gratiâ.

Mirum eſt Viros adeò doctos exiſtimaſſe per hanc ſolam doctrinam ſe recedere ab impugnantibus S. Auguſtinum,

ſtinum, quibus in mentem non poterat cadere, quod ad actum ſupernaturalem non requireretur aliquod principium ſupernaturale: vox enim eorum erat: *Hominem dicimus in bono opere à Dei gratiâ ſemper adjuvari*, teſte S. Auguſtino lib. 1. ad Bonif. c. 18.

Sciendum igitur eſt, quod principium actûs eſt virtus agentis; & omne illud ſine quo non fit actus, præter applicationem, quæ conjungit actum principio, poteſt dici, quoad præſens, principium actûs. Unde oculus v. g. omnis diſpoſitio ad temperiem illius requiſita, lumen, aër, &c. poſſunt dici principium viſionis. Movens verò ad actum eſt illud, quod eſt cauſa, ut actio fiat, quę ante non ſiebat; & ut hæc actio fiat, & non illa.

Certum & indubitatum eſt in doctrinâ D. Thomæ, quod principium actûs quandoque agens, quandoque non agens, non poſſit ſibi eſſe cauſa, quod actio fiat: quia idem non poteſt de potentiâ effectivè ſe reducere ad actum, ut communiter Thomiſtæ docent 8. Phyſic. Quæ doctrina non ſolùm habet locum in naturalibus, ſed in omni etiam principio ſupernaturali. Nam gratia non eſt cauſa, quod actio fiat, quamvis ſit cauſa, quod actio quæ fit, ſit ſupernaturalis. Iſta ſunt valdè diſtinguenda, hęc actio quæ fit, eſt ſupernaturalis, & hæc actio ſupernaturalis fit: à gratiâ habetur quod actio, quæ fit à libero arbitrio, ſit ſupernaturalis; ſed non habetur à gratiâ, quod actio ſupernaturalis fiat à libero arbitrio; nec etiam habetur à gratiâ, quod hæc actio ſupernaturalis fiat

à libero arbitrio, & non iſta.

XIX. Remanet igitur difficultas de libero arbitrio non ſolùm nudè ſumpto, ſed etiam de libero arbitrio informato gratiâ. Cùm enim gratia, & quodlibet principium ſupernaturale tenens ſe ex parte virtutis non dent libero arbitrio, quod agat; Quæritur à quo liberum arbitrium informatum gratiâ habet, quod agat? Si dicas, à libero arbitrio determinante ſeipſum, contradicis Apoſtolo dicenti 1. Cor. 4. *Quis te diſcernit?* &c. Illud enim quod eſt ſibi cauſa quod agat, ſe diſcernit à non agente. Si dicas, à Deo ſpecialiter applicante, conſentis Apoſtolo dicenti: *Quid autem habes, quod non accepiſti?* Primum Molinæ diſcipuli aſſerunt: Secundum S. Auguſtini, & D. Thomæ diſcipuli unanimiter tuentur. Qui prævaleant? judicet Cordatus Theologus.

Ecce lapis offenſionis, in quo offenderunt omnes Scientiæ mediæ defenſores. Ut Catholicæ fidei doctrina clariùs eluceſcat, & ad terminos Scholæ reducatur; obſervandum eſt, quod voluntas eſt illa potentia quæ movet ad actum, hoc tamen non facit voluntas, niſi ex prævio conſilio, & præcedente aliquâ volitione: Unde volitio, quam non præcedit conſilium, & alia volitio, non eſt actio voluntatis, ut moventis ad actum, ſed voluntatis, ut ab alio motæ. Similiter omnis alia actio, ad quam voluntas non applicat potentiam mediante conſilio, & volitione finis, non tribuitur voluntati, ut moventi, & dirigenti ſe, ſed ut ab alio motæ & directæ; ita Thomiſtæ.

Hæc

Hęc diſtinctio voluntatis, ut moventis ad actum, & voluntatis, ut ab alio motę æqualiter reperitur tam in naturalibus, quàm in ſupernaturalibus: quia non petitur ex objecto, ſed ex modo tendendi in illud; ſicut diſtinctio cognitionis in diſcurſivam, & intellectivam non variatur ratione ſupernaturalitatis, quia non procedit ex objecto, ſed ex modo tendendi in objectum. Omnis ergo actio naturalis, quæ procedit à voluntate præviâ deliberatione, eſt actio voluntatis ut moventis ſe; ſimiliter omnis actio ſupernaturalis, quæ procedit à voluntate mèdiâ deliberatione, eſt actio voluntatis ut moventis ſe, & tribuitur voluntati, non principio ſupernaturali à quo elicitur; quia tale principium non ſe habet ut movens, ſed ut motum; actio autem ſemper tribuitur moventi, ut ait D. Thomas 1. 2. q. 3. a. 2. Undè prædicta actio quantumvis ſupernaturalis propriè dicitur eſſe noſtra, & in propriâ poteſtate. Omnis verò actio ſive naturalis, ſive ſupernaturalis, quæ ſine prævio conſilio, & præcedente aliquâ volitione procedit à voluntate, eſt actio voluntatis, ut ab alio motæ; nec tribuitur voluntati, nec dicitur eſſe noſtra, aut in propriâ poteſtate.

XX. Caveat Novitius Thomiſta hinc inferre omnem actionem liberam & humanam eſſe voluntatis ut moventis ſe. Nam ad actionem voluntatis liberam ſufficit, quod procedat ex judicio indifferenti: ſi ad hoc judicium indifferens moveat ſe voluntas mediante conſilio & præuiâ volitione, actio libera erit actio voluntatis, ut moventis ſe; ſi verò prædictum judicium

indifferens non ſit ex deliberatione prævia, actio libera non erit voluntatis, ut moventis ſe, ſed ut ab alio motæ.

Breviter ex prædictâ diſtinctione declaratur Doctrina S. Auguſtini. Nullus eſt tantillum habens ingenij, qui ſi legerit S. Auguſtinum (niſi fuerit Scientiâ mediâ præventus) apertè non videat, nullam, vel modicam fuiſſe difficultatem inter ipſum, & Pelagianos, ac Semipelagianos, de principio actûs boni; ſed præcipuam fuiſſe difficultatem de principio movente ad actum. S. Auguſtinus conſtanter & invictè aſſerebat hominem infirmum, nec ad ipſum velle, nec ad ipſum operari ex propriâ deliberatione & libertate ſe determinare, ſed utrumque procedere à voluntate, ut mota ab auxilio gratiæ. *Nos*, inquit; *volumus, ſed Deus in nobis operatur & velle. Nos operamur, ſed Deus in nobis operatur, & operari pro bonâ voluntate. Hoc nobis expedit & credere, & dicere: hoc eſt pium, hoc eſt verum ut ſit humilis & ſubmiſſa confeſſio, & detur totum Deo*, Auguſt de don. perſev. c. 13.

XXJ. E contra Pelagiani contendebant tam ad velle, quàm ad operari voluntatem ex propriâ libertate ſe determinare; quamvis non diffiterentur gratiam vocationis, & aliquam gratiam, quæ eſſet principium actûs. Semipelagiani volebant quidem ipſum velle procedere ex propriâ determinatione voluntatis; at ipſum operari in ſolam operationem Dei referebant. Et ſic de duobus quæ Pelagiani affirmabant, ipſi unum aſſerentes, & alterum negantes; dicti ſunt Semi-Pelagiani.

Ab

Ab utriſque longè recedunt utriuſque Solis Eccleſiæ diſcipuli, agnoſcentes cum ſuis Magiſtris, hominem infirmum ex propriâ determinatione non ſe agere ad volitionem boni, & operationem boni, ſed agi ad utrumque, juxta illud Apoſtoli Rom. 8. *Quicumque ſpiritu Dei aguntur, hi filij Dei ſunt.* Hominis ſiquidem ſani eſt, ſe tam in bono, quàm in malo regere, & gubernare; ſed hominis infirmi eſt, ſe in malis regere, & gubernare; in bonis autem à S. Spiritu regi, & gubernari. *Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, ſi vult non ſolùm vocari, verum etiam eſſe Chriſtianus,* ait S. Auguſtinus lib. de grat. Chriſt. cap. 10. Quapropter in Domino confidimus, Patres Societatis hanc gratiam quoque confeſſuros, ſuumque Bellarminum imitaturos; qui poſt mortem laudatur, quod patienter tulit mutationem quarumdam ſuarum opinionum; ita dico ſperamus, ut ſi imago primi ſęculi gloriam & ſplendorem Societatis Mundo enarravit; imago ſecundi ſęculi ejus humilitatem cœlo annuntiabit, quâ, ut purioris Doctrinæ Antiſtites veneraretur, deſeruerit *heſterna Ludovici Molinæ commenta.* Sic Mariana celeberrimus Societatis ſcriptor doctrinam Molinæ decorat lib. 4. de regim. Societ. cap. 4.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ARTICULUS IJ.

Scientia Media SS. Auguſtino, & Thomæ contraria oſtenditur.

XXIJ. NOn parva eſt, nec contemnenda deformitas in materiâ gratiæ, & prædeſtinationis, recedere à prædictis SS. Doctoribus, qui nobis conſtituti ſunt à Deo Judices veritatis. Scientiam mediam ab illis recedere, non minus ac nigrum ab albo evidenter convincitur: quia Deus ſecundùm Scientiam mediam decernit ex defectu poteſtatis; & ſecundùm Sanctos Doctores decernit ex plenitudine poteſtatis.

§. J. *Vterque Eccleſiæ Sol agnovit, plenitudinem poteſtatis excludere Scientiam Mediam.*

ARticulo præcedenti ſenſibiliter oſtendi, plenitudinem poteſtatis excludere Scientiam mediam; nunc ex utroque Eccleſiæ Sole hanc veritatem demonſtro. Imprimis S. Auguſtinus illam ſatis clarè docuit lib. de corrept. & grat. cap. 12. Ubi diſtinguit inter promiſſionem, quæ habet efficaciam ex præſcientiâ, & illam, quæ habet efficaciam ex poteſtate promittentis. Et dicit, quod promittens ex præſcientiâ non promittit quod ſuum eſt, ſed quod alterius eſt; quia hoc ipſo quod non poteſt promittere aliquid faciendum per aliquam cauſam, niſi preſciat ipſius diſpoſitio-

tionem, ſignum eſt, quod iſta cauſa non ſubdatur totaliter ſuæ poteſtati; ac proinde promittens ex præſcientiâ promittit aliquid, quod non totaliter ſubditur ſuæ poteſtati; hoc eſt quod ait Auguſtinus, promittit, non quod ſuum eſt, ſed quod alterius eſt, & quod, non à ſolâ ſuâ poteſtate, ſed ab alienâ dependet.

XXIIJ. Promittens ex plenitudine poteſtatis promittit quod ſuum eſt, & quod à ſolâ ſuâ poteſtate dependet, quamvis promittat aliquid faciendum per aliquam cauſam à ſe diſtinctam; hoc ipſo quod prædicta cauſa ei totaliter ſubdatur, & in nullo reſiſtere poteſt, de ſolâ ſuâ poteſtate promittit, & non de alienâ. Nam poteſtas quæ mihi totaliter ſubditur, & de quâ facio quidquid volo, non poteſt dici aliena poteſtas, ſed propria. Tunc verò dicitur aliena poteſtas quando mihi non ſubditur. Idem ergo eſt apud Auguſtinum, promittere non ſuum, & promittere de alienâ poteſtate; ac promittere aliquid, cujus promittens non eſt totaliter cauſa.

Audiamus Auguſtinum loco citato: *Neque enim propterea eos promiſit Abrahę, quia præſcivit à ſeipſis bonos futuros; nam ſi ita eſt, non ſuum, ſed eorum eſt quod promiſit: non autem ſic credidit Abraham, ſed non eſt infirmatus in fide, dans gloriam Deo & pleniſſimè credens; quia quæ promiſit Deus potens eſt & facere: non ait,* QUAE PRAESCIVIT, POTENS EST PROMITTERE. Vide Caput 10. de Prædeſt. Sanctorum.

XXIV. Nec à ſuo Magiſtro recedit fideliſſimus Diſcipulus S. Thomas, qui etiam optimè animadvertit, præſcientiâ non poſſe requiri ad efficaciam prędeſtinationis,

niſi ex ſuppoſitione quod aliquid ſit ex libero arbitrio, quod non ſit effectivè à gratiâ, aut prædeſtinatione. Cùm enim aliqui dicerent, quod ideò Deus prǫordinavit ſe ei daturum gratiam, quem præſcivit bene uſurum gratiâ, de his ſic ait 1.p.q.23.a.5. *Sed iſti videntur diſtinxiſſe inter id quod eſt ex gratiâ, & id quod eſt ex libero arbitrio, quaſi non poſſit eſſe idem ex utroque.......... Non eſt autem diſtinctū, quod eſt ex libero arbitrio, & ex prǫdeſtinatione, ſicut nec eſt diſtinctum, quod eſt ex causâ ſecundâ, & causâ primâ. Divina enim providentia producit effectus per operationes cauſarum ſecundarum, ut ſupra dictum eſt. Vnde & id quod eſt per liberum arbitrium eſt ex prǫdeſtinatione.*

Hìc ſecundùm D. Thomam apparet, quod prǫſcientia determinationis liberi arbitrij, ſive boni uſus gratiæ non poſſit præcedǫre prædeſtinationem, niſi apud eos, qui dicunt prædictam determinationem, aut bonum uſum non eſſe effectum prædeſtinationis, & gratiæ. Etenim cùm hujuſmodi præſciētia, ſit aliqua cauſa prǫdeſtinationis, impoſſibile eſt, id, quod per illam futurum præſcitur, eſſe effectum prædeſtinationis. Et ideò D. Thomas conſtanter negat hujuſmodi præſcientiam boni uſûs, ex hoc ſolùm, quod ipſe bonus uſus, & quidquid poteſt ordinare hominem ad ſalutem cadit ſub prædeſtinatione, tanquam effectus ejus: ſic enim ibid. ait: *Et ſic impoſſibile eſt quod totus prædeſtinationis effectus in communi habeat aliquam cauſam ex parte noſtrâ. Quia quidquid eſt in homine ordinans ipſum in ſalutem comprehenditur totum ſub effectu prædeſtinationis, etiam*

etiam ipſa preparatio ad gratiam. Neque enim hoc fit niſi per auxilium divinum, ſecundùm illud Thren. ult. Converte nos Domine ad te, & convertemur. Vide infra num. 234. ubi aliud S. Auguſtini teſtimonium adducitur confirmans efficaciter quę hic dicuntur.

§. IJ. *Vterque Eccleſię Sol affirmat, Deum decernere ex plenitudine poteſtatis.*

XXV. SI ſemel, ut jam vidimus, plenitudo poteſtatis excludat Scientiam mediam, pluſquam manifeſtum erit, utrumque Eccleſiæ Solem ſcientiam mediam non admiſiſſe; nam evidens eſt, utrumque Sanctum affirmare, quod Deus decernat efficaciter ex plenitudine ſuæ poteſtatis.

Quid ſignificant aliud verba S. Auguſtini *Lib. de corrept. & gratiâ, cap.* 12. dum dicit, quod per gratiam voluntas indeclinabiliter & inſuperabiliter agitur, & *ibid. c.* 14. inclinatur à Deo quo ipſe voluerit, & quando voluerit, omnipotentiſſimâ poteſtate; ita ut volenti Deo ſalvum facere nullum hominis reſiſtat arbitrium; nulla voluntas divinam impediat voluntatem, vel ſuperet poteſtatem; humanæ voluntates non poſſunt reſiſtere; *item lib. de Prædeſt. SS. cap.* 8. Nemo veniat ad Chriſtum, niſi cui illa gratia datur; at omnis cui datur, veniat; ut per illam voluntas Dei ſemper juſta faciat nos bonum invictiſſimè velle, & hoc deſerere invictiſſimè nolle; per quam non ſolùm homines perſeverare poſſint, ſed & non niſi perſeve-

rantes ſint; ratione cujus, *l. de corrept. & grat. c.* 14. voluntates hominum Deus magis habeat in ſuâ poteſtate, quàm ipſi ſuas.

Ridiculum certè eſt, dicere, quod Deus debeat priùs requirere conſenſum liberi arbitrij, & videre in quâ occaſione ipſi placuerit uti gratiâ, quando ipſa gratia facit, quod liberum arbitriũ conſentiat, & quod ea bene utatur; nec minùs ridiculũ eſt, aſſerere, quod Deus, qui in ſuâ poteſtate magis habet liberum arbitrium hominum, quàm ipſi homines habeant illud, non poſſit decernere aliquid faciendum per prędictum arbitrium ex plenitudine ſuæ poteſtatis; ſed debeat per ſcientiam mediam priùs explorare, quando placuerit domino libero arbitrio ſe determinare.

XXVJ. Quid aliud ſignificant verba S. Thomæ 1. *cont. Gent. c.* 85. dum dicit, quod ex efficaciâ divinæ voluntatis; 1. *p. q.* 19. *a.* 8. ex eo quod ſit efficaciſſima; *de verit. q.* 23. *a.* 5. ex eo quod ſit agens fortiſſimum; 1. *p. q.* 19. *a.* 8. *ad* 2. ex eo quod nihil voluntati divinę reſiſtit, ſequitur, quod non ſolùm fiant ea quæ Deus vult fieri, ſed quod fiant contingenter, vel neceſſariò quæ ſic fieri vult.

Ad quid, quæſo, præſcientia antecedens decretum, ut ſalvetur libertas arbitrij, ſi ipſum decretum ſecundùm D. Thomam ſit cauſa libertatis? Si hoc ipſo, quod Deus decernat aliquid liberè fieri, illud liberè fiat, quomodo poteſt ad mentem D. Thomæ ſuſtineri, quod decretum non poſſit eſſe efficax, niſi priùs ſcientia exploraverit? Judicet Cordatus Theologus.

XXVII.

XXVIJ. Hęc omnia confirmantur ex moralibus. Si à Prælato habente totum Capitulum ſibi perfectè ſubjectum, ita ut nihil agat, niſi ad nutum Prælati, requiratur aliquid expediendum per ſuum Capitulum; ipſe ſtatim poteſt efficaciter promittere, ſe illud facturum; & ſi quæratur ratio, quare promiſſio Pręlati ſit efficax? ſtatim ſe offert reſponſio, quia potens eſt facere, quod promittit. E contra, ſi à Pręlato non habente Capitulum ſuum ſibi ſubjectum (ſed quilibet capitularis ſe dirigat ſecundùm ſuum beneplacitum) requiratur aliquid expediendum per ſuum capitulum, ipſe non poteſt ſtatim illud efficaciter promittere; ſed debet priùs explorare voluntates capitularium, & ſic præſciens voluntates ſuorum capitularium promittit efficaciter, ſe illud facturum; ſi quęratur ratio, quare promiſſio prædicti Prælati ſit efficax, non poteſt reſponderi, quia potens eſt facere, quod promittit: ſed debet reſponderi, quia quæ præſcivit, potens eſt promittere: non enim promittit ex plenitudine poteſtatis, quam habet ſupra ſuos capitulares; ſed ex ſcientiâ explorante eorum diſpoſitionem.

XXVIIJ. Animadvertant Molinæ diſcipuli, ſe oculos claudere utroque Eccleſiæ Soli, dum ſcientiam ſuam mediam requirunt antecedenter ad decretum; ſiquidem oportet, ut ſi ab ipſis quæratur, quare decernit Deus efficaciter? reſpondeant, quia quæ præſcivit, potens eſt decernere. Verùm nos utrumq; Lumen delectabiliter aſpicientes, ut non infirmemur in fide, damus gloriam Deo, pleniſſimè credentes cum fideli Abraham,

Deum

Deum efficaciter decernere, quia quæ decernit Dei potens eſt & facere. Extollant illi liberum arbitriu nos ſubijciamus illud ſub manu potenti Dei. Dixit a cui S. Bernardus ſerm. 67. in Cantic. *Deeſt g tiæ quidquid meritis deputas. Nolo meritum, quod gr excludat.* Quidnì etiam dicamus Molinæ diſcipul poteſtati Divinæ quidquid libero arbitrio Nolumus liberum arbitrium, quod poteſtat cludat.

§. IIJ. *Ex Antitheſi S. Auguſtini, & Molinæ quâdam concluſione P. Annati confirmatu contrarietas.*

Duobus ſignis confirmatur intenta contrarietas; ex Antitheſi Auguſtini, & Moliniſtarum, nec-non ex quâdam concluſione P. Annati.

ANTITHESIS AVGVST. ET MOLINIST.

S. Auguſtinus docet,	Moliniſtæ docent,
XXIX. *Deum ſimpliciter & abſolutè convertere voluntates hominum.*	*Deum ſub conditione convertere voluntates hominum, ſi ſcilicet ipſi voluerint.*
Deum volentes ex nolentibus efficere.	*Deum volentes ex prævisis volituris efficere.* Quo ſenſu poteſt dici nolens, qui prævisus eſt velle?

Mo-

Motionem divinam auferre duritiam cordis.	*Motionem divinam ſupponere mollitiem cordis.* Quę major mollities cordis, quam ipſa liberi arbitrij determinatio?
Deum inclinare corda hominum quo, & quando voluerit.	*Deum inclinare corda hominum quo, & quando ipſis placiturum viderit.*
Deum non prærequirere certas temporis occaſiones, & morum diſpoſitiones; nec expectare conſenſum voluntatis.	*Deum alligari certis circũſtantijs, & morum diſpoſitionibus; nec-non expectare conſenſum voluntatis.*
Deum movere voluntatem, faciendo ut velit.	*Deum movere voluntatẽ prævidendo ſi velit.*

HI oppoſiti modi loquendi (cuilibet Theologo mediocriter in his materijs verſato ſatis noti) convincunt efficaciter contrarietatem conceptuum inter S. Auguſtinum, & P. Molinam Scientiæ mediæ (ut ipſe de ſe gloriatur) inventorem: ait enim q. 23. a. 4. & 5. diſp. 1. memb. 6. *Et hæc noſtra ratio conciliandi libertatem à nemine quem viderim huc uſque tradita.*

XXX. Concluſio P. Annati evidenter quoque oſtendit, ſe fuiſſe ex principijs doctrinæ S. Auguſtini oppoſitis deductam. Concludit enim Annatus diſp. 1. de ſcientiâ mediâ, cap. 6. fol. 129. impreſſ. Pariſ. *Admiſſâ igitur ſcientiâ mediâ, non eſt difficile ad intelligendum quomodo Deus prædiffinire poſſit actum liberum, illæsâ ejus liber-*

Deum efficaciter decernere, quia quæ decernit Deus, potens eſt & facere. Extollant illi liberum arbitrium, nos ſubijciamus illud ſub manu potenti Dei. Dixit alicui S. Bernardus ſerm. 67. in Cantic. *Deeſt gratiæ quidquid meritis deputas. Nolo meritum, quod gratiam excludat.* Quidnî etiam dicamus Molinæ diſcipulis, deeſt poteſtati Divinæ quidquid libero arbitrio deputatis. Nolumus liberum arbitrium, quod poteſtatem Dei excludat.

§. IIJ. *Ex Antitheſi S. Auguſtini, & Molinæ; nec-non ex quâdam concluſione P. Annati confirmatur intenta contrarietas.*

Duobus ſignis confirmatur intenta contrarietas; ex Antitheſi Auguſtini, & Moliniſtarum, nec-non ex quâdam concluſione P. Annati.

ANTITHESIS AVGVST. ET MOLINIST.

S. Auguſtinus docet,	Moliniſtæ docent,
XXIX. *Deum ſimpliciter & abſolutè convertere voluntates hominum.*	*Deum ſub conditione convertere voluntates hominum, ſi ſcilicet ipſi voluerint.*
Deum volentes ex nolentibus efficere.	*Deum volentes ex prævisis volituris efficere.* Quo ſenſu poteſt dici nolens, qui prævisus eſt velle?

Mo-

Motionem divinam auferre duritiam cordis.	*Motionem divinam ſupponere mollitiem cordis.* Quę major mollities cordis, quam ipſa liberi arbitrij determinatio?
Deum inclinare corda hominum quo, & quando voluerit.	*Deum inclinare corda hominum quo, & quando ipſis placiturum viderit.*
Deum non prærequirere certas temporis occaſiones, & morum diſpoſitiones; nec expectare conſenſum voluntatis.	*Deum alligari certis circumſtantijs, & morum diſpoſitionibus; nec-non expectare conſenſum voluntatis.*
Deum movere voluntatem, faciendo ut velit.	*Deum movere voluntatē prævidendo ſi velit.*

HI oppoſiti modi loquendi (cuilibet Theologo mediocriter in his materijs verſato ſatis noti) convincunt efficaciter contrarietatem conceptuum inter S. Auguſtinum, & P. Molinam Scientiæ mediæ (ut ipſe de ſe gloriatur) inventorem: ait enim q. 23. a. 4. & 5. diſp. 1. memb. 6. *Et hæc noſtra ratio conciliandi libertatem à nemine quem viderim huc uſque tradita.*

XXX. Concluſio P. Annati evidenter quoque oſtendit, ſe fuiſſe ex principijs doctrinæ S. Auguſtini oppoſitis deductam. Concludit enim Annatus diſp. 1. de ſcientiâ mediâ, cap. 6. fol. 129. impreſſ. Pariſ. *Admiſſâ igitur ſcientiâ mediâ, non eſt difficile ad intelligendum quomodo Deus prædiffinire poſſit actum liberum, illæsâ ejus liber-*

Deum efficaciter decernere, quia quæ decernit Deus, potens eſt & facere. Extollant illi liberum arbitrium, nos ſubijciamus illud ſub manu potenti Dei. Dixit alicui S. Bernardus ſerm. 67. in Cantic. *Deeſt gratiæ quidquid meritis deputas. Nolo meritum, quod gratiam excludat.* Quidnî etiam dicamus Molinæ diſcipulis, deeſt poteſtati Divinæ quidquid libero arbitrio deputatis. Nolumus liberum arbitrium, quod poteſtatem Dei excludat.

§. IIJ. *Ex Antitheſi S. Auguſtini, & Molinæ; nec-non ex quâdam concluſione P. Annati confirmatur intenta contrarietas.*

Duobus ſignis confirmatur intenta contrarietas; ex Antitheſi Auguſtini, & Moliniſtarum, nec-non ex quâdam concluſione P. Annati.

ANTITHESIS AVGVST. ET MOLINIST.

S. Auguſtinus docet,	Moliniſtæ docent,
XXIX. *Deum ſimpliciter & abſolutè convertere voluntates hominum.*	*Deum ſub conditione convertere voluntates hominum, ſi ſcilicet ipſi voluerint.*
Deum volentes ex nolentibus efficere.	*Deum volentes ex pravi-ſis volituris efficere.* Quo ſenſu poteſt dici nolens, qui prævifus eſt velle?

Mo-

Motionem divinam auferre duritiam cordis.	*Motionem divinam ſupponere mollitiem cordis.* Quę major mollities cordis, quam ipſa liberi arbitrij determinatio?
Deum inclinare corda hominum quo, & quando voluerit.	*Deum inclinare corda hominum quo, & quando ipſis placiturum viderit.*
Deum non prærequirere certas temporis occaſiones, & morum diſpoſitiones; nec expectare conſenſum voluntatis.	*Deum alligari certis circumſtantijs, & morum diſpoſitionibus; nec-non expectare conſenſum voluntatis.*
Deum movere voluntatem, faciendo ut velit.	*Deum movere voluntatem prævidendo ſi velit.*

HI oppoſiti modi loquendi (cuilibet Theologo mediocriter in his materijs verſato ſatis noti) convincunt efficaciter contrarietatem conceptuum inter S. Auguſtinum, & P. Molinam Scientiæ mediæ (ut ipſe de ſe gloriatur) inventorem: ait enim q. 23. a. 4. & 5. diſp. 1. memb. 6. *Et hæc noſtra ratio conciliandi libertatem à nemine quem viderim huc uſque tradita.*

XXX. Concluſio P. Annati evidenter quoque oſtendit, ſe fuiſſe ex principijs doctrinæ S. Auguſtini oppoſitis deductam. Concludit enim Annatus diſp. 1. de ſcientiâ mediâ, cap. 6. fol. 129. impreſſ. Pariſ. *Admiſſâ igitur ſcientiâ mediâ, non eſt difficile ad intelligendum quomodo Deus prædiffinire poſſit actum liberum, illæsâ ejus liber-*

Deum efficaciter decernere, quia quæ decernit Deus, potens eſt & facere. Extollant illi liberum arbitrium, nos ſubijciamus illud ſub manu potenti Dei. Dixit alicui S. Bernardus ſerm. 67. in Cantic. *Deeſt gratiæ quidquid meritis deputas. Nolo meritum, quod gratiam excludat.* Quidnì etiam dicamus Molinæ diſcipulis, deeſt poteſtati Divinæ quidquid libero arbitrio deputatis. Nolumus liberum arbitrium, quod poteſtatem Dei excludat.

§. IIJ. *Ex Antitheſi S. Auguſtini, & Molinæ; nec-non ex quâdam concluſione P. Annati confirmatur intenta contrarietas.*

Duobus ſignis confirmatur intenta contrarietas; ex Antitheſi Auguſtini, & Moliniſtarum, nec-non ex quâdam concluſione P. Annati.

ANTITHESIS AVGVST. ET MOLINIST.

S. Auguſtinus docet,	Moliniſtæ docent,
XXIX. *Deum ſimpliciter & abſolutè convertere voluntates hominum.*	*Deum ſub conditione convertere voluntates hominum, ſi ſcilicet ipſi voluerint.*
Deum volentes ex nolentibus efficere.	*Deum volentes ex prævisis volituris efficere.* Quo ſenſu poteſt dici nolens, qui prævisus eſt velle?

Mo-

Motionem divinam auferre duritiam cordis.	*Motionem divinam ſupponere mollitiem cordis.* Quę major mollities cordis, quam ipſa liberi arbitrij determinatio?
Deum inclinare corda hominum quo, & quando voluerit.	*Deum inclinare corda hominum quo, & quando ipſis placiturum viderit.*
Deum non prærequirere certas temporis occaſiones, & morum diſpoſitiones; nec expectare conſenſum voluntatis.	*Deum alligari certis circũſtantijs, & morum diſpoſitionibus; nec-non expectare conſenſum voluntatis.*
Deum movere voluntatem, faciendo ut velit.	*Deum movere voluntatẽ prævidendo ſi velit.*

HI oppoſiti modi loquendi (cuilibet Theologò mediocriter in his materijs verſato ſatis noti) convincunt efficaciter contrarietatem conceptuum inter S. Auguſtinum, & P. Molinam Scientiæ mediæ (ut ipſe de ſe gloriatur) inventorem: ait enim q. 23. a.4. & 5. diſp. 1. memb. 6. *Et hæc noſtra ratio conciliandi libertatem à nemine quem viderim huc uſque tradita.*

XXX. Concluſio P. Annati evidenter quoque oſtendit, ſe fuiſſe ex principijs doctrinæ S. Auguſtini oppoſitis deductam. Concludit enim Annatus diſp. 1. de ſcientiâ mediâ, cap. 6. fol. 129. impreſſ. Pariſ. *Admiſſâ igitur ſcientiâ mediâ, non eſt difficile ad intelligendum quomodo Deus prædiffinire poſſit actum liberum, illæsâ ejus liber-*

Deum efficaciter decernere, quia quæ decernit Deus, potens eſt & facere. Extollant illi liberum arbitrium, nos ſubiiciamus illud ſub manu potenti Dei. Dixit alicui S. Bernardus ſerm. 67. in Cantic. *Deeſt gratiæ quidquid meritis deputas. Nolo meritum, quod gratiam excludat.* Quidnì etiam dicamus Molinæ diſcipulis, deeſt poteſtati Divinæ quidquid libero arbitrio deputatis. Nolumus liberum arbitrium, quod poteſtatem Dei excludat.

§. IIJ. *Ex Antitheſi S. Auguſtini, & Molinæ; nec-non ex quâdam concluſione P. Annati confirmatur intenta contrarietas.*

Duobus ſignis confirmatur intenta contrarietas; ex Antitheſi Auguſtini, & Moliniſtarum, nec-non ex quâdam concluſione P. Annati.

ANTITHESIS AVGVST. ET MOLINIST.

S. Auguſtinus docet,	Moliniſtæ docent,
XXIX. *Deum ſimpliciter & abſolutè convertere voluntates hominum.*	*Deum ſub conditione convertere voluntates hominum, ſi ſcilicet ipſi voluerint.*
Deum volentes ex nolentibus efficere.	*Deum volentes ex prævisis volituris efficere.* Quo ſenſu poteſt dici nolens, qui prævisus eſt velle?

Mo-

Motionem divinam auſerre duritiam cordis.	*Motionem divinam ſupponere mollitiem cordis.* Quę major mollities cordis, quam ipſa liberi arbitrij determinatio?
Deum inclinare corda hominum quo, & quando voluerit.	*Deum inclinare corda hominum quo, & quando ipſis placiturum viderit.*
Deum non prærequirere certas temporis occaſiones, & morum diſpoſitiones; nec exſpectare conſenſum voluntatis.	*Deum alligari certis circūſtantijs, & morum diſpoſitionibus; nec-non expectare conſenſum voluntatis.*
Deum movere voluntatem, faciendo ut velit.	*Deum movere voluntatē prævidendo ſi velit.*

HI oppoſiti modi loquendi (cuilibet Theologo mediocriter in his materijs verſato ſatis noti) convincunt efficaciter contrarietatem conceptuum inter S. Auguſtinum, & P. Molinam Scientiæ mediæ (ut ipſe de ſe gloriatur) inventorem: ait enim q. 23. a.4. & 5. diſp. 1. memb. 6. *Et hæc noſtra ratio conciliandi libertatem à nemine quem viderim huc uſque tradita.*

XXX. Concluſio P. Annati evidenter quoque oſtendit, ſe fuiſſe ex principijs doctrinæ S. Auguſtini oppoſitis deductam. Concludit enim Annatus diſp. 1. de ſcientiâ mediâ, cap. 6. fol. 129. impreſſ. Pariſ. *Admiſſâ igitur ſcientiâ mediâ, non eſt difficile ad intelligendum quomodo Deus prædiffinire poſſit actum liberum, illaſâ ejus liber-*

libertate. Ex hoc ſic argumentor ; Quod non eſt difficile contrariatur ei, quod eſt difficile : ſed in ſcientiâ mediâ non eſt difficile ad intelligendum, quomodo Deus prædiffinire poſſit actum liberum illæsâ ejus libertate ; & in doctrinâ S. Auguſtini, id eſt difficile: ergo ſcientia media contrariatur doctrinę S. Auguſtini: ac proinde Annati concluſio fuit deducta ex principijs doctrinæ S. Auguſtini oppoſitis.

Nihil eſt in hâc argumentatione probandum, niſi quod in doctrinâ S. Auguſtini ſit difficile ad intelligendum, quomodo Deus prædiffinire poſſit actum liberum illęsâ ejus libertate. Hic maximè locum habet teſtimonium S. Eucherij homil. 2. de Paſchate dicentis: *Validùs abſque dubio nititur privilegijs, qui cauſam de adverſarij aſſerit inſtrumentis. Specioſa victoria eſt contrariam partem cartulis ſuis, velut proprijs laqueis irretire, & teſtimoniorum ſuorum vocibus confutare, & æmulum telis ſuis evincere, ut pugnatoris tui argumenta, tuis probentur utilitatibus militare.*

XXXJ. Quis neſciat pręcipuam Pelagianorum, & Semipelagianorum querelam contra doctrinam S. Auguſtini fuiſſe de læſione libertatis? quorum ingenium atque ſtudium ſatis oſtendit, doctrinam S. Auguſtini in hoc puncto fuiſſe difficilem ad intelligendum. De illis refert Proſper in Epiſt. ad Auguſt. *Removeri itáque omnem induſtriam, tolliq́ue virtutes dicunt, ſi Dei conſtitutio humanas præveniat voluntates, & ſub hoc prædeſtinationis nomine fatalem neceſſitatem induci,* &c. Et in carmine de ingratis ſic canit :

Hic

Hic vanam inſano profertis corde querelam,
Omne opus arbitrij ſublatum vociferantes,
Currere currentum, ſi non eſt velle volentum.
Nec vitijs pœnam deberi, aut præmia laudi,
Si, vel naturam obſtrictam mala velle neceſſe eſt,
Vel noſtro adſcribi nequeunt bene geſta labori.
Numquid non eadem ſapiunt, eademque perorant
Veſtri illi, quorum jactatis verba, Magiſtri?

Inſanus eſſet, qui hujuſmodi querelam contra ſcientiam mediam ſuſcitaret. Et quamvis art. ſeq. dicturi ſimus ſcientiam mediam evertere libertatem; non tamen dicemus, hoc facere ex defectu, ſed ex exceſſu; non quia tollit indifferentiam, ſed quia tollit independentiam; eamque inſeparabilem facit à potentiâ ad peccandum.

XXXIJ. Quid recurrimus ad Pelagianos, & Semipelagianos ad probandum doctrinam S. Auguſtini fuiſſe in hoc puncto difficilem: ipſo Molina cum ſuis diſcipulis nihil aliud reclamante? verba Molinæ ſunt loquentis de principijs ſcientiæ mediæ, qu. 23. a. 4. & 5. diſp. 1. memb. ult. Quæ ſi data explanataque ſem-
„ per fuiſſent, fortè neque Pelagiana hęreſis fuiſſet ex-
„ orta, neque Lutherani tam impudenter arbitrij no-
„ ſtri libertatem fuiſſent auſi negare, obtendentes cum
„ divinâ gratiâ, præſcientiâ, & prædeſtinatione cohæ-
„ rere non poſſe; neque ex Auguſtini opinione con-
„ certationibuſque, cum Pelagianis tot fideles fuiſſent
„ turbati, ad Pelagianoſque defeciſſent; facileque reli-
„ quiæ illæ Pelagianorum in Galliâ, quarum in Epiſt.
„ Proſ-

„ Proſperi, & Hilarij fit mentio fuiſſent extinctæ, ut „ patet ex ijs in quibus homines illos, cum Catholicis „ conveniſſe, & ab eis diſſenſiſſe eædem Epiſtolæ te- „ ſtantur, concertationeſque inter Catholicos faci- „ lè fuiſſent compoſitę. Vide infra num.259.

XXXIIJ. Quem, quæſo, Cordatum non commovebit hæc Molinæ confeſſio, quâ apertè fatetur doctrinam ſuam doctrinæ S. Auguſtini contrariari? *Iraſcimini*, ſcriptum eſt, *& nolite peccare*, Pſalm. 4. Legi de Eximio Domino ac Magiſtro noſtro Eſtio hujus Almæ Univerſitatis præclaro Lumine, fuiſſe à quodam ſuo diſcipulo & familiari dictum: Cùm in omni converſatione & colloquio vir modeſtiſſimus & temperatiſſimus eſſet; ubi tamen de concordiâ gratiæ & liberi arbitrij ſermo incidiſſet, tunc ſolitum efferveſcere & iraſci. Rogatus autem aliquando cauſam, reſpondiſſe: *Se non poſſe pati, quod gratia Dei hoc infelici tempore noſtro ſic tractaretur, & conculcaretur pedibus.* Eodem prorſus zelo ſentio me commoveri, at quia ſcriptum eſt: *Nolite peccare*; Perſonas ſummè veneror, & quotidie pro illis rogo Dominum noſtrum JESUM-CHRISTUM, ut ad agnitionem veritatis, & divitias gratiæ ſuæ illos perducat. Velamen enim poſuit ſcientia media ſuper cor eorum. Hæc verò S. Auguſtini & D. Thomæ doctrina ſcientia Sanctorum eſt, & via cœli. Nam ut S. Fulgentius ait lib. 2. cap. 18. de verit. prędeſt. *S. Auguſtinum legat, qui vitam æternam adipiſci deſiderat, humiliter orans miſericordiæ Dominum, ut eundem ſpiritum intelligentiæ legens accipiat, quem ille accepit, ut ſcriberet.* Et ut S. Auguſti-

guſtinus ad Bonifacium Papam lib. 3. cap. 2. ait: *Oret ut aliquando intelligat, non litiget ut nunquam intelligat.* De Divo autem Thomà Chriſtus de cœlo teſtatus eſt: *Bene de me ſcripſiſti Thoma*: Et in terris Vicarius ejus Innocent. VI. ita D. Thomæ doctrinam prædicavit: *Vt nunquam qui eam tenuit inveniatur à tramite veritatis deviaſſe, & qui eum impugnavit ſemper fuit de veritate ſuſpectus.*

§. IV. *Cenſuræ Facultatum Sacræ Theologiæ Lovanienſis, ac Duacenſis.*

XXXIV. NOn poſſum hìc præterire Cenſuras Facultatum S. Theol. Lovan. & Duacenſ. ſine magno veritatis præjudicio. Quàvis omnis vis cenſurandi ab eis majori authoritate fuerit ſemota, & ideò ex eis doctrinam ſcientię medię in aliquò cenſurare non intendam; veritati tamen, quam defendo, multum detraherem, ſi prædictis Cenſuris Opuſculum hoc noſtrum non fulciretur, ac ornaretur. Nam in illis ſcientiæ mediæ deformitas ex ſuis conſequentijs quaſi in ſpeculo ita relucet, ut cœcum eum eſſe oporteat, qui eam gratiæ Chriſti inimicam, & utroque Eccleſiæ Soli adverſari, ex prædictis Cenſuris non animadverterit. Quare non immeritò Cenſuras illas adduco poſt præced. Articulos in quibus probare intendo, ſcientiam mediam eſſe gratiæ inimicam, ac SS. Auguſtino, & Thomæ contrariam.

PRÆFATIO CENSURÆ LOVANIENSIS.

F*Acultas S. Theologiæ Lovanienſis primò ponit quatuor cauſas, quibus mota eſt ut doctrinæ Moliniſtarum ſe opponeret. Primam aſſignat his verbis:* Inprimis quod D. Auguſtini de gratiâ & libero arbitrio, deque prædeſtinatione & reprobatione doctrinam, in quâ tuendâ, explicandâ, ac illuſtrandâ tot annis, tot editis libris, tantâ diligentiâ atque inſtantiâ, vir tanto ingenio, tantâ ſapientiâ, tot Dei dotibus tam excellenter ornatus, jam ævi maturus ac ſenex pro Dei Eccleſiâ deſudavit, non in aliquâ, ut dicitis, ſui particulâ, ſed totam propemodum ex propoſito oppugnari, funditúſque deſtrui ac everti videmus. Ac in B. Auguſtini ſcriptis, quid tandem eſt, quod eum Eccleſiæ Dei tam gratioſum, venerabilem, ac ſuſpiciendum hactenùs reddidit, quam hæc ipſa de gratiâ & Dei prædeſtinatione doctrinâ? Quam ei laudem & gloriam ſi quis eripiat, nę is præcipuum illi decus, & quaſi florem & coronam capitis detraxerit, ut ob cętera non ſit cur eam magnoperè admiremur. Si verò in tanti momenti argumento explicando relapſum ſuis ſe *&c.* Unde ipſius etiam defuncti authoritatem & famam adversùs tum ejus, tum gratiæ Dei oppugnatores Cœleſtinus Pontifex (*epiſt. ad Epiſcop. Galliæ, cap. 2. & 3.*) tuendam ſuſcipiens, tantum illi perhibet ſcientiæ teſtimonium, ut non modò illum dicat *neceſſarium in ſcribendo non exceſſiſſe modum, nec ullo unquam ſiniſtræ ſuſpicionis vel rumore ſaltem*

ſaltem fuiſſe aſperſum: Verùm etiam *inter optimos Eccleſiæ Magiſtros à ſuis ſemper anteceſſoribus habitum, qui proinde cunctis & amori, & honori fuerit*, meminiſſe ſe aſſeveret. Quod Apoſtolicæ Sedis tam luculentum elogium eſt, ut adversùs calumniatores ejus omnes, vel unum abundè ſufficiat, neque neceſſe ſit cæterorum Eccleſiæ Patrum, quas in eum congerere non dubitarunt, accumulare hic laudes, quando illud unum inſtar ſit omnium.

Quare intolerabile nobis viſum, quod non ſolùm adversùs Pelagium, & ejus hæredes, infeliciter laboraſſe D. Auguſtinus fingitur, ſed idem quoque de Lutheraniſmo ac calviniſmo ſuſpectus redditur, tamquam imperitus, ſtupidus, ac cæcus habetur, ut non modò gratiæ ipſius, de quâ diſſerebat, vim naturamque neſcierit; ſed nec arbitrij humani libertatem ne monitus quidem, dogmate ſuo evertere ſe ſenſerit. A quâ hæreticorum, & veterum, & noſtræ tempeſtatis ſententiâ, & argumentis, ſi non poteſt D. Auguſtini doctrina vindicari, graviſſimè profectò, & à Sede Apoſtolicâ, & cæteris Eccleſiæ proceribus peccatum eſt, qui B. Auguſtini vigilias, labores, atque doctrinam, tam magnificè prædicaverint, eam tanquam periculoſam, perniciosam, & hæreticam arguere potius, damnareque debuerint. At verò quid Eccleſiæ Dei calamitoſiùs, &c.

Secundam cauſam tradens ait: Et quaſi non hæc ſatis atrocia ſint, novum quoddam ab Oriente bellum B. Auguſtino conflatur, ut Græci Patres omnes in ſupradicto argumento, & ſcripturis huc pertinentibus ex-

plicandis, diverſam ab eo, diſcipuliſque ipſius ſententiam tenuiſſe inducantur, ut in præcipuo fidei articulo oriens & occidens diſſidere inter ſe exiſtimetur. Quod quam periculosè, perniciosèque dicatur, etiam nobis tacentibus, facilè quivis intelligat. Sed abſit, *&c.*

Tertiam cauſam exponit dicens: Mirum verò quid ita viſum ſit non hanc modò, ſed cæteras etiam pœnè omnes Maſſilienſium, aliorumque eidem huic B. Auguſtini doctrinæ per Gallias olim obſtrepentium querelas poſt Catharinum ac Pighium, de integro renovare, ac ſuſcitare, quas tamen à Sede Apoſtolicâ per Cœleſtinum Pont. repreſſas, coërcitas, caſtigatas, & æterno conſtat eſſe damnatas ſilentio? ut autem palàm fiat non alia B. Auguſtino à vobis objici, nec diverſas eſſe veſtras de doctrinâ ejus querimonias, quam quas olim Proſper atque Hilarius ad ipſum primum Auguſtinum, deinde ad Cœleſtinum Pontif. retulêre, breviter eas ex ipſorum ſcriptis collectas proponemus. Et primum quidem, *&c. De quibus vide Collationem infra poſitam cap. 2. art. 4. §. ultimo.*

Hanc cauſam poſt relatas Maſſilienſium querimonias proſequitur his verbis. Has fuiſſe olim Maſſilienſium, aliorumque quorumdam per Gallias inter cætera opinationes quas adversùs Auguſtinum retinendas putarent ex Proſpero atque Hilario intelligi poteſt, cum quibus utrum nihil habeatis commune, quæſumus, prudentia veſtra etiam atque etiam diſpiciat. Nam quod in ejus rei adfertis argumentum, fidem illos Dei donum negaſſe, vos eſſe fateri: equidem (ut id etiam vobis done-

donemus) prorsùs non ſatisfacit, videtis enim quam alia multa ſuperſint à quibus adhuc vindicari habeatis. Et tamen ut quod ſentimus, dicamus ingenuè, nec in illâ parte multum videmus diſcriminis........ Nam concomitans gratia quam in auxiliante concurſu collocatis, nec converſionem ipſam, nec velle tribuit, ſed adeſt tantùm ad cooperandum paratis, ſed ut dicitis, ſi prius ipſi voluerimus, quem concurſum non putamus nec Pelagium fuiſſe negaturum. Quare omnibus bene conſideratis, nec in hac quidem parte ſatis videmini à Maſſilienſibus recedere, neque in alio differrè, quam quod præter internam prędicationem ac Dei pulſum imperfecta quędam deſideria, ac velleitates interdum quaſdam ſuperadditis. Quæ quam parvo diſcrimine ac intervallo diſtent, per communem, quæſumus, ſalutem advertere dignemini. Iam verò, *&c.*

Quartam denique cauſam his verbis declarat: Quam verò tum hęc, tum ſuperiora omnia & periculoſa, & ut liberiùs loquamur, pernicioſa ſint, velimus prudentia veſtra preſſiùs conſideret, deprehenſuram ſperamus ex his doctrinæ fontibus peſtiferos iſtos manare rivulos. *Dei gratiam ſecundùm merita noſtra dari, fidem, converſionem, bona opera, ac in eis perſeverantiam noſtrarum eſſe propriè virium. Ex lege eſſe juſtitiam. Non eſſe orationem magnopere neceſſariam. In toto ſalutis noſtræ negotio quod præcipuum eſt homini tribuendum, quod minus eſt Deo.* (Quis enim non videat prętantiùs eſſe ipſum fidei, converſionis, bonę vitæ ac perſeverantię opus, quam ſolùm hoc poſſe & huc excitari) *Item in opere gratiæ*

priores hominis eſſe partes, poſteriores Dei. Quemque ſibi ducem eſſe ad bonum, pediſſequum ac ſubſervientem eſſe Deum. Denique fas eſſe jam non in Domino, ſed in ſeipſo gloriari. Immò quod ex iſtis conficitur ad præcipuos ſalutis effectus gratis eſſe mortuum Chriſtum. Atque id totum propterea: quia verę atque efficacis gratiæ Chriſti cum libero arbitrio iniri putetur non ſatis poſſe concordia. Quæ res cùm viſa ſemper fuit eſſe difficilis, & credi tamen interea concordiam neceſſe foret, etiamſi humano ingenio minus id plenè comprehendi poſſet, quæri ſtudijs veſtris ille magis videtur modus, qui ad humanum ſit captum plauſibilis, quam ſecundùm Scriptùrarum doctrinam ſolidus. Sed hęc de juſtiſſimi doloris noſtri cauſis generatim dixiſſe ſufficiat, cætera in aſſertionum cenſuris particulatim ſæpiuſque perſecuturi ſumus. In quibus tamen, *&c.*

Expoſitis ſuæ Cenſuræ cauſis motivis præfationem concludit, Moliniſtas ad unitatem ſenſûs, & doctrinæ concordiam exhortando his verbis: Quod autem ſupereſt, Reverendi Patres, obſecramus vos in Chriſti viſceribus, ut rem hanc totam, ſepoſito pauliſper anticipatę opinionis præjudicio, liberis animis intueri, ſeriòque expendere dignemini, ut, ſi fieri queat, in tam magno fidei noſtræ de gratiá Chriſti ac Dei prædeſtinatione negotio unum idemque concorditer ſapiamus, eo magis quod (ut idem de Maſſilienſibus quæritur Proſper) eadem aliquando nobiſcum melioraque ſenſeritis.

Neque enim de ſtudioſorum excidit memoria quænam, Reverendi Patres, Robertus Bellarminus ex eádem

dem Cathedrâ veſtrâ de his ipſis argumentis nuper ſenſerit, & publicè docuerit, veſtro nunc dogmati planè adverſa atque contraria, in quod ijſdem cum Maſſilienſibus de libero arbitrio moti argumentis abduci vos paſſi eſtis, quod quam graviter, prudenter, ac circumſpectè factum à vobis ſit, Maſſilienſium docere vos poteſt exemplum. Nam ut liberi arbitrij cum verâ Chriſti gratiâ conciliationem difficilè fuerit ad popularem captum, intelligentiamque deducere, non tamen moveri quemquam hinc oportebat, ſed meminiſſe potiùs Prophetici dicti: *Niſi credideritis, non intelligetis.*

Equidem valdè dolemus, pietatem veſtram Domini noſtri JESU Nomen, Titulumque præferentem, gratiæ ipſius (ut nobis ſanè videtur) obſcurare gloriam, ejuſque vim & efficaciam enervare. Et cum de Chriſtianorum moribus optimè ſitis hactenùs promeriti, non parum veremur, ne ſi in ſuſceptâ ſemel doctrinâ iſtâ perſeveretis, ejus contagio plurimùm ſitis obfuturi, & qui bonæ vitæ exemplo multos ædificaſtis in Chriſto, dogmatis jam hujus magiſterio pleroſque malè vobis credulos in ruinam, quod abſit, exitiumque præcipitetis. Cæterùm libertatem in dicendo hic noſtram, &c.

Hâc Præfatione præmiſſâ ad ſingularum procedit aſſertionum cenſuras, quas non omnes, propter brevitatem, ſed ſolùm eas referimus, quæ huic Opuſculo juxta intentionis noſtræ metam aptiores exiſtunt. Primò ponimus aſſertiones, deinde ad quamlibet Cenſuras utriuſque Facultatis ſubjicimus,

mus, nihil, ut monuimus, censurantes, ſed verba ſolummodo referentes.

ASSERTIO I.

Auguſtinus definit de dono perſev. c. 14. quod prædeſtinatio eſt præſcientia, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſſimè liberantur quicumque liberantur. Quę definitio valdè bona eſt, ſi intelligatur de prædeſtinatione hominum, quę ſupponit ſervitutem & peccatum, & de certitudine ex præſcientiâ, non ex merâ præordinatione.

CENSVRA LOVANIENSIS.

Hic Commentarius Maſſilienſium videtur renovare ſententiam, qui Dei electionem ex meritorum eſſe volebant præſcientiâ, quam B. Auguſtinus loco ſupradicto refellendam ſibi proponit. Quare pervertit & ſupradictam B. Auguſtini definitionem. Conſtat enim ex antecedentibus ipſius verbis loqui eum non de conditionatâ præſcientiâ, qualem in prædictis verbis Patres intelligunt, ſi videlicet acceptare gratiam & perſeverare voluerint, ſed de præſcientiâ eorum quæ ipſe facturus eſt, quę proptereà ſe facturum præſcivit, quia facere ſine conditione voluerit, ſicuti abſque conditione facturum ſe abſolutè promiſit, & propterea quicumque ſecundùm ęternam Dei prædeſtinationem de maſsâ perditionis liberantur, ideò certiſſimè liberantur,

quia

quia gratię ſuæ beneficijs liberare illos Deus decreverit, faciendo non ſolùm ut poſſint ſi velint, ſed faciendo etiam ut velint & faciant, idque perſeveranter uſque in finem. Ejuſmodi enim ſunt promiſſiones Abrahæ & ſemini ejus, electiſque novi Teſtamenti filijs apud Moyſen, Hieremiam, Ezechielem, atque alibi factę, ut eruditè proſequitur B. Proſper lib. 4. de vocat. gent. cap. 9.

CENSVRA DVACENSIS.

SEcundo loco peccatur eâ re in aſſertione, quod certitudinem prædeſtinationis pendere velit ex prę-ſcientiâ, & eò trahat verba B. Auguſtini: cùm ſit ex abſolutâ Dei voluntate diligentis, eligentis, ac præordinantis ad vitam æternam, ipſeque contra, Auguſtinus (*ibid. & cap.* 17. 18. & 19.) apertiſſimè ad idem objectum referat præſcientiam, de quâ loquitur, ad quod prædeſtinationem: ut Proſper (*ad cap. Gallor. ſent. ultima*) ex Auguſtini ſententiâ, in bonis prorsùs eadem eſſe vult præſcita & prædeſtinata. Aſſertor verò eam referre videtur ad ea quæ erat homo facturus, ſicut ex aſſertionibus 4. 11. 13. 20. & 30. poteſt intelligi: imò ex hâc ipsâ ſatis intelligitur: Quaſi ſcilicet primum Deus conſideraſſet quid liberum cujuſque arbitrium cum tali aut tali gratiâ, ſi daretur ei, facturum eſſet: deinde autem propoſuiſſet ei dare talem gratiam, & denique gloriam. Ex quibus incidit in aliud majus abſurdum, quod prædeſtinatio ſit ex pręviſione boni usûs

liberi arbitrij. Quæ doctrina repugnat Scripturis ſacris, & expreſſæ doctrinæ S. Auguſtini, Proſperi, Fulgentij, & aliorum qui contra Pelagium, & eorum reliquias Catholicam de gratiâ Chriſti doctrinam eruditè & laudabiliter defenderunt. Repugnat & definitionibus Cœleſtini Papæ *&c. Quod argumentum multis proſequitur. Deinde concludit*,

Quæ cùm ita ſint, ut alia multa ad hoc argumentum pertinentia omittamus, non poteſt non peregrina, & periculoſa, & meritò reprobanda videri doctrina, quę prædeſtinationem ex operum prævisione definit. Quam quidem & ante 240. annos Facultas Theologica Pariſienſis damnaſſe legitur ſub hiſce tribus articulis: *Quod propter opera alicujus futura bona Deus prædeſtinavit aliquem ab æterno. Quod aliquis prædeſtinatus eſt ab æterno propter bonum uſum liberi arbitrij, quem Deus præſcivit eum habiturum. Quod non ſic gratis & misericorditer Deus prædeſtinavit illum quem prædeſtinavit, quin & pro omnibus bonis ipſius futuris, vel alterius.*

ASSERTIO IJ.

DEus poſt prævisum peccatum originale habuit voluntatem dandi Adamo, & toti ejus poſteritati ſufficientia media contra peccata, & auxilia ad conſequendam vitam æternam; ergo dat illis ſufficiens auxilium ut poſſint reverti.

CEN-

CENSVRA LOVANIENSIS.

QUamvis locutio de ſufficienti auxilio tolerari & excitari aliquo ſenſu poſſit, quia videlicet nunquam Dei beneficia mundo defuerint, quibus ſi adulti bene uſi fuiſſent, pervenire ad ſalutem potuiſſent, propriè tamen & exactè loquendo, quia (ut & ipſi fatentur) id ſolùm ſufficit præter quod aliud neceſſarium non eſt, rectiùs veriùſque dicitur non fuiſſe toti Adæ poſteritati ſufficientia ad ſalutem auxilia data, imò ne Judæis quidem ſub veteri adhuc teſtamento conſtitutis: Non enim dicendum eſt legem eis ad juſtitiam ſuffeciſſe, quam propter infirmitatem ac inutilitatem ſuam reprobatam fuiſſe Apoſtolus teſtatur, quâ tamen ſi bene uſi Judæi fuiſſent ad ſalutem pervenire potuiſſent.

CENSVRA DVACENSIS.

VUlt hæc aſſertio à Deo per Chriſtum omnibus omninò hominibus dari ſufficiens auxilium per quod poſſint converti: idque magis & ſequentes aliquot aſſertiones præſertim 7. & 16. declarant. Sufficiens autem Dei auxilium eſt, præter quod ex parte Dei non eſt aliud neceſſarium. Adverſantur proinde hujus aſſertionis verba Scripturis & Patribus, imò propriè dictam Chriſti gratiam, quę ſecundùm Auguſtinum (lib. de prædeſt. SS. cap. 5.) *non eſt bonis maliſque* *com-*

communis, *ſed bonos diſcernit à malis*, evertere videtur. Scriptura teſtatur quod, *&c.*

Quamvis ergo hæc aſſertio à Pelagij ſententiâ in eo differat, quod hæc Creatori, illa Redemptori gratiam iſtam acceptam referat, in eo tamen convenit, quod uterque eam tantùm in poſſibilitate conſtituit, omnibuſque facit communem. Quod Auguſtinus pro abſurdo habet. Unde idem & alibi ad inſcrutabilia Dei judicia vult pertinere, quod huic detur gratia, huic non detur; gratiam haud-dubiè intelligens, auxilium ex parte Dei ad ſalutem neceſſarium. *Hæc gratia*, inquit, *cur ad illum veniat, ad illum non veniat, occulta cauſa eſſe poteſt, injuſta eſſe non poteſt.* Alias parvulorum, *&c.*

Jam qui legerit Proſperi librum utrumque de vocatione gentium, & alia ejus opuſcula contra Pelagianorum reliquias elaborata, ac præcipuè carmen de ingratis, in quo doctrinam hanc ex profeſſo refellit; itemque Fulgentij, & Petri Diaconi de gratiâ Chriſti libellos, proſpiciet quantum ab illorum Patrum ſana doctrina diſcrepet hæc ſufficientis auxilij aſſertio ex Maſſilienſium, & ipſius Fauſti (qui contendit gratiam à Deo omnibus offerri & ingeri, & argumenti de parvulis ſolutionem deſperans cap. 13. ineptiſſimè nugatur) doctrinâ & placitis deprompta.

Notandum hic eſt, has Cenſuras in nullo adverſari gratiæ ſufficienti Thomiſtarum, quia hæc requirit ulterius auxilium: Nec eſt neceſſarium ad prædictam gratiam aliquod principium intrinſecè receptum, ſed ſufficit paratum, & quod daretur, ſi homo non impediret. Ideò com-

comprehendit illa beneficia, quæ nunquam mundo defuerunt; ut ait Cenſura Lovanienſis. Nam, ut cętera prætercam, ipſum auxilium efficax dans velle, licet non omnibus detur, nunquam tamen mundo defuit, prout fuit omnibus præparatum, id eſt, prout eſt efficax ad faciendum omnes velle, & faceret, ſi non impediretur ejus collatio. Medicina quæ eſt tantę efficacia ut non ſolùm poſſit ſanare morbum Petri, verùm etiam Pauli, & ſingulorum hominum, qui in hâc civitáte Duacenâ reperiuntur, dicitur ſufficiens ad ſanitatem omnium, quamvis contingat, eam non omnibus dari. Si quis Medicus talem medicinam præparavit, in ipsâ præparatione habuit quandam voluntatem ſanandi omnes, quamvis poſtea ob aliqua impedimenta non velit medicinam ſuam omnibus conferre. Ita poteſt dici, ipſum auxilium dans velle ad omnes homines voluntate antecedente pertinere, in quantum virtutem habet faciendi omnes velle, & omnibus daretur, ſi non impediretur: ad ſolos verò electos voluntate conſequente pertinere, in quantum ſolis electis datur, reprobis verò occulto Dei judicio, ſed ſemper juſto denegatur. De his plura ad art. 4.

ASSERTIO IIJ.

TOta Scriptura plena eſt præceptis & exhortationibus, ut peccatores convertantur ad Deum: Atqui Deus non præcipit impoſſibilia: ergo dat illis ſufficiens auxilium ut poſſint converti.

CEN-

CENSVRA LOVANIENSIS.

SEcùs Tridentinum Concilium, *Deus*, inquit, *impoſsibilia non jubet, ſed jubendo monet, & facere quod poſsis, & petere quod non poſsis.* Sentit ergo ad Dei implenda mandata non habere ſemper omnes ſufficiens auxilium, ut quiſquis hoc ſibi deeſſe ſenſerit, petere admoneatur, quod nondum accepit. Cui ſimile eſt & illud Proſperi, *ideò dari præceptum ut præcipientis quæratur auxilium.* Ex quo intelligi poteſt, ut nihil præcipi dicatur impoſſibile, ſatis eſſe ut in Dei virtute ac bonitate ſufficiens ſit paratum auxilium, quo impleri quod jubetur, poſſit, etiamſi nullum adhuc ejus habeatur beneficium quod dici ſufficiens queat. Nam quantumcumque in Dei hoc repoſitum potentiâ ſit, & ex ejus bonitate petentibus paratum, quamdiu tamen donatum acceptumque non eſt, dici nondum poteſt haberi.

CENSVRA DVACENSIS.

INepta eſt collectio. Qui enim jubet ut faciamus, ſimul jubet ut petamus quod facere non poſſumus, ſive ad quod ſufficiens auxilium nondum habemus. Unde Patres Concilij Tridentini verbis ex Auguſtino deſumptis; *Deus impoſsibilia non jubet, ſed jubendo monet & facere quod poſsis, & petere quod non poſsis.* Ac ſimiliter alibi Auguſtinus, *Magnum aliquid*, ait, *Pelagiani ſe ſcire putant, quando dicunt, non juberet Deus quod ſciret ab ho-*

homine non poſſe fieri. Quis hoc neſciat? ſed ideò jubet aliqua quæ non poſſumus, ut noverimus quid ab illo petere debeamus. Sic ille. Si autem petentes quidam nondum poſſunt, quanto minùs non poſſunt non petentes, imò nec petere volentes, nec eum à quo petatur agnoſcentes?

Nec ob id putandum eſt aliquid impoſſibile juberi. Nam præter liberum arbitrium, quod, hâc vitâ durante, ita poteſt ad bonum & malum flecti, ut nondum in alteram partem ſit immobiliter determinatum, ſicut in beatis & damnatis, etiam ipſum auxilium ſine quo Dei præcepta à libero arbitrio impleri non poſſunt, & per quod poſſunt (*id eſt, auxilium dans velle*) omnibus petentibus eſt paratum, dicente Domino, *petite & accipietis.* Non enim præcepta & exhortationes convincunt omnibus datum eſſe, jamque ab omnibus haberi tale auxilium, ſed remittunt ad illum qui dare poteſt, ut ab eo petant quod nondum acceperunt.

Quod ſi omnibus adeſt, etiam antequam petatur, aufertur nobis magna pars Orationis Dominicæ, & precum Eccleſiaſticarum. *Quid enim ſtultiùs*, ait Auguſtinus, *quam orare ut facias, quod in poteſtate habes?* Unde èx ipſâ Orationis neceſſitate manifeſto argumento colligitur, non omnes ſtatim cum præcepto & exhortatione habere ſufficiens auxilium ad implenda Dei mandata, quandoquidem *legem credendi*, ut Pontifex ait, (epiſt. Cœleſt. ad Epiſc. Galliæ) *Lex ſtatuit ſupplicandi. Quamvis igitur*, ut idem Auguſtinus ait de dono perſev. c. 14. *dicamus Dei donum eſſe obedientiam, tamen homi-*

hominès exhortamur ad eam. Sed illis qui veritatis exhortationes obedienter audiunt, ipſum donum Dei datum eſt; illis autem qui non ſic audiunt, non eſt datum.

Ex his Cenſuris poteſt hoc modo in formâ reſponderi argumento aſſertionis. Diſtinguitur enim Major, tota Scriptura plena eſt præceptis ut peccatores convertantur ad Deum cum auxilio dando, & parato, conced. Maj. ut peccatores convertantur ad Deum cum auxilio priùs dato, negatur Major. Et conceſsâ Minore diſtinguitur conſequens: ergo dat illis ſufficiens auxilium ut poſsint converti cum auxilio dando, conceditur Conſeq. ut poſsint converti cum auxilio priùs dato, negatur Conſ. Dare autem auxilium ſufficiens quo quis poſsit converti cum auxilio dando, & parato, nihil eſt aliud quam dare poſſe ad accipiendum auxilium dans velle, quod poſſe datur, quando vult Deus dare auxilium ſi homo non impediat. Vide Art. 4. Cap. ſequentis, §. 8.

ASSERTIO IV.

DIces, Deum quidem omnes vocare ad pœnitentiam, ſed non ſecundùm propoſitum, aut non illâ vocatione, quæ eſt ſine pœnitentiâ.

Reſpondeo, hoc videtur alienum à bonitate Dei, quia non hoc eſſet feriò, ſed deluſoriè vocare, ſi vocaret aliquem non ex intentione ut convertatur. Auguſtinus autem (*ut in Scholijs additur*) propoſitum Dei accipere videtur, ut idem ſit quod illo modo quo novit illum ſecuturum.

CEN-

CENSVRA LOVANIENSIS.

NUlla Dei vocatio deluſoria eſt, neque enim alia fit ullâ intentione, ac fine, quam ut convertatur quiſque, aut converti poſſit. Non enim vocatur quiſquam à Deo, niſi ut ſic adjutus & commonitus converti poſſit ac debeat, & ſi vocanti non obtemperet, inexcuſabilis habeatur. Seria ergo omnis Dei vocatio eſt. Docetur tamen ab Auguſtino juxta doctrinam Apoſtolicam, quod non omnis Dei vocatio ſecundùm æternę ſit prædeſtinationis propoſitum, quemadmodum clariſſimè expreſſiſſiméque ſcribit lib. 1. retract. cap. 13.

Non *omnium*, inquit, *qui vocantur vocatio eſt ſecundùm propoſitum, ſed tantùm Electorum, quia non omnes ſic vocantur, ut eis ſit ad æternam ſalutem profutura vocatio. Multi enim vocati, pauci verò electi, & crediderunt Paulo qui praordinati erant ad vitam.*

Commentarius autem ille de intellectu Auguſtini prorsùs nec ipſi, nec Apoſtolo congruit. Non enim hoc eſt vocari ſecundùm divinæ voluntatis propoſitum, ſed ſecundùm nudam præſcientiam, eamq; conditionatam, quomodo etiam multi non electi vocantur, Neque hoc tam est secundùm Dei propositum vocari, quam hominis, quod præscit Deus.

CENSVRA DVACENSIS.

APoſtoli Pauli doctrina eſt ad Rom. 8. & 11. non omnes homines, ſed ſolos Electos ſeu præ-

deſtinatos vocari ſecundùm propoſitum, & eâ vocatione quæ eſt ſine pœnitentiâ. Neque alienum eſt à Dei bonitate, aut ut aſſertor poſt Catharinum cavillatur, deluſoria aut deriſoria ea vocatio quâ vocat multos non ſecundùm propoſitum: quia vocationis divinæ primus finis eſt hominis converſio, etiamſi illa non ſequatur. Quod enim quiſpiam vocatus non convertatur, propriæ ejus malitiæ imputandum eſt, quod autem convertatur, vocantis bonitati & potentiæ adſcribendum eſt. Hinc Proſper lib. 2. de vocat. gentium, cap. 13. *Cùm talia ad Cain loqueretur Deus* (Geneſis 4.) *nunquid ambiguum eſt voluiſſe eum, & (quantum ad illum medendi modum ſufficiebat) egiſſe ut Cain ab illo impietatis furore reſipiſceret? ſed malitia pertinax inde facta eſt inexcuſabilior, unde debuit eſſe correctior.*

Neque verò Dei intentio fruſtratur, ſi quis vocatus non convertitur: quia in hominum vocatione non ſolam hominum converſionem abſolutè Deus intendit (ſemper enim tunc ſequeretur) ſed alios etiam fines; veluti ut declaretur humanæ vel infirmitatis, vel malitię magnitudo quanta ſit, cùm non ſequitur vocantem. Item ut excellentiam gratię ſuæ declaret, & neceſſitatem, utpòte ſine quâ nemo credere, vel pœnitentiam agere poſſit; ut ita *omne os obſtruatur, & ſubditus fiat omnis mundus Deo*; nec quiſquam *niſi in Domino glorietur*, &c.

Neque enim ita de ſpeciali auxilio gratiæ ſentiendum eſt, quemadmodum hoc ſcholio indicatur, Deum ſic illud offerre, ut expectet aſſenſum & ſequelam volun-

voluntatis humanæ, iiſque, quos ſecundùm propoſitum vocat, eo offerre modo quo præſcivit illos ſecuturos: quaſi non & ipſum liberæ voluntatis aſſenſum & ſequelam, tanquam præcipuum quemdam ſuę prædeſtinationis effectum, in iis omnibus efficaci virtute gratiæ ſuę operetur: aut quaſi non rebelles ad ſe compellere voluntates poſſet, etiam eorum, quos pręvidit, vel ſi quos ſaltem prævidiſſet tam duros & contumaces fore, ut nullâ omninò oblatione moti, nullâ pulſatione excitati, ſequi vellent: quod quidem ſentire, eſt à publicis Eccleſiæ vocibus, & ab Auguſtini, aliorumque Patrum doctrinâ palàm diſſentire.

Hoc multis teſtimoniis probat, & inter alia addidit teſtimonium Proſperi Carm. de ingratis, ubi contra eos diſputans qui gratiæ tantùm excitandi tribuunt officium, ait:

At verò Omnipotens hominem cum gratia ſalvat,
Ipſa ſuum conſummat opus, cui tempus agendi
Semper adeſt quæ geſta velit, non moribus illi
Fit mora, non cauſis anceps ſuſpenditur ullis.

Si enim; ut aiebat Hieronymus, *in magnete lapide & ſuccinis hæc eſt vis, ut annulos, & ſtipulam, & feſtucam ſibi copulent; quanto magis Dominus omnium creaturarum ad ſe trahere poterat, quos volebat.* Non ergo Deus tempus & locum, vel etiam modum ſervat, quo prævidit hominem ſecuturum, ſed ipſe omninò ſuâ potentiſſimâ gratiâ, & nihilominùs ſalvâ hominis libertate facit ut infallibiliter ſequatur quemcumque ſecundùm propoſitum vocare dignatur.

ASSERTIO VIIJ.

UT peccator poſſit converti, non eſt neceſſarium ut recipiat utrumque auxilium (præveniens ſcilicet, & concomitans) in actu ſecundo, ſed ſatis eſt ut accipiat auxilium præveniens in actu ſecundo, & tunc verè habet auxilium ſufficiens ad converſionem.

CENSURA LOVANIENSIS.

HÆc aſſertio & Scripturarum, & D. Auguſtini de ſpeciali Chriſti gratiâ doctrinam videtur evertere, quæ habet cor lapideum per eam gratiam auferri, & carneum tribui, nec ſolam poſſibilitatem, ſed ipſam voluntatem, operationemque conferri. Nam excitans illa gratia quæ in aſſertione per præveniens auxilium in actu ſecundo intelligitur, non aliud eſt, quam interior quædam Dei ſuaſio, quę ut vehementior ſit, magiſque quam exterior commoveat, & imperfecta quædam deſideria ſeu velleitates excitare poſſit, cordis tamen converſionem non operatur, quin conſiſtere cum eâ gratiâ tota ipſius cordis durities, rebellioque poteſt, ſuadet ergo tantùm, non perſuadet, adjuvatque, ſed hactenus tantùm ut benefacere quiſque poſſit ſi velit, non autem ut abſolutè velit, ac bene operetur, bonuſque ex malo fiat.

Non igitur ſpecialis hæc Chriſti eſt gratia, cui proprium id eſſe evidentiſſimis verbis B. Auguſtinus ſcribit,

bit, ut non ſit bonis maliſque communis, ſed bonos diſcernat à malis, atque, ut alibi ait, à nullo duro corde reſpuatur, quoniam per eam ipſa cordis durities auferatur. In hâc, *&c.*

CENSURA DUACENSIS.

SEntentia hæc, quatenus dicit per auxilium præveniens acceptum in actu ſecundo, id eſt, gratiam excitantem, poſſe peccatorem converti, ita ut ad actualem ejus converſionem non ſit neceſſaria ſingularis illa gratiæ Dei cooperatio, quâ ex nolente volens; ex averſo converſus, & ex malo bonus efficiatur, tam Scripturis, quàm Auguſtini doctrinæ repugnat. Ea enim propriè eſt gratia Chriſti, & gratia novi Teſtamenti, *quæ aufert cor lapideum, & tribuit cor carneum; quæ operatur ipſum velle & perficere: per quam ſcribitur lex in cordibus noſtris: quæ facit ut faciamus*, non tantùm ut poſſimus facere, ſi velimus, quam humiliter petimus in oratione quotidianâ dicentes Deo, *Fiat voluntas tua:* quam fideliter agnoſcimus, quoties pro omni bonâ voluntate, & pro omni bono opere, Deo, tanquam vero & proprio authori gratias agimus. Nam enim, *&c.*

Eandem hanc gratiam ipſum velle tribuentem humiliter & veraciter agnoſcit illa laudatiſſima, & à multis pijs & religioſis, in ijſque nominatim Patribus Societatis, Nominis JESU, frequentata precatio Sancti Thomæ Aquinatis, in quâ Deo dicitur, *quod à me requiris ut faciam, tribue ut ſciam, poſſim, & velim; & da*

exequi ut opus agnoſcis. Item clariſſimè idem docet Sanctus Doctor ſcribens in cap. 5. Joan. & ad illud, *Niſi Pater traxerit eum*; & lib. 3. contra Gent. cap. 79. necnon in Summâ 1.2.q. 111. a. 3. Cui Doctori ſuo atquè ipſi veritati conſentanea cùm ſcripſiſſet Cardinalis Caietanus in illud Matth. 4. *Venite poſt me*, & in illud Luc. cap. 5. *Surgens ſecutus eſt eum*, virgam iniqui Cenſoris ſui Catharini ſubterfugere non potuit, viri Doctorum judicio audentioris, quàm doctioris.

ASSERTIO X.

Auguſtinus ubicumque dicit nos non tantùm gratiâ egere quâ poſſimus, ſed etiam quâ faciamus, intelligendus eſt de ſupradicto concomitante concurſu, quod ſcilicet non poſſimus facere ſine auxilio gratiæ concomitantis, alioqui dictum ejus non eſſet univerſaliter verum. Nam ut faciamus non requiritur efficax excitatio quæ voluntatem infallibiliter determinet, qualis fortè fuit in Paulo, Magdalenâ, aliiſq; nonnullis dum converterentur, ſed ſufficit multò minor, quæ pleniſſimam relinquat libertatem.

CENSVRA LOVANIENSIS.

Ridiculum eſt B. Auguſtinum de hoc naturali, ſeu ut ipſi appellant, ſupernaturali concomitante auxilio interpretari velle, quo præſtetur dumtaxat nobis poſſe ſi velimus, aut etiam velle ſi voluerimus, non autem

tem præveniendo nos, operetur ut velimus, & faciamus. Quaſi in hâc noſtrâ infirmitate non univerſaliter tam efficacem Dei gratiam poſtulet Auguſtinus, quæ humanam voluntatem infallibiliter determinet, quæquę præponenda ut domina ſit, non autem libero arbitrio ſubijcienda, quaſi pediſſequa, & ſubſerviens ſi velit. Plana quippe eſt ejus doctrina lib. de corrept. & grat. cap. 12. Ubi talem gratiam non paucis quibuſdam Sanctis, ut Paulo, Magdalenâ, ſimilibuſquę propriam, ſed omnibus omninò Sanctis ad piè vivendum facit neceſſariam, ut iſto ſcilicet modo humanæ voluntatis infirmitati, quâ omnes laborant, ſubveniretur, eamque à primi hominis gratiâ accuratè diſtinguens, non ſolùm ei tribuit poſſe ſi velimus, ſed facere etiam ut velimus.

Cæterùm, ſi Sancti illi quibus tam efficax tributa eſt gratia, minore propterea ſunt libertate converſi, ſanè minorem etiam converſionis ſuæ laudem apud Deum, hominesque merentur, quàm alij multi, qui majore ſunt voluntatis ſuæ libertate converſi, quo eodem argumento Pelagiani olim efficacis gratiæ doctrinæ merita prætendebant everti.

CENSVRA DVACENSIS.

HÆc Gloſſa prorsùs repugnat ſententiæ Authoris, quam pręter alia loca declarat apertiſſimè in lib. de corrept. & grat. cap. 11. ubi diſtinguens inter gratiam ante & poſt lapſum homini datam: *Prima*, inquit,

inquit, *gratia eſt, qua fit ut homo habeat inſtitiam, ſi velit, ſecunda verò plus poteſt, qua etiam fit ut velit.* Et infra c. 12. *Nec de ipſâ perſeverantiâ boni voluit Deus Sanctos ſuos in viribus ſuis, ſed in ipſo gloriari, qui iis non ſolùm dat adjutorium, quale primo homini dedit, ſine quo non poſſint perſeverare, ſi velint, ſed in iis operatur & velle, ut quoniam non perſeverabunt, niſi etiam poſſint, & velint, perſeverandi iis poſſibilitas & voluntas divinæ gratiæ largitate donetur.* Et, iterùm: *ſubventum eſt igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut divinâ gratiâ indeclinabiliter & inſuperabiliter ageretur, & ideò, quamvis infirma, non tamen deficeret, neque adverſitate aliquâ vinceretur.* Et mox: *Fortiſſimo quippè dimiſit atque permiſit facere quod vellet, infirmis ſervavit, ut, ipſo donante, invictiſſimè quod bonum eſt vellent, & hoc deſerere invictiſſimè nollent.*

Ex quibus aliiſque B. Auguſtini locis patet, ita efficacem eſſe gratiam Chriſti, ut voluntatem hominis infallibiliter, nullam tamen inferendo neceſſitatem, ad bonum determinet. A quâ quidem neceſſitate, nimium metuit aſſertor, quamquam nihil metuerit B. Auguſtinus, tametſi ei obijciente Pelagio, quod libertatem tolleret. At neque metuit S. Thomas dum parte primâ, q. 105. a. 4. docet, *Deum in noſtrâ voluntate operari*, pro fundamento illius doctrinæ collocans illud Apoſtoli, *Deus operatur in nobis, & velle, & perficere.*

At neque metuendum ab eâ neceſſitate putat inter recentiores R. P. Societatis Jesu Theologus, Benedictus Pererius, qui lib. 8. de naturalium rerum principijs & aſſertionibus, cap. 8. & 9. in ſummâ, poſt-

quam

quam ſibi objeciſſet, ſi Deus ſemper concurrit effectivè ac determinativè ad quamlibet operationem noſtræ voluntatis videri labefactari, imò funditùs tolli libertatem voluntatis: ita reſpondet ut primum doceat hunc Dei concurſum eſſe omninò verum, certum, & indubitatum, de quo fas non ſit Chriſtiano Philoſopho dubitare: deinde dicat, *Licet voluntas nihil operetur, niſi mota & determinata à Deo: quia tamen movetur à Deo convenienter naturæ ſuæ, & ut ſuâpte naturâ apta eſt moveri, id eſt, non neceſſariò, ſed liberè: ideò verè dicitur, verèque eſt libera. Si enim voluntas ita moveretur à Deo, ut ipſa ſe nullo modo moveret, & ad agendum determinaret, omnis perfectio meriti ac demeriti, & libertatis ratio funditùs everteretur. Sed quia Deus eam ſic movet, ut ipſa nihilominùs ſimul ſeipſam moveat, ac per ſuam deliberationem ſe determinet ad agendum hoc vel illud quippiam, ob eam cauſam meritò appellatur, & verè eſt libera. Non enim intelligendum eſt voluntatem eſſe liberam omninò, ita ut à nullo pendeat, nulliúque ſubijciatur: quomodo ſolus Deus liber eſt. Ratio enim cujuſvis creaturæ neceſſariam & inſeparabilem continet dependentiam ejus à Creatore, tam in exiſtentiâ, quàm in omni operatione. Ergo libertas* (ait) *noſtræ voluntatis ea eſt, quæ poteſt competere creaturæ: nempe quæ diſtinguit ac ſeparat voluntatem ab agente naturali.* Hæc ille. Quod ſi, *&c.*

ASSERTIO XXIIJ.

SI electio eſt ad certum gloriæ gradum, igitur omnia opera juſtorum debent abſolutâ Dei volunta-

tate eſſe prçordinata, nec poterunt aliter, nec aliud operari, quam ſit à Deo præordinatum, quod eſt contra libertatem.

CENSVRA LOVANIENSIS.

SI ex abſolutâ Dei voluntate, quâ quoſdam elegit, quos faceret in finem uſque perſeverantes, omniaque media ad ſalutem eorum prçordinavit, ſequitur non poſſe hominem aliud bonum vel aliter (quod haud-dubiè contra libertatem eſt, & Catholicam fidem) operari, ergo B. Auguſtini doctrina non debuit à Cœleſtino Pontifice, nec ſic quidem laudari, tanquam quæ nihil contra fidem haberet (quomodo tamen ab eo laudatam ipſi agnoſcunt) ſed magis ut periculoſa, & pernicioſa damnari; ſiquidem manifeſtè docet actualem in finem uſque perſeverantiam, ita ex Dei eſſe electione, ut eam, Chriſto donante, nemo dicere audeat, forſitan non perſeverabit.

Ut interim diſſimulemus, quod hâc eleganti ratiocinatione Deo quoque ipſi libertas ſua detrahatur. Ipſe enim abſolutâ voluntate omnia præordinavit ad mundi perfectionem pertinentia, ergo ſibi-ipſi neceſſitatem injecit, nec aliud, aut aliter facere potuit. Quare talis ratiocinatio, non modò ut improbabilis, verùm etiam ut ſanæ doctrinæ præjudicans, & adverſa, planè eſt fugienda.

CEN-

CENSVRA DVACENSIS.

BOna juſtorum opera, per quæ gloriam & certum gloriæ gradum conſequuntur, abſoluta Dei voluntate eſſe præordinata non debet negari, quandoquidem ſicut finem, id eſt, vitam æternam, ita & omnia media ad finem, cujuſmodi ſunt opera bona, Deus æterno ſuæ prædeſtinationis decreto, nullâ interpoſitâ conditione prævisi operis, electis ſuis præparavit, ut initio oſtendimus, & aperta eſt Apoſtoli ſententia, quâ creatos nos eſſe dicit in operibus bonis, quæ pręparavit Deus, ut in ijs ambulemus.

Ex quâ doctrinâ nequaquam conſequens eſt, juſtos non poſſe aliter, nec aliud operari quam ſit à Deo præordinatum, ſi verba hæc capiantur in ſenſu diviſo. Unde nec ullo modo tollitur, aut minuitur per hanc abſolutam & certiſſimam Dei prædeſtinationem humani libertas arbitrij, nihilo magis quam divini. Quis enim negaverit, Deum ſua ipſius opera abſolutâ voluntate præordinaſſe, velut mundi creationem & gubernationem? & tamen fatendum eſt juxta Catholicam fidem, eum ſummâ libertate operari quæcumqę operatur.

Nec verò nova hęc eſt à parte liberi arbitrij ſumpta objectio. Nam etiam Pelagiani gratiam & Maſſilienſes ex libero arbitrio oppugnarunt. Et Fauſtus prætextu defendendi liberi arbitrij contra electorum prædeſtinationem diſputavit. Quibus abundè ab Auguſti-

no,

no, Proſpero, & Fulgentio, alijſque reſponſum eſt: *Nimium verò ineptè*, ait Proſper in epiſt. ad Ruffinum, *nimiumque inconſideratè ab iſtis adverſantibus dicitur, quod per hanc Dei gratiam libero nihil relinquatur arbitrio.*

Et infra: *Nunc autem idem arbitrium converſum eſt, non everſum; & donatum eſt ei aliter ſapere, aliter agere, & incolumitatem ſuam, non in ſe, ſed in Medico collocare. Proinde homo qui in libero arbitrio fuit malus, in ipſo libero arbitrio factus eſt bonus: ſed per ſe malus, per Deum bonus, qui illum ita in initialem illum honorem alio initio reformavit, ut ei non ſolùm culpam malæ voluntatis & actionis remitteret, ſed etiam bene velle, bene agere, atque in his permanere donaret*, &c.

Porrò ſicut veriſſimè dictum eſt ab eodem Auguſtino lib. 2. contra lit. Petil. c. 24. paucos eſſe qui valeant intellectu penetrare, quomodo Deus per gratiam homines attrahat, & nihilominùs dimittat illos libero ſuo arbitrio: quem operationis divinæ modum alibi *mirabilem & ineffabilem* vocat: ita pauci ſunt qui capere poſſint, quomodo Deus ea quæ ſunt in tempore, ab æterno præordinaverit, nec tamen libertatem humanis actibus, nec contingentiam adimat cæteris quibuſcumque effectis.

ASSERTIO XXX.

NUmerus prædeſtinatorum non eſt certus ex præordinatione quæ antecedit omnem præſcientiam operum.

CEN-

CENSVRA LOVANIENSIS.

EVidens eſt Auguſtini doctrina, eaque Apoſtolicæ perquam conſentanea, certum eſſe apud Deum prædeſtinatorum numerum, non ex antecedente operum præſcientiâ, ſed ex abſolutâ & efficaci præordinatione, ubi ſi præſcientiam (ut in ſcholio ſignificatur) conditionatam intelligat, ut ex eâ totâ pendere prędeſtinatio putetur, jam nec ſecundùm pręſcientiam quidem certus erit electorum numerus, ſiquidem conditionata præſcientia, exempli gratiâ, ſi Dei gratiam acceptare homo voluerit, ſimpliciter præſcientia non eſt, ut quam habere quilibet etiam noſtrum poſſit.

Ubi ſi quis dicat conditionis eventum ſimpliciter Deo pręcognitum eſſe, rectè id quidem, ſed non hęc jam conditionata, ſed abſoluta præſcientia eſt, ex quâ haud-dubiè certus eſt apud Deum numerus. Sed IDEÒ EX PRÆSCIENTIA, QUIA EX PRÆORDINATIONE. Neque enim ideò certum Deus electorum voluit numerum, quia talem præſcivit, ſed ideò præſcivit, quia voluit atque præordinavit, ut ſalutem eorum, ita & omnem ſalutis modum ac ordinem.

CENSVRA DVACENSIS.

CErtum eſſe apud Deum numerum prædeſtinatorum neque ait, neque negat aſſertor. Quod autem certum ſit ex præordinatione omnem præſcientiam

tiam operum antecedente ſatis initio, quantum cenſuræ brevitas patitur, oſtendimus. Et verò quid aliud, *&c. Vbi certum hunc numerum probat varijs Scripturæ teſtimonijs; demùm ſubjungit:* Certitudinis igitur hujus ratio eſt, non in preſcientiâ operis humani, ſed in decreto, & in promiſſione divinâ; quia quecumque Deus abſolutè decrevit & promiſit, potens eſt & facere, & certiſſimè faciet. Unde illa eſt aperta Auguſtini ſententia lib. 18. de Civit. Dei, cap. 51. *Quoniam immutabilia ſunt divina promiſſa*, ideò *Prædeſtinatorum neminem perire poſſe.*

Quocirca non poteſt non peregrina, atque à Scripturarum, & Sanctorum Patrum, Auguſtini maximè, ſenſu aliena judicari doctrina, que prædeſtinationem, ejuſque certitudinem pendere vult ex operum prævifione. Quam doctrinam, ſicut & illam de ſufficienti, quod omnibus adſit auxilio, continent quidem apertiſſimè duo libri quos Fauſtus edidit quondam de libero arbitrio. Ubi inter alia multa legitur illud, huic aſſertioni planè congruens; *Niſi præſcientia exploraverit, prædeſtinatio nihil decernit.* Sed eos libros, ut ſane doctrinæ contrarios, anathematizarunt olim Orientales, *&c.*

Quare etiam atque etiam videant, qui novas iſtiuſmodi aſſertiones proferunt, quoſnam & quales ſuæ doctrinæ patronos venerentur. Nam in illis duobus Fauſti libris tota ferè harum aſſertionum doctrina ex profeſſo traditur ac defenditur. Impoſuit quidem nonnullis, etiam hoc ſeculo Viris doctis Fauſti profunda calli-

calliditas: ſed id priuſquam eis, quis & qualis fuerit Fauſtus, innoteſceret. Et viſa fuit Eraſmo, Pighio, Catharino ad conciliandum cum gratiâ liberum arbitrium commodiſſima via, quam Fauſtus commonſtrat; ſed horum vel authoritas, vel doctrina, quanti in hoc genere ſit facienda, non eſt obſcurum: quia & alibi non leviter impegerunt.

ASSERTIO XXXJ.

Quæ totius materiæ concluſio dicitur.

HÆc ſententia de prædeſtinatione & reprobatione maximè conſentanea divinæ bonitati, Scripturarum authoritati, Patrum teſtimonijs, & naturalis rationis æquitati, in nullâ re omninò Pelagio favens, & quam longiſſimè à ſententiâ Lutheri, & Calvini, & reliquorum hęreticorum noſtrę tempeſtatis recedens, à quorum ſententiâ & argumentis difficile eſt alteram ſententiam vindicare.

CENSVRA LOVANIENSIS.

IMò verò juſtius fortaſſe alius quiſpiam dixerit, ſententia hæc divinam bonitatem obſcurat; juſtitiam enervat; Scripturis illudit; Patrum teſtimonia in ſenſus alienos detorquet; humanæ rationis corruptioni applaudit; humilitatis fundamentum evertit; precandi neceſſitatem non magnam relinquit; propriarum virium

rium fiduciam ingenerat; in ſalutis negotio, quod prę-cipuum eſt homini donat, quod minus Deo; gratiam Dei libero arbitrio ſubijcit, ac ejus pediſſequam facit; in ſummâ à Pelagio non ſatis procul abſcedit.

Lutheri verò, Calvini, & reliquorum noſtrę tempeſtatis hæreticorum ſententiam, dum ab eâ videri vult quam longiſſimè recedere, potentiuſque debellare, magis etiam imprudens ſtabilit atque confirmat. Nam ſi non poſſumus, vel (ut ad mitigandam invidiam dicitur) difficile eſt ab eorum ſenſis & argumentis B. Auguſtini doctrinam vindicare, quis non videat, quanti jam ponderis & authoritatis acceſſione hæreticorum ſententia roboretur.

De mandato DD. Decani, & reliquorum Magiſtrorum S. Theologiæ Facultatis Vniverſitatis Lovanienſis ſubſcripſit.

Andreas Saſſenus, *dictæ S. Theolog. Facultatis Bedellus, ac Notarius publicus.*

CENSVRA DVACENSIS.

HOc primâ facie videri cuipiam poteſt, ſed penitùs rem conſideranti contrarium magis apparet, videlicet hâc doctrinâ bonitatē Dei multipliciter obſcurari. Primum, quia *&c.* Scripturas in alienos, ineptos, Patribus incognitos, & Catholicæ doctrinę parum conſentaneos ſenſus detorquet. Patrum teſtimonijs, illorum

lorum maximè qui contra Pelagianos, atque eorum reliquias de gratiâ & prædeſtinatione clariùs & accuratiùs ſcripſerunt, admodum diſſentanea eſt.

Fallit humana ratio, ſi non authoritate divinâ fulciatur; eademque Pelagium fefellit; & hujus ſęculi Philoſophis perſuaſit, ut dicerent ſe eſſe ſapientes, & quoniam negare non poterant ſe non à ſeipſis factos homines, crederent ſaltem ac dicerent ſe à ſeipſis, non autem à Deo fieri bonos. Sic enim Philoſophus & Orator Romanus quaſi communi Philoſophorum ore; *Virtutem*, inquit lib. 3. de naturâ Deorum, *nemo unquam Deo acceptam retulit. Nimirùm rectè, Propter virtutem enim jure laudamur, & in virtute rectè gloriamur. Quod non contingeret, ſi id donum à Deo, non à nobis haberemus.* En rationem humanam. Et mox ſubjungit: *Num quis, quod bonus vir eſſet, gratias Dijs egit unquam? At quod dives, quod honoratus, quod incolumis. Iovemque optimum maximum ob eas res appellant, non quod nos juſtos, temperantes, ſapientes efficiat, ſed quod ſalvos, incolumes, opulentos, &c.*

En quod perſuadet, & quo ducit humana ratio lumine fidei deſtituta: quare mirum non eſt, ſi & ſecretum illud gratuitæ prædeſtinationis divinę myſterium eidem corruptę rationi humanæ videatur iniquum. De quo Philoſophus ſi interrogaretur non aliud ex ſuâ Philoſophiâ reſponderet, quam prædeſtinari à Deo debuiſſe ad felicitatem eos, quos benè juſtèque per ſuum liberum arbitrium victuros prævidiſſet tantùm, non etiam præordinaſſet; ac prædeſtinationis illius cauſam

Digitized by Google

hanc eſſe prævisionem; ita enim rationis naturalis æquitatem poſtulare.

Verùm, huic corruptæ rationis æquitati ex adverſo reſtitit Paulus inquiens, *Numquid iniquitas eſt apud Deum? ô homo tu qui es, qui reſpondes Deo? numquid dicit figmentum ei qui ſe finxit, quid me feciſti ſic?* & alibi; *O altitudo divitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quam incomprehenſibilia ſunt judicia ejus, & inveſtigabiles viæ ejus! Quis enim agnovit ſenſum Domini, aut quis Conſiliarius ejus fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* Reſiſtit & Cœleſtis Pater-familias in Evangelio, cùm ait cuidam, *Amice, non facio tibi injuriam: an non licet mihi quod volo facere? an oculus tuus nequam eſt, quia ego bonus ſum?* Sicut enim in diverſâ causâ non fuit iniquum idem judicium; ſic nec in unâ atque eâdem causâ iniquum eſt judicium tam diverſum, ut unus aſſumatur, alter relinquatur, unus miſericorditer liberetur, alius juſtè damnetur.

Imò ſanè metuendum ne harum aſſertionum parens cum Maſſilienſibus, & Fauſto (quibuſcum adeò multa ſunt ei communia) *quamvis Pelagium anathematizare non dubitet*, damnatis tamen ejus ſenſibus plus ſatis appropinquet, *&c.*

Quod ſi ergo putat hujus novitię doctrinæ aſſertor, vel quiſquis ſimilia cum ipſo ſapit, ſe rationem inveniſſe, quâ adeò facilè & ad captum multitudinis poſſit hæc gratiæ cum libero arbitrio concordia explicari,

cari, vel inde intelligat quam non eadem doctrinæ via cum illis (*Auguſtino & Patribus*) in hoc gratiæ & prædeſtinationis myſterio tradendo procedat.

De mandato Decani, & Magiſtrorum Facultatis Sacræ Theologiæ Univerſitatis Duacenſis ſubſcripſi Donatus Banſoit ejuſdem Facultatis Bedellus, & Notarius publicus, Anno milleſimo quingenteſimo octuageſimo octavo Ianuarij die vigeſimâ.

Subſignatum erat D. Banſoit Notarius publicus, & Sacræ Facultatis Theologiæ Bedellus.

Ridicula eſt Moliniſtarum reſponſio, quod utraque Univerſitas has Cenſuras revocavit, quia permiſit Scientiam mediam in publicis Diſputationibus defendi. Bella certè ratiocinatio, æquivalens prorſus iſti: *Deus permiſit peccatum fieri: ergo approbat, & odio non habet iniquitatem.*

ARTICULUS IIJ.

Scientia Media evertit libertatem.

XXXV. NIhil eſt adeò confuſione dignum quam ad contrarium ejus quod firmari intendebatur, deduci. Hanc deformitatem etiam patitur

ſcientia media; volens enim firmare libertatem, evertit illam; timuit defectum, incidit in exceſſum. Quod tribus rationibus in ſequenti paragrapho breviter oſtendo.

§. J. *Tribus rationibus probatur Scientiam Mediam evertere libertatem.*

TRibus rationibus demonſtro Scientiã mediam evertere libertatem, ſed breviter, quia fundantur hæ rationes in ſuprajecto fundamento.

Prima ratio. Illa ſcientia evertit libertatem, quæ non ſubijcit illam ſuo Creatori: ſed ſcientia media non ſubijcit libertatem ſuo Creatori, ergo evertit illam. Major patet; quia omnis creatura hoc ipſo quod creatura debet ſubijci Creatori, & ſecundùm liberum debet in omni ſuâ determinatione ad agendum dependere à primo libero. Scientia autem media tollit, ut vidimus, prædictam ſubjectionem; & non poteſt defendi, quin aſſeratur, aliquid eſſe à libero arbitrio, quod non ſit à primo libero: ex quo patet etiam probatio Minoris: ergo *&c.*

Secunda ratio. Scientia, quæ exigit ad libertatem potentiam ad peccandum, deſtruit libertatem, juxta illud Joan. 8. *Si ergo Filius vos liberaverit, verè liberi eritis:* Sed ſcientia media exigit ad libertatem potentiam ad peccandum: ergo deſtruit libertatem. Prob. Minor. Conjungere negationem actûs v. g. amoris cum præcepto urgente ad amorem, eſt peccare: ſed ſcientia media

dia exigit potentiam ad conjungendum negationem amoris cum præcepto ad amorem: quia juxta principia ſcientiæ mediæ, non poteſt ſtare libertas, quin ſit potentia ad conjungendum tam actum, quàm negationem actûs cum omnibus antecedentibus ad actum; ſed præceptum urgens ad amorem, eſt quid antecedens amorem: ergo juxta principia ſcientiæ mediæ, non poteſt ſtare libertas ad implendum præceptum amoris, quin ſimul ſi t potentia ad conjungendum negationem amoris cum præcepto urgente ad amorem: hoc autem, ut patet, eſt peccare, ſiquidem eſt omiſſio actûs præcepti: non poteſt igitur ſalvis principijs ſcientiæ mediæ ſtare libertas, quin ſimul ſit potentia ad peccandum.

XXXVJ. Exigere autem potentiam ad peccandum in libertate, eſt manifeſtè deſtruere libertatem; cùm potentiam peccandi non eſſe libertatem, nec partem libertatis, imò non poſſe peccare eſſe ſummam libertatem, ex SS. Auguſtino, & Thomâ doceat univerſa Theologia. Nam Auguſtinus de prædeſt. Sanctorum, c. 15. de Chriſto ait: *An ideò in illo non libera voluntas erat, & non tanto magis erat, quanto minus ſervire peccato non poterat*? Et D. Thomas. 3. contra Gent. cap. 38. ait: *Eſt autem quædam neceſſitas ex interiori inclinatione procedens, & hæc laudem virtuoſi actûs non minuit, ſed auget: facit enim voluntatem magis intensè tendere in actum virtutis, & quanto perfectior fuerit habitus ex quo voluntas operatur, tanto vehementiùs eam inclinat. Quod ſi is ad perfectionem devenerit, quamdam neceſſitatem*

infert ad bene agendum, ſicut eſt in Beatis qui peccare non poſſunt, nec tamen propter hoc, aut libertati voluntatis aliquid deperit, aut actus bonitati. Rationem perfectæ libertatis ſine potentiâ peccandi, reddit S. Bernardus de gratiâ, & lib. arbitrio, qui dicit de Chriſto: *Ideò in obedientiâ libero non caruiſſe arbitrio, quoniam quod non poſſet non obedire, non infirma faciebat neceſſitas, ſed firma in bono voluntas, & voluntaria firmitas.*

Objicies. Chriſtus potuit non mori: ergo potuit non adimplere præceptum moriendi, ac proinde peccare. Reſpondetur, diſtinguendo Antec. Chriſtus potuit non mori ſervato ordine finis, conceditur: potuit non mori prętermiſſo ordine finis, negatur. Deinde neganda eſt Conſeq. quia ut poſſet non adimplere, aut tranſgredi præceptum moriendi debebat poſſe ſervare animam ſuam, ſive non mori, prætermiſſo ordine finis.

Explicatur Solutio. Operari ſervato ordine finis nihil eſt aliud, quàm bene operari, & operari prætermiſſo ordine finis eſt malè operari. Quamvis autem omnis actio mala ex objecto, aut aliquâ circumſtantiâ debeat ſemper malè fieri; non tamen è contra, omnis actio bona ex objecto, aut aliquâ circumſtantiâ debet bene fieri: cujus ratio eſt, quod bonum ex integrâ causâ, malum ex quolibet defectu. Hinc ſequitur, quod omnis actio ex objecto bona, aut etiam indifferens, poſſit dupliciter fieri, vel ſervato ordine finis, vel illo ordine prætermiſſo. Ut autem aliqua actio ſit poſſibilis non requiritur quod poſſit fieri omnibus modis quibus

eſt

eſt factibilis,ſed ſufficit,quòd poſſit fieri uno ex illis modis: ſicut ut quis dicatur ſimpliciter poſſe conſequi ſanitatem, non requiritur,quod poſſit illam acquirere per omnia media quibus eſt acquiſibilis: ſed ſufficit,quod per unum medium ex omnibus poſſibilibus illam poſſit acquirere. Ita in præſenti ut Chriſtus dicatur ſimpliciter poſſe ſervare animam ſuam, aut illam ponere, non requiritur, quod poſſit facere hoc utroque modo, & ſervando ordinem finis, & illum prætermittendo, ſed ſufficit, quod poſſit illam ſervare ſervato ordine finis, & quod poſſit illam ponere ſervato etiam ordine finis.

Ad perfectiſſimam autem libertatem ſpectat quod poſſit velle plura, omnia tamen ſervato ordine finis, ut paſſim docet Angelicus Præceptor. Si ergo aliquid ſit, quod non poſſit eſſe volitum niſi prætermiſſo ordine finis, illud non cadit ſub poteſtate perfectiſſimæ libertatis. E contra quidquid poteſt eſſe volitum ſervato ordine finis, cadit ſub poteſtate perfectiſſimæ libertatis. Nec hanc poteſtatem tollit aut diminuit præceptum ſuperveniens; quando enim ex multis actibus bonis quos voluntas poteſt elicere, aliqui ex illis pręcipiuntur, non tollitur per illud præceptum poteſtas faciendi alios: ita ſimiliter, quando ex multis actibus quos aliquis non poteſt elicere, niſi ſervato ordine finis, aliqui pręcipiuntur, non tollitur poteſtas faciendi alios ſervato ordine finis.

Chriſtus igitur ante pręceptum, poteſtatem habebat ponendi animam ſervato ordine finis, & etiam ſervan-

di illam eodem ordine ſervato; ſuperveniens præceptum ponendi animam, non tollit poteſtatem ſervandi illam ſervato ordine finis. Licet enim in ſenſu compoſito illius præcepti non poſſit cum dicto præcepto conjungere conſervationem animæ ſuæ, quia hoc eſt ſervare animam prætermiſſo ordine finis; nihil tamen tollitur de poteſtate libertatis Chriſti; quia, ut dictum eſt, poteſtas quam habebat Chriſtus non erat ad ſervandam animam prætermiſſo ordine finis, ſed ad ſervandam illam ſervato ordine finis: hanc autem poteſtatem adhuc habet Chriſtus poſt præceptum.

Hinc difficultas illa de conciliandâ libertate Chriſti cum præcepto, quę torquet multos, juxta Angelici luminis principia clariſſimè elucidatur hoc argumento: Chriſtus ante præceptum perfectiſſimam habebat poteſtatem & libertatem ponendi animam, & illam ſervandi; ſed poſt præceptum nihil deperdit de hâc poteſtate & libertate: ergo ſicut ante præceptum liberrimè potuiſſet ponere animam ſuam: ita poſt pręceptum liberrimè ponit animam ſuam.

In hâc clariſſimâ luce caligant oculi Moliniſtarum, qui non poſſunt concipere perfectam libertatem, niſi detur potentia ad conjungendum conſervationem animæ cum præcepto ponendi animam, ſive quod idem eſt, niſi detur potentia ſervandi animam prætermiſſo ordine finis. Sed longè ſit à nobis, omnique Cordato Theologo figmentum illud Moliniſticum.

XXXVIJ. Tertia ratio. Scientia, quæ inflat liberum arbitrium deſtruit libertatem: quia facit quod libertas

bertas non ſit ab alio accepta, alioquin non poſſet quis de illâ verè gloriari, juxta illud Apoſtoli 1. ad Cor. 4. *Quid gloriaris quaſi non acceperis?* ſed ſcientia media inflat liberum arbitrium: ergo evertit libertatem. Prob. Minor. Scientia quæ tribuit aliquid libero arbitrio non ab alio acceptum, inflat liberum arbitrium, ſiquidem dat aliquid in quo gloriari poſſit liberum arbitrium: ſed ſcientia media tribuit libero arbitrio aliquid non ab alio acceptum, nempe determinationem quâ ſe ad agendum determinat: ut patet ex dictis ſupra cap. 1. art. 1. §. 1. ergo ſcientia media inflat liberum arbitrium: Ab illâ proinde fugere debemus, ſicut à facie colubri; ſiquidem ſcriptum eſt Jac. 4. *Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.* Et niſi Dominus ædificaverit libertatem, inclinando cor noſtrum quocumque voluerit ſuâ omnipotentiſſimâ voluntate, in vanum laborant, qui ædificant eam, id eſt, ſcientiæ mediæ defenſores. Si quoque Dominus gratiâ ſuâ ex ſe efficaci, non cuſtodierit libertatem, fruſtra vigilat exploratrix ſcientia ad cuſtodiendum eam.

§. IJ. *Ex oppoſito prædeterminatio phyſica ſtabilitur.*

XXXVIIJ. Quia contraria contrarijs magis eluceſcunt, placuit in hoc paragrapho & ſequentibus radicitùs explicare prædeterminationem phyſicam ſcientię mediæ fortiter oppoſitam. Sed quid putas, Cordate Theologe, cauſæ eſſe, Molinæ diſcipu-

los omnem operam moliri ad impugnandum decreta de ſe efficacia, eorumque executricem vim, prædeterminationem phyſicam? Myſterium aperio; Vident, & bene quidem, quod ſi libertas voluntatis noſtræ non poſſit componi cum prædeterminatione phyſicâ, nec etiam poterit componi cum gratiâ de ſe efficaci: volentes igitur gratiam de ſe efficacem, quam defendit S. Auguſtinus, deſtruere, & gratiam ſufficientem, quam defendit Molina, ſtabilire; aſtutè impugnant prædiffinitiones divinas, & prædeterminationes phyſicas, ut ijs debellatis, velociter currant viam adinventionum ſuarum. Occultè igitur petitur ab eis doctrina S. Auguſtini de gratiâ, ab Eccleſiâ ut regula fidei in hac materiâ approbata. *Sed non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum*, Proverb. 21. Quo plus prædeterminatio phyſica impetitur, plus firmatur, & apud Cordatos Theologos magis roboratur. Hoc breviter conabor, favente Deo, oſtendere, qui diſponit omnia fortiter, & ſuaviter.

Omnes Theologi contra Durandum conveniunt, quod poſitis omnibus requiſitis ex parte actûs primi ad agendum, adhuc neceſſaria eſt aliqua motio Dei actualis ad actionem creaturæ; ſine qua motione poteſt quidem creatura agere, quia ponitur quod nihil deſit ex parte actûs primi ut condiſtincti ab actu ſecundo; nunquam tamen aget, quia talis motio eſt indiſpenſabiliter conjuncta actioni. Unde ſicut cauſa ſine actione poteſt agere, nunquam tamen aget; ita quælibet cauſa ſine omni illo quod eſt indiſpenſabiliter con-

conjunctum actioni poterit quidem agere, ſed nunquam aget. Hoc ab omnibus admittitur, eſtque omnium communis vox, quod concurſus Dei non requiratur ad poſſe, ſed ad agere.

XXXIX. Difficultas eſt, an prædicta motio ſit ipſa actio creaturæ, vel quid concomitans eam; an verò ſit quid ab actione diſtinctum, & prævium actioni. Conveniunt omnes, ut jam dictum eſt, quod motio Dei & actio creaturæ inſeparabiliter conjunguntur: Sed controvertitur, an ita conjunguntur, ut unum ſit cauſa alterius, ſicut in brutis cognitio boni, & amor inſeparabiliter conjunguntur, ita tamen ut cognitio ſit quid prævium & cauſa amoris: ſimiliter pes in pulvere impreſſus, & veſtigium ejus inſeparabiliter conjunguntur, ita tamen ut pes ſit cauſa veſtigij. Ratio eſt, quod prioritas cauſalitatis & dependentiæ non repugnat ſimultati exiſtentiæ, & durationis. Et ſi licet ad divina tranſcendere, Pater & Filius unâ intellectione ſe ſimul intelligunt, & tamen Filius prædictam intellectionem accipit à Patre. Ex quo patet, quod in ipſo limine offendunt, qui audientes motionem divinam antecedere cauſalitate actionem creaturæ, ſtatim concipiunt eam, ut ab actione ſeparatam.

XL. His præmiſſis, Certiſſimum eſt D. Thomam aſſerere, quod motio divina ſit quid ab actione diſtinctum, illamque cauſalitate antecedere. Et qui hoc in D. Thomâ non legit, credat certò ſe D. Thomam non intelligere. Unde *oret Deum ut intelligat, & non litiget, ut nunquam intelligat.*

Hæc

Hæc concluſio probatur ex omnibus illis locis in quibus D. Thomas ait, Deum quamlibet cauſam movere ad agendum, & in omni operante operari per modum applicantis. Hujuſmodi loca brevitatis causâ omittimus, quia ſunt obvia, & ab omnibus recipiuntur. Qui ex iſtis locis non percipiunt veritatem noſtræ aſſertionis, hoc accidit eis, quia non attendunt quid ſit movere ad agendum, & applicare ad operationem: ſi hoc debitè explicetur, manifeſtiſſima fiet veritas Thomiſtica.

Sciendum eſt, quod movere ad agendum, ſive applicare ad operationem, non eſt elicere ipſam operationem, nec conferre virtutem agendi; ut patet: quia quælibet cauſa elicit ſuam actionem, & tamen non quælibet cauſa ſe movet ad agendum; plures etiam cauſæ applicant & movent ad agendum, quæ non conferunt nec conſervant virtutem agendi; primam plantam à Deo productam Sol movit ad agendum, & tamen non dedit illi virtutem agendi: ſimiliter applicat quis cultrum ad ſcindendum ſine collatione acuminis.

XLJ. Quid eſt igitur movere ad agendum? dic mihi quid eſt, movere lignum ad formam ignis? Reſpondebis. Eſt educere formam ignis de materiâ ligni, & conjungere illam materiæ ligni. Rectè reſpondiſti. Ita & ego reſpondeo; movere ad agendum, eſt (ut ita dicam) educere actionem ex actu & virtute cauſæ, & conjungere illam cauſæ. Forma enim producitur de potentiâ, actio producitur de actu, juxta illud: *Vnum-*

quod-

quodque agit in quantum eſt actu. Unde ſicut actio conjungens formam ignis ligno diſtinguitur, & eſt prævia ad formam ignis, inſeparabiliter tamen cum eâ conjuncta; & ſicut ignis iſtâ actione non ſolùm agit in formam, ſed in ipſum lignum: ita motio quâ Deus conjungit actionem agenti, diſtinguitur & eſt prævia actioni, inſeparabiliter tamen cum eâ conjuncta; ratione cujus Deus non ſolùm influit in operationem, ſed & in cauſam.

Dicet fortè Molinæ diſcipulus: movere ad agendum non eſt dare virtutem agendi præcisè, nec etiam concurrere ſolùm ad actionem; ſiquidem principium concurrens præcisè, non eſt aliud quam principium ſimul eliciens: ſed movere ad agendum eſt concurrere ad agendum, ita ut etiam det virtutem agendi; hoc ipſo enim quod concurrit, ut ſimul dans virtutem, dicitur movere & applicare ad agendum. Sed hoc eſt abuti terminis, & mera nugatio. Quia aliud eſt, quod agens aliquod ſit cauſa actionis duplici titulo, & aliud eſt, quod ſit cauſa actionis iſto ſpeciali titulo applicantis & moventis ad agendum; quem titulum diſtinguit D. Thomas ab alijs titulis per modum principij elicientis, & per modum dantis virtutem. Quamvis autem agens quod ita concurrit ad agendum, ut etiam det virtutem agendi duplici titulo ſit cauſa actionis; ſemel ut dans virtutem, & iterùm ut principium ſimul eliciens; non tamen hoc ſufficit ut dicatur applicans & movens ad agendum; quia poteſt dari cauſa quæ det virtutem agendi, & concurrat cum eâ, & tamen non ap-

applicet eam ad agendum, ut patet in Patre concurrente cum filio ad trahendum navim.

Inſtabit Molinæ diſcipulus; Pater dedit virtutem agendi filio, ſed non conſervat eam. Nec hoc ſufficit quia, ponamus quod pater ſit medicus, & ſuis medicamentis conſervet ſanitatem filij, tunc dedit illi robur ad trahendum, & conſervat illud, & tamen concurrendo cum filio adhuc poteſt non applicare filium ad agendum; ſi enim pater, importunè rogatus à filio, trahat; magis prædictus pater applicatur à filio, quàm applicet eum. Tunc autem pater verè applicat filium, quando filius non trahit niſi ex imperio patris. Poſitâ iſtâ motione imperij dicitur aliquis applicari ad trahendum, ſive acceperit ab imperante virtutem, ſive non acceperit.

Nec obeſt, quod iſta motio imperij ſit moralis: quia illam tantùm indicamus, ut clarè videatur, quod motio ad agendum debet eſſe quid prævium, & ab actione diſtinctum, illam agenti conjungens, ac proinde ſi agens fuerit morali ſolùm ſubjectione ſubditum moventi, motio prçvia erit moralis: ſi verò agens ſubjectione phyſicâ ſubdatur moventi, motio prævia erit phyſica. Sed ſive motio ſit moralis, ſive phyſica, neceſſariò hæc duo involvit; 1. Quod ſit actioni conjuncta inſeparabiliter; 2. Quod ſit prævia ad actionem, illam agenti conjungens, eamque ab actualitate agentis faciens egredi. Sicut actio movens lignum ad formam ignis, conjungit formam ignis ligno, facitque eam egredi de potentialitate ligni. Hoc tamen

exem-

exemplum more aliorum claudicat, ſed ſufficit ad intentum.

XLIJ. Hanc prçviam motionem ab actione diſtinctam breviter expreſſit D. Thomas 1. p. q. 105. a. 5. dicens: quod Deus operatur in omni operante per modum applicantis; non dixit D. Thomas, quod Deus operetur *in omni effectu*, ſed *in omni operante*, ut ſignificaret influere Deum non ſolùm in effectum, ſed etiam in cauſam. Nec etiam dixit D. Thomas, quod Deus operetur *cum omni operante*, ſed, *in omni operante*, ut denotaret motionem divinam priùs recipi in operante, quam cum illo operetur. Claré igitur explicatum manet, ſimul & probatum, D. Thomam aſſerere, motionem divinam in omni operante recipi antecedenter ad ejus actionem, non quidem prioritate durationis, ſed prioritate cauſalitatis; & cùm hæc motio prævia determinet phyſicè cauſam ad agendum; Quis Cordatus Theologus, amabo, negare poterit hanc motionem rectè vocari à Thomiſtis prædeterminationem phyſicam? Quare ſi quis neget hanc prædeterminationem fuiſſe aſſertam à D. Thomâ, quia prædictæ voces ſimul junctę non leguntur in ſuis ſcriptis, nihil aliud facit, quam illos imitari, qui tranſubſtantiationem negant, eo quod hoc verbum in ſacrâ Scripturâ non reperitur.

§. IIJ.

§. III. *Veritas prædeterminationis phyſicæ corroboratur ex teſtimonio D. Thomæ extendentis illam ad materiale peccati, quam doctrinam ex S. Auguſtino hauſit Angelicus Præceptor.*

XLIII. SUfficerent antedicta fideli D. Thomæ diſcipulo ad fugandum à ſuâ mente concurſum purè ſimultaneum. Quia tamen aliqui durioris ſint in hâc materiâ intellectûs, placuit ex utroque Eccleſiæ Sole hanc doctrinam magis corroborare, quæ in tantâ univerſalitate fuit ab eis tradita, ut ad materiale peccati indubitanter illam extenderint. Sic loquitur D. Thomas in 2. diſt. 37. q. 2. a. 2. *Quædam opinio dicebat actus peccatorum nullo modo, nec etiam in quantum actus ſunt à Deo, & hæc opinio tangitur in præſenti diſtinctione, quam ad præſens nulli, vel pauci tenent, quia propinquiſſima eſt duplici errori.* Deinde ponit primam
„ rationem erroris. *Primò, quia videtur ſequi ex eâ quod*
„ *ſint plura principia. Hoc enim eſt de ratione primi prin-*
„ *cipii ut agere poſſit ſine auxilio prioris agentis, & in-*
„ *fluentiâ ejus: unde ſi voluntas humana actionem ali-*
„ *quam poſſet producere cujus Deus author non eſſet, volun-*
„ *tas humana rationem primi principii haberet.*

Solvunt hanc rationem Molinæ diſcipuli, dicentes, quod ad hoc ut voluntas humana non ſit primum principium, ſufficit quod ejus virtus accipiatur, & conſervetur ab alio. Non ignoravit D. Thomas hanc ſolutionem, dum ait: *Quamvis quidam hoc ſolvere nituntur, dicen-*

dicentes quod voluntas, etſi per ſe poſſit producere actionem, ſine influentiâ prioris agentis, non tamen habet eſſe à ſe, ſed ab alio; quod etiam exigitur ad rationem principij.

XLIV. Hanc ſolutionem ſic impugnat Doctor „ Angelicus: *Sed hoc videtur inconveniens, ut quod à ſe „ eſſe non habet, à ſe agere poſſit, cùm etiam per ſe dura- „ re non poſſit quod à ſe non eſt; omnis etiam virtus ab „ eſſentiâ procedit, & operatio à virtute; unde cujus eſ- „ ſentia ab alio eſt, oportet quod virtus & operatio ab alio „ ſit. Et præterea quamvis ſecundùm hanc rationem evita- „ retur quod non eſſet primum ſimpliciter, tamen non po- „ teſt vitari quin eſſet primum agens, ſi ejus actio in ali- „ quid priùs agens non reduceretur, ſicut in cauſam.*

XLV. Ecce tres rationes ponit D. Thomas ad probandum quod voluntas non poſſit per ſe agere ſine influentiâ prioris agentis. Attendant, quæſo, Molinæ diſcipuli, D. Thomam non velle probare, quod voluntas egeat influentiâ ſimultanei agentis ad agendum, ſed intendit, quod indigeat ad ſuam actionem influentiâ prioris agentis. In ipſo ergo limine ſuç impugnationis excludit D. Thomas concurſum ſimultaneum, qui eſt influentia ſimultanei agentis, & non prioris agentis. Ad hanc attentionem ſufficeret Grammatica; ſi enim interrogaretur Grammaticus, quid ſit agens ſimultaneum, & quid prius agens? Reſponderet, agens ſimultaneum eſt, quod ſimul agit; agens prius eſt, quod primò agit. Ubi ergo requiritur influentia alicujus cauſæ primò agentis, ibi maniſeſtè excluditur influentia cauſæ ſimul tantùm agen-

 tis

§. IIJ. *Veritas prædeterminationis phyſicæ corroboratur ex teſtimonio D. Thomæ extendentis illam ad materiale peccati, quam doctrinam ex S. Auguſtino hauſit Angelicus Præceptor.*

XLIIJ. SUfficerent antedicta fideli D. Thomæ diſcipulo ad fugandum à ſuâ mente concurſum purè ſimultaneum. Quia tamen aliqui durioris ſunt in hâc materiâ intellectûs, placuit ex utroque Eccleſiæ Sole hanc doctrinam magis corroborare, quæ in tantâ univerſalitate fuit ab eis tradita, ut ad materiale peccati indubitanter illam extenderint. Sic loquitur D. Thomas in 2. diſt. 37. q. 2. a. 2.; *Qtædam opinio dicebat actus peccatorum nullo modo, nec etiam in quantum actus ſunt à Deo, & hæc opinio tangitur in præſenti diſtinctione, quam adpræſens nulli, vel pauci tenent, quia propinquiſſima eſt duplici errori.* Deinde ponit primam
,, rationem erroris. *Primò, quia videtur ſequi ex eâ quod*
,, *ſint plura principia. Hoc enim eſt de ratione primi prin-*
,, *cipij ut agere poſſit ſine auxilio prioris agentis, & in-*
,, *fluentiâ ejus: unde ſi voluntas humana actionem ali-*
,, *quam poſſet producere cujus Deus author non eſſet, volun-*
,, *tas humana rationem primi principij haberet.*

Solvunt hanc rationem Molinæ diſcipuli, dicentes, quod ad hoc ut voluntas humana non ſit primum principium, ſufficit quod ejus virtus accipiatur, & conſervetur ab alio. Non ignoravit D. Thomas hanc ſolutionem, dum ait: *Quamvis quidam hoc ſolvere nituntur,*

dicen-

dicentes quod voluntas, etſi per ſe poſſit producere actionem, ſine influentiâ prioris agentis, non tamen habet eſſe à ſe, ſed ab alio, quod etiam exigitur ad rationem principii.

XLIV. Hanc ſolutionem ſic impugnat Doctor „ Angelicus: *Sed hoc videtur inconveniens, ut quod à ſe „ eſſe non habet, à ſe agere poſſit, cùm etiam per ſe dura„ re non poſſit quod à ſe non eſt; omnis etiam virtus ab „ eſſentiâ procedit, & operatio à virtute; unde cujus eſ„ ſentia ab alio eſt, oportet quod virtus & operatio ab alio „ ſit. Et præterea quamvis ſecundùm hanc rationem evita„ retur quod non eſſet primum ſimpliciter, tamen non po„ teſt vitari quin eſſet primum agens, ſi ejus actio in ali„ quid priùs agens non reduceretur, ſicut in cauſam.*

XLV. Ecce tres rationes ponit D. Thomas ad probandum quod voluntas non poſſit per ſe agere ſine influentiâ prioris agentis. Attendant, quæſo, Molinæ diſcipuli, D. Thomam non velle probare, quod voluntas egeat influentiâ ſimultanei agentis ad agendum, ſed intendit, quod indigeat ad ſuam actionem influentiâ prioris agentis. In ipſo ergo limine ſuę impugnationis excludit D. Thomas concurſum ſimultaneum, qui eſt influentia ſimultanei agentis, & non prioris agentis. Ad hanc attentionem ſufficeret Grammatica; ſi enim interrogaretur Grammaticus, quid ſit agens ſimultaneum, & quid prius agens? Reſponderet, agens ſimultaneum eſt, quod ſimul agit; agens prius eſt, quod primò agit. Ubi ergo requiritur influentia alicujus cauſæ primò agentis, ibi manifeſtè excluditur influentia cauſæ ſimul tantùm agen-

 tis

§. IIJ. *Veritas prædeterminationis phyſicæ corroboratur ex teſtimonio D. Thomæ extendentis illam ad materiale peccati, quam doctrinam ex S. Auguſtino hauſit Angelicus Præceptor.*

XLIIJ. SUfficerent antedicta fideli D. Thomæ diſcipulo ad fugandum à ſuâ mente concurſum purè ſimultaneum. Quia tamen aliqui durioris ſunt in hâc materiâ intellectûs, placuit ex utroque Eccleſiæ Sole hanc doctrinam magis corroborare, quæ in tantâ univerſalitate fuit ab eis tradita, ut ad materiale peccati indubitanter illam extenderint. Sic loquitur D. Thomas in 2. diſt. 37. q. 2. a. 2.; *Quædam opinio dicebat actus peccatorum nullo modo, nec etiam in quantum actus ſunt à Deo, & hæc opinio tangitur in præſenti diſtinctione, quam adpræſens nulli, vel pauci tenent, quia propinquiſſima eſt duplici errori.* Deinde ponit primam „ rationem erroris. *Primò, quia videtur ſequi ex eâ quod „ ſint plura principia. Hoc enim eſt de ratione primi prin- „ cipij ut agere poſſit ſine auxilio prioris agentis, & in- „ fluentiâ ejus: unde ſi voluntas humana actionem ali- „ quam poſſet producere cujus Deus author non eſſet, volun- „ tas humana rationem primi principij haberet.*

Solvunt hanc rationem Molinæ diſcipuli, dicentes, quod ad hoc ut voluntas humana non ſit primum principium, ſufficit quod ejus virtus accipiatur, & conſervetur ab alio. Non ignoravit D. Thomas hanc ſolutionem, dum ait: *Quamvis quidam hoc ſolvere nituntur, dicen-*

dicentes quod voluntas, etſi per ſe poſſit producere actionem, ſine influentiâ prioris agentis, non tamen habet eſſe à ſe, ſed ab alio, quod etiam exigitur ad rationem principij.

XLIV. Hanc ſolutionem ſic impugnat Doctor
„ Angelicus: *Sed hoc videtur inconveniens, ut quod à ſe*
„ *eſſe non habet, à ſe agere poſſit, cùm etiam per ſe dura-*
„ *re non poſſit quod à ſe non eſt; omnis etiam virtus ab*
„ *eſſentiâ procedit, & operatio à virtute; unde cujus eſ-*
„ *ſentia ab alio eſt, oportet quod virtus & operatio ab alio*
„ *ſit. Et præterea quamvis ſecundùm hanc rationem evita-*
„ *retur quod non eſſet primum ſimpliciter, tamen non po-*
„ *teſt vitari quin eſſet primum agens, ſi ejus actio in ali-*
„ *quid prius agens non reduceretur, ſicut in cauſam.*

XLV. Ecce tres rationes ponit D. Thomas ad probandum quod voluntas non poſſit per ſe agere ſine influentiâ prioris agentis. Attendant, quæſo, Molinæ diſcipuli, D. Thomam non velle probare, quod voluntas egeat influentiâ ſimultanei agentis ad agendum, ſed intendit, quod indigeat ad ſuam actionem influentiâ prioris agentis. In ipſo ergo limine ſuę impugnationis excludit D. Thomas concurſum ſimultaneum, qui eſt influentia ſimultanei agentis, & non prioris agentis. Ad hanc attentionem ſufficeret Grammatica; ſi enim interrogaretur Grammaticus, quid ſit agens ſimultaneum, & quid prius agens? Reſponderet, agens ſimultaneum eſt, quod ſimul agit; agens prius eſt, quod primò agit. Ubi ergo requiritur influentia alicujus cauſæ primò agentis, ibi manifeſtè excluditur influentia cauſæ ſimul tantùm agen-

§. IIJ. *Veritas prædeterminationis phyſicæ corroboratur ex teſtimonio D. Thomæ extendentis illam ad materiale peccati, quam doctrinam ex S. Auguſtino hauſit Angelicus Præceptor.*

XLIIJ. SUfficerent antedicta fideli D. Thomæ diſcipulo ad fugandum à ſuâ mente concurſum purè ſimultaneum. Quia tamen aliqui durioris ſunt in hâc materiâ intellectûs, placuit ex utroque Eccleſiæ Sole hanc doctrinam magis corroborare, quæ in tantâ univerſalitate fuit ab eis tradita, ut ad materiale peccati indubitanter illam extenderint. Sic loquitur D. Thomas in 2. diſt. 37. q. 2. a. 2. *Quædam opinio dicebat actus peccatorum nullo modo, nec etiam in quantum actus ſunt à Deo, & hæc opinio tangitur in præſenti diſtinctione, quam adpræſens nulli, vel pauci tenent, quia propinquiſſima eſt duplici errori.* Deinde ponit primam „ rationem erroris. *Primò, quia videtur ſequi ex eâ quod „ ſint plura principia. Hoc enim eſt de ratione primi prin- „ cipij ut agere poſſit ſine auxilio prioris agentis, & in- „ fluentiâ ejus: unde ſi voluntas humana actionem ali- „ quam poſſet producere cujus Deus author non eſſet, volun- „ tas humana rationem primi principij haberet.*

Solvunt hanc rationem Molinæ diſcipuli, dicentes, quod ad hoc ut voluntas humana non ſit primum principium, ſufficit quod ejus virtus accipiatur, & conſervetur ab alio. Non ignoravit D. Thomas hanc ſolutionem, dum ait: *Quamvis quidam hoc ſolvere nituntur, dicen-*

dicentes quod voluntas, etſi per ſe poſſit producere actionem, ſine influentiâ prioris agentis, non tamen habet eſſe à ſe, ſed ab alio; quod etiam exigitur ad rationem principij.

XLIV. Hanc ſolutionem ſic impugnat Doctor „ Angelicus: *Sed hoc videtur inconveniens, ut quod à ſe „ eſſe non habet, à ſe agere poſſit, cùm etiam per ſe dura-„ re non poſſit quod à ſe non eſt; omnis etiam virtus ab „ eſſentiâ procedit, & operatio à virtute; unde cujus eſ-„ ſentia ab alio eſt, oportet quod virtus & operatio ab alio „ ſit. Et prætereà quamvis ſecundùm hanc rationem evita-„ retur quòd non eſſet primum ſimpliciter, tamen non po-„ teſt vitari quin eſſet primum agens, ſi ejus actio in ali-„ quid prius agens non reduceretur, ſicut in cauſam.*

XLV. Ecce tres rationes ponit D. Thomas ad probandum quod voluntas non poſſit per ſe agere ſine influentiâ prioris agentis. Attendant, quæſo, Molinæ diſcipuli, D. Thomam non velle probare, quod voluntas egeat influentiâ ſimultanei agentis ad agendum, ſed intendit, quod indigeat ad ſuam actionem influentiâ prioris agentis. In ipſo ergo limine ſuę impugnationis excludit D. Thomas concurſum ſimultaneum, qui eſt influentia ſimultanei agentis, & non prioris agentis. Ad hanc attentionem ſufficeret Grammatica; ſi enim interrogaretur Grammaticus, quid ſit agens ſimultaneum, & quid prius agens? Reſponderet, agens ſimultaneum eſt, quod ſimul agit; agens prius eſt, quod primò agit. Ubi ergo requiritur influentia alicujus cauſæ primò agentis, ibi manifeſtè excluditur influentia cauſæ ſimul tantùm agen-

§. IIJ. *Veritas prædeterminationis phyſicæ corroboratur ex teſtimonio D. Thomæ extendentis illam ad materiale peccati, quam doctrinam ex S. Auguſtino hauſit Angelicus Præceptor.*

XLIIJ. SUfficerent antedicta fideli D. Thomæ diſcipulo ad fugandum à ſuâ mente concurſum purè ſimultaneum. Quia tamen aliqui durioris ſunt in hâc materiâ intellectûs, placuit ex utroque Eccleſiæ Sole hanc doctrinam magis corroborare, quæ in tantâ univerſalitate fuit ab eis tradita, ut ad materiale peccati indubitanter illam extenderint. Sic loquitur D. Thomas in 2. diſt. 37. q. 2. a. 2.: *Quædam opinio dicebat actus peccatorum nullo modo, nec etiam in quantum actus ſunt à Deo, & hæc opinio tangitur in præſenti diſtinctione, quam adpræſens nulli, vel pauci tenent, quia propinquiſſima eſt duplici errori.* Deinde ponit primam
,, rationem erroris. *Primò, quia videtur ſequi ex eâ quod*
,, *ſint plura principia. Hoc enim eſt de ratione primi prin-*
,, *cipij ut agere poſſit ſine auxilio prioris agentis, & in-*
,, *fluentiâ ejus: unde ſi voluntas humana actionem ali-*
,, *quam poſſet producere cujus Deus author non eſſet, volun-*
,, *tas humana rationem primi principij haberet.*

Solvunt hanc rationem Molinæ diſcipuli, dicentes, quod ad hoc ut voluntas humana non ſit primum principium, ſufficit quod ejus virtus accipiatur, & conſervetur ab alio. Non ignoravit D. Thomas hanc ſolutionem, dum ait: *Quamvis quidam hoc ſolvere nituntur,*

dicen-

dicentes quod voluntas, etſi per ſe poſſit producere actionem, ſine influentiâ prioris agentis, non tamen habet eſſe à ſe, ſed ab alio, quod etiam exigitur ad rationem principij.

XLIV. Hanc ſolutionem ſic impugnat Doctor „ Angelicus : *Sed hoc videtur inconveniens, ut quod à ſe „ eſſe non habet, à ſe agere poſſit, cùm etiam per ſe dura- „ re non poſſit quod à ſe non eſt; omnis etiam virtus ab „ eſſentiâ procedit, & operatio à virtute; unde cujus eſ- „ ſentia ab alio eſt, oportet quod virtus & operatio ab alio „ ſit. Et præterea quamvis ſecundùm hanc rationem evita- „ retur quòd non eſſet primum ſimpliciter, tamen non po- „ teſt vitari quin eſſet primum agens, ſi ejus actio in ali- „ quid priùs agens non reduceretur, ſicut in cauſam.*

XLV. Ecce tres rationes ponit D. Thomas ad probandum quod voluntas non poſſit per ſe agere ſine influentiâ prioris agentis. Attendant, quæſo, Molinæ diſcipuli, D. Thomam non velle probare, quod voluntas egeat influentiâ ſimultanei agentis ad agendum, ſed intendit, quod indigeat ad ſuam actionem influentiâ prioris agentis. In ipſo ergo limine ſuę impugnationis excludit D. Thomas concurſum ſimultaneum, qui eſt influentia ſimultanei agentis, & non prioris agentis. Ad hanc attentionem ſufficeret Grammatica; ſi enim interrogaretur Grammaticus, quid ſit agens ſimultaneum, & quid prius agens? Reſponderet, agens ſimultaneum eſt, quod ſimul agit, agens prius eſt, quòd primò agit. Ubi ergo requiritur influentia alicujus cauſæ primò agentis, ibi manifeſtè excluditur influentia cauſæ ſimul tantùm agen-

 tis

tis; ſed D. Thomas ad actionem voluntatis requirit influentiam cauſę primò agentis: ergo &c.

Id ipſum ſingulę rationes, ſi ſint efficaces maniſeſtè evincunt: Efficacia primæ rationis conſiſtit in hoc: quod à ſe non eſt, per ſe durare non poteſt ſine influentiâ prioris agentis: ergo quod à ſe non eſt, per ſe agere non poteſt ſine influentiâ prioris agentis. Sic hâc ratione excludo concurſum ſimultaneum: duratio ejus, quod à ſe non habet eſſe, debet eſſe terminus influentiæ prioris agentis; ergo actio ejus, quod à ſe non habet eſſe, debet eſſe terminus influentiæ prioris agentis. Sed influentia eſt prior cauſalitate ſuo termino: ergo influentia prioris agentis erit prior cauſalitate actione voluntatis: Si prior, quomodo ſimul?

XLVJ. Efficacia ſecundæ rationis ſic proponitur. Qui non habet eſſentiam ſine influentiâ prioris agentis, non habet etiam virtutem & operationem ſine influentiâ prioris agentis; ſed voluntas non habet eſſentiam ſine influentiâ prioris agentis: ergo nec virtutem, nec operationem habet ſine influentiâ prioris agentis. Ex hoc diſcurſu excludo concurſum ſimultaneum hoc modo: virtus ab operatione diſtincta & ſeparabilis non poteſt accipere ſuum eſſe per eamdem influentiam, ac ipſa operatio; ſed tam virtus quàm operatio voluntatis debent procedere ex aliquâ influentiâ prioris agentis? ergo operatio debet accipere ſuum eſſe per influentiam prioris agentis diſtinctam ab influentiâ prioris agentis, per quam virtus voluntatis accipit ſuum eſſe: ſed concurſus ſimultaneus non eſt influen-

tia

tiâ prioris agentis: ergo prætet concurſum ſimultaneum,& collationem virtutis, debet prius agens habere aliquam influentiam ad actionem terminatam. Sicut enim prius agens influit in virtutem, ita debet influere in operationem dicit D. Thomas: Ubi ergo conferendo virtutem, non influit in actionem, debet pręter collationem virtutis admitti influxus diſtinctus in actionem. Si ſit influxus in actionem, quomodo ſimultaneus?

XLVIJ. Denique vis tertiæ rationis hoc evincit in hunc modum propoſita. Cujus eſſe non foret ex influentiâ primi entis, eſſet primum ens; ergo cujus actio non eſt ex influentiâ prioris agentis, erit primum agens. Non poſſunt Moliniſtæ ſubterfugere vim iſtius rationis dicendo, quod virtus accepta ab alio,& conſervata non poteſt eſſe primum agens: & ideò qui agit per hanc virtutem, non agit ut primum agens. Non, inquam, valet eis hoc effugium: quia ſic urgeo: virtus quę non eſſet ex influentiâ alicujus primæ virtutis eſſet prima virtus; ergo actio quæ non erit ex influentiâ alicujus prioris actionis, erit prima actio. Sicut enim eſſentia, hoc ipſo quod ſit ſecunda, debet terminare influxum alicujus primæ eſſentiæ; & virtus, hoc ipſo quod ſit ſecunda, debet terminare influxum alicujus primæ virtutis: ita & actio, hoc ipſo quod ſit ſecunda, debet terminare & præſupponere actionem primam, cujus ſit terminus. Dent Moliniſtæ diſparitatem, & prædictas rationes ſolvant, ſi velint negare D. Thomam dixiſſe, quod ſit duplici errori propinquiſſi-

mum, aſſerere, quod Deus non prædeterminet, tam ſuo decreto, quàm præmotione phyſicâ, ad materiale peccati.

XLVIIJ. Notandum quoque eſt, ut bene animadvertit Suarez, hoc ipſo quod dicatur Deum prædeterminare utroque modo actus bonos, debere conſequenter affirmari, quod utroque modo prædeterminet actum peccati, ſive, ut loquuntur Juniores, materiale peccati materialiter ſumptum.

Hanc doctrinam deſumpſit Angelicus Doctor ex S. Auguſtino, qui in multis locis eam docet, nempe, Deum operari in voluntate illas actiones, quæ ex maliriâ voluntatis redduntur malæ, ſicut eſt voluntas Judæ tradendi Chriſtum, voluntas Judæorum, & Gentium crucifigendi ipſum, & ſimiles actiones. Sufficit in præſenti adducere verba cap. 21. lib. de grat. & libero arbitrio, ubi poſtquam multa Scripturæ teſtimonia ad rem hanc confirmandam adduxerat, ſic concludit: *His & talibus teſtimonijs ſatis, quantum exiſtimo, manifeſtatur operari Deum in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates quocumque voluerit, ſive ad bona pro ſuâ miſericordiâ, ſive ad mala pro meritis eorum, judicio utique ſuo, aliquando aperto, aliquando occulto, ſemper autem juſto,&c.*

Si dixeris cum Suarez, Auguſtinum ſolùm velle Deum facere, quod voluntas faciat minus malum, quando ex ſe inclinatur, & operatura eſſet majus malum; obſtat S. Doctor ponens exemplum ſuæ doctrinæ in malis graviſſimis: *Sic uſus eſt Iuda tradente Chriſtum; ſic uſus eſt Iudæis crucifigentibus Chriſtum, qui & ipſo Diabolo utitur peſſimè.*

XLIX.

XLIX. Nec etiam poteſt explicari Auguſtinus de aliquo decreto permiſſivo; quia facere, inclinare, & operari in cordibus hominum ex omnipotentiſſimâ ſuâ poteſtate non ſunt actus decreti permiſſivi. Ipſe quoque Auguſtinus hanc explicationem l. 5. contra Julianum, cap. 3. explodit his verbis: *Quaris inaniter, quomodo intelligendus ſit tradere Deus? multum laborans, ut oſtendas eum tradere deſerendo.* Ecce decretum permiſſivum quo Deus tradit in deſideria cordis, & in paſſiones ignominiæ, volendo ſcilicet deſerere; id eſt, gratiam non dare, aut retrahere. Et probans inſufficientem eſſe prædictam explicationem, ſic contra eundem Julianum loquitur ibid. *Quid eſt quod dicis, cum deſideriis ſuis traditi dicuntur; relicti per divinam potentiam intelligendi ſunt, non per potentiam in peccata compulſi? Quaſi non poſuerit hæc duo idem Apoſtolus & patientiam & potentiam, ubi ait, Sic autem Deus volens oſtendere iram & demonſtrare potentiam ſuam attulit in multâ patientiâ vaſa iræ, quæ perfecta ſunt in perditionem.* Ac tandem cap. 4. concludit: *Facit hoc miris & infallibilibus modis, qui novit juſta judicia ſua non ſolum in corporibus hominum, ſed & in ipſis cordibus operari.*

Firmiter igitur, & invictè manet probatum, Deum movere ad actum peccati; & eandem illam actionem, quam voluntas exercet, ut deficiens, operatur Deus in voluntate ut omnipotens; & ideò quidquid deficientiæ eſt in prędictâ actione, ad quam prę̨movet Deus, reducitur in voluntatem deficientem. E contra quidquid actualitatis, virtutis, & perfectionis eſt,

reducitur in Deum omnipotentem, ſicut in cauſam primam; de hoc perpende ſequens teſtimonium.

§. IV. *Suavitas prædeterminationis phyſicæ proponitur.*

I. DEus Prædeterminatione phyſicâ fortiter, & ſuaviter movet ſuam creaturam. Quod eleganter explicuit Doctor Angelicus q. 3. de Malo, „a. 2. his verbis: Sed tamen attendendum eſt, quod „motio primi moventis, non recipitur uniformiter in „omnibus mobilibus, ſed in unoquoque ſecundùm „proprium modum. Alio enim modo cauſatur à mo- „tu cœli motus corporum inanimatorum quæ non „movent ſeipſa; & alio modo motus animalium quæ „movent ſeipſa. Rurſumque alio modo conſequitur „ex motu cœleſti pullulatio plantę, in quâ virtus ge- „nerativa non deficit, ſed producit perfectum ger- „men: alio modo pullulatio plantæ, cujus virtus ge- „nerativa eſt debilis, & producit germen inutile.

„ Cùm enim aliquid eſt in debitâ diſpoſitione ad „recipiendum motionem primi moventis, conſequi- „tur actio perfecta ſecundùm intentionem primi mo- „ventis; ſed ſi non ſit in debitâ diſpoſitione & ap- „titudine ad recipiendum motionem primi moventis „(*non ſimul agentis*) ſequitur actio imperfecta, & tunc „id quod eſt ibi actionis reducitur in primum mo- „vens (*non in ſimultaneum movens*) ſicut in cauſam: „quod autem eſt ibi de defectu, non reducitur in pri-

„mum

„ mum movens, ſicut in cauſam, quia talis defectus „ conſequitur in actione, ex hoc quod agens deficit „ ab ordine primi moventis, ut dictum eſt, ſicut quid- „ quid eſt de motu in claudicatione, eſt ex virtute mo- „ tivâ animalis; ſed quidquid eſt ibi de defectu, non „ eſt à virtute motivâ, ſed à tibiâ, ſecundùm quod „ deficit ab opportunitate mobilitatis à virtute motivâ.

„ Sic ergo dicendum, quod cùm Deus ſit primum „ principium motionis omnium; quædam ſic moven- „ tur ab ipſo, quod etiam ipſa ſeipſa movent; ſicut „ quæ habent liberum arbitrium, quæ ſi fuerint in „ debitâ diſpoſitione, & ordine debito ad recipiendum „ motionem, quâ moventur à Deo, ſequuntur bonæ „ actiones, quæ totaliter reducuntur in Deum, ſicut „ in cauſam. Si autem deficiant à debito ordine, ſeque- „ tur actio inordinata, quæ eſt actio peccati; Et ſic „ id quod eſt ibi de actione reducetur in Deum, ſi- „ cut in cauſam: quod autem eſt ibi de inordinatione, „ vel deformitate, non habet Deum cauſam; ſed ſo- „ lùm liberum arbitrium, & propter hoc dicitur, quod „ actio peccati eſt à Deo, ſed peccatum non eſt à Deo.

LI. Fortaſſis Molinæ diſcipuli, audientes prima verba hujus profundiſſimi teſtimonij putabunt Angelicum Doctorem favere indifferentiæ concursûs Moliniſtici, cùm ait, *Quod motio primi moventis, non recipitur uniformiter in omnibus mobilibus, ſed in unoquoque ſecundùm proprium modum.* Sed animadvertant aliud eſſe, motionem primi moventis modificari à virtute creaturę; aliud verò modificari per actionem creaturæ. In

hoc longè deviant à veritate prędicti Authores, & à lumine Thomiſtico ſe avertunt, quod velint motionem primi moventis modificari per actionem creaturæ, cùm deberent ſolùm dicere, quod motio primi moventis modificetur à virtute in quâ recipitur, juxta illud: *Quidquid recipitur, ad modum recipientis recipitur.*

LIJ. Hîc apparet ſuavitas, & efficacia motionis primi moventis, ſive prædeterminationis phyſicæ. Hæc enim nihil eſt aliud, quàm applicatio virtutis ad agendum, quæ quantum eſt de ſe uniformiter ſe habet ad omnem virtutem agendi; ejuſque effectus formalis eſt, quod actio fiat; & in hoc conſiſtit efficacia præmotionis divinę, ut enim ait D. Thomas 1. 2. q. 10. a. 4. ad 3. *Si Deus movet voluntatem ad aliquid, impoſſibile eſt huic poſitioni, quod voluntas ad illud non moveatur.* Sed ejus ſuavitas in hoc conſiſtit, quod ipſa cuilibet virtuti, in quâ recipitur, attemperatur; ſiquidem recepta in igne, applicat ad calefaciendum; recepta in aquâ, applicat ad humectandum; recepta in virtute ad unum determinata, applicat cum determinatione ad un[illegible] cepta in virtute indifferenti ad oppoſita [illegible] indifferentiâ ad oppoſitum; recepta [illegible] vis amandi, applicat eam ad a[illegible] luntate ut eſt vis odiendi, [illegible] recepta in vi amandi ſ[illegible] applicat ad liberè am[illegible] judicio determina[illegible] Fortiter igitur [illegible] phy- ſica: for[illegible]

viter verò, quia attemperata cuilibet agenti facit quod ſecundùm modum ſuæ virtutis agat. Hanc ſuavitatem expreſſit D. Thomas, dum dixit, *Quod motio primi moventis, non recipitur uniformiter in omnibus mobilibus, ſed in unoquoque ſecundùm proprium modum.*

LIIJ. Fateor me non poſſe videre, quomodo ab aliquo Cordato Theologo veritas phyſicæ & divinæ præmotionis poſſit, ut contraria libertati, repudiari. Si autem non eſt contraria libertati, ſine dubio eſt admittenda; tum propter vim, & energiam plurium teſtimoniorum S. Scripturæ, tum propter S. Auguſtini, & D. Thomę authoritatem, tum denique propter divinę virtutis magnificentiam, & fortiſſimam, atque ſuaviſſimam divinæ ſapientię diſpoſitionem, quæ à fine uſque ad finem fortiter, & ſuaviter omnia diſponit, & attingit.

Molinæ diſcipuli, ut deterreant ſuos ab hâc veritate Thomiſticâ, fingunt, Deum ex ſuo decreto nihil aliud [illegible]re in l[illegible] [illegible]rbitrio, quàm imprimere illi aliquam [illegible]itat[illegible] [illegible]cutionem actûs decreti. Sed non ſic ab[illegible] [illegible]mnipotentię; dum enim Deus de[illegible]evi[illegible] [illegible]etri; executio talis decreti, non fit per[illegible] [illegible]onem alicujus qualitatis inferentis a[illegible] [illegible]rimò producit Deus Petrum cum l[illegible] [illegible]de liberum arbitrium Petri ponit [illegible]nti ad amandum; tertiò imprimit [illegible]itatem aliquam in voluntate Pe[illegible]renti conſtitutâ. Hæc motio fa[illegible]ter Petrum amare, ſed quia eſt

hoc longè deviant à veritate prędicti Authores, & à lumine Thomiſtico ſe avertunt, quod velint motionem primi moventis modificari per actionem creaturæ, cùm deberent ſolùm dicere, quod motio primi moventis modificetur à virtute in quâ recipitur, juxta illud: *Quidquid recipitur, ad modum recipientis recipitur.*

LIJ. Hic apparet ſuavitas, & efficacia motionis primi moventis, ſive prædeterminationis phyſicæ. Hæc enim nihil eſt aliud, quàm applicatio virtutis ad agendum, quæ quantum eſt de ſe uniformiter ſe habet ad omnem virtutem agendi; ejuſque effectus formalis eſt, quod actio fiat; & in hoc conſiſtit efficacia præmotionis divinę, ut enim ait D. Thomas 1. 2. q. 10. a. 4. ad 3. *Si Deus movet voluntatem ad aliquid, impoſſibile eſt huic poſitioni, quod voluntas ad illud non moveatur.* Sed ejus ſuavitas in hoc conſiſtit, quod ipſa cuilibet virtuti, in quâ recipitur, attemperatur; ſiquidem recepta in igne, applicat ad calefaciendum; recepta in aquâ, applicat ad humectandum; recepta in virtute ad unum determinata, applicat cum determinatione ad unum; recepta in virtute indifferenti ad oppoſita, applicat cum indifferentiâ ad oppoſitum; recepta in voluntate ut eſt vis amandi, applicat eam ad amandum; recepta in voluntate ut eſt vis odiendi, applicat eam ad odiendum; recepta in vi amandi ſtante ſub indifferentiâ judicij, applicat ad liberè amandum; recepta in vi amandi ſub judicio determinato, applicat ad neceſſariò amandum. Fortiter igitur, & ſuaviter movet prędeterminatio phyſica: fortiter quidem, quia facit quod agens agat; ſua-

viter

viter verò, quia attemperata cuilibet agenti facit quod ſecundùm modum ſuæ virtutis agat. Hanc ſuavitatem expreſſit D. Thomas, dum dixit, *Quod motio primi moventis, non recipitur uniformiter in omnibus mobilibus, ſed in unoquoque ſecundùm proprium modum.*

LIIJ. Fateor me non poſſe videre, quomodo ab aliquo Cordato Theologo veritas phyſicæ & divinæ præmotionis poſſit, ut contraria libertati, repudiari. Si autem non eſt contraria libertati, ſine dubio eſt admittenda; tum propter vim, & energiam plurium teſtimoniorum S. Scripturæ, tum propter S. Auguſtini, & D. Thomę authoritatem, tum denique propter divinę virtutis magnificentiam, & fortiſſimam, atque ſuaviſſimam divinæ ſapientię diſpoſitionem, quæ à fine uſque ad finem fortiter, & ſuaviter omnia diſponit, & attingit.

Molinæ diſcipuli, ut deterreant ſuos ab hâc veritate Thomiſticâ, fingunt, Deum ex ſuo decreto nihil aliud facere in libero arbitrio, quàm imprimere illi aliquam qualitatem ad executionem actûs decreti. Sed non ſic ſe habet ſuavitas omnipotentię; dum enim Deus decrevit amorem Petri; executio talis decreti, non fit per ſolam impreſſionem alicujus qualitatis inferentis amorem Petri: Sed primò producit Deus Petrum cum libero arbitrio, deinde liberum arbitrium Petri ponit ſub judicio indifferenti ad amandum; tertiò imprimit motionem, ſive qualitatem aliquam in voluntate Petri ſub judicio indifferenti conſtitutâ. Hæc motio facit quidem infallibiliter Petrum amare, ſed quia eſt

hoc longè deviant à veritate prędicti Authores, & à lumine Thomiſtico ſe avertunt, quod velint motionem primi moventis modificari per actionem creaturæ, cùm deberent ſolùm dicere, quod motio primi moventis modificetur à virtute in quâ recipitur, juxta illud: *Quidquid recipitur, ad modum recipientis recipitur.*

LII. Hîc apparet ſuavitas, & efficacia motionis primi moventis, ſive prædeterminationis phyſicæ. Hæc enim nihil eſt aliud, quàm applicatio virtutis ad agendum, quæ quantum eſt de ſe uniformiter ſe habet ad omnem virtutem agendi; ejuſque effectus formalis eſt, quod actio fiat; & in hoc conſiſtit efficacia premotionis divinę, ut enim ait D. Thomas 1. 2. q. 10. a. 4. ad 3. *Si Deus movet voluntatem ad aliquid, impoſſibile eſt huic poſitioni, quod voluntas ad illud non moveatur.* Sed ejus ſuavitas in hoc conſiſtit, quod ipſa cuilibet virtuti, in quâ recipitur, attemperatur; ſiquidem recepta in igne, applicat ad calefaciendum; recepta in aquâ, applicat ad humectandum; recepta in virtute ad unum determinata, applicat cum determinatione ad unum; recepta in virtute indifferenti ad oppoſita, applicat cum indifferentiâ ad oppoſitum; recepta in voluntate ut eſt vis amandi, applicat eam ad amandum; recepta in voluntate ut eſt vis odiendi, applicat eam ad odiendum; recepta in vi amandi ſtante ſub indifferentiâ judicij, applicat ad liberè amandum; recepta in vi amandi ſub judicio determinato, applicat ad neceſſariò amandum. Fortiter igitur, & ſuaviter movet prędeterminatio phyſica: fortiter quidem, quia facit quod agens agat; ſuaviter

viter verò, quia attemperata cuilibet agenti facit quod ſecundùm modum ſuæ virtutis agat. Hanc ſuavitatem expreſſit D. Thomas, dum dixit, *Quod motio primi moventis, non recipitur uniformiter in omnibus mobilibus, ſed in unoquoque ſecundùm proprium modum.*

LIII. Fateor me non poſſe videre, quomodo ab aliquo Cordato Theologo veritas phyſicæ & divinæ præmotionis poſſit, ut contraria libertati, repudiari. Si autem non eſt contraria libertati, ſine dubio eſt admittenda; tum propter vim, & energiam plurium teſtimoniorum S. Scripturæ, tum propter S. Auguſtini, & D. Thomę authoritatem, tum denique propter divinę virtutis magnificentiam, & fortiſſimam, atque ſuaviſſimam divinæ ſapientię diſpoſitionem, quæ à fine uſque ad finem fortiter, & ſuaviter omnia diſponit, & attingit.

Molinæ diſcipuli, ut deterreant ſuos ab hâc veritate Thomiſticâ, fingunt, Deum ex ſuo decreto nihil aliud facere in libero arbitrio, quàm imprimere illi aliquam qualitatem ad executionem actûs decreti. Sed non ſic ſe habet ſuavitas omnipotentię; dum enim Deus decrevit amorem Petri; executio talis decreti, non fit per ſolam impreſſionem alicujus qualitatis inferentis amorem Petri: Sed primò producit Deus Petrum cum libero arbitrio, deinde liberum arbitrium Petri ponit ſub judicio indifferenti ad amandum; tertiò imprimit motionem, ſive qualitatem aliquam in voluntate Petri ſub judicio indifferenti conſtitutâ. Hæc motio facit quidem infallibiliter Petrum amare, ſed quia eſt

hoc longè deviant à veritate prędicti Authores, & à lumine Thomiſtico ſe avertunt, quod velint motionem primi moventis modificari per actionem creaturæ, cùm deberent ſolùm dicere, quod motio primi moventis modificetur à virtute in quâ recipitur, juxta illud: *Quidquid recipitur, ad modum recipientis recipitur.*

LIJ. Hîc apparet ſuavitas, & efficacia motionis primi moventis, ſive prædeterminationis phyſicæ. Hæc enim nihil eſt aliud, quàm applicatio virtutis ad agendum, quæ quantum eſt de ſe uniformiter ſe habet ad omnem virtutem agendi; ejuſque effectus formalis eſt, quod actio fiat; & in hoc conſiſtit efficacia præmotionis divinę, ut enim ait D. Thomas 1. 2. q. 10. a. 4. ad 3. *Si Deus movet voluntatem ad aliquid, impoſſibile eſt huic poſitioni, quod voluntas ad illud non moveatur.* Sed ejus ſuavitas in hoc conſiſtit, quod ipſa cuilibet virtuti, in quâ recipitur, attemperatur; ſiquidem recepta in igne, applicat ad calefaciendum; recepta in aquâ, applicat ad humectandum; recepta in virtute ad unum determinata, applicat cum determinatione ad unum; recepta in virtute indifferenti ad oppoſita, applicat cum indifferentiâ ad oppoſitum; recepta in voluntate ut eſt vis amandi, applicat eam ad amandum; recepta in voluntate ut eſt vis odiendi, applicat eam ad odiendum; recepta in vi amandi ſtante ſub indifferentiâ judicij, applicat ad liberè amandum; recepta in vi amandi ſub judicio determinato, applicat ad neceſſariò amandum. Fortiter igitur, & ſuaviter movet prędeterminatio phyſica: fortiter quidem, quia facit quod agens agat; ſuaviter

viter verò, quia attemperata cuilibet agenti facit quod ſecundùm modum ſuæ virtutis agat. Hanc ſuavitatem expreſſit D. Thomas, dum dixit, *Quod motio primi moventis, non recipitur uniformiter in omnibus mobilibus, ſed in unoquoque ſecundùm proprium modum.*

LIIJ. Fateor me non poſſe videre, quomodo ab aliquo Cordato Theologo veritas phyſicæ & divinæ præmotionis poſſit, ut contraria libertati, repudiari. Si autem non eſt contraria libertati, ſine dubio eſt admittenda; tum propter vim, & energiam plurium teſtimoniorum S. Scripturæ, tum propter S. Auguſtini, & D. Thomę authoritatem, tum denique propter divinę virtutis magnificentiam, & fortiſſimam, atque ſuaviſſimam divinæ ſapientię diſpoſitionem, quæ à fine uſque ad finem fortiter, & ſuaviter omnia diſponit, & attingit.

Molinæ diſcipuli, ut deterreant ſuos ab hâc veritate Thomiſticâ, fingunt, Deum ex ſuo decreto nihil aliud facere in libero arbitrio, quàm imprimere illi aliquam qualitatem ad executionem actûs decreti. Sed non ſic ſe habet ſuavitas omnipotentię; dum enim Deus decrevit amorem Petri; executio talis decreti, non fit per ſolam impreſſionem alicujus qualitatis inferentis amorem Petri: Sed primò producit Deus Petrum cum libero arbitrio, deinde liberum arbitrium Petri ponit ſub judicio indifferenti ad amandum; tertiò imprimit motionem, ſive qualitatem aliquam in voluntate Petri ſub judicio indifferenti conſtitutâ. Hæc motio facit quidem infallibiliter Petrum amare, ſed quia eſt

hoc longè deviant à veritate prędicti Authores, & à lumine Thomiſtico ſe avertunt, quod velint motionem primi moventis modificari per actionem creaturæ, cùm deberent ſolùm dicere, quod motio primi moventis modificetur à virtute in quâ recipitur, juxta illud: *Quidquid recipitur, ad modum recipientis recipitur.*

LIJ. Hîc apparet ſuavitas, & efficacia motionis primi moventis, ſive prædeterminationis phyſicæ. Hæc enim nihil eſt aliud, quàm applicatio virtutis ad agendum, quæ quantum eſt de ſe uniformiter ſe habet ad omnem virtutem agendi; ejuſque effectus formalis eſt, quod actio fiat; & in hoc conſiſtit efficacia premotionis divinę, ut enim ait D. Thomas 1. 2. q. 10. a. 4. ad 3. *Si Deus movet voluntatem ad aliquid, impoſſibile eſt huic poſitioni, quod voluntas ad illud non moveatur.* Sed ejus ſuavitas in hoc conſiſtit, quod ipſa cuilibet virtuti, in quâ recipitur, attemperatur; ſiquidem recepta in igne, applicat ad calefaciendum; recepta in aquâ, applicat ad humectandum; recepta in virtute ad unum determinata, applicat cum determinatione ad unum; recepta in virtute indifferenti ad oppoſita, applicat cum indifferentiâ ad oppoſitum; recepta in voluntate ut eſt vis amandi, applicat eam ad amandum; recepta in voluntate ut eſt vis odiendi, applicat eam ad odiendum; recepta in vi amandi ſtante ſub indifferentiâ judicij, applicat ad liberè amandum; recepta in vi amandi ſub judicio determinato, applicat ad neceſſariò amandum. Fortiter igitur, & ſuaviter movet prędeterminatio phyſica: fortiter quidem, quia facit quod agens agat; ſuaviter

viter verò, quia attemperata cuilibet agenti facit quod ſecundùm modum ſuæ virtutis agat. Hanc ſuavitatem expreſſit D. Thomas, dum dixit, *Quod motio primi moventis, non recipitur uniformiter in omnibus mobilibus, ſed in unoquoque ſecundùm proprium modum.*

LIIJ. Fateor me non poſſe videre, quomodo ab aliquo Cordato Theologo veritas phyſicæ & divinæ præmotionis poſſit, ut contraria libertati, repudiari. Si autem non eſt contraria libertati, ſine dubio eſt admittenda; tum propter vim, & energiam plurium teſtimoniorum S. Scripturæ, tum propter S. Auguſtini, & D. Thomę authoritatem, tum denique propter divinę virtutis magnificentiam, & fortiſſimam, atque ſuaviſſimam divinæ ſapientię diſpoſitionem, quæ à fine uſque ad finem fortiter, & ſuaviter omnia diſponit, & attingit.

Molinæ diſcipuli, ut deterreant ſuos ab hâc veritate Thomiſticâ, fingunt, Deum ex ſuo decreto nihil aliud facere in libero arbitrio, quàm imprimere illi aliquam qualitatem ad executionem actûs decreti. Sed non ſic ſe habet ſuavitas omnipotentię; dum enim Deus decrevit amorem Petri; executio talis decreti, non fit per ſolam impreſſionem alicujus qualitatis inferentis amorem Petri: Sed primò producit Deus Petrum cum libero arbitrio, deinde liberum arbitrium Petri ponit ſub judicio indifferenti ad amandum; tertiò imprimit motionem, ſive qualitatem aliquam in voluntate Petri ſub judicio indifferenti conſtitutâ. Hæc motio facit quidem infallibiliter Petrum amare, ſed quia eſt

applicatio virtutis liberę ad amandum, ſive virtutis poſitę ſub judicio indifferenti, facit Petrum liberè amare. Si enim applicatio virtutis liberę, non faceret liberè agere, argueret defectum virtutis in primâ cauſâ, quæ non poſſet applicare cauſas creatas ſecundùm earum exigentiam: ut enim ait D. Thom. opuſc. 2. c. 140. *Ad efficaciam divinæ voluntatis pertinet ut non ſolùm fiat quod Deus vult, ſed ut hoc modo fiat quo illud fieri vult*: ac proinde, ut infallibiliter, & tamen liberè fiat, quod ab homine liberè fieri vult.

Nonnè hoc ipſum clarè tradidit 1. p. q. 19. a. 8. dum ait: *Vult autem quædam fieri Deus neceſſariò, quædam contingenter; Et ideò quibusdam effectibus aptavit cauſas neceſſarias quæ deficere non poſſunt, ex quibus effectus de neceſſitate proveniunt. Quibuſdam aptavit cauſas contingentes defectibiles, ex quibus contingenter eveniunt.* Ita poſſumus dicere, vult Deus quaſdam actiones voluntatis fieri neceſſariò, quaſdam liberè. Et ideò quibuſdam actionibus aptavit judicium determinatum ad unum, ex quo actiones voluntatis de neceſſitate proveniunt. Quibuſdam aptavit judicium indifferens, ex quo liberè eveniunt.

LIV. Hinc ſequitur, nullam fuiſſe rationem P. Annato exclamandi: *Nonnè eſt juſta defenſorum Scientię mediæ petitio, qui poſt tam longam tot annorum altercationem, adhuc quærunt, quæ ſit reipsâ differentia inter adverſariorum, & Calvini doctrinam, in eâ præcisè dubitatione quâ petitur, ſitnè, aut non ſit in homine liberi arbitrij uſus aliquis?* Sed hanc ipſe petitionem injuſtam eſſe oſtendit,

dit, dum volens ſibi aſſociare Thomiſtas contra S. Auguſtini diſcipulos in Libro Gallico idiomate conſcripto, cui titulus, *La Conduite de l'Egliſe*, inter Thomiſtas, & Calviniſtas decem & octo diſcrimina obſervat, & diligenter probat. Unde non immeritò Dionyſius Raymundus 1. p. cap. 4. a. 9. pag. 17. ait: *Il faut que le Livre de Ianſenius ait bien ouvert les yeux aux Ieſuites, puis que depuis qu'il a parû, ils ont bien compris comment la doctrine des Thomiſtes, touchant la predetermination phyſique, ne ruinoit pas la liberté, & eſtoit different de celle de Calvin.* Neceſſe eſt frequentem libri Janſenij lectionem Jeſuitis oculos aperuiſſe, cùm ex eo tempore qui prodijt, rectè perceperint, quantum Thomiſtarum doctrina ab errore Calvini differret eâ parte, quæ ad prædeterminationem phyſicam expectat, nec deſtruere libertatem. Sic refert P. Gonet. in Apolog. Thomiſtarum a. 1. Ubi P. Annatum proprijs laqueis irretit, & teſtimoniorum ſuorum vocibus confutat; ſicque ſpecioſam de tanto Patre victoriam reportat.

§. V. *Concurſus prævius, & ſimultaneus comparantur inter ſe.*

LV. CONcludo hunc articulum per comparationem utriuſque concurſus. In aliquibus enim conveniunt; in aliquibus differunt. Primò conveniunt in hoc, quod uterque concurſus præſupponat completum poſſe. Secundò, quod uterque ſit ab actione inſeparabilis. Hinc fit concurſum prævium non magis officere

ficere libertati, quàm ſimultaneum: quia actio non dicitur libera per hoc præcisè quod exiſtat, ſed per hoc quod exeat à potentiâ liberâ, id eſt, à principio habente potentiam ad oppoſitum; ſicut actio dicitur vitalis, ex hoc quod exeat à potentiâ vitali, id eſt, à principio vitæ. Si igitur concurſus prævius præſupponat completum poſſe; quod tale poſſe ſit etiam ad oppoſitum, aut non ſit, non poteſt oriri ex concurſu prævio; ſicut ex concurſu ſimultaneo non habetur, quod potentia, ad cujus actum concurrit, ſit ad oppoſita, vel non ſit. Verùm, ſicut ſimultaneè concurrit Deus ad actum liberum, quia concurrit ad actum, qui egreditur à determinante ſe cum potentiâ ad oppoſitum; ita Deus prædeterminat ad actum liberum, quia applicat determinantem ſe cum potentiâ ad oppoſitum.

LVJ. Hoc ſemper præ oculis eſt habendum, quod qualis naturę eſt potentia ad agendum, talis naturæ eſt ipſa motio applicans. Si enim natura potentiæ ſit ad movendum ſe, motio divina applicabit illam ad movendum ſe; ſi ad movendum ſe cum potentiâ ad oppoſitum, applicabit ad movendum ſe cum potentiâ ad oppoſitum. Et ideò in qualibet actione ad quam movet Deus, ſemper duas actiones Dei debemus concipere: unam, per quam producit potentiam, & adaptat illam ad actionem intentam, aliam, per quam potentiam adaptatam applicat ad agendum. Quod voluntas agat, hoc habet per actionem Dei poſteriorem; quod autem voluntas agendo amet, & liberè amet, hoc habet per priorem actionem, quæ adaptavit voluntati ju-

judicium ad amandum cum indifferentiâ ad oppoſitum. Nec Deus poteſt præmovere voluntatem ad amandum liberè, niſi illam prius, ſub judicio indifferenti ad amandum, adapraverit.

LVIJ. Clarè apparet, nullâ præſcientiâ futuræ diſpoſitionis indigere Deum, ut decernat actus liberos voluntatis; quia per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ novit Deus efficaciam ſuæ motionis, quæ omnem virtutem & diſpoſitionem requiſitam ad actum liberum poteſt in voluntate & in intellectu imprimere ubi, & quando voluerit, ac utramque potentiam ſic adaptatam efficaciter applicare. Quare, ſicut poſito decreto divino de actu, neceſſe eſt actum fieri; ita poſito decreto divino de actu libero, neceſſe eſt actum liberè fieri.

Falſum igitur eſt, quod ait P. Annatus de ſcient. med. diſp. 1. c. 6. n. 101. difficillimum eſſe ſeclusâ ſcientiâ mediâ, conciliare libertatem actûs prædiffiniti cum divinâ prædiffinitione. Quid enim, re benè perpensâ, facilius eſt, quam effectum conciliare cum ſuâ causâ? Quis adeò ligneus, ut non percipiat cauſam libertatis non poſſe deſtruere libertatem? Quæro à P. Annato, cur voluntas creata determinando ſe ad unum non deſtruit libertatem? Reſpondet, quia liberè ſe determinat: ergo decretum, quo Deus decernit ut liberè ſe determinet, non tollit libertatem, ſed efficit illam: ergo motio divina, quæ ut executio decreti facit quod liberè ſe determinet, non tollit libertatem, ſed efficit libertatem.

Ulteriùs quæro à P. Annat. vel Deus poteſt facere ſuâ mo-

motione quod voluntas ſe determinet liberè, vel non poteſt: ſi hoc poſterius, ergo ſubtrahitur à divinâ cauſalitate, id quod eſt præſtantiſſimum in voluntate. Si prius; ergo ſicut Deus poteſt facere, quod voluntas ſe liberè determinet, ita poterit prædiffinire quod ſe liberè determinet. Si dicatur, Deus poteſt hoc prædiffinire, ſi præſcientia exploraverit: ſequitur quod voluntatem liberè ſe determinare non ſubjaceat cauſalitati divinę. Nam oſtenſum eſt toto Art. 1. quod præſcientia non prærequiritur, niſi ubi aliquid non ſubeſt cauſalitati agentis; quidquid enim à ſubditis eſt agendum decernit Rex ſine prȩviâ voluntatis ſubditorum exploratione, quia ſcit ſibi eſſe ſubjectos, & non poſſe infringere ſua dȩcreta. Si ergo Deus egeat prȩſcientiâ determinationis liberi arbitrij, ut decernat amorem liberum, oportet, ut cognoſcat prædictam determinationem, non ſibi eſſe ſubjectam.

LVIIJ. Obijcies argumentum ad hominem. Ex facilitate conciliandi libertatem cum ſcientiâ mediâ, oſtenſum eſt ſupra, prædictam ſcientiam contrariari doctrinæ S. Auguſtini: ergo ſi nihil facilius, quàm conciliare libertatem cum prædiffinitionibus divinis, prædiffinitiones divinæ contrariabuntur etiam doctrinæ S. Auguſtini.

Reſpondetur, Scientiam mediam primâ quidem facie conciliare libertatem, re autem bene perpensâ, illam deſtruere; doctrina verò S. Auguſtini primâ facie videtur deſtruere libertatem, ſed, re bene perpensâ, illam firmat: & ideò doctrina S. Auguſtini directè con-

contrariatur ſcientiæ mediæ, ſecùs prædiffinitionibus: quibus, re bene perpensâ, nihil eſſe facilius dicimus ad conciliandam libertatem, quamvis apparenter, & primâ facie videantur libertatem tollere. Hæc ſolutio deſumitur ex S. Auguſtino lib. de grat. Chriſti, cap. 47. ubi ait: *Iſta quæſtio ubi de libero arbitrio voluntatis, & de Dei gratiâ diſputatur, ita eſt ad diſcernendum difficilis, ut quandò defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur, quando autem aſſeritur gratia, liberum arbitrium putetur auferri.* Bene notandum eſt, quod non dicat liberum arbitrium aufertur, ſed *putetur auferri.*

Ratio autem quare prædiffinitiones divinæ videantur tollere libertatem, eſt quia intellectus magis attendens ad modum agendi cauſarum particularium, non ſatis perpendit univerſalitatem divinæ voluntatis: de quâ elegantiſſimè ſic ſcribit Doctor Angelicus 2. Periherm. lect. 14. *Voluntas divina eſt intelligenda ut extra ordinem entium exiſtens, veluti cauſa quædam profundens totum ens, & omnes ejus differentias: ſunt autem differentiæ entis poſſibile, & neceſſarium; & ideò ex ipsâ voluntate divinâ originantur neceſſitas & contingentia in rebus,* &c.

LIX. Supereſt, ut differentiam concursûs prævij & ſimultanei aſſignemus. In hoc differunt, quod prævius antecedat determinationem libertatis; ſimultaneus conſequatur: & ideò convenientiùs diceretur conſenſus pediſſequus, quàm ſimultaneus. Sicut enim concurſus dicitur prævius, non quia non ſit ſimul cum determinatione voluntatis, ſed quia infert illam; ita licet Dei concurſus ſit ſimul cum determinatione voluntatis,

quia

quia tamen determinatio eſt cauſa quod ſit determinatus, debebit dici pediſſequus voluntatis.

Sequitur Deum ſecundùm concurſum ſimultaneum nihil aliud dare voluntati, quàm completum poſſe ad agendum; ſiquidem gratia, virtutes, & omnia alia dona ab actu ſeparata tantùm conferunt poſſe ad agendum; ipſum autem agere non conferunt; ac proinde omnia iſta non poſſunt pertinere ad gratiam diſcernentem bonos à malis. Præter hęc Deus dat ſuum concurſum; ſed hic concurſus, ut datus à Deo, eſt indifferens ad amorem, & ad odium; ergo non poteſt etiam ipſum amorem conferre, nec pertinere ad gratiam diſcernentem bonos à malis. Ergo ſecundùm Molinæ diſcipulos nihil datur intrinſecum diſcernens bonum à malo, quod ſit à Deo datum; ac proinde ab ipſo libero arbitrio oritur, quod ſe à malo diſcernat; nul[illegible] diſcernens bonos à malis; ſiqui[illegible]bero arbitrio non po-
te[illegible] Deo donatur.

[illegible]. Annatus: Admiſsâ igi-
[illegible]e eſt defendere gratiam
[illegible]untur à malis: hæc enim
[illegible] poteſtate faci[illegible]onum,
[illegible] facere [illegible]loqui-
[illegible]rat. C[illegible] *quomodo*
[illegible] *aſſertor* [illegible]*ene co-*
[illegible] *be*[illegible]*um eſt?*
gratiæ [illegible]*a idonei*
[illegible]*a ſufficien-*
tia

tia noſtra ex Deo eſt. Non enim ait : poſſe cogitare, ſed cogitare.

Secluſâ verò ſcientiâ mediâ, & admiſſâ prædeterminatione phyſicâ(modo infra dicendo) fit luce meridianâ clarius, quod non ex homine, homini inſit iſta ſuæ voluntatis determinatio, ſed ex Deo gratiâ ſuâ hominem determinante, quam gratiam alteri negat, qui ſeipſum ſuâ voluntate ad malum determinat : quæ ſua determinatio placere Deo non poteſt : Ut enim ait Auguſt. ſerm. 94. de tempore, c. 3. *Non in te placet Deo, niſi quod habes ex Deo: quod autem habes ex te diſplicet Deo.*

LXI. Ex quo naſcitur, ut qui gloriatur & laudatur, in Domino glorietur & laudetur, juxta illud Pſalm. 33. *In Domino laudabitur anima mea.* Nimirum quia nos ita voluntatem noſtram hic & nunc determinamus, ut tamen Deus determinationem illam operetur in nobis. O Molinæ diſcipuli, *Non auditis* (ait Aug. lib. 4. ad Bonif. *faciam ut ambuletis, faciam ut obſervetis*, poſtremò, *ut faciatis? Quid adhuc vos inflatis? nos quidem ambus, verum eſt; nos obſervamus, nos facimus*, nos noſ- determinamus : *ſed ille facit ut ambulemus, ut obs, ut faciamus*, ut nos determinemus. *Hæc eſt gra- iens nos, hæc miſericordia ejus præveniens nos.* n lege atque doctrinâ inſonante forinurſu ad utrumque oppoſitum indifferâ atque occultâ, mirabili atque ineffaeratur Deus in cordibus hominum.

CAPUT IJ.

VANITAS PIGMENTORVM SCIENTIÆ MEDIÆ.

LXIJ. Deformitatem Scientiæ mediæ ſenſibiliter, & efficaciter diſcooperui. Senſibiliter, dico, quia è multis quibus oppugnatur argumentis, unum ſelegi, quod à varijs ſubtilitatum verſutijs expeditum hanc deformitatem minus doctis ad oculum demonſtraret. Imitatus in hoc Eximium D. Arnaldum Doctorem Sorbonicum, qui in Libro ſuo aureo de Perpetuitate fidei Eucharisticæ, relictis plurimis Cardinalium Perronij, & Bellarmini argumentis, illud ex eis ſelegit, quod ſenſibiliùs, & ipſi populo prædictæ Fidei perpetuitatem demonſtrare poſſet. Ita minus doctis prodeſſe volens aſſumpſi illud principium, quod effectus cauſæ ſuperioris exequendus per cauſam inferiorem habet infallibilem & abſolutam certitudinem, ſi omnis diſpoſitio neceſſaria ad effectum, & quidquid poteſt illum impedire, ſubjaceat cauſalitati cauſæ ſuperioris. Ex quo principio in has anguſtias rediguntur Molinę diſcipuli, ut in Deo decernente amorem liberum exequendum per liberum arbitrium, debeant; vel ſcientiam mediam explodere, vel admittere determinationem liberi arbitrij, quam debet prævidere Deus, non ſubeſſe cauſalitati divinæ.

Hanc

Hanc deformitatem multiplicatis pigmentis cooperire conati ſunt Molinæ diſcipuli, miſerunt legatos ſuos procul, id eſt, Doctores ſuos per Orbem ſparſos excitarunt, ut varia pigmenta quærerent, nec alibi potuerunt invenire, quam in apothecis impugnantium Auguſtinum, pridem ab Eccleſiâ decineratis. Ideò, jure merito illi applicuimus in Proëmio illud Iſaiæ: *Multiplicaſti pigmenta tua. Miſiſti legatos tuos procul, & humiliata es*, id eſt, conſors facta es, impugnantium Auguſtinum. Hæc autem pigmenta ad quinque reducuntur: tria petuntur ex ſummâ Dei bonitate, contra cujus decentiam nihil poteſt Divina Poteſtas: contra decentiam divinæ bonitatis eſt, quod præcipiat impoſſibilia, quod neceſſitet liberum arbitrium, quod ſit cauſa peccati: quæ tria difficile eſt, aiunt Molinæ diſcipuli, non admittere, ſi ſecludatur Scientia media: Alia duo uſurpantur ex authoritatibus S. Auguſtini, & D. Thomæ truncatis, & perperam intellectis; tolle hos fucos, & ſcientiæ mediæ deformitas revelabitur.

ARTICULUS J.

Seclusâ Scientiâ mediâ Deus non præcipit impoſſibilia.

LXIIJ. CUm prædeterminatio phyſica, vel gratia de ſe efficax non ſit in poteſtate liberi arbitrij, videtur Deus præcipere impoſſibilia, dum mul-

tis non dat gratiam efficacem, ſine quâ præceptum non impletur. Hanc impoſſibilitatem videtur tollere Scientia media, cùm juxta eam gratia non fit efficax, niſi ad quam liberum arbitrium ſe determinaturum prævisum eſt. Ut hęc difficultas in ſuâ radice evacuetur, neceſſe eſt explicare differentiam primi hominis in ſtatu innocentiæ, ab homine lapſo in ſtatu miſerię: Et quia mihi perſuadeo in præcipuo principio, & nodo hujus diverſitatis non eſſe differentiam quoad rem inter diſcipulos S. Auguſtini, & S. Thomæ, ante omnia prçmitto, quæ diverſa fuerit utrique Doctori ratio ſcribendi.

§. J. *Quæ diverſa fuerit ratio ſcribendi S. Auguſtino, & S. Thomę?*

NUllo modo ſunt audiendi, qui ſibi perſuadent Doctorem Angelicum principijs Ariſtotelis nimium inhæſiſſe, & Theologiæ materias, maximè de gratiâ, ad prædicta principia reduxiſſe. Hi ignorant myſterium Dei, nec ſufficienter attendunt ad doctrinam ejus ab Eccleſiâ approbatam.

LXIV. Pro quo ſciendum eſt, Chriſtum Dominum veritatem fidei, quam ſuo Sanguine fundaverat, membrorum quoque ſuorum Sanguine voluiſſe eam per totum Orbem prædicari, contra poteſtates hujus mundi, & Tyrannos. Deinde inſurgentibus hæreticis, quaſi intraneis inimicis, Sanctos Patres, & Eccleſiæ Doctores deſtinavit, ut ex ipſis Scripturis, quas hære-

tici admittebant, illos confutarent, & veritatem fidei inconcuſſam oſtenderent: inter quos Doctores elucet S. Auguſtinus, ut Sol inter ſtellas.

Supererat fidei veritatem defendere contra Philoſophos, & mundi ſapientes, qui contendebant principijs rationis naturalis principia fidei contradicere: ac proinde alterum horum non eſſe à Deo. Ad hoc præcipuè videntur deſtinati Scholaſtici Doctores: inter quos ſimiliter emicuit D. Thomas, ſicut Sol inter ſtellas.

Ex hoc diverſo ſcopo procedit diverſus modus Theologiam tractandi; S. Auguſtinus cum SS. Patribus eam tractârunt, ſecundùm quod Hæreticæ opiniones diverſis temporibus exurgentes expoſtulabant; idque primò intendebant, ut veritatem fidei ex ſacris Scripturis ſecundùm traditionem Seniorum intellectis firmiſſimè probarent. Sanctus verò Thomas cum Scholaſticis methodum quamdam, quæ rationi magis eſſet conſentanea tenuerunt; nec veritatem fidei ex rationibus Philoſophicis contenderunt probare; ſed ſolùm oſtendere, quod nihil contra rationem naturalem doceret fides.

Nam qui myſteria fidei nititur probare naturali ratione, fidei dupliciter derogat, D. Thomâ id aſſerente. Primò quidem, quantum ad dignitatem fidei, quæ eſt ut ſit de rebus inviſibilibus, quę rationem humanam excedunt. Secundò, quantum ad utilitatem trahendi alios ad fidem. Credunt enim infideles quod hujuſmodi rebus innitamur, & propter eas credamus,

Unde ea quę ſunt fidei probanda ſunt per authoritates, ijs qui illas ſuſcipiunt, alijs verò ſufficiet oſtendere non eſſe impoſſibile, quod fides prædicat. Ita D. Thomas 1. p. q. 32. a. 1.

LXV. Hoc proſpiciens Doctor Angelicus, quod lumen fidei non poſſet eſſe contrarium lumini rationis (cùm utrumque ſit à Deo; nec verum vero contrarietur) ad hoc inter alia incubuit, ut toti mundo oſtenderet fidem nihil contra rationem docere, ſed eam elevando perficere. Ideò inter omnes mundi Sapientes aſſumpſit Ariſtotelem, in quo ratio naturalis videbatur virtutis ſuæ maximum quod ſic explicuiſſe. Si enim principijs Ariſtotelis quæ vi luminis rationis potuere attingi, principia fidei non ſunt contraria, ſufficienter mundi ſapientibus oſtenditur, nihil contra rationem fidem edocere.

Non ergo principijs Philoſophi utitur Angelicus Præceptor, ut probet Myſteria fidei, ſed ut oſtendat non eſſe impoſſibile, quod fides prædicat; Et tam fidem, quàm gratiam, non deſtruere, ſed perficere naturam. Nec ideò doctrina ejus ut vera, & miraculoſa à Summis Chriſti Vicarijs prædicatur, quod omnia, quæ docuerit, certiſſima ſint & demonſtrata: ſed quia certa ex certis, & probabilia ex probabilibus concluſit; eaſque Philoſophorum opiniones ſelegit, quæ doctrinæ fidei magis deſervirent. Cùm enim omnes Philoſophicæ diſciplinæ ancillę ſint Theologiæ, ſapientiæ Angelicæ fuit, eas ancillas ſeligere, quæ Dominæ poſſent aptiùs, & utiliùs famulari.

Nec

Nec in hoc alicui Scholaſticorum volumus derogari, ſed conſtanter ſolùm aſſerimus nullum Scholaſticorum ab Eccleſiâ poſitivè approbatum ſicut D. Thomam. De quo enim Scholaſticorum aliquando dixit ipſum Caput Eccleſiæ Chriſtus: *Bene ſcripſiſti de me?* Ad quem Scholaſticorum ipſum Corpus Eccleſiæ, Concilia dico, ſicut ad Lydium lapidem confugerunt, ſicut ad D. Thomam? Quis denique Scholaſticus à Summis Pontificibus, Clypeus Eccleſiæ nominatus, in quo hæreticorum tela feliciter elidantur? Cujus doctrinam ſine ullo prorsùs errore conſcriptam, ex ſpeciali Dei infuſione acceptam, & tot miraculis abundare, quot articulis, declarârunt?

LXVJ. Quæ præſumptio Molinę diſcipulis fuit, à tanto Doctore recedere, ut ſententiam ex ingenio unius privati Scriptoris natam, non ſine ſuorum contradictione amplecterentur? (*Iac. Fulgatta, & Sylveſter à Petrâ Sanctâ in vitâ Bellarmini, lib. 3. c. 5.*) Quis etiam diſcipulus S. Auguſtini audebit ſibi arrogare meliorem Doctrinæ Auguſtinianę intelligentiam quam eam quæ à Summis Pontificibus Doctori Angelico tribuitur? Ipſi enim proclamarunt, quod *Beati Auguſtini veſtigia inſecutus, Eccleſiam doctrinis ac ſcientijs quamplurimis adornavit.* Imò idipſum S. Auguſtinus Alberto de Brixiâ revelavit. Nam cùm Albertus ſtupefactus quid viſio (in quâ Lumen Eccleſiæ Auguſtinus cum D. Thomâ ſimul apparebat) ſignificaret, ſupplex ab illis quęreret; ſic ille qui Pontificalibus ornamentis erat inſignitus, reſpondit: *Quid miraris Alberte? Ego ſum Au-*

guſtinus Doctor Eccleſiæ, qui ſum miſſus ad declarandam gloriam S. Thomæ; is eſt qui mecum eſt, qui doctrinam meam & Apoſtolicam in omnibus ſecutus eſt, quique totam Dei Eccleſiam ſuæ doctrinæ fulgoribus mirabiliter illuſtravit. Apud D. Anton. 3. p. hiſt. tit. 33. c. 7. §. 12.

LXVIJ. Dimicans igitur S. Auguſtinus contra hæreticos, Scripturas, quas recipiebant, aſſumpſit; huic verò prçlio ſuperaddens aliud contra mundi Sapientes Doctor Angelicus, Scripturis principia Philoſophi conjunxit: Scripturis quidem utens directè & à priori, iiſque ſecundùm traditionem Patrum, & maximè S. Auguſtini intellectis: Principiis verò Philoſophi indirectè oſtendens veritatem fidei præter rationem, non contra rationem, immobilem permanere.

Hæc adduxi, ut oſtenderem D. Thomam in S. Auguſtino, & S. Auguſtinum in D. Thomâ legendum, ab eo qui non voluerit à viâ veritatis deviare, aut de veritate eſſe ſuſpectus. Unde fit, utriuſque Doctoris diſcipulos nunquam veritatem aſſecuturos, ſi unum Lumen ab alio ſejungant, & ſi in utroque Lumine lumen veritatis non requirant.

§. IJ. *Primum principium ad conciliandum utriuſq; Solis diſcipulos circa differentiam naturæ ſanæ, & lapſæ.*

PRæcipua diſſidij inter utriuſque Solis diſcipulos cauſa eſt, Prædeterminatio phyſica ex parte diſcipulorum Angelici Doctoris, & diverſus ſtatus naturæ ſanæ ab infirmatâ per peccatum ex parte diſcipulorum S. Au-

S. Auguſtini. Hi enim non credunt, cum prædeterminatione phyſicâ ſtare poſſe differentiam utriuſque naturæ toties à S. Auguſtino inculcatam. Quod ſi eis oſtendi poſſit, prædeterminationem phyſicam nihil obeſſe doctrinæ S. Auguſtini, ſed potiùs eam firmare, veluti effectum ex ſuis principijs prognatum, facilè Thomiſtis concedent concurſum generalem eſſe prędeterminantem. Duobus autem principijs videtur mihi (ſalvo ſemper meliori judicio) id fieri congruè poſſe, quibus ritè intellectis, unum ſapere poterunt omnes intrepidi perfectę gratiæ defenſores, quod ſanè à Cordato Theologo maximè eſt expetendum. Primum principium ex doctrinâ S. Auguſtini deſumitur, & præſenti Paragrapho explicatur: ſecundum ex doctrinâ Angelici Doctoris excerptum ſequenti Paragrapho reſervatur.

LXVIIJ. Primum principium tangit principia actûs liberi, quę ad duo revocavit S. Auguſtinus, videlicet voluntatem faciendi actum, & poteſtatem illum faciendi. Unâ ex his duabus deficiente nunquam fit actus liber, & infallibiliter fit, ſi ambę conjungantur. Nomine voluntatis intelligitur volitio ſufficiens faciendi actum, qui vi iſtius volitionis fieret, ſi adeſſet poteſtas: amico dicimus, condonet mihi, ſi quod petit, non faciam, defectus poteſtatis eſt, non meę voluntatis. Sub poteſtate faciendi actum comprehenditur quidquid eſt ſeparabile ab actu, ſine quo non fit actus. Hinc patet, prædeterminationem phyſicam ad voluntatem, non ad poteſtatem pertinere, quia mediâ volitione

applicat Deus potentias voluntati ſubjectas.

Voluntas quandoque eſt ſine poteſtate, & poteſtas ſine voluntate. In divite eſt poteſtas dandi eleemoſynam, & ſæpe non eſt voluntas. In paupere poteſt eſſe voluntas dandi eleemoſynam, non poteſtas; ita ut vi ſuæ volitionis revera daret eleemoſynam, ſi præſto eſſent pecuniæ. Idem in cœco explicat S. Auguſtinus lib. de nat. & grat. cap. 51. *Quoniam cœcus puto quod velit videre, ſed non poteſt. Si autem vult, & non poteſt, ineſt voluntas, ſed amiſſa eſt poſſibilitas.* Et lib. de grat. & lib. arb. oſtendit inutilem eſſe poteſtatem ſine voluntate, & è converſo: *Tunc utile eſt*, inquit, *velle cùm poſſumus, & tunc utile eſt poſſe cùm volumus. Nam quid prodeſt, ſi quod non poſſumus, volumus, aut ſi quod poſſumus, nolumus.*

Ad rectè igitur vivendum requiritur & voluntas rectè vivendi, & poteſtas. Voluntas rectè vivendi eſt amor juſtitię, ſine quo præceptum non impletur. Docet enim S. Auguſtinus eum, *qui non amore juſtitiæ ſe ſentit abſtinere ab opere peccati, nondum liberum eſſe, nec alienum à voluntate peccandi. In ipsâ enim voluntate reus eſt*, &c. lib. de nat. & grat. cap. 57. Item lib. de ſpiritu & litt. cap. 8. ait: *Quicumque faciebant id quod lex jubebat non adjuvante ſpiritu gratiæ, timore pœnæ faciebant, non amore juſtitiæ; ac per hoc coram Deo non erat in voluntate, quod coram hominibus erat in opere. Potiuſque ex illo rei tenebantur*, &c.

LXIX. Magiſtrum ſequitur Angelicus Præceptor 2. 2. q. 100. a. 9, ubi docet, modum illum virtutis, quo

quis

quis operatur ex intentione finis illius virtutis, ſive quod idem eſt ex amore virtutis, cujus actus præcipitur, cadere ſub pręcepto; ſic enim ait: *Secundum autem eſt, ut aliquis operetur volens vel eligens, & propter hoc eligens, in quo importatur duplex motus, interior ſcilicet voluntatis, & intentionis, de quibus ſupradictum eſt, & iſta duo non dijudicat lex humana, ſed ſolùm divina.* Ad rectè igitur vivendum ſecundùm Angelicum Pręceptorem requiritur duplex motus interior, unus quo quis velit rectè vivere, alius quo ex amore rectæ vitæ, ſive juſtitię, velit rectè vivere; hoc enim ſignificant verba iſta, *& propter hoc eligens*. Id confirmat ad 3. dicens, quod *delectabiliter operari, ſive cum latitiâ, vel hilaritate, quodammodo cadit ſub præcepto, cùm amor ſit cauſa delectationis:* quaſi diceret, in tantum operari cum delectatione cadit ſub præcepto, in quantum operari ex amore cadit ſub præcepto. Unde ly *quodammodo*, non eſt particula diminuens, ſed diſtinguens duas delectationes, unam, quæ ſequitur ad amorem, quæ cum ipſo amore cadit ſub præcepto: aliam, quæ ſequitur ad habitum, & ſub præcepto non cadit: ut patet ex verbis, quę præcedentibus connectit: *& quodammodo non, ſecundùm quod delectatio conſequitur habitum, delectatio enim operis eſt ſignum habitûs generati: ut dicitur in 2. Ethic. Poteſt enim aliquis actus eſſe delectabilis, vel* PROPTER FINEM, *vel propter convenientiam habitûs.*

LXX. Poteſtas rectè vivendi eſt duplex; prima eſt ipſa cognitio agendorum, quaſi quædam ars rectè vivendi: unde ſicut ars ſcribendi dat poteſtatem bene ſcri-

ſcribendi, ita prudentia quæ eſt recta ratio agibilium, & quaſi quædam ars rectè vivendi, dat poteſtatem rectè vivendi. Hæc poteſtas prout includit actualem cognitionem eorum, quæ hic & nunc agenda ſunt, multoties à voluntate ſeparatur, illiuſque defectus ignorantia à S. Auguſtino nominatur: *Nolunt homines*, ait, *facere quod juſtum eſt, ſive quia latet an juſtum ſit, ſive quia non delectat*, id eſt non amatur. Et S. Thomas 1.2. q. 111. a. 9. docet, quod in juſtis remanet quædam ignorantiæ obſcuritas in intellectu, ſecundùm quam propter varios rerum eventus, & quia noſipſos non perfectè cognoſcimus, non poſſumus ad plenum ſcire quid nobis expediat.

Secunda poteſtas rectè vivendi oritur ex amore juſtitiæ. Cùm enim amor ſit principium omnium affectuum voluntatis, & omnium actuum liberorum, ſecundùm diverſos amores oriuntur diverſæ poteſtates: amor boni delectabilis dat poteſtatem faciendi, quæ delectabilia cognoſcuntur: amor boni honeſti, ſive juſtitiæ dat poteſtatem faciendi, quæ honeſta eſſe judicantur. Si unus amor excludat alium, ſequitur in amante impotentia ad faciendum ea, quæ ex amore contrario fieri debent. Unde ſuppoſito quod amor boni delectabilis non ſubordinetur amori juſtitiæ, oportet, ut qui amat delectabilia impotens ſit in ſenſu compoſito, & impotentiâ voluntariâ, ad perficiendum ea, quæ juſta ſunt. Sic autem ſe habet homo infirmus, qui continuò quærens quæ ſua ſunt, & quæ eum delectent, impotens fit ad perficiendum quæ juſta ſunt, niſi ſpe-

ciali

ciali quodam auxilio gratię, faciat Deus eum magis amare hîc, & nunc juſtitiam, quam delectabilia; illud enim de duobus bonis eligit, & ſectatur voluntas, quod plus hîc, & nunc amat.

LXXJ. Hanc impotentiam voluntariam, & ex amore ortam expreſſit S. Auguſtinus, dum lib. de gratiâ, & lib. arbit. cap. 17. dixit: *Qui ergo vult facere Dei mandatum, & non poteſt, jam quidem habet voluntatem bonam, ſed adhuc parvam & invalidam, poterit autem cùm magnam habuerit & robuſtam. Ipſam charitatem* (hoc eſt, magnam voluntatem bonam quâ poſſet) *Apoſtolus Petrus nondum habuit, quando timore Dominum ter negavit,* &c. *Et tamen quamvis parva & imperfecta non deerat, quando dicebat Domino, Animam meam pro te ponam. Putabat enim ſe* posse, *quod ſe velle ſentiebat*. Quibus verbis ſatis oſtenditur amorem *ſui* in Petro fuiſſe fortiorem amore Domini, etiam quando dicebat, *Animam meam pro te ponam*, ex hoc amore *ſui* impotentiam quamdam habebat Petrus confitendi Dominum recurrente periculo mortis, & Deo robuſtiorem charitatem non inſpirante: ſuam impotentiam ignorans Petrus, putabat ſe Posse, quod ſe velle ſentiebat.

De hâc impotentiâ, nec-non & fortioris amoris victoriâ loquitur etiam Angelicus Præceptor q. 3. de malo, a. 9. ad 7. ubi diſpoſitionem tam continentis, quàm incontinentis clariſſimè deſcribit, dicens: *Tam continens, quàm incontinens dupliciter movetur; ſecundùm rationem quidem ad vitandum peccatum, ſecundùm concupiſcentiam verò ad committendum: ſed in continente vincit judicium*

dicium rationis, id eſt, amor juſtitiæ; *in incontinente verò motus concupiſcentiæ*, id eſt, amor delectabilis. *Vnde uterque utitur ſyllogiſmo quatuor propoſitionum: ſed ad contrarias concluſiones. Continens enim ſic ſyllogizat, Nullum peccatum eſt faciendum, & hoc proponit ſecundùm judicium rationis* (cui judicio correſpondet in voluntate amor juſtitiæ) *ſecundùm verò motum concupiſcentiæ verſatur in corde ejus, quod omne delectabile eſt proſequendum* (ad quod judicium excitatur in voluntate amor delectabilis) *Sed quia judicium rationis*, id eſt, amor juſtitiæ, *in eo vincit, aſſumit, & concludit ſub primo, hoc eſt, peccatum: ergo non eſt faciendum. Incontinens verò in quo vincit motus concupiſcentiæ*, id eſt, amor delectabilis, *aſſumit, & concludit ſub ſecundo, hoc eſt delectabile: ergo eſt proſequendum: & talis propriè eſt, qui peccat ex infirmitate.*

LXXIJ. Ex quo luculentiſſimo teſtimonio apparet primò, eum, qui abſtrahitur & illicitur à concupiſcentiâ ſuâ, non poſſe implere præceptum, ſi amor delectabilis ſit fortior amore juſtitiæ; ſiquidem ſemper vincet motus concupiſcentiæ, & conſequenter aſſumet, & concludet, *hoc eſt delectabile: ergo eſt proſequendum.* Quare ſi ex viribus proprijs, quas de facto habet homo infirmus, non poſſit habere amorem juſtitiæ fortiorem, quam ſit amor delectabilis, impotens erit ſecundùm vires præſentes quas habet implendi præceptum: & ſic ſemper impotens manebit, donec ſpeciali auxilio gratiæ præparantis, voluntas ejus à Domino præparetur per inſpirationem fortioris amoris erga juſtitiam, quam ſit amor, quem habet erga delectabile. Hæc tamen

tamen impotentia non excuſat à tranſgreſſione præcepti, cum ſit voluntaria, utpote ex amore libero orta.

Apparet ſecundò, amorem eundem juſtitiæ in uno vincere concupiſcentiam, in alio vinci à concupiſcentia; imò in uno & eodem quandoque vincere, quandoque vinci. Nam amor juſtitię ut quatuor v.g. qui vincit concupiſcentiam ut tria, vincitur ſive in eodem, ſive in alio, à concupiſcentiâ ut quinque. Quapropter non immeritò dixit S. Auguſtinus, habentem parvam charitatem non poſſe facere mandatum, ſiquidem fortior eſt concupiſcentia, ſive amor delectabilis; poterit autem cùm magnam habuerit charitatem, & robuſtam, id eſt, concupiſcentiâ fortiorem. Hoc, quæſo, animadvertant, qui putant, auxilium prędeterminans non poſſe conciliari cum inæqualitate GRATIAE VICTRICIS. Si enim auxilium prædeterminet ſolùm ad amorem juſtitiæ ut tria, vincetur à concupiſcentiâ impellente ut quatuor, non in eo, quod non ponatur amor juſtitiæ ut tria, ſed in hoc, quod cum amore ut tria impotens erit ad faciendum mandatum, inſurgente concupiſcentiâ ut quatuor.

§. IIJ. *Secundum principium ex doctrinâ Angelicâ deſumptum pro concordiâ intentatâ.*

LXXIIJ. SEcundum principium ſtabiliendæ concordiæ tangit prædeterminationem phyſicam, quam adeò clarè docuit Angelicus Præceptor, ut non niſi ab ignorantibus doctrinæ Angelicæ principia,

cipia, atque ea malignantibus, hoc in dubium verti poſſit. Quare veſtigijs præceptoris noſtri inſiſtendo, diſtinguendæ ſunt duæ prædeterminationes, ſive, quod idem eſt, Dei motiones, ad duplicis generis actûs, quos in voluntate diſtinguit Communis Doctor. Prima prædeterminatio eſt univerſalis, quâ voluntas prædeterminatur ad eliciendum actum mediante conſilio, & dependenter ab aliquo actu præcedente. Secunda prædeterminatio eſt ſpecialis, quâ voluntas prędeterminatur ad eliciendum actum independenter à conſilio, & aliquo actu præcedente. Cùm autem ſpecies prædeterminationis phyſicæ venanda ſit ex naturâ actûs, ad quem voluntatem prędeterminat, harum motionum differentia petenda eſt ex diverſitate actuum, quos ſic diſtinguit Sanctus Doctor 1.2. q.9. a.4.

„ Eo modo quo movetur (*voluntas*) ad exercitium „ actûs, neceſſe eſt ponere voluntatem ab aliquo prin- „ cipio exteriori moveri: omne enim quod quando- „ que eſt agens in actu, & quandoque in potentiâ in- „ diget moveri ab aliquo movente. Manifeſtum eſt „ autem quod voluntas incipit velle aliquid cùm priùs „ non vellet, neceſſe eſt ergo quod ab aliquo movea- „ tur ad volendum. Et ſi quidem, ſicut dictum eſt, ipſa „ movet ſeipſam, in quantum per hoc quod vult fi- „ nem, reducit ſeipſam ad volendum ea, quæ ſunt ad „ finem: hoc autem non poteſt facere, niſi conſilio „ mediante. Cùm enim aliquis vult ſanari, incipit co- „ gitare quomodo hoc conſequi poſſit: & per talem „ cogitationem pervenit ad hoc quod poteſt ſanari per „ me-

„ medicinam, & hoc vult. Sed quia non ſemper ſanitatem actu voluit, neceſſe eſt quod inciperet velle „ ſanari ab aliquo movente. Et ſiquidem ipſa moveret ſeipſam ad volendum, oportuiſſet quod mediante conſilio hoc ageret ex aliquâ voluntate præſuppoſitâ, hoc autem non eſt procedere in infinitum. „ Unde neceſſe eſt ponere quod in primum motum „ voluntatis voluntas prodeat ex inſtinctu alicujus exterioris moventis, ut Ariſtoteles concludit.

LXXIV. Quæ verba ſatis oſtendunt eſſe aliquos actus in voluntate dependentes à conſilio, & ex aliquo præcedente actu: alios eſſe independentes à conſilio & voluntate præſuppoſitâ. Horum actuum differentia non eſt petenda ex libertate & neceſſitate; uterque enim poteſt eſſe liber, uterque neceſſarius, primus liber, ſecundus neceſſarius, & è converſo. Ille eſt liber, qui ex judicio indifferenti regulatur, neceſſarius verò, qui judicio ad unum determinato. Judicium dicitur indifferens, quando intellectus ita practicè judicat, aliquid eſſe amplectendum, ut ſimul ſpeculativè judicet, oppoſitum poſſe amplecti. Tanta ſiquidem eſt voluntatis cæcitas, ut non niſi ductum intellectûs judicantis poſſit ſequi. Ideò ſi intellectus utrumque oppoſitum judicet amabile, neutrum determinando eſſe amandum; utrumque poterit proximè amare voluntas, neutrum tamen actu amabit. Si verò intellectus unum judicet eſſe amandum, & ſimul oppoſitum judicet eſſe amabile, unum amabit voluntas cum potentiâ amandi oppoſitum. Nec refert quid cauſet determi-

minationē judicij practici. Nam undecumq; hęc oriatur, ſive ab objecto moraliter determinante; ſive etiam in bonis à Deo effectivè determinante, actus erit ſemper liber, ſi cum iſtâ determinatione remaneat judicium ſpeculativum de amabilitate oppoſiti, vel ſaltem ſpeculativè judicetur ipſum exercitium amoris poſſe habere aliquam rationem mali: quia ex illâ parte, quâ intellectus determinatè judicat, aliquid eſſe amandum, infallibiliter amabit voluntas; ex eâ verò parte, quâ judicat oppoſitum eſſe amabile, voluntas amabit liberè libertate quoad ſpecificationem: & libertate ſolùm quoad exercitium, ſi nulla ratio mali in objecto, at tantùm in exercitio amoris aliqua ratio mali apprehendatur.

Non poteſt etiam prædictorum actuum differentia deſumi ex naturalitate, & ſupernaturalitate, ita ut ſolùm in naturalibus locum habeat prædicta diſtinctio. Cùm enim gratia perficiat naturam, & natura voluntatis ſit habere duos iſtos diverſi generis actus, oportet ut etiam in ſupernaturalibus ſalvetur prædictorum actuum diſtinctio: non minùs ac in intellectu ſalvatur in ſupernaturalibus cognitio principiorum, & actus diſcurrens à principijs ad concluſiones. Cujus ratio eſt, quod utraque diſtinctio non tam petitur ex objecto, quàm ex modo tendendi in objectum. Nam ſicut idem objectum poteſt cognoſci & per diſcurſum, & ſine diſcurſu, ita & idem objectum poteſt amari dependenter ab aliquâ voluntate præcedente, & amari independenter ab iſtâ.

LXXV. Hinc elucet vera prædictorum actuum dif-

differentia. In actu, quem voluntas elicit dependenter ab aliquo actu præcedente, voluntas amat dando ſibi velle: in actu verò, quem elicit independenter à conſilio, & voluntate præſuppoſitâ, voluntas amat accipiendo velle. Primus actus eſt à voluntate tam elicitivè, quàm applicativè: ſecundus actus eſt ſolùm à voluntate elicitivè, non applicativè. Ideò primus actus non tribuitur Deo applicanti, ſed libero arbitrio in cujus poteſtate eſſe dicitur: non quod Deus illum non prædeterminet, ſed quia prædeterminatione univerſali fit iſta applicatio, cujus natura eſt, ita applicare ad actum, ut liberum arbitrium etiam ſe applicet mediante conſilio, ratione cujus actum illum dicitur habere in ſuâ poteſtate: non enim conſiliamur de his quæ non ſunt in noſtrâ poteſtate. Secundus autem actus, qui fit independenter à conſilio, & voluntate præſuppoſitâ, non tribuitur libero arbitrio, ſed Deo ſpecialiter ad illum applicanti: nec enim eſt in poteſtate liberi arbitrij, ſed magis in poteſtate Dei, cujus conſilio dirigitur, non voluntatis conſilio: qui adhuc poterit eſſe liber, ſi Deus applicet voluntatem cum judicio indifferenti ſuperiùs explicato.

Hujus diſtinctionis ratio poteſt reddi ex doctrinâ S. Auguſtini, qui ſæpius dicit, illud eſſe in poteſtate noſtrâ, quod voluntas *ſi vult facit, ſi non vult non facit*, lib. de ſpirit. & lit. cap. 31. actus enim, qui fit ex voluntate præſuppoſitâ, eſt talis, ut illum voluntas eliciat ſi velit, & ſi non velit non eliciat, & conſequenter rectiſſimè dicitur eſſe in poteſtate voluntatis. Actus verò

rò,qui fit independenter à voluntate præſuppoſitâ non tam eſt in poteſtate voluntatis, quàm in poteſtate Dei, quia voluntas non illum elicit quando vult, ſed quando Deus facit eam velle: ſicut enim ille actus eſt in poteſtate voluntatis, quem ſi vult facit, ſi non vult non facit: ita ille actus eſt in poteſtate Dei, quem ſi Deus facit velle, voluntas facit, & ſi Deus non facit velle, voluntas non facit. De illo verificatur quod poſſumus, ſi velimus; de hoc verò quod poſſumus, ſi Deus priùs dederit velle; hæc ſiquidem poteſtas non fundatur in actu præcedente.

LXXVJ. Horum actuum diſtinctionem ſatis dilucidè tradit fideliſſimus S. Auguſtini diſcipulus, Angelicus noſter Præceptor 1. 2. q. 111. a. 2. his verbis: *Operatio enim alicujus effectus non attribuitur mobili, ſed moventi. In illo ergo effectu in quo mens noſtra eſt mota, & non movens, operatio Deo attribuitur, & ſecundùm hoc dicitur gratia operans. In illo autem effectu in quo mens noſtra & movet, & movetur, operatio non ſolùm tribuitur Deo, ſed etiam animæ, & ſecundùm hoc dicitur cooperans. Eſt autem in nobis duplex actus. Primus quidem interior voluntatis: & quantum ad iſtum actum voluntas ſe habet ut mota, Deus autem ut movens, & præſertim cùm voluntas incipit bonum velle, quæ prius malum volebat. Et ideò ſecundùm quod Deus movet humanam mentem ad hunc actũ, dicitur gratia operans. Alius autem actus eſt exterior, qui cùm à volũtate imperetur, ut ſupra habitum eſt, conſequens eſt, quod ad hunc actum operatio attribuatur voluntati. Et quia etiam ad hunc actum Deus nos adjuvat, & interiùs confirmando*

mando voluntatem, ut ad actum perveniat, & exteriùs facultatem operandi præbendo: reſpectu hujuſmodi actûs dicitur gratia cooperans. Vnde poſt præmiſſa verba ſubdit Auguſtinus, ut autem velimus operatur: cùm autem volumus, ut perficiamus nobis cooperatur.

Ecce clarè habetur, illum actum, qui non eſt ex præſuppoſitâ voluntate, tribui Deo, & non voluntati, ſolùmque elicitivè, & non applicativè eſſe à voluntate: illum verò actum, qui dependet ab actu præcedente, & qui ideò ab Angelico Doctore exterior nominatur, non tribui ſolùm Deo, ſed etiam voluntati, à quâ tam applicativè, quàm elicitivè progreditur. Quod ſubtiliter animadvertit Eminentiſſimus Dominus D. Caietanus in ſuis Commentarijs acutiſſimis ſupra Summam D. Thomæ. Nam ad prædicta verba ſic commentatur: *Nomine primi actûs non intelligitur ſolus ille, quem voluntas in principio operationum ſuarum omnium habet, ſed quicumque primus abſque conſilio, & prævio motivo ad bonum, & propterea author dixit: & præſertim cùm voluntas incipit bonum velle, quæ priùs malum volebat: ſimiliter igitur ſe habet voluntas mota à Deo ad hujuſmodi velle, ſicut grave ad motum deorſum: & propterea ſicut grave non movet ſeipſum ad deſcenſum, ſed eſt motum à generante; ita voluntas mota à Deo ad hujuſmodi novum velle, non movet ſeipſam ad hoc, ſed eſt tantùm mota à Deo. Eſt tamen tale velle ipſius elicitivè, ſicut deſcendere eſt motus gravis, & eſt liberum: quia poteſt diſſentire à tali velle: Deus enim movet ſuaviter liberum arbitrium ſecundùm conditionem ejus.*

Deinde, duplicem voluntatis prædeterminationem exprimit dicens : *Nam facere ut velimus, non contingit uno modo, ſed duobus, ſcilicet ut velimus movendo noſipſos ad hoc*, ecce prædeterminatio univerſalis, *& ut velimus moti tantùm ab ipſo Deo*, ecce prædeterminatio ſpecialis. Cui ſubſcribit Sylvius referens Conrad. Medin. Aluarez, & Eſtium : *Vt ſcilicet mens noſtra intelligatur in eo effectu eſſe mota, & non movens; quia etiamſi illum effectum efficaciter & liberè faciat, ad eum tamen non ſeipſam movet: quia non ex aliquo priore motu quaſi imperante, ſe ad illum excitat, vel movet.* Et inferiùs ait : *Quamvis enim voluntas in primâ ſuâ volitione velit, & volitionem illam efficiat, non tamen facit ſe velle, aut cauſare volitionem, ſed ſolus Deus.*

LXXVIJ. Sufficienter ex Angelico Doctore, ſuiſque diſcipulis explicata & probata manet, duplex phyſica voluntatis prędeterminatio: una, ſcilicet, univerſalis ad actum dependenter à conſilio, & actu alio prȩcedente; alia ſpecialis ad actum independenter à conſilio, & actu alio prȩcedente; Ex cujus ignorantiâ plurimum hallucinati ſunt Moliniſtæ in omnibus illis locis, in quibus docet S. Thomas, voluntatem ſeipſam movere,& determinare, non verò à Deo moveri, aut ab alio determinante determinari. Ignorantes enim duplicem ſupradictam prædeterminationem, putaverunt Angelicum Doctorem excludere omnem phyſicam prædeterminationem ab illis actibus, ad quos voluntas dicitur ſe movere, & determinare: cùm tamen ſolùm ab illis excludatur prędeterminatio phyſica ſpecialis,

non

non univerſalis, quâ Deus in omni operante operatur non tam producendo & conſervando virtutes agendi, quàm eas applicando ad agendum, eo modo quo ſecuris applicatur ad ſcindendum, in quâ priùs eſt, quod motum recipiat, quàm quod activè in lignum operetur.

Pro hâc Moliniſtarum hallucinatione ſufficiet unum locum Angelici Doctoris ex 2. diſt. 39. q. 1. a. 1. expendere; ubi S. Doctor ait: *Ipſa enim potentia voluntatis quantum in ſe eſt, indifferens eſt ad plura, ſed quod determinatè exeat in hunc actum, vel illum, non eſt ab alio determinante, ſed ab ipsâ voluntate.* In his verbis inaniter gloriari Moliniſtas ſupradicta prędeterminationis phyſicæ diviſio demonſtrat. Nam D. Thomas loquitur de illo actu voluntatis, qui dependenter à conſilio, & actu alio præcedente procedit à voluntate, ut patet ex intentione, & contextu articuli. In illo enim articulo quærit, *utrum voluntas poſſit perverti per peccatum?* & reſpondet diſtinguendo ſupradictos actus, unum ad quem voluntas ſe applicat: alium ad quem non ſe applicat, ſed applicatur, ſicut & agentia naturalia applicantur ad agendum, & non ſe applicant: verba D. Thomę ſunt hæc: *Sed ſciendum, quod aliquis actus eſt ab aliquo dupliciter, uno modo tam ſecundùm ſubſtantiam actûs, quàm ſecundùm determinationem agentis, ut eſt in voluntate.* Ecce actus ad quem voluntas ſe applicat. Alio modo actus eſt ab agente ſecundùm ſubſtantiam actûs, & non ſecundùm determinationem agentis; in hoc actu convenit voluntas cum agentibus naturalibus, non quod non ſit liber, ſed quod voluntas ad illum non

ſe determinet, ſicut & agentia naturalia non ſe determinant ad ſuos actus; & propter hanc convenientiam proſequitur D. Thomas ſecundum membrum ſuæ diviſionis in agentibus naturalibus, in quibus ait: *actus progreditur ab agente: ſed tamen determinatio ad hunc actum non eſt ab agente, ſed ab eo qui agenti talem naturam dedit, per quam ad hunc actum determinatum eſt.* Cujuſmodi eſt actus, qui à voluntate elicitur independenter à conſilio, & actu alio præcedente. Objectum enim judicij indifferentis, à quo regulatur prædictus actus, eſt quaſi forma voluntatis: & cùm prædictum judicium indifferens non ſit à voluntate, ideò actus regulatus prædicto judicio non eſt à voluntate ſecundùm determinationem agentis, ſed ab illo agente, ſcilicet Deo, qui voluntati tale judicium dedit, per quod ad hunc actum liberum determinata eſt.

LXXVIIJ. Signanter dicit Angelicus Præceptor, actum illum, qui non eſt applicativè à voluntate, non eſſe ab illâ ſecundùm determinationem agentis, quamvis ſit ab illâ ſecundùm ſubſtantiam actûs, ut innueret, quod ſupra docuimus, nempe diſtinctionem illam non peti ex objecto, & ſubſtantiâ actûs: ſed ex modo quo progreditur ab agente; ita ut ſi actus quodcumque objectum habeat, ſive naturale, ſive ſupernaturale, exeat ab agente applicante ſe ad agendum, tunc ille actus ſecundùm D. Thomam erit ab agente, tam ſecundùm ſubſtantiam actûs, id eſt, elicitivè, quàm ſecundùm determinationem agentis, id eſt, applicativè. Si verò actus non exeat ab agente applicante ſe, tunc

actus

actus erit ab agente ſecundùm ſubſtantiam actûs elicitivè, non verò applicativè ſecundùm determinationem agentis.

Ratio autem, quare S. Thomas dixit illum actum, qui eſt applicativè à voluntate, non eſſe ab alio determinante, quamvis revera Deus ad illum actum prædeterminet voluntatem, ratio inquam reddi poteſt ex eo, quod eſſe à Deo determinante eſt quid genericum ad omnes actus voluntatis, qui in duas ſpecies quoad præſens dividuntur: aliqui enim ſunt actus voluntatis, qui ita ſunt à Deo prędeterminante, ut voluntas etiam ad illos ſe determinet; alij verò ita ſunt à Deo prędeterminante, ut voluntas ad illos non ſe determinet mediante conſilio, & præſuppoſito alio actu; cùm igitur nobilius ſit voluntati ſe determinare, quam ſolùm determinari, ideò illi actus ad quos voluntas ſe non determinat, retinent, quaſi ignobiliores, nomen generis, & dicuntur eſſe à Deo determinante, alij verò non dicuntur eſſe à Deo, ſed à voluntate determinante: ſolitum eſt in doctrinâ Angelicâ, ut nôrunt Thomiſtæ, quandoque genus ſumi pro ignobiliori ſpecie. Sed jam tempus eſt, utriuſque Solis diſcipulos ex duobus ſupra jactis principijs ad concordiam revocare contra Moliniſtas, GRATIAE VICTRICIS ET PRAEDETERMINANTIS inimicos.

§. IV. *Concordia diſcipulorum utriuſque Solis, quoad naturæ ſanitatem.*

LXXIX. SI Thomas in Auguſtino, & Auguſtinus in Thomâ cordatè legatur, facilè erit diſcipulos utriuſque Solis concordare circa differentiam naturę ſanæ, & infirmę. Certum eſt ſecundùm utrumque Eccleſiæ Solem, Deum feciſſe hominem rectum, & tantâ quidem gratiæ rectitudine, ut ſecundùm intellectum perfectam haberet cognitionem agendorum; ſecundùm voluntatem Deum amaret & juſtitiam; ſecundùm vires iraſcibilis, & concupiſcibilis perfectam ad rationem conſequeretur ſubjectionem.

Voluntatis rectitudinem, atque appetitûs ſubjectionem docet S. Auguſtinus lib. 19. de Civit. Dei, cap. 11. *Fecit Deus ſicut ſcriptum eſt hominem rectum, ac per hoc voluntatis bonæ. Non enim rectus eſſet bonam non habens voluntatem. Bona igitur voluntas opus eſt Dei: cùm eâ quippe ab illo factus eſt homo.* Et lib. 1. contra Julianum operis imperfecti, cap. 12. *Tales vires habebat ejus voluntas, quæ ſine ullo fuerat inſtituta peccato, & nihil ſibi ex ſeipsâ concupiſcentialiter reſiſtebat.*

Magiſtrum ſequitur Angelicus diſcipulus, & communis Doctor 1. p. q. 95. a. 1. ubi ait: *Erat enim rectitudo ſecundùm hoc, quod ratio ſubdebatur Deo, rationi verò vires inferiores, & anima corpus. Prima autem ſubjectio erat cauſa ſecundæ & tertiæ. Quamdiu enim ratio manebat Deo ſubjecta, inferiora ei ſubdebantur, ut Auguſtinus dicit.*

Ex

Ex hâc rectitudine probat Angelicus Doctor, quod homo in ſtatu innocentiæ non potuit peccare venialiter, antequam peccaret mortaliter. Quam rationem placuit ad verbum referre, quia clarè exprimit in quo conſiſtebat ſtatus innocentiæ rectitudo, ſive naturæ ſanitas. Verba D. Thomæ ſunt hæc: *Cujus ratio eſt, quia peccatum veniale in nobis contingit, vel propter imperfectionem actûs, ſicut ſubiti motus in genere peccatorum mortalium, vel propter inordinationem exiſtentem circa ea, quæ ſunt ad finem, ſervato debito ordine ad finem. Vtrumque autem homini contingit propter quemdam defectum ordinis, ex eo quod inferius non continetur firmiter ſub ſuperiori. Quod enim in nobis inſurgat ſubitus motus ſenſualitatis, contingit ex hoc, quod ſenſualitas non eſt omninò ſubdita rationi. Quod verò inſurgat ſubitus motus in ratione ipsâ, provenit in nobis ex hoc, quod ipſa executio actûs rationis non ſubditur deliberationi, quæ eſt ex altiori bono, ut ſupra dictum eſt. Quod verò humanus animus inordinetur circa ea, quæ ſunt ad finem, ſervato debito ordine ad finem provenit ex hoc, quod ea, quæ ſunt ad finem, non ordinantur infallibiliter ſub ſine, qui tenet ſummum locum quaſi principium in appetibilibus, ut ſupra dictum eſt.*

In ſtatu autem innocentiæ; ut in primo habitum eſt, erat infallibilis ordinis firmitas, ut ſemper inferius contineretur ſub ſuperiori, quamdiu ſummum hominis contineretur ſub Deo, ut etiam Auguſtinus dicit lib. 14. *de Civitate Dei: & ideò oportebat, quod inordinatio in homine non eſſet, niſi inciperet ab hoc, quod ſummum hominis non ſubderetur Deo, quod fit per peccatum mortale.* Ex quo patet, quod homo in ſtatu

ſtatu innocentiæ non potuit peccare venialiter, antequam peccaret mortaliter, 1. 2. q. 89. a. 3.

LXXX. Quantum ad perfectam agendorum cognitionem docet Angelicus Præceptor, 1. p. q. 9. a. 3. hominem ſic eſſe à Deo inſtitutum, ut haberet omnium ſcientiam, in quibus natus eſt inſtrui. Et hæc ſunt omnia illa quæ virtualiter exiſtunt in primis principijs per ſe notis, quæcumque ſcilicet naturaliter homines cognoſcere poſſunt. De ſupernaturalibus tantam docet cognitionem accepiſſe, quanta erat neceſſaria ad gubernationem vitæ humanę ſecundum ſtatum illum. Art. 4. ex S. Auguſtino reprobat illos, qui aſſerebant, potuiſſe eſſe aliquem errorem in intellectu primi hominis ante peccatum. Sic enim ait: *Sed hæc poſitio non convenit integritati primi ſtatûs, quia ut Auguſtinus dicit lib. 14. de Civit. Dei, in illo ſtatu erat devitatio tranquilla peccati, quâ manente nullum malum omninò eſſe poterat. Manifeſtum eſt autem quod ſicut verum eſt bonum intellectûs, ita falſum eſt malum ejus, ut dicitur in 6. Ethic. Unde non poterat eſſe, quod innocentiâ manente intellectus hominis alicui falſo acquieſceret ut vero.*

LXXXJ. Hinc fit, ut homo ſanus duplicem illam haberet poteſtatem rectè vivendi, quam in primo principio explicuimus §. 2. hujus Art. Artem nempe rectè vivendi, ex perfectâ agendorum cognitione, & amorem juſtitiæ ex perfectâ appetitûs ſubjectione. Ex hâc enim ſubjectione poterat homo ſanus in particulari operabili mediante conſilio, & ex pręcedente alio actu ſibi dare amorem juſtitiæ, ſine quo præcepta impleri non

non poſſunt. Unde poterat in bono, quod acceperat perſeverare ſi vellet, id eſt, poterat ſine aliquo ſpeciali auxilio ſibi dare voluntatem perſeverandi, quamvis ad hoc indigeret auxilio generali quo Deus in omni operante operatur. Ideò juxta ſecundum principium adimpletio præceptorum, ſive naturalium, ſive ſupernaturalium, tribuebatur libero arbitrio, ut applicanti, non Deo, eratque in poteſtate hominis ſani abſque aliquo ſpeciali auxilio ea adimplere: non minus ac eſt in noſtrâ poteſtate loqui, & ambulare: ſicut enim quando volumus loqui, & ambulare, loquimur, & ambulamus; ita quando homo ſanus volebat credere, ſperare, & amare Deum ex toto corde, credebat, ſperabat, & ex toto corde amabat. Et ſicut loqui, & ambulare eſt in poteſtate noſtrâ, etiamſi ad loquendum, aut ambulandum debeamus à Deo prædeterminari; ita credere, ſperare, & amare erat in poteſtate hominis ſani, etiamſi ad credendum, ſperandum, & amandum debebat à Deo prædeterminari. Ratio utriuſque eſt, quod illa prædeterminatio ſit univerſalis, quâ Deus in omni operante operatur, & quæ, ut dictum eſt, non tollit, quin actus ſit in poteſtate voluntatis, eique, & non Deo tribuatur.

LXXXIJ. Hanc hominis ſani poteſtatem varijs in locis inculcat S. Auguſtinus, dum ſæpius ait, adjutorium primi hominis eſſe tale, *ut in eo maneret ſi vellet; ut illud per liberum arbitrium deſerere poſſet: ut in ejus libero arbitrio relinqueretur; quod deſereret cùm vellet; in quo permaneret ſi vellet, non quo fieret ut vellet.* Hoc enim adjuto-

jutorium eſt illa poteſtas ſe applicandi ex præcedente actu, & mediante conſilio, ad quamcumque pręcepti adimpletionem, ſine pręvio actu nō potuiſſet homo ſanus ad rectè vivendum ſe applicare, non tamen eo fiebat, ut ſe applicaret.

Nec ex hâc doctrinâ S. Auguſtini ſequitur, merita ſtatus innocentiæ non eſſe ſimpliciter dona Dei. Sunt enim dona Dei, quia à gratiâ gratis datâ eliciuntur, & à prædeterminatione ſupernaturalis ordinis prędeterminantur: eo modo quo opera naturalia ſunt dona Dei, quia à naturâ gratis datâ eliciuntur, & à prædeterminatione naturalis ordinis prædeterminantur. Non enim opera ſupernaturalia ſtatus innocentiæ differunt ab operibus naturalibus ex modo operandi, ſed ex objecto. Et ideò non alio ſpeciali modo tribuuntur Deo, quam opera naturalia, niſi quod hæc ſint dona Dei, ut authoris naturæ, illa ſint dona Dei, ut authoris gratiæ. Secùs eſt de operibus bonis, tam naturalibus, quàm ſupernaturalibus, hominis infirmi, quæ ex ſpeciali modo operandi tribuuntur Deo, eo quod eliciantur à libero arbitrio, accipiente *velle*, non verò dante ſibi *velle* ex aliquâ voluntate præſuppoſitâ. Quo ſpeciali modo opera ſtatus innocentiæ non dicuntur dona Dei, cum ita ſint à Deo prædeterminante, ut etiam ſint à libero arbitrio ſe ad volendum applicante.

§. V.

§. V. *Concordia Diſcipulorum utriuſque Solis quoad naturæ infirmitatem.*

LXXXIIJ. SI quoad rem ipſam non ſit diſcordia inter utriuſque Solis Eccleſiaſtici diſcipulos penes naturæ ſanitatem, nulla etiam poterit intereſſe diſcordia penes naturę infirmitatem, cùm hęc nihil ſit aliud, quam quidam ſanitatis defectus ex peccato primi hominis conſequutus. Duplex ſupradicta poteſtas rectè vivendi erat naturę ſanitas, quam ſuo peccato noſter primus parens amiſit, & nos omnes, qui ab eo ſeminaliter naſcimur, cum illo amiſimus. Nam ex ignorantiâ agendorum caremus arte rectè vivendi, & ex rebellione concupiſcentiæ, non poſſumus nobis dare in particulari operabili amorem juſtitię: ſi enim ut ait Apoſtolus, non ſumus ſufficientes cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis: multo minùs poterimus rectè operari à nobis, quaſi ex nobis dantibus amorem juſtitiæ, ſine quo præceptum non poteſt impleri. Amor delectabilis prævenit rationem, & ſi amore fortiori juſtitię non vincatur, non poteſt voluntas ex aliquo præcedente actu ſibi dare amorem juſtitiæ in particulari operabili.

Unde hæc propoſitio (quod valdè notandum eſt) *Voluntas abſtracta à concupiſcentiâ ſuâ peccabit*, eſt ſuo modo infallibiliter vera, ſuppoſito quod voluntas auxilio GRATIAE VICTRICIS non adjuvetur; ſicut & iſta eſt infallibilis, *Voluntas adjuta* GRATIA VICTRI-

CE

CE rectè operabitur. Quemadmodum in ſenſu compoſito Gratiæ victricis, ſive quod idem eſt, prævenientis inſpirationis, non datur mala operatio; ita in ſenſu compoſito abſtractionis à concupiſcentiâ, non ſtat recta operatio: & ſicut cum præveniente inſpiratione, quæ non eſt in poteſtate voluntatis, conjungitur potentiâ ad malè agendum, ita ut voluntas poſſit diſſentire ſi velit; ſimiliter cum abſtractione concupiſcentiæ, quæ etiam non eſt in poteſtate voluntatis, conjungitur potentia ad rectè vivendum, ita ut voluntas poſſit diſſentire ſi velit.

Ratio eſt, quia illud, quod facit præveniens inſpiratio effectivè ex parte agentis, hoc facit abſtractio concupiſcentiæ moraliter ex parte objecti: neutrum eſt negandum, ſed utrumque admittendum. Primum magis ponderant Angelici diſcipuli, ſecundum magis attendunt Auguſtini diſcipuli. Hinc inter illos diverſitas quoad verba, nulla tamen quoad ſenſum diſcordia.

LXXXIV. Pro quo animadvertendum eſt, ad libertatem contrarietatis nihil aliud requiri, quam quod intellectus practicè judicet hanc partem eſſe amplectendam, & ſimul ſpeculativè judicet oppoſitam eſſe amplectibilem. Undecumque oriatur determinatio judicij practici, ſemper actus voluntatis erit liber contrariè, ſive quoad ſpecificationem, ſi cum tali judicio practico adſit ſimul prædictum judicium ſpeculativum. Nunc dico, quod præveniens inſpiratio applicat voluntatem ad amandum, determinando effectivè judicium practicum remanente judicio ſpeculativo de amabilita-

bilitate oppoſiti. Abſtractio verò concupiſcentiæ moraliter determinat judicium practicum remanente etiam judicio ſpeculativo. Et ſic utrobique actus voluntatis & liberè fit, & infallibiliter: liberè, propter conjunctionem judicij ſpeculativi; infallibiliter, propter determinationem judicij practici.

Abſtractionem concupiſcentiæ exprimit nervosè S. Auguſtinus lib. 2. de peccatorum meritis, cap. 4. *Vt ſi fortè tentari cœperimus à concupiſcentiâ noſtrâ, adjutorio ejus non deſeramur, ut in eo poſſimus vincere, ne abſtrahamur illecti.* Ipſam verò infallibilitatem peccandi nomine neceſſitatis ſufficienter indicavit idem Sanctus, qui lib. de perfectione juſtitiæ, cap. 4. ſic ait: *Ipſa enim ſanitas eſt vera libertas, quę non perijſſet, ſi bona permanſiſſet voluntas; quia verò peccavit voluntas, ſequuta eſt peccantem peccatum habendi dura neceſſitas.* Libertas viæ apud S. Auguſtinum eſt illa poteſtas applicandi ſe ex proprio conſilio, tam ad bonum, quàm ad malum: quę, non permanente voluntate bonâ, perijſſe dicitur; quia non amplius ad bonum volendum poteſt voluntas ex proprio conſilio ſe applicare, ſed ſolùm ad malum: ad quod ſemper ſe applicabit, ſi gratiâ vincente concupiſcentiam non præveniatur. Ideò ſubjunxit S. Auguſtinus, *Sequuta eſt peccantem peccatum habendi dura neceſſitas*, id eſt, infallibilitas. Et rationem reddit lib. 3. de lib. arb. cap. 18. dicens: *Illa eſt enim peccati pœna juſtiſſima, ut amittat unuſquiſque, quo bene uti noluit; cùm ſine ullâ poſſet difficultate, ſi vellet. Id eſt autem, ut qui ſciens rectè non facit, amittat ſcire quid rectum ſit, & qui rectè facere cùm*

 poſſet

poſſet noluit, amittat poſſe cùm velit. Quaſi diceret, qui ſciens quid eſſe rectè agendum, non tamen rectè operatus eſt, juſtè ponitur in illo ſtatu, in quo ignoret quid agendum ſit: & qui potuit facere bonum dando ſibi velle ex præcedente actu, & tamen non dedit, juſtè ponitur in illo ſtatu, in quo, cùm dederit ſibi velle ex præcedente actu, non poſſit implere quod velit.

LXXXV. De hâc eâdem peccandi infallibilitate rursùm loquitur S. Auguſtinus lib. de perfectione juſtitiæ, dicens: *Per arbitrij libertatem factum eſt, ut eſſet homo cum peccato; ſed jam pœnalis vitioſitas ſubſecuta ex libertate fecit neceſſitatem. Vnde ad Deum fides clamat: de neceſſitatibus meis erue me: ſub quibus poſiti vel non poſſumus quod volumus intelligere, vel quod intellexerimus volumus, nec valemus implere.......... Victa enim vitio, in quod iecidit voluntate, caruit libertate natura*, id eſt, poteſtate applicandi ſe æqualiter ad bonum, & malum; ac proinde libertate quâdam dominij oppoſita ſervituti caret natura infirma; non verò libertate indifferentiæ oppoſita determinationi ad unum: quamvis enim non adjuta Gratiæ Victricis auxilio infallibiliter ex præcedente voluntate delectabilis ſe applicet ad malum, potentiâ tamen habet cum prædicto auxilio ad bonum ſe applicandi; & ita non ex judicio ad unum determinato, ſed ex judicio indifferenti ſequitur concupiſcentiam.

Abſtractio igitur concupiſcentiæ cum ignorantiâ agendorum hîc, & nunc, eſt ipſa naturæ infirmitas. Ex abſtractione concupiſcentiæ, oritur quod præcedens

actus,

actus, puta volitio boni, ex quâ voluntas poteſt ſe applicare ad volendum, eſt ſufficiens ut ſe ad malum applicet cum ſolo concurſu generali ad actum; non verò eſt ſufficiens ut ſe ad volendum juſtitiam applicet. Nam ipſa concupiſcentia in particulari operabili excitat in voluntate amorem delectabilis, qui ſi non vincatur amore fortiore juſtitiæ, non poterit voluntas ex volitione precedente boni concludere volitionem boni oppoſiti concupiſcentiæ. Si ergo Deus ſpeciali auxilio non prædeterminaverit voluntatem ad amorem juſtitię fortiorem, quam ſit amor delectabilis, voluntas remanet impotens (impotentiâ, ut dictum eſt, voluntariâ, utpotè ex contrario amore ortâ) ad volendum ea quæ ſunt juſtitiæ.

LXXXVJ. Hoc præclarè docuit Angelicus Præceptor 1.2. q. 9. a. 6. ad 3. ubi diſtinguit inter motionem Dei univerſalem, quæ requiritur ad omnem actum voluntatis ad quem ſe applicat, & motionem Dei ſpecialem ad illos actus, ad quos voluntas non ſe applicat, ſed per gratiam movetur. Sic enim ait: *Dicendum, quod Deus movet voluntatem hominis, ſicut univerſalis motor, ad univerſale objectum voluntatis, quod eſt bonum.* Intellige in illis actibus, ad quos voluntas ſe applicat ex præcedente actu. *Et ſine hâc univerſali motione, homo non poteſt aliquid velle*; intellige, applicando ſe. *Sed homo per rationem determinat ſe ad volendum hoc, vel illud, quod eſt verè bonum; vel apparens.* Quia licet Deus voluntatem etiam prædeterminet ad bonum in particulari; hoc ipſo tamen quod illam determinat ex præceden-

cedente volitione boni, non dicitur Deus illam determinare, ſed ipſa voluntas dicitur ſeipſam determinare, ut ſupra dictum eſt. Voluntas igitur prædeterminata à Deo ad volitionem boni poteſt, quantum eſt in ſe, applicare ſe ęqualiter ad volendum illud, quod eſt verè bonum, & ad volendum illud, quod eſt apparens bonum: ſed inſurgente concupiſcentiâ, & trahente voluntatem ad amorem delectabilis; non eſt ſufficiens in voluntate poteſtas, ut ſine ſpeciali auxilio dante fortiorem amorem juſtitiæ, poſſit ſe applicare ad illud quod eſt verè bonum volendum. Ideò ſubjungit S. Doctor: *Sed tamen interdum ſpecialiter Deus movet aliquos ad aliquid determinatè volendum, quod eſt bonum, ut in his quos movet per gratiam, ut infra dicetur:* quaſi diceret, in his, quos movet Deus per gratiam, non illos movet ex præcedente volitione boni, ſed ſine aliquâ præcedente volitione boni illos ſpecialiter facit magis amare juſtitiam, quàm ex abſtractione concupiſcentię ament delectabile: ac proinde æqualiter non ſe habent ad bonum & malum; ad bonum enim non ſe movent, ſed moventur; ad malum autem ex præcedente volitione boni ſe movent abſtracti, & illecti à concupiſcentijs ſuis: *Perditia tua ex te Iſraël, tantummodo in me auxilium tuum.*

Hanc ſpecialis prædeterminationis indigentiam in homine infirmo magis expreſſit Doctor Angelicus 1. 2. q. 109. a. 9. dum de homine à peccato per gratiam liberato, ſic loquitur: *Indiget tamen auxilio gratiæ ſecundùm alium modum, ut, ſcilicet à Deo moveatur, ad re-*

Ctè

ctè agendum: & hoc propter duo: Primò quidem ratione generali, propter hoc, quod ſicut ſupra dictum eſt, nulla res creata poteſt in quemcumque actum prodire, niſi virtute motionis divinæ. Secundò, ratione ſpeciali propter conditionem ſtatûs humanę naturæ, quæ quidem licet per gratiam ſanetur quantum ad mentem, remanet tamen in eâ corruptio & infectio quantum ad carnem, per quam ſervit legi peccati, ut dicitur Rom. 7. Remanet etiam quædam ignorantiæ obſcuritas in intellectu ſecundùm quam, ut etiam dicitur Rom. 8. Quid oremus ſicut oportet, neſcimus. Propter varios enim rerum eventus; & quia etiam noſipſos non perfectè cognoſcimus, non poſſumus ad plenum ſcire quid nobis expediat; ſecundùm illud Sap. 9. Cogitationes mortalium timidæ, & incertæ providentiæ noſtræ. Et ideò neceſſe eſt nobis, ut à Deo dirigamur, & protegamur, qui omnia novit, & omnia poteſt. Et propter hoc etiam renatis in filios Dei per gratiam convenit dicere: Et ne nos inducas in tentationem: Et fiat voluntas tua, ſicut in cœlo & in terrâ, & cætera quæ in Oratione Dominicâ continentur ad hoc pertinentia.

§. VJ. *Breviter colligitur differentia naturæ ſanæ à naturâ infirmâ ſecundùm utriuſque Solis Diſcipulos.*

LXXXVIJ. DEclaratâ naturæ, tam ſanitate, quàm infirmitate, facile erit colligere differentiam naturæ ſanæ à naturâ infirmâ ſecundùm utrumque Eccleſiæ Solem; ſimulque videbitur, eorum diſcipulos in ipsâ re non diſſentire. Præcipua utriuſ-

que naturę in ordine ad gratiam rectè vivendi differentia ſecundùm D. Thomam eſt, quod homo ſanus non alio auxilio indigeat, quam auxilio univerſalis prædeterminationis; ſive concurſus generalis, quo Deus in omni operante operatur, eum ad operandum applicando. Homo infirmus alio auxilio ſpecialis prædeterminationis indiget ad rectè operandum. Ideò in homine ſano erat poteſtas æqualiter ſe applicandi ad bonum, & malum volendum ex præcedente volitione boni, & mediante conſilio; in homine infirmo eſt impotentia ad bonum volendum ſe applicandi ex ſupradictâ volitione boni, ut ſupra dictum eſt, & debet ſpeciali prædeterminatione ad volendum juſtitiam applicari.

Hanc hominis ſani poteſtatem nomine libertatis indigitavit S. Auguſtinus, ut patet ex lib. 3. de lib. arb, cap. 18. ubi ait: *Cùm autem de liberâ voluntate rectè faciendi loquimur, de illâ ſcilicet in quâ homo factus eſt loquimur.* Impotentiam verò hominis infirmi, neceſſitatem peccandi vocavit, prout neceſſitas opponitur dominio, & eſt idem quod ſervitus, non prout opponitur libertati indifferentiæ, & eſt idem quod determinatio ad unum. Cùm enim dominus ſit, qui propriâ voluntate, & proprio conſilio ſe regit, & gubernat, ſervus verò qui alienâ voluntate regitur, & gubernatur; poteſtas applicandi ſe ex præcedente actu mediante conſilio dominium rectè dicitur, quo homo ſanus ſe dirigere, regere, & gubernare valebat in lege Domini, & operibus mandatorum, tam naturalium,

quàm

quàm ſupernaturalium; eo modo quo Rex regit, & gubernat actiones ſibi ſubditorum, quantumvis indigeat auxilio, quo Deus in omni operante operatur. E contra, impotentia ſe applicandi ex præcedente actu ad bonum, & abſtractio concupiſcentiæ ad malum ſervitus rectè nominatur, quâ homo infirmus ſervit vel peccato, vel juſtitię, juxta id quod ait Apoſtolus Rom. 6. *Neſcitis quoniam cui exhibetis vos ſervos ad obediendum ſervi eſtis ejus cui obeditis, ſive peccati ad mortem, ſive obeditionis ad juſtitiam.*

LXXXVIIJ. Quare gratia hominis ſani conſtituebat eum juſtitiæ dominum, quâ uti, & non uti poterat ſecundùm beneplacitum præcedentis voluntatis: non minùs ac dominus temporalis uti poteſt bonis temporalibus prout voluerit. Sicut autem iſta poteſtas dominij temporalis non excludit auxilium concursûs prędeterminantis, quo Deus in omni operante operatur, ita nec dominium juſtitiæ in homine ſano excludit prædictum auxilium. Gratia verò hominis infirmi non facit eum juſtitiæ dominum, ſed ſervum, ut ait Apoſtolus Rom. 6. *Liberati autem à peccato, ſervi facti eſtis juſtitię.* Quem ſequitur S. Auguſtinus in Enchirid. cap. 30. dicens: *Unde ad juſta faciendum liber non erit* (intellige poteſtate dominij) *niſi à peccato liberatus, eſſe juſtitiæ cœperit ſervus.* Quia licet liberetur à peccato, remanet tamen, ut ait D. Thomas, corruptio, & infectio quantum ad carnem, ex quâ fit, ut inſurgente concupiſcentiâ, non poſſit uti gratiâ ſi voluerit, id eſt, ſi ex prącedente actu dederit ſibi velle, ſed ſolùm dum ſpeciali

ciali auxilio Gratiæ victricis et Prædeterminantis acceperit velle. Rectè igitur dicitur juſtitiæ ſervus, qui non implet juſtitiam: quando vult illam implere ex propriâ voluntate, & conſilio, ſed ſolùm quando ipſe Dominus juſtitiæ, & Rex virtutum facit eum velle. Rectè etiam dicitur peccati ſervus, qui peccati voluntatem, id eſt, concupiſcentiam, non ſuam rationem ſequitur, licet liberè concupiſcentię ſe ſubijciat.

Eadem diſcipuli, & Magiſtri, S. Thomæ dico, & S. Auguſtini concordia patet ex celebri illa diſtinctionę auxilij *ſine quo non*, & auxilij *quo*, toties à S. Auguſtino inculcata. Homo ſanus ſecundùm S. Auguſtinum habebat omne auxilium *ſine quo non* fit actus, ſed non habuit auxilium *quo* fieret. Præcedens actus, qui ſecundùm D. Thomam dat poteſtatem homini ſano ſe applicandi ad volendum juſtitiam, reſpectu amoris juſtitię pertinet ad auxilium *ſine quo non* ſe applicaret ad amandum, non verò pertinet ad auxilium *quo* ſe applicat. Et ita etiam verificatur ſecundùm doctrinam Angelicam, quod homo ſanus habuit omne auxilium *ſine quo non*, cùm præcedens actus fuit in homine ſano ſufficiens ad ſe applicandum ſi voluiſſet: homo verò infirmus non habet omne auxilium *ſine quo non*, cùm deſit illi prædicta ſufficientia pręcedentis actus. Hoc ipſo etiam quod S. Auguſtinus dicat, hominem ſanum non habuiſſe auxilium *quo*, concordat cum S. Thomâ dicente, hominem ſanum indiguiſſę prædeterminatione univerſali, quâ Deus in omni operatur.

LXXXIX.

LXXXIX. Præcipua ergo naturæ ſanæ à naturâ infirmâ differentia eſt, quod naturæ ſanæ nihil deerat ex parte *poſſe*, nec ullo auxilio adjuvante vires indigeret; naturæ verò infirmæ etiam per gratiam ſanatæ deeſt aliquid ex parte *poſſe*, amor, ſcilicet, juſtitiæ in particulari operabili, ſine quo non poteſt facere ea quæ ſunt juſtitiæ. Hunc amorem poterat homo ſanus ſibi dare ex præcedente actu æqualiter ſe habente ad bonum, & malum, propter perfectam ſui appetitus ſubjectionem. Verùm, homo infirmus non poteſt prædictum amorem ſibi tribuere ex aliquo actu æqualiter ſe habente ad bonum, & malum: inſurgente enim concupiſcentiâ ſupervenit amor boni proprij, aut delectabilis, qui fortiore amore juſtitiæ debet vinci, & quem ſtante amore boni delectabilis non poteſt ſibi tribuere voluntas infirma, ſed debet illum accipere ſpeciali auxilio gratiæ prævenientis, inſpirantis, præparantis, victricis, & prędeterminantis. Ideò dixit S. Auguſtinus potentiorem eſſe gratiam in ſecundo Adam, quam fuit in primo; quia gratia fecit Adamum potentem ſolùm, & non volentem; gratia autem in ſecundo Adamo facit eum & potentem ſimul, & volentem; Primus Adam potuit, & non voluit; ſecundus Adam vult, & poteſt. Verba S. Auguſtini habentur lib. de corrept. & grat. cap. 11. *Hæc prima eſt gratia quæ data eſt primo Adam; ſed hac potentior eſt in ſecundo Adam. Prima eſt enim, quâ fit ut habeat homo juſtitiam, ſi velit: ſecunda ergo plus poteſt, quâ etiam fit ut velit, & tantum velit, tantoque ardore diligat, ut carnis voluntatem contraria concupiſcentem*

voluntate ſpiritûs vincat, id eſt, ut amore juſtitię amorem delectabilis ſuperet, faciendo ea quæ ſunt juſtitiæ, nonobſtante actuali reſiſtentiâ concupiſcentiæ.

XC. Radicem hujus majoris potentiæ tradit S. Auguſtinus cap. 12. ex eo, quod gratia quę dat *poſſe* nullatenus impeditum, ſolo auxilio generali opus habet, ut perveniat ad actum; ſed gratia quę dat *poſſe*, quod ſuperveniente concupiſcentiâ impeditur, non ſolo auxilio generali, ſed ſpeciali auxilio vincente impedimentum indiget, ut perveniat ad actum: loquendo igitur de auxilio actuali applicante, & prædeterminante ad actum, potentius debet eſſe auxilium quod applicat potentiam impeditam vincendo contrarium impedimentum, quam illud quod potentiam totaliter expeditam ſolùm applicat, & prædeterminat. Et quia impedimentum tenet ſe ex parte potentiæ, prędictum auxilium prædeterminans vincendo impedimentum, jure merito dicitur, non ſolùm conferre actum, ſed & ipſum *poſſe* adjuvare. Homo ſanus potentiam ad rectè operandū habuit totaliter expeditam ex perfectâ virium inferiorum ſubjectione. At homo infirmus quantumcūque juſtificetur, ſi cum gratiâ datâ, poſſit ſtare motus concupiſcentiæ, habet potentiam impeditam ad rectè operandum tam in naturalibus, quàm in ſupernaturalibus; ideò potentiori indiget pædeterminatione, quæ ita det actum, ut ſimul vincendo actualem concupiſcentiam, det & *poſſe*. Hæc omnia breviter & nervosè docet S. Auguſtinus, loco citato his verbis: *Tales vires habebat ejus voluntas* (primi hominiș) *quæ ſine*

ullo fuerat inſtituta peccato, & nihil illi ex ſeipsâ concupiſcentialiter reſiſtebat, ut dignè tantæ bonitati, & bene vivendi facilitati perſeverandi committeretur arbitrium. Nunc verò poſtquam eſt illa magna peccati meritò amiſſa libertas, etiam majoribus donis adjuvanda remanſit infirmitas.

Nimirum quia nullâ interiori rixâ libertas illa ſana diſcerpebatur, nulla lucta laſſabatur, nullo deorſum pondere premebatur, ut non niſi *velle* cum adjutorio univerſalis prędeterminationis peteretur. Nunc verò difficultates graviſſimæ ſuperandæ ſunt, non quibus corporis membra, ſed quibus voluntas ipſa à volendo revocatur, dum concupiſcèntiali vitio complexa non ſufficit ei adjutorium uniuerſalis prædeterminationis, quâ Deus præſuppoſito completo *poſſe* in omni operante operatur. Adjutorium ſiquidem, cujus natura eſt præſupponere potentiam expeditam, non poteſt prędeterminare ad actum potentiam impeditam. Noluit autem Deus ita ſanare hominem infirmum, ut daret illi ſicut primo homini potentiam expeditam, ne in viribus ſuis, & non in ipſo gloriaretur. Ita S. Auguſtinus lib. de corrept. & grat. cap. 12. *Ac per hoc nec de ipsâ perſeverantiâ boni*, id eſt, voluntate perſeverandi ex præcedente actu ſibi datâ, *voluit Deus Sanctos ſuos in viribus ſuis, ſed in ipſo gloriari: qui eis non ſolùm dat adjutorium, quale primo homini dedit, ſine quo non poſſint perſeverare ſi velint, ſed in eis etiam operatur, & velle, ut quoniam non perſeverabunt, niſi & poſſint, & velint, perſeverandi poſſibilitas, & voluntas divinæ gratiæ largitate donetur. Tantum quippe Spiritu Sancto accenditur vo-*

lun-

luntas eorum, ut ideò possint, quia sic volunt, *& ideo ſic volunt, quia Deus operatur ut velint.*

XCJ. Denique ibidem probat, non fore ſatis homini infirmo, quod poteſtatem applicandi ſe ad rectè vivendum acciperet ex aliquo actu præcedente, & æqualiter ſe habente ad bonum, & malum, qualem poteſtatem accepit primus homo; ſed debuit ei ſpeciali auxilio dari in particulari operabili amor juſtitiæ, ſive voluntas efficax faciendi quæ juſta ſunt: quia ſi homo ſanus nullâ concupiſcentiâ reſiſtente ex illo actu ad bonum, & malum indifferenti non dedit ſibi voluntatem faciendi quę juſta ſunt; multò minùs id faceret homo infirmus, qui prævenient concupiſcentiâ, vel ſuccumberet voluntas illius non dando ſibi amorem juſtitiæ, vel etiam ſi daret ſibi aliquem amorem juſtitiæ, non eſſet fortior amore concupiſcentię, ut poſſet, contra concupiſcentiam actualiter reſiſtentem, ea quę ſunt juſtitiæ perficere. Verba S. Auguſtini ſunt: *Nam ſi in tantâ infirmitate vitæ hujus, in quâ tamen infirmitate propter elationem reprimendam perfici virtutem oportebat, ipſis relinqueretur voluntas ſua, ut in adjutorio Dei, ſine quo perſeverare non poſſent, manerent ſi vellent, nec Deus in eis operaretur ut vellent*, id eſt, ſi ſolùm in aliquâ volitione communi, ex quâ poſſent benè, & malè velle, conſtituerentur, nec Deus ſpecialem volitionem, amorem, ſcilicet, juſtitiæ, ſpeciali auxilio in eis operaretur, *inter tot ac tantas tentationes infirmitate ſuâ voluntas ipſa ſuccumberet, & ideò perſeverare* non possent, *quia deficiente infirmitate, nec vellent, aut non ita vel-*

vellent, infirmitate voluntatis, ut POSSENT, hoc eſt, inter tot, ac tantas tentationes voluntas tam fortiter amaret delectabile, ut nullo modo amaret juſtitiam, aut ſi amaret, tam debiliter amaret, ut ex volitione illâ communi non poſſet concludere hìc, & nunc, ea quæ ſunt juſtitiæ eſſe proſequenda.

XCIJ. Reddenſque rationem, cur homo ſanæ robuſtæque voluntatis divino munitus adjutorio tantâ facilitate corruerit; infirmiſſimus verò inſævientibus tentationum tempeſtatibus perſeveret; docet, quod homo ſanus per virtutem ſui arbitrij regebatur, homo autem infirmus per virtutem Dei; hoc eſt, quod voluntas ſana per vires tam naturales, quàm ſupernaturales mediante propriâ applicatione, & conſilio poterat bonum velle in particulari operabili; voluntas autem infirma id non poſſit ex propriâ applicatione, & conſilio, ſed per virtutem Dei, ſive per ſpeciale auxilium, quo voluntas non ſe movet, & applicat, ſed movetur, & applicatur. *Subventum eſt igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut divina gratia* INDECLINABILITER ET INSUPERABILITER *ageretur, & ideò quamvis infirma, non tamen deficeret, neque adverſitate aliquâ vinceretur. Ita factum eſt, ut voluntas hominis invalida, & imbecilla in bono adhuc parvo perſeveraret per virtutem Dei, cum & voluntas primi hominis fortis & ſana in bono ampliore nō perſeveraverit.*

Quid enim congruentiùs ſapientiæ, & miſericordiæ Dei, quid ipſis naturis rerum magis conſentaneum, quàm ut voluntas robuſta valens ex præcedente actu, & mediante proprio conſilio ſe dirigere, regere, &

& gubernare in lege Domini, & operibus mandatorum, ſuæ optioni relinqueretur, ſolo univerſalis prædeterminationis auxilio adjuvanda, ita, ut poſſet in bono perſeverare, ſi vellet; infirma verò, quæ non valet ſe dirigere, & gubernare, fortiore ſpecialis prædeterminationis auxilio muniretur, quo non poſſet ſolùm, ſi vellet, ſed quo vellet, & poſſet? Hoc eſt, quod profundiſſimam finiens diſputationem tandem concludit S. Auguſtinus dicens: *Fortiſſimo quippe dimiſit, atque permiſit facere quod vellet; infirmis ſervavit, ut ipſo donante; inviЂiſſimè quod bonum eſt vellent; & hoc deſerere inviЂiſſimè nollent.*

§. VIJ. *Eadem concordia pro phyſicâ prædeterminatione.*

XCIIJ. Optandū certè omnibus Cordatis eſt, intrepidos gratię Chriſti defenſores fieri unanimes contra omnes gratiæ inimicos. Concordiâ res parvę creſcunt, diſcordiâ maximę dilabuntur. Gratia ſufficiens Moliniſtica, concordiâ Moliniſtarum apud plebem crevit, GRATIA DE SE EFFICAX; quam uterque Eccleſię Sol inviЂè defendit, parum abfuit, quin diſcipulorum diſcordia dilaberetur. Verùm, potiùs cœlum & terra tranſibunt, quàm hæc gratia unum iota ſuæ efficaciæ ſit amiſſura: verbum enim Domini, ex quo ſuam habet efficaciam, permanet in æternum. Bonum ſemen, hanc, inquam, gratiam, ſeminaverat uterque Sanctus in cordibus diſcipulorum. Venit Molina, qui ſuperſeminavit ſcientiæ mediæ zizania, gratiam, videlicet, ſufficientem nullo ulteriori auxilio indigentem. Venerunt & quidam doctiſſimi, Moliniſtis è diametro op-

oppoſiti, qui non diſtinguentes prædeterminationem univerſalem à ſpeciali, doctrinam S. Auguſtini de gratiâ, prędeterminationibus phyſicis, quaſi quibuſdam ſpinis, crediderunt ſuffocari: ſicque in Scyllam ſcientiæ mediæ, pro aliquo ſtatu, videntur incidiſſe. Ut ergo ſcientia media ab omni Cordato eliminetur, has ſpinas phyſicæ prædeterminationis apparentes eradicare hoc Paragrapho conabor, omnibus aculeis ſatisfaciens quibus doctrinam S. Auguſtini pungere videbantur. Sequentibus autem Paragraphis gratiam ſufficientem Moliniſticam, tamquam ſcientiæ mediæ zizania, in unum faſciculum ab utriſque diſcipulis reijciendum colligari demonſtrabo. Ut ſic bonum ſemen, gratia, inquam, de ſe efficax in cordibus cordatis creſcere poſſit, varioſque in eis fructus gignere, quorum ſuavitate omnis inimicorum duritia vertatur in dulcedinem: datur enim ut cordis duritia auferatur.

XCIV. Septem aculei ſunt, quibus prædeterminatio phyſica doctrinam S. Auguſtini de gratiâ pungere aſſeritur. Illi enim, qui prædeterminationem phyſicam principijs S. Auguſtini putant adverſari, ad ſeptem capita revocant illius contrarietatem. Quibus ut ſatisfaciamus, eoſque ad concordiam reducamus, præmittenda eſt regula, ſecundùm quam de naturâ phyſicæ prædeterminationis judicare oportet. Hæc regula non eſt alia, quam ipſe actus, ad quem potentiam applicat, & prædeterminat: omnis ſiquidem motio ex ſuo termino ſpeciem, & naturam ſumit. Unde ſi actus ſit liber, prædeterminatio erit libera; ſi neceſſarius ſit

actus,

actus, neceſſaria erit prædeterminatio. Si actus dat poſſe ad alium actum, prædeterminatio dabit etiam poſſe, ſi actus non dat poſſe ad alium actum, nec prædeterminatio ad unum actum dabit poſſe ad alium. Si denique unus actus ſit fortior alio, & prædeterminatio erit fortior aliâ prędeterminatione; ſi actus dependeat ab alio actu, dependebit quoque una prædeterminatio ab aliâ antecedente. Ita per diverſos actus diverſificatur phyſica prædeterminatio, hoc unum invariatum retinens, quod ſit invictè efficax illius actus, ad quem immediatè applicat potentiam.

XCV. Recolendum quoque eſt, illud quod dixi num. 56 & 52. Effectum, ſcilicet, præcisè correſpondentem prædeterminationi ſecundùm ſe conſideratæ, eſſe, quod actus egrediatur à principio; nam ſpecies & omnis modus actûs quantumvis ab eâ etiam cauſetur, non reducitur tamen [illegible] ſecundùm ſe ſumptam, ſed ut potentiæ co[illegible] virtute modificatam. [illegible] potentiæ liberæ,
p[illegible] actum egre-
[illegible] applicatio poten-
[illegible] à deter[illegible]
[illegible]
[illegible] quod
Petrus

Petrus amet liberè, primò adaptat voluntatem Petri ſub judicio indifferenti ad amorem, quo practicè judicat eſſe amandum, & ſpeculativè judicat aliquam rationem mali ineſſe amori; deinde voluntatem ſic adaptatam movet ad amandum. Motio igitur divina ut eſt applicatio voluntatis prędeterminat eam ad volendum; ut eſt applicatio voluntatis adaptatæ ſub judicio ad amorem, prædeterminat eam ad amandum; ut denique eſt applicatio voluntatis poſitæ ſub judicio ad amorem, non quocumque, ſed indifferenti, prædeterminat eam ad liberè amandum. His ritè intellectis omnis prefata contrarietas evaneſcet, ut per ſingula capita diſcurrendo perſpicuum erit.

J.

XCVJ. Primum contrarietatis caput eſt, quod prædeterminatio phyſica prorsùs deſtruat totam illam differentiam gratię Adami, & Chriſti, ſeu adjutorij *ſine quo non*, & adjutorij *quo*: ex eo quod prædeterminatio illius ſit naturæ, ut hoc ipſo quod ponitur, ponatur actio, illâ non poſitâ, nunquam fiat. Illa enim eſt ...iſſima deſcriptio adjutorij *quo*, nullo modo adjutorij ...*o non*, quod Adamo datum fuit.

... contrarietas nulla eſt. Nam doctiſſimi illi Vi...orium *ſine quo non* conſtituunt in aliquo actu, ... Adam poterat perſeverare, ſi vellet. Ecce actus ...ſſe ad perſeverandum, pædeterminatio igitur ... iſtum actum dabit quoque poſſe ad perſe... homo voluerit: & ſicut non volet per... alio actu, ita etiam non volet ſine aliâ

K prede-

prædeterminatione. Diſtinguendo igitur prędeterminationes, ſicut & actus, nulla poteſt eſſe quoad rem diverſitas inter utriuſque Solis diſcipulos. Certum autem eſt contra Durandum, quod quilibet actus debet eſſe à Deo, ut movente & applicante: & ſic in quolibet actu hæc duo poſſumus diſtinguere, actum ſcilicet, & motionem quâ fit actus; diſcipuli S. Auguſtini explicant adjutoria Dei ex parte actûs; diſcipuli verò S. Thomæ explicant ea ex parte motionis. Et in idem redit quoad actum ſubſequentem, quia primus actus, & prędeterminatio ad primum actum, non ponunt in numero in ordine ad cauſalitatem actûs ſubſequentis.

Eſt tamen in expreſſione aliqua differentia; ex eo quod ſi actum dicamus eſſe adjutorium, tunc actus qui dat *poſſe* tantùm ad alium actum erit adjutorium *ſine quo non*, actus verò qui infallibiliter infert alium erit adjutorium *quo*. Et ſic adjutorium *ſine quo non* nunquam poterit coïncidere cum adjutorio *quo*, ut bene docent diſcipuli S. Auguſtini. Verùm, ſi motionem quâ fit actus dicamus eſſe adjutorium, tunc una & eadem motio poterit eſſe adjutorium *ſine quo non*, & ſimul adjutorium *quo*, reſpectu tamen diverſorum actuum; Prædeterminatio enim ad primum actum, erit adjutorium *quo* repectu primi actûs, & adjutorium *ſine quo non* reſpectu ſubſequentis, ad quem primus actus dat poſſe. Unde adjutorium Adamo collatum fuit adjutorium *ſine quo non* reſpectu actus perſeverandi, ſed fuit adjutorium *quo* reſpectu præcedentis actus, ex quo poterat

terat Adam ſe applicare ad perſeverandum: in quantum fuit adjutorium *ſine quo non* Adam perſeveraret, requirebat aliud adjutorium *quo* actu perſeveraret; ideò dixit S. Auguſtinus, quod Adam acceperit adjutorium perſeverantiæ, non *quo* fieret, ut perſeveraret; ſed *ſine quo* per liberum arbitrium perſeverare non poſſet.

XCVIJ. Si autem certum ſit contra Durandum, quod quilibet actus debet eſſe ex motione ſive concurſu Dei, non minus certum erit juxta principia S. Auguſtini, illam motionem quâ Deus concurrit ad actum, ex ſuâ efficaciâ inferre actum. Nam efficaciam gratiæ ad ipſam Dei omnipotentiam reducit S. Auguſtinus, quæ non minus eſt cauſa actionum naturalium, quàm ſupernaturalium. Et ad hanc univerſalitatem divinæ efficaciæ abſque diſtinctione recurrit S. Auguſtinus, quotieſcumque vult probare efficaciam gratię, ut inter alia loca patet ex lib. de corrept. & gratiâ, cap. 14. ubi rationem dictam aſſignat, dicens: *Sine dubio habens humanorum cordium quo voluerit inclinandorum omnipotentiſſimam poteſtatem.* Et lib. de prędeſt. SS. cap. 20. ait: *Dum Deus vult fieri quod non niſi volentibus hominibus vult fieri, inclinari eorum corda, ut hoc velint, eo ſcilicet inclinante, qui in nobis mirabili modo & ineffabili operatur & velle.* Quid eſt inclinari corda ut velint, niſi prædeterminari ad volendum? aliud eſt quod cor inclinetur, aliud eſt quod velit; ſi idem eſſet *inclinari*, ac *velle*, nugaretur S. Auguſtinus, dum ait quod corda inclinantur, *ut* hoc velint, eſſet enim idem, ac ſi diceret, *corda volunt, ut velint.* Diſtinguun-

tur ergo *inclinari*, & *velle*, & ipſum *inclinari* eſt cauſa ipſius *velle*, ſiquidem corda inclinantur, *ut velint*. Si de vocibus non ſit diſputatio nihil poteſt dici expreſſius pro phyſicâ prędeterminatione. Nam Thomiſtæ per phyſicam voluntatis prædeterminationem, nihil aliud intelligunt quam paſſivam hanc inclinationem, ſive motionem, quæ ſit volitionis cauſa.

Sed quando inclinantur corda ut velint, ſive ut dictum eſt, quando phyſicè prędeterminantur: Reſpondet S. Auguſtinus, quando *Deus vult fieri quod non niſi volentibus hominibus vult fieri*. Ergo ad omnem actionem, quam Deus vult fieri per voluntatem hominis, inclinatur ejus voluntas, *ut velit*, ſive quod idem eſt, prędeterminatur ad volendum, *eo ſcilicet inclinante*, ſive prædeterminante, *qui in nobis mirabili modo & ineffabili operatur & velle.*

I J.

XCVIIJ. Secundum contrarietatis caput eſt, quod prædeterminatio phyſica facit ut liberum arbitrium non ſolùm velle, & operari poſſit, ſed etiam ſemper actu velit, & operetur. Tale autem adjutorium ſtanti homini, aut Angelo datum non fuit, ſed lapſis poſteris reſervatum. *Primo homini*, inquit S. Auguſtinus lib. de corrept. & grat. cap. 12. *Datum eſt adjutorium perſeverantiæ non quo fieret ut perſeveraret; ſed ſine quo per liberum arbitrium perſeverare non poſſet.* Et inferiùs: *habens virtutem liberi arbitrij, quamvis non defuturo adjutorio Dei, ſine quo non poſſet perſeverare ſi vellet: non tamen tali quo in illo Deus operaretur ut vellet.*

Hæc

Hæc ſecunda contrarietas ex ijs, quæ in primâ dictâ ſunt, diſſolvitur. Nam dictum eſt, quod ipſum adjutorium *ſine quo non* collatum Adamo ſit quædam prædeterminatio phyſica, ad illum ſcilicet actum, ex quo oriebatur in Adamo poteſtas applicandi ſe ad perſeverandum, cui ad actualem perſeverandi applicationem debebat conjungi alia phyſica prædeterminatio, ſicut & alia actualis volitio perſeverandi. Non igitur reijcienda eſt prædeterminatio phyſica, ſed diſtinguenda, una quæ ſit adjutorium *ſine quo non*, alia quæ ſit adjutorium *quo*. Nam ubi ſunt actus diſtincti, ibi ſunt prædeterminationes diſtinctæ. Unanimes igitur ſint intrepidi perfectæ gratiæ defenſores contra Moliniſtas, qui nullum adjutorium *quo* admittunt, ne arbitrij lædatur libertas, quæ potiùs tanto major, & actualior eſt, quanto magis ſuo Creatori ſubijcitur.

III.

XCIX. Tertium contrarietatis caput eſt; quia prædeterminatio phyſica talis naturæ eſt, ut non relinquatur in libertate voluntatis eam amplecti, vel non amplecti, ſed ſemper invictè facit, ut eam voluntas amplectendo conſentiat. Tale autem non fuit adjutorium Adæ, aut Angelorum, utpotè quod in libero eorum arbitrio relictum fuit: *Nec ipſum ergo eſſe Deus voluit ſine ſuâ gratiâ, quam reliquit ejus libero arbitrio*, S. Auguſt. lib. de corrept. & grat. cap. 11.

Tertia hæc contrarietas evaneſcit, ſi prædeterminatio univerſalis diſtinguatur à ſpeciali. Nam ubi ſolùm eſt indigentia auxilij univerſalis, ibi actus relinqui-

tur libero arbitrio; ex eo quod prędeterminatio univerſalis præſupponit completum poſſe,& cum ſit dependens à præcedente actu & conſilio voluntatis,uſus potentiæ, quam applicat non tribuitur Deo, ſed libero arbitrio, ut dictum eſt num. 75. Cùm ergo talem gratiam Deus dederit Adamo, & Angelis, ut ſolo concurſu generali prædeterminante indigerent, quo Deus in omni operante operatur, erat in poteſtate liberi arbitrij uti gratiá, & non uti; ſicut in noſtrâ poteſtate eſt uti membris noſtris, & non uti, licet non ijs utamur ſine concurſu prævio.

I V.

C. Quartum contrarietatis caput eſt, quia prędeterminatio phyſica nunquam deſeritur à voluntate, ſed ipſa potiùs facit, ne à voluntate deſeratur. Adjutorium autem Adami nullo modo iſtius conditionis fuit: ſiquidem S. Auguſtinus lib. de corrept. & grat. c. 11. dicit; *Quod adjutorium, ſi homo ille per liberum non deſeruiſſet arbitrium, ſemper eſſet bonum; ſed deſeruit, & deſertus eſt.* Et exactiùs declarans naturam ejus: *Tale quippe erat adjutorium, quod deſereret ſi vellet, & in quo permaneret ſi vellet; non quo fieret ut vellet.* Et paulo inferiùs non minùs luculentè: *Sic adjuvabatur, ut ſine hoc adjutorio in bono non remaneret; ſed hoc adjutorium ſi vellet, deſereret.*

Hęc quarta contrarietas aliquid apparentiæ videtur habere, nihil tamen in re. Talis eſt prædeterminatio, qualis eſt actus, ad quem prædeterminat. Si actus poteſt deſeri, & prędeterminatio ad illum actum poteſt deſe-

deſeri; & ſi in actu poteſt voluntas perſeverare, & in adjutorio phyſicæ prædeterminationis poterit voluntas permanere ſi voluerit. Deus ita prædeterminavit Adamum ad amorem juſtitiæ, ut ex illo amore proximè potens eſſet, vel illum continuare, vel illum deſerere: ac proinde & in illo adjutorio permanere, aut illud deſerere. Illa prædeterminatio erat ſufficiens ad amorem juſtitiæ, & inde ortam poteſtatem; ſed ad volendum amorem continuare opus erat aliâ prędeterminatione, quâ vellet in amore perſeverare. Quidquid igitur diſcipuli S. Auguſtini tribuunt amori, in quo poſitus fuit Adam, hoc idem tribuunt diſcipuli S. Thomę motioni quâ fit amor: quæ prædeterminatio fuit quidem auxilium *quo* reſpectu amoris, ſed auxilium *ſine quo non* reſpectu perſeverantiæ. Nec Adam deſerendo hanc prædeterminationem, fruſtravit illam, cùm ad eam ſufficeret, quod unico inſtanti amaſſet: ad ulterius autem amandum debet adeſſe, vel alia prædeterminatio, vel, quod idem eſt in præſenti, prioris continuatio; quæ tamen continuatio per voluntatem non perſeverandi poterat impediri, ſicut de facto fuit impedita.

V.

CI. Quintum contrarietatis caput eſt, quia gratia prædeterminationis phyſicæ ſi non detur homini, non idcircò à culpâ excuſatur: alioquin enim omnes peccatores qui juſtitiam deſerunt, & phyſicâ prędeterminatione ad perſeverandum, & juſtè vivendum carent, ſine culpâ caderent. Adjutorium verò Adami, & Angelo-

actus, neceſſaria erit prædeterminatio. Si actus dat poſſe ad alium actum, prædeterminatio dabit etiam poſſe, ſi actus non dat poſſe ad alium actum, nec prædeterminatio ad unum actum dabit poſſe ad alium. Si denique unus actus ſit fortior alio, & prædeterminatio erit fortior aliâ prędeterminatione; ſi actus dependeat ab alio actu, dependebit quoque una prædeterminatio ab aliâ antecedente. Ita per diverſos actus diverſificatur phyſica prædeterminatio, hoc unum invariatum retinens, quod ſit invictè efficax illius actus, ad quem immediatè applicat potentiam.

XCV. Recolendum quoque eſt, illud quod dixi num. 56 & 52. Effectum, ſcilicet, præcisè correſpondentem prædeterminationi ſecundùm ſe conſideratæ, eſſe, quod actus egrediatur à principio; nam ſpecies & omnis modus actûs quantumvis ab eâ etiam cauſetur, non reducitur tamen ad eam ſecundùm ſe ſumptam, ſed ut potentiæ conjunctam, ejuſque virtute modificatam. Prout enim eſt applicatio potentiæ liberæ, prędeterminat ad actum liberum, facitque actum egredi à principio libero. Et prout eſt applicatio potentię determinantis ſe, facit actum egredi à determinante ſe. Quare ut rectè concipiatur modus, quo Deus fortiter, & ſuaviter omnem actionem prædeterminat, diſtinguendæ ſunt duæ actiones Dei, una, per quam producit principium, illudque adaptat ad actionem intentam: alia, per quam principium ſic adaptatum applicat ad actionem, quę applicatio paſſivè accepta eſt ipſa phyſica prędeterminatio. Volens v. g. Deus, quod Petrus

Digitized by Google

Petrus amet liberè, primò adaptat voluntatem Petri ſub judicio indifferenti ad amorem, quo practicè judicat eſſe amandum, & ſpeculativè judicat aliquam rationem mali ineſſe amori; deinde voluntatem ſic adaptatam movet ad amandum. Motio igitur divina ut eſt applicatio voluntatis prędeterminat eam ad volendum; ut eſt applicatio voluntatis adaptatæ ſub judicio ad amorem, prædeterminat eam ad amandum; ut deníque eſt applicatio voluntatis poſitæ ſub judicio ad amorem, non quocumque, ſed indifferenti, prædeterminat eam ad liberè amandum. His ritè intellectis omnis prędicta contrarietas evaneſcet, ut per ſingula capita diſcurrendo perſpicuum erit.

J.

XCVJ. Primum contrarietatis caput eſt, quod prædeterminatio phyſica prorsùs deſtruat totam illam differentiam gratię Adami, & Chriſti, ſeu adjutorij *ſine quo non*, & adjutorij *quo*: ex eo quod prædeterminatio illius ſit naturæ, ut hoc ipſo quod ponitur, ponatur actio, illâ non poſitâ, nunquam fiat. Illa enim eſt ipſiſſima deſcriptio adjutorij *quo*; nullo modo adjutorij *ſine quo non*, quod Adamo datum fuit.

Hęc contrarietas nulla eſt. Nam doctiſſimi illi Viri adjutorium *ſine quo non* conſtituunt in aliquo actu, ex quo Adam poterat perſeverare, ſi vellet. Ecce actus dans poſſe ad perſeverandum, pædeterminatio igitur phyſica ad iſtum actum dabit quoque poſſe ad perſeverandum, ſi homo voluerit: & ſicut non volet perſeverarę, ſine alio actu, ita etiam non volet ſine aliâ

prædeterminatione. Diſtinguendo igitur prędetermi-nationes, ſicut & actus, nulla poteſt eſſe quoad rem diverſitas inter utriuſque Solis diſcipulos. Certum autem eſt contra Durandum, quod quilibet actus debet eſſe à Deo, ut movente & applicante: & ſic in quolibet actu hæc duo poſſumus diſtinguere, actum ſcilicet, & motionem quâ fit actus; diſcipuli S. Auguſtini explicant adjutoria Dei ex parte actûs; diſcipuli verò S. Thomæ explicant ea ex parte motionis. Et in idem redit quoad actum ſubſequentem, quia primus actus, & prędeterminatio ad primum actum, non ponunt in numero in ordine ad cauſalitatem actûs ſubſequentis.

Eſt tamen in expreſſione aliqua differentia; ex eo quod ſi actum dicamus eſſe adjutorium, tunc actus qui dat *poſſe* tantùm ad alium actum erit adjutorium *ſine quo non*, actus verò qui infallibiliter infert alium erit adjutorium *quo*. Et ſic adjutorium *ſine quo non* nunquam poterit coïncidere cum adjutorio *quo*, ut bene docent diſcipuli S. Auguſtini. Verùm, ſi motionem quâ fit actus dicamus eſſe adjutorium, tunc una & eadem motio poterit eſſe adjutorium *ſine quo non*, & ſimul adjutorium *quo*, reſpectu tamen diverſorum actuum; Prædeterminatio enim ad primum actum, erit adjutorium *quo* repectu primi actûs, & adjutorium *ſine quo non* reſpectu ſubſequentis, ad quem primus actus dat poſſe. Unde adjutorium Adamo collatum fuit adjutorium *ſine quo non* reſpectu actus perſeverandi, ſed fuit adjutorium *quo* reſpectu præcedentis actus, ex quo poterat

terat Adam ſe applicare ad perſeverandum: in quantum fuit adjutorium *ſine quo non* Adam perſeveraret, requirebat aliud adjutorium *quo* actu perſeveraret; ideò dixit S. Auguſtinus, quod Adam acceperit adjutorium perſeverantiæ, non *quo* fieret, ut perſeveraret; ſed *ſine quo* per liberum arbitrium perſeverare non poſſet.

XCVIIJ. Si autem certum ſit contra Durandum, quod quilibet actus debet eſſe ex motione ſive concurſu Dei, non minus certum erit juxta principia S. Auguſtini, illam motionem quâ Deus concurrit ad actum, ex ſuâ efficaciâ inferre actum. Nam efficaciam gratiæ ad ipſam Dei omnipotentiam reducit S. Auguſtinus, quæ non minus eſt cauſa actionum naturalium, quàm ſupernaturalium. Et ad hanc univerſalitatem divinæ efficaciæ abſque diſtinctione recurrit S. Auguſtinus, quotieſcumque vult probare efficaciam gratię, ut inter alia loca patet ex lib. de corrept. & gratiâ, cap. 14. ubi rationem dictam aſſignat, dicens: *Sine dubio habens humanorum cordium quo voluerit inclinandorum omnipotentiſſimam poteſtatem.* Et lib. de prędeſt. SS. cap. 20. ait: *Dum Deus vult fieri quod non niſi volentibus hominibus vult fieri, inclinari eorum corda, ut hoc velint, eo ſcilicet inclinante, qui in nobis mirabili modo & ineffabili operatur & velle.* Quid eſt inclinari corda ut velint, niſi prædeterminari ad volendum? aliud eſt quod cor inclinetur, aliud eſt quod velit; ſi idem eſſet *inclinari*, ac *velle*, nugaretur S. Auguſtinus, dum ait quod corda inclinantur, *ut* hoc velint, eſſet enim idem, ac ſi diceret, *corda volunt, ut velint.* Diſtinguuntur

tur ergo *inclinari*, & *velle*, & ipſum *inclinari* eſt cauſa ipſius *velle*, ſiquidem corda inclinantur, *ut velint*. Si de vocibus non ſit diſputatio nihil poteſt dici expreſſius pro phyſicâ prędeterminatione. Nam Thomiſtæ per phyſicam voluntatis prædeterminationem, nihil aliud intelligunt quam paſſivam hanc inclinationem, ſive motionem, quæ ſit volitionis cauſa.

Sed quando inclinantur corda ut velint, ſive ut dictum eſt, quando phyſicè prędeterminantur: Reſpondet S. Auguſtinus, quando *Deus vult fieri quod non niſi volentibus hominibus vult fieri*. Ergo ad omnem actionem, quam Deus vult fieri per voluntatem hominis, inclinatur ejus voluntas, *ut velit*, ſive quod idem eſt, prędeterminatur ad volendum, *eo ſcilicet inclinante*, ſive prædeterminante, *qui in nobis mirabili modo & ineffabili operatur & velle.*

I J.

XCVIIJ. Secundum contrarietatis caput eſt, quod prædeterminatio phyſica facit ut liberum arbitrium non ſolùm velle, & operari poſſit, ſed etiam ſemper actu velit, & operetur. Tale autem adjutorium ſtanti homini, aut Angelo datum non fuit, ſed lapſis poſteris reſervatum. *Primo homini*, inquit S. Auguſtinus lib. de corrept. & grat. cap. 12. *Datum eſt adjutorium perſeverantiæ non quo fieret ut perſeveraret; ſed ſine quo per liberum arbitrium perſeverare non poſſet*. Et inferiùs: *habens virtutem liberi arbitrij, quamvis non defuturo adjutorio Dei, ſine quo non poſſet perſeverare ſi vellet: non tamen tali quo in illo Deus operaretur ut vellet.*

Hæc

Hæc ſecunda contrarietas ex ijs, quæ in primâ dicta ſunt, diſſolvitur. Nam dictum eſt, quod ipſum adjutorium *ſine quo non* collatum Adamo ſit quædam prædeterminatio phyſica, ad illum ſcilicet actum, ex quo oriebatur in Adamo poteſtas applicandi ſe ad perſeverandum, cui ad actualem perſeverandi applicationem debebat conjungi alia phyſica prædeterminatio, ſicut & alia actualis volitio perſeverandi. Non igitur reijcienda eſt prædeterminatio phyſica, ſed diſtinguenda, una quæ ſit adjutorium *ſine quo non*, alia quæ ſit adjutorium *quo*. Nam ubi ſunt actus diſtincti, ibi ſunt prædeterminationes diſtinctæ. Unanimes igitur ſint intrepidi perfectæ gratiæ defenſores contra Moliniſtas, qui nullum adjutorium *quo* admittunt, ne arbitrij lædatur libertas, quæ potiùs tanto major, & actualior eſt, quanto magis ſuo Creatori ſubijcitur.

III J.

XCIX. Tertium contrarietatis caput eſt; quia prædeterminatio phyſica talis naturæ eſt, ut non relinquatur in libertate voluntatis eam amplecti, vel non amplecti, ſed ſemper invictè facit, ut eam voluntas amplectendo conſentiat. Tale autem non fuit adjutorium Adæ, aut Angelorum, utpotè quod in libero eorum arbitrio relictum fuit: *Nec ipſum ergo eſſe Deus voluit ſine ſuâ gratiâ, quam reliquit ejus libero arbitrio*, S. Auguſt. lib. de corrept. & grat. cap. 11.

Tertia hæc contrarietas evaneſcit, ſi prædeterminatio univerſalis diſtinguatur à ſpeciali. Nam ubi ſolùm eſt indigentia auxilij univerſalis, ibi actus relinqui-

tur libero arbitrio; ex eo quod prędeterminatio univerſalis præſupponit completum poſſe, & cum ſit dependens à præcedente actu & conſilio voluntatis, uſus potentiæ, quam applicat non tribuitur Dęo, ſed libero arbitrio, ut dictum eſt num. 75. Cùm ergo talem gratiam Deus dederit Adamo, & Angelis, ut ſolo concurſu generali prædeterminante indigerent, quo Deus in omni operante operatur, erat in poteſtate liberi arbitrij uti gratiá, & non uti; ſicut in noſtrâ poteſtatę eſt uti membris noſtris, & non uti, licet non ijs utamur ſine concurſu prævio.

I V.

C. Quartum contrarietatis caput eſt, quia prędeterminatio phyſica nunquam deſeritur à voluntate, ſed ipſa potiùs facit, ne à voluntate deſeratur. Adjutorium autem Adami nullo modo iſtius conditionis fuit: ſiquidem S. Auguſtinus lib. de corrept. & grat. c. 11. dicit; *Quod adjutorium, ſi homo ille per liberum non deſeruiſſet arbitrium, ſemper eſſet bonum; ſed deſeruit, & deſertus eſt.* Et exactiùs declarans naturam ejus: *Tale quippe erat adjutorium, quod deſereret ſi vellet, & in quo permaneret ſi vellet; non quo fieret ut vellet.* Et paulo inferiùs non minùs luculentè: *Sic adjuvabatur, ut ſine hoc adjutorio in bono non remaneret; ſed hoc adjutorium ſi vellet, deſereret.*

Hęc quarta contrarietas aliquid apparentiæ videtur habere, nihil tamen in re. Talis eſt prædeterminatio, qualis eſt actus, ad quem prædeterminat. Si actus poteſt deſeri, & prędeterminatio ad illum actum poteſt deſe-

deſeri ; & ſi in actu poteſt voluntas perſeverare , & in adjutorio phyſicæ prædeterminationis poterit voluntas permanere ſi voluerit. Deus ita prædeterminavit Adamum ad amorem juſtitiæ, ut ex illo amore proximè potens eſſet, vel illum continuare, vel illum deſerere : ac proinde & in illo adjutorio permanere, aut illud deſerere. Illa prædeterminatio erat ſufficiens ad amorem juſtitiæ, & inde ortam poteſtatem ; ſed ad volendum amorem continuare opus erat aliâ prędeterminatione, quâ vellet in amore perſeverare. Quidquid igitur diſcipuli S. Auguſtini tribuunt amori, in quo poſitus fuit Adam, hoc idem tribuunt diſcipuli S. Thomę motioni quâ fit amor : quæ prædeterminatio fuit quidem auxilium *quo* reſpectu amoris, ſed auxilium *ſine quo non* reſpectu perſeverantiæ. Nec Adam deſerendo hanc prædeterminationem, fruſtravit illam, cùm ad eam ſufficeret, quod unico inſtanti amaſſet : ad ulterius autem amandum debet adeſſe, vel alia prædeterminatio, vel, quod idem eſt in præſenti, prioris continuatio ; quæ tamen continuatio per voluntatem non perſeverandi poterat impediri ; ſicut de facto fuit impedita.

V.

CI. Quintum contrarietatis caput eſt, quia gratia prædeterminationis phyſicæ ſi non detur homini, non idcircò à culpâ excuſatur : alioquin enim omnes peccatores qui juſtitiam deſerunt, & phyſicâ prędeterminatione ad perſeverandum, & juſtè vivendum carent, ſine culpâ caderent. Adjutorium verò Adami, & Ange-

Digitized by Google

gelorum hujuſmodi fuit, ut niſi eis datum fuiſſet, ſine culpâ cecidiſſent. Ita S. Auguſtinus lib. de correpr. & grat. c. 11. *Si autem adjutorium hoc vel Angelo, vel homini, cùm primum facti ſunt, defuiſſet, non utique ſuâ culpâ cecidiſſent. Adjutorium quippe defuiſſet, ſine quo manere non poſſent.*

Deficit hæc contrarietas hoc ipſo, quod adjutorium *ſine quo non* datum Angelo, & Adamo, fuit ad actum dantem eis poteſtatem perſeverandi, & ideò ſi tale prædeterminationis adjutorium, cùm primum facti ſunt, non habuiſſent, non utique ſuâ culpâ cecidiſſent, defuiſſet enim illis poteſtas perſeverandi, ſive adjutorium *ſine quo* manere *non* poſſunt. Signanter dixit S. Auguſtinus, *Cùm primum facti ſunt*, ut inſinuaret, nullum adjutorium *ſine quo non* defuiſſe Adamo, & Angelo, ſive, quod idem eſt, nihil eis defuiſſe ex parte *poſſe*, eo quod ſi aliquid ex parte *poſſe* eis, cùm primum facti ſunt, defuiſſet, culpa in Deum refunderetur, quæ, cùm eſſet primum peccatum non poterat ex concupiſcentiâ, & errore committi. Nunc autem abſtractione concupiſcentię in pœnam peccati originalis permanente, deeſt homini infirmo poteſtas ſe ad bonum applicandi, ac perinde aliquod adjutorium *ſine quo non*, amor ſcilicet juſtitiæ in particulari operabili, ſine quo non valet præceptum implere. Nec tamen à peccato excuſatur, quia huic poteſtati liberum ponit obſtaculum, ad amorem contrarium ſe liberè applicando.

V J.

CIJ. Sextum contrarietatis caput eſt, quia prædetermina-

terminatio illa phyſica deſtruit prorsùs magnam illam libertatem, & bene vivendi poteſtatem, quam Auguſtinus, Pontifices, & Concilia nos in Adamo amiſiſſe teſtantur. Nam illa libertas in eo ſita erat, quod homo per liberum arbitrium ſicut malè vivere poterat, ita etiam benè: ſic videlicet, ut non eſſet neceſſe voluntatem illam benè vivendi per gratiam præparari, ſicut nunc per lapſum eſt neceſſarium, quando Deus per gratiam in homine operari debet, ut velit, & faciat. Quod ſi etiam tunc debeat per phyſicam iſtam prædeterminationem fieri, utpotè cujus iſte proprius effectus eſt, jam funditùs illa doctrina S. Auguſtini, & Conciliorum labefactata corruet.

Diſtinguamus prædeterminationes, & corruent hujus contrarietatis rationes. Ex ijs quæ hucuſque in hoc Articulo diximus, liquet, prædeterminationem univerſalem, quæ reſpectu voluntatis dependet à præcedente actu & conſilio, non tollere quin actus ſit in poteſtate voluntatis, eique tribuatur cum æquali poteſtate contrarium faciendi. Et ſic indigentia hujuſmodi prædeterminationis in nullo præjudicat doctrinæ S. Auguſtini, & Conciliorum. Verùm prædeterminatio ſpecialis independens ab aliquo actu præcedente, & conſilio, quâ indiget homo infirmus, tollit, quod actus ſit in poteſtate voluntatis, eique tribuatur, ex eo quod voluntas in hujuſmodi actu, non ſit movens, ſed mota, Vide §. 3. 4 5 & 6.

Concipienda enim eſt differentia hominis ſani ab infirmo, quodammodo ſicut differentia Religioſi, &

ſæcularis, qui eaſdem actiones prorsùs faceret, ac Religioſus. Tota differentia Religioſi, & prædicti ſæcularis conſiſtit in modo operandi, nempe, quod propriâ voluntate, & conſilio omnes actiones faciat, Religioſus verò eaſdem faciat non ſe movens & dirigens, ſed alienâ voluntate, & conſilio motus, & directus. Ita indigentia prædeterminationis univerſalis in homine ſano non impediebat, quin homo ſanus in actibus fidei, ſpei, & charitatis, ſe moveret, ac proprio conſilio dirigeret. Prædeterminatio autem ſpecialis ad eoſdem actus in homine infirmo, facit quod ſit à Deo motus, ejuſque conſilio directus, & gubernatus, non verò ad eos ſe moveat, & dirigat. Juxta illud Rom. 8. *Quicumque ſpiritu Dei aguntur, hi filij Dei ſunt.*

VII.

CIII. Septimum contrarietatis caput eſt, quia prædeterminatio illa phyſica libero arbitrio merita, & eorum mercedem invictè donat. Hoc autem adjutorium Adami, & Angelorum nullo modo faciebat.

Eodem modo ſolvitur hæc ultima contrarietas, ac præcedens. Eſt enim ſequela præcedentis. Tunc actus dicitur à Deo dari; quando ita eſt à Deo ut non ſit applicativè à libero arbitrio, ſed ſolùm elicitivè; quando verò actus tam elicitivè, quàm applicativè eſt à libero arbitrio: eo quod ex præcedente actu, & conſilio fiat, tunc non dicitur à Deo dari, etiamſi non fiat ſine concurſu Dei prævio; niſi eo modo quo actiones liberi arbitrij naturales, & artis dicuntur à Deo dari, quæ tamen omnes tribuuntur libero arbitrio, quantumvis

tumvis debeat ad eas prædeterminari. Cujus ratio eſt, quod actionem voluntatis eſſe ſpeciale donum Dei, non tam accipitur ex ordine ad objectum, quàm ex modo operandi. Unde illa actio, etiamſi ſit ſupernaturalis, non erit ſpeciale donum Dei, ſi ſit applicativè à libero arbitrio. E contra actio naturalis erit ſpeciale donum Dei ſi non ſit applicativè à libero arbitrio. Vide num. 74.

Cùm ergo adjutorium datum Adamo, & Angelis daret illis poteſtatem ſe applicandi, actus illorum non erant ſpecialia dona Dei; ſecùs eſt de actibus bonis hominis infirmi, qui fiunt auxilio GRATIAE VICTRICIS ET PRAEDETERMINANTIS. Nam hęc gratia ita applicat liberum arbitrium ad volendum, ut ex præcedente actu non ſe applicet; & licet per gratiam cooperantem ſe applicet liberum arbitrium, quia tamen gratia cooperans innititur gratiæ operanti, etiam actus gratiæ cooperantis dicitur à Deo ſpecialiter dari; eo modo, quo ea quæ ſubſequuntur primam gratiam dicuntur etiam gratis dari, quia in virtute primæ gratiæ gratis datæ donantur.

CIV. Ex quibus omnibus liquidò conſtat, nullam eſſe neceſſitatem diſcipulis S. Auguſtini pro gratiâ primi hominis, & Angelorum, recedendi à diſcipulis S. Thomę, & confugiendi ad concurſum Moliniſticum; qui planè evertit principia gratiæ de ſe efficacis, quam utrique diſcipuli contra Moliniſtas invictè defendunt. Nam hæc principia ſunt ipſa decreta divina de ſe efficacia fundata in omnipotentiſſimâ illâ humanorum

cordium

Digitized by Google

cordium, quo Deus voluerit inclinandorum poteſtate; cum quibus impoſſibile eſt ſtare concurſum Moliniſticum; eo enim Deus inclinat corda hominum, non quo voluerit, ſed quo inclinanda ipſe prævidit: ita ut ipſa præſcientia tribuat decretis efficaciam, non verò decreta ipſi pręſcientiæ tribuant certitudinem; & conſequenter ideò res præſciri à Deo, quia futurę ſunt, non verò ideò eſſe futuras, quia præſciuntur. Quibus nihil capitalius principijs S. Auguſtini, nihil quod ejus doctrinę magis ex diametro repugnet, effingi poteſt. Ipſe enim in Enchirid. ad Laur. cap. 95. explicans hæc verba Pſalmi, *Omnia quæcumque voluit Dominus, fecit*, addit; *quod non eſſet verum ſi aliqua voluit facere, & non fecit. Et quod eſt indignius: ideò non fecit, quia ne fieret, quod volebat omnipotens, voluntas hominis impedivit.* Et poſt pauca: *hoc niſi credamus, periclitatur ipſum noſtræ fidei confeſſionis initium, quâ nos in Deum Patrem Omnipotentem credere, confitemur. Nec enim ob aliud veraciter vocatur Omnipotens, niſi quia quidquid vult, poteſt, neque voluntate cujuſpiam creaturæ, voluntatis omnipotentis impeditur effectus.* Et lib. 15. de Trinit. cap. 13. *Vniverſas autem creaturas & ſpirituales, & corporales, non quia ſunt, ideò novit, ſed ideò ſunt, quia novit; quia ergo ſcivit, creavit: non quia creavit, ſcivit.* Si ſemel unum actum liberi arbitrij bonum poteſt Deus decernere decreto de ſe efficaci, cur non & omnes bonos? ſi poteſt omnes, ſine dubio fecit, *qui operatur omnia ſecundùm conſilium voluntatis ſuæ*, Epheſ. 1. Si denique omnes actus liberi arbitrij bonos decrevit Deus decreto

creto ſuo de ſe efficaci; executio prędicti decreti non poteſt eſſe indifferens; ad quid igitur concurſus indifferens Moliniſticus, niſi ad inflationem liberi arbitrij, & muſcipulam pedibus inſipientium? Vide pro hâc concordiâ art. 4. §. 5.

§. VIIJ. *Similis concordia contra gratiam ſufficientem Moliniſticam.*

CV. EVulſis prædeterminationis phyſicæ aculeis, quibus hæc prędeterminatio doctrinam S. Auguſtini de gratiâ primi hominis, & Angelorum pungere à diſcipulis Sancti ejuſdem Doctoris videbatur; neceſſe eſt ad perfectam intentionis noſtrę concordiam oſtendere, gratiam ſufficientem Moliniſticam, tanquam ſcientię mediæ zizania, in unum faſciculum igni ſtrictioris examinis deputandum ab omnibus utriuſque Solis diſcipulis concorditer colligari. Gratia autem ſufficiens Moliniſtica dicitur, quoad prę́ſens intentum, gratia dans *poſſe* à libero arbitrio ſine ulteriori auxilio determinandum; quod *poſſe* omnibus datur, ut poſſibilitas implendi præcepta ſalvetur. Si igitur oſtendero ſecundùm utriuſque Solis diſcipulos hominem infirmum indigere auxilio efficaci adjuvante *poſſe*, prædictumque auxilium non omnibus dari, ad intentam diſcipulorum utriuſque Solis concordiam, contra gratiam ſufficientem Moliniſticam, favente Deo perveniam. Primum prę́ſenti Paragrapho perficiam, triplici ratione demonſtrans, hominem quantumcumque juſtificatum,

ſum, & quâcumque gratiâ datâ per modum actûs primi, adhuc indigere auxilio efficaci adjuvante *poſſe*.

CVJ. Prima ratio ex ipsâ hominis infirmitate ſic formatur. Auxilium vincens concupiſcentiam, & tollens ignorantiam eſt auxilium efficax adjuvans *poſſe*: ſed homo infirmus quâcumq; gratiâ datâ per modum actûs primi, adhuc indiget auxilio vincente concupiſcentiam, & tollente ignorantiam; ergo homo infirmus quâcumque gratiâ datâ per modum actûs primi indiget auxilio efficaci adjuvante *poſſe*. Major patet, quia concupiſcentia actualis, & ignorantia agendorum impediunt ne fiat actus præceptus; impedimentum autem potentiæ tenet ſe ex parte *poſſe*; ergo auxilium vincens concupiſcentiam & tollens ignorantiam, ex quâ parte vincit concupiſcentiam, & tollit ignorantiam agendorum hîc & nunc, erit efficax: ex illâ verò parte quâ removet potentiæ impedimentum erit adjuvans *poſſe*.

Minor inficiari non poterit, ſi ea quæ de impotentiâ hominis infirmi dicta ſunt ritè perpendantur. Nam hæc impotentia, per quam conſtituitur hominis infirmitas, nõ oritur ex indigentiâ alicujus principij ſupernaturalis; cùm in naturâ ſanâ ſimilis indigentia inveniatur: ſed oritur ex actuali motu concupiſcentiæ, & carentiâ actualis cognitionis agendorum hîc, & nunc, quæ æqualiter ſe habent ad actus naturales & ſupernaturales. Non minùs principium naturale impeditur à ſuo actu dum inſurgit concupiſcentiæ motus, quam impediatur principium ſupernaturale ex abſtractione ejuſdem concupiſcentiæ. Ideò Doctor Angelicus n. 76. relatus aſſignans ratio-

rationem, quare præter auxilium generale indigeat homo infirmus alio ſpecialiori auxilio, non recurrit ad actus ſupernaturalitatem, ſed ad ipſam carnis infectionem, & ignorantiæ obſcuritatem.

Quidquid igitur detur homini infirmo, ſive naturale, ſive ſupernaturale, ſi non vincat motum actualem concupiſcentiæ, & tollat prædictam ignorantiam, nunquam tollet hominis impotentiam, nec perfectè ſanabit ejus infirmitatem. Actualis concupiſcentia ſolummodò vincitur, quando homo fortiùs amat juſtitiam, quàm bonum concupiſcentiæ. Cùm enim ea proſequatur homo quæ fortiùs amat, nunquam poterit ea quæ ſunt juſtitiæ proſequi renitente actuali concupiſcentiâ, ſi non amet fortiùs juſtitiam, quàm bonum concupiſcentiæ. Hunc autem fortiorem amorem juſtitiæ, non poteſt homo infirmus renitente actuali concupiſcentiâ ſibi tribuere ex aliquâ volitione pręcedenti: quia præcedens illa volitio ſolùm attingit objectum ſub aliquâ ratione uniuerſali; actualis autem motus concupiſcentiæ, & amor delectabilis inde ortus, ſub ſpeciali ratione impellunt voluntatem in objectum concupiſcentiæ: & conſequenter vincet amor delectabilis, niſi ſpeciali auxilio gratię operantis & prædeterminantis inſpiretur fortior amor juſtitiæ: ſiquidem rationes univerſales minus movent, quàm rationes particulares, eo quod actiones in particularibus ſunt, ut docet D. Thomas in prologo 2. 2.

Colligitur hæc ratio ex S. Auguſtino lib. 2. de peccat. merit. cap. 17. vbi ait: *Nolunt homines facere quod juſtum eſt, ſive quia latet an juſtum ſit, ſive quia non delectat. Tantò enim*

enim quidque vehementiùs volumus, quantò certiùs quàm bonum ſit novimus, eoque delectamur ardentiùs. Ignorantia igitur & infirmitas vitia ſunt quæ impediunt voluntatem ne moveatur ad faciendum opus bonum, vel ab opere malo abſtinendum. Vt autem innoteſcat quod latebat, & ſuave fiat quod non latebat, gratiæ Dei eſt, quæ hominum adjuvat voluntates. Item ad ſimplicianum lib. 1. q. 2. ait: *Quis autem animo amplectitur aliquid quod eum non delectat? aut quis habet in poteſtate, ut vel occurrat quod eum delectare poſſit, vel delectet cùm occurrerit? cùm ergo nos ea delectant quibus proficimus ad Deum, inſpiratur hoc, & præbetur gratia Dei; non nutu noſtro, & induſtriâ, aut operum meritis comparatur.*

Nota, quod delectatio apud S. Auguſtinum eſt illa complacentia boni quam cauſat objectum amoris, & conſequenter eſt ipſe amor, qui erit liber, ſi judicio indifferenti reguletur, amor enim eſt primus motus voluntatis, & prout eſt ipſa boni complacentia dicitur delectatio à S. Auguſtino. Unde dum ait, gratiæ Dei eſſe, *Vt ſuave fiat, quod non latebat*, Idem eſt ac ſi diceret, ut ametur & complacentiam ſui cauſet quod non latebat. Hic amor quantumvis ſit liber, non tamen eſt in poteſtate voluntatis, ut occurrat ei objectum quod amet, nec eſt in poteſtate illius quod objectum apprehenſum judicetur practicè eſſe amandum, & ſui complacentiam cauſet. Et ideò quando ea quæ ſunt juſtitiæ, occurrunt nobis, & quando illa, dum occurrunt judicamus practicè eſſe amanda, *inſpiratur hoc, & præbetur gratiâ Dei; non nutu noſtro, & induſtriâ, aut operum meritis comparatur.*

CVIJ. Secunda ratio ex naturâ auxilij ſpecialis petitur,

tur, & in hunc modum formari poteſt. Auxilium movens ad actum non preſupponendo vires ſufficientes eſt auxilium efficax adjuvans *poſſe*; ut enim movet ad actum eſt efficax, ut vero non præſupponit vires ſufficientes debet eas adjuvare: ſed homo infirmus indiget auxilio movente ad actum non preſupponendo vires ſufficientes; ergo indiget auxilio efficaci adjuvante *poſſe*. Probatur minor. Auxilium dans *velle* independens ab actu præcedente non debet preſupponere in voluntate vires ſufficientes ad faciendum quod volitum eſt; quia cum tale auxilium ſit à ſolo Deo dependens, qui poteſt & voluntatem faciendi v. g. quæ juſta ſunt, & vires ad perficiendum tribuere in poteſtate Dei eſt prius dare voluntatem faciendi, & poſtea dare vires ad perficiendum. Dictum autem eſt ſupra num. 75. quod homo infirmus indigeat auxilio dante *velle* independenter ab actu præcedente: ergo, &c.

Confirmatur primò hoc exemplo ſenſibili. Ut quis velit pingere ex propriâ applicatione & directione, debet prius habere artem pingendi. Si autem eſſet quidam tam inſignis Pictor, qui movendo & dirigendo manum ſervi faceret illum rectè pingere: tunc ſervus imperante domino volet efficaciter pingere, abſque eo quod prius habeat artem pingendi: ſiquidem non pingit proprio conſilio, & arte, ſed domini ſui pictoris conſilio, & arte; in cujus poteſtate eſt facere, quod ſervus rectè pingat. Ita qui poteſt credere ex propriâ applicatione dando ſibi *velle*, debet priùs habere vires ſufficientes, & omne auxilium *ſine quo non*. Verùm ille

qui ſolùm poteſt credere, ex ſpeciali prædeterminatione accipiendo voluntatem credendi, non debet ante iſtam volitionem habere vires ſufficientes ad credendum, ſed ſufficit, quod Deus cum voluntate credendi det illi vires ſufficientes ad credendum.

CVIIJ. Confirmatur ſecundò. Homo infirmus, quâcumque gratiâ datâ, non poteſt ſe applicare ad volendum credere; ergo homo infirmus non habet ſufficiens poſſe ad credendum. Prob. Ant. Poteſtas ſe applicandi ad volendum credere prædeterminatur ex præcedente actu, & conſilio: ſed auxilium hominis infirmi non prædeterminat ad volendum credere ex precedente actu, & conſilio: ergo homo infirmus non poteſt ſe applicare ad volendum credere, quamcumq; gratiam habeat. Major patet, quia voluntas, ut dictum eſt ex D. Thomâ num. 76. in primo actu non ſe applicat, ſed à ſolo Deo applicatur. Ut ſit ergo potens ſe applicandi, debet habere aliquem actum, qui ſit cauſa alterius: mediante enim primo actu facit ſe velle ſecundùm actum. Minor prob. Auxilium prędeterminans ex præcedente actu, & conſilio, non tollit quin actus ſit in poteſtate liberi arbitrij, eique tribuatur, non verò auxilio prædeterminanti: ut patet in operibus artificioſis, & actibus ſaltandi, ludendi, ambulandi, &c. qui actus dicuntur eſſe in noſtrâ poteſtate, ſubduntur que libero arbitrio quoad uſum, eiq; tribuuntur: quia illos facimus quando volumus, & quando non volumus facere, non facimus: & tamen ad omnes illos debemus phyſicè prædeterminari; ergo auxi-

auxilium prædeterminans ad aliquem actum ex præſuppoſitâ voluntate, & conſilio non tollit, quia actus ſubdatur libero arbitrio, eique quoad uſum tribuatur. Auxilium autem homis infirmi tollit, quod actus tribuatur libero arbitrio, ſitque in illius poteſtate. non igitur poterit prædeterminare ad volendum credere ex præſuppoſitâ voluntate, & conſilio.

Nec valet dicere, quod opera naturalis ordinis poſſunt ſubdi libero arbitrio, eique quoad uſum poteſtatis naturalis tribui; ſecùs verò opera ſupernaturalia, quæ eliciuntur à principio ſupernaturali gratis dato. Hoc, inquam, non valet; quia ideò opera naturalia tribuuntur libero arbitrio, & omnis virtus naturalis dicitur ei ſubdita quoad uſum; quia mediante actu naturali ſe applicat ad illa facienda, etiamſi indigeat prędeterminatione phyſicâ naturalis ordinis: ergo ſi liberum arbitrium per gratiam elevatum mediante actu ſupernaturali ſe applicet ad opera ſupernaturalia, poterunt etiam iſta tribui libero arbitrio elevato, & gratia, omniſque virtus infuſa verè dicetur ſubdi libero arbitrio elevato quoad uſum: etiamſi indigeat prædeterminatione phyſicâ ſupernaturalis ordinis. Nam ſicut opera naturalia tribuuntur libero arbittio, non ſoli Deo prædeterminanti naturaliter; ita opera ſupernaturalia tribuuntur libero arbitrio elevato, non ſoli Deo prædeterminanti ſupernaturaliter.

Ut ergo opera, ſive naturalia, ſive ſupernaturalia tribuantur ſoli Deo prædeterminanti; & ut virtus, ſive naturalis, ſive ſupernaturalis non ſubdatur quoad uſum

libero arbitrio, ſed ſoli Deo prędeterminanti, debet Deus prædeterminare voluntatem independenter à præſuppoſitâ voluntate, & conſilio: tunc enim totus actus tribuitur ſoli Deo, eſtque Dei ſpeciale donum. Sicut actus pingendi tribuitur pictori, non ſervo, qui ex ſolâ Domini applicatione, & directione rectè pingit. Nam hoc ipſo quod dominus moveat manum ſervi, & hic eam non moveat, actus pingendi totaliter tribuitur domino pictori, & non ſervo.

CIX. Hanc duplicis prædeterminationis diſtinctionē non ex naturalitate, & ſupernaturalitate ortam, ſed ex diverſo modo operandi petitam, vellem ut attenderent, quotquot nihil aliud, niſi operis boni ſupernaturalitatem cogitant, & inculcant, cùm de gratiæ neceſſitate diſputant. Hoc enim gratiæ prędeterminantis diſcrimen, diſtinctionem gratiæ medicinalis, à gratiâ ſanitatis à S. Auguſtino, ſuiſque diſcipulis traditam apertè ſalvat: ideòque poteſt dici doctrinæ de gratiâ ab Auguſtino traditæ baſis; vera clavis, quâ aditus in ſcripta ejus aperiendus eſt; annulus, qui cæterorum dogmatum catenam trahit; & veluti filius Ariadneus, quo niſi quis regatur, tota ejus doctrina merus labirinthus erit.

Secundùm hanc diſtinctionem verificatur, quod quidam dixit, *Adjutorium collatum Adamo in ſtatu innocentiæ, quantacumque fuerit excellentiæ, non ad actum voluntatem concitavit, ſed ab illa concitatum fuit, debuitque à liberi arbitrij, veluti Angeli impulſu, expectare aquæ motum, ut vel quieſceret, vel ad influxum operi conferendum ipſa an-*

annuente raperetur. Quod non eſt ita intelligendum, ut nullâ gratiâ prædeterminante indigeret; ſed hoc ipſo quod prædeterminabatur ex præcedente voluntate, & conſilio, prędicta omnia verificantur; ſicut nullus Thomiſta negabit quin potentia naturalis, & habitûs, quantæcumque fuerit excellentiæ, non ad actum voluntatem concitat, ſed ab illâ concitatur, debetque à liberi arbitrij, veluti Angeli impulſu expectare aquæ motum, ut vel quieſcat, vel ad influxum operi conferendum ipſo annuente rapiatur. Hæc de potentiâ, & habitu naturali verè dicuntur, licet debeat liberum arbitrium à Deo prædeterminari: cur ergo non ita de gratiâ & habitibus ſupernaturalibus, quamvis egeant gratiâ prædeterminante? cùm ratio veritatis utrobique ſit, quod prædeterminatio fiat dependenter à voluntate pręſuppoſitâ, & conſilio: ubi enim prędeterminatio fit independenter à voluntate, & conſilio præcedente, nihil horum verificari poteſt, ut contingit in homine infirmo.

Hâc denique diſtinctione gratia prædeterminans ubique firmatur, & ſola gratia ſufficiens Moliniſtica exploditur. Et ne quis Moliniſta novitatis eam notet, audiat Caietanum docentem eam 1. 2. q. 111. a. 2. *Nam facere ut velimus, non contingit uno modo, ſed duobus; ſcilicet, ut velimus movendo noſipſos ad hoc* (ecce prędeterminatio quam vocamus univerſalem) *& ut velimus moti tantùm ab ipſo,* en prędeterminatio ſpecialis.

CX. Tertia demùm ratio ex precibus Eccleſiæ, ſub hâc formâ proponitur. Actus precibus impetrandus

exigit auxilium efficax adjuvans *poſſe*: ſed adimpletio præcepti in homine infirmo eſt actus precibus impetrandus: ergo adimpletio præcepti in homine infirmo exigit auxilium efficax adjuvans *poſſe*. Prob. Major. Actus qui non eſt in hominis poteſtate exigit auxilium adjuvans *poſſe*: Actus autem precibus impetrandus non eſt in hominis poteſtate: *Nam quid ſtultius*, inquit S. Aug. de nat. & grat. c. 18. *quam orare ut facias quod in poteſtate habeas*. Pro Minore inſpiciendæ ſunt ſolummodò preces Eccleſiæ, ubique audies, *Fiat voluntas tua: da mihi intellectum, ut diſcam mandata tua*; *utinam dirigantur via meæ*; *Averte oculos meos ne videant vanitatem*; *Greſſus meos dirige ſecundùm eloquium tuum*. Probat etiam Minorem celebre illud dictum S. Auguſtini, *Da quod jubes, & jube quod vis*. Vide ſupra Cenſuras aſſertionis 3. relatas num. 34.

Ut hæc ratio in ſuâ vi percipiatur, attentè obſervandum eſt, indigentiam concursûs generalis (ſive ſit ſecundùm Moliniſtas pediſſequus, ſive ſit ſecundùm veritatem prævius) non inducere neceſſitatem orationis; quia cùm neceſſitas orationis ſit ſolùm pro actibus qui non ſunt in noſtrâ poteſtate, ut ait S. Auguſtinus, & illi actus, qui ſunt in noſtrâ poteſtate, indigeant etiam concurſu generali, clarum eſt, quod ſola indigentia concursûs generalis non inducat neceſſitatem orandi. Unde oportet nos, dum oramus indigere aliquo ſpeciali auxilio: hæc autem ſpecialitas non poteſt oriri ex ipſo actu, ſiquidem auxilium nihil aliud conferens quàm actum, ſive auxilium purè applicans ad actum, non

tollit

tollit quin actus ſit in noſtrâ poteſtate, & conſequenter extra neceſſitatem orandi. Nec illa ſpecialitas poteſt oriri ex ſupernaturalitate actûs; quia ſufficiens *poſſe* ſupernaturale non minùs facit actum eſſe in noſtrâ poteſtate, quàm ſufficiens *poſſe* naturale, & ideò auxilium ſupernaturale purè applicans non magis inducet neceſſitatem orandi, quàm auxilium naturale purè applicans. Oportet igitur, ut ſpeciale auxilium inducens neceſſitatem orandi conferat aliquid ex parte *poſſe*, & in hoc conſiſtat ejus ſpecialitas. Etenim non carentia actûs, ſed virium indigentia facit nos orare.

Hâc ratione non urgetur gratia ſufficiens oblata; ſiquidem quod offertur, adhuc debet peti, ut donetur. Sed mirum in modum anguſtiatur gratia ſufficiens Moliniſtica. Nam Moliniſtæ Deum deprecanti, ut tentationem vincat, præceptum impleat, *&c.* Deus juſtiſſimè reſpondebit. Quid me deprecaris? credis te accepiſſe gratiam ſufficientem ulteriori meo auxilio non indigentem; quid ultra tibi debui facere, & non feci? Ecce concurſum meum indifferentem paratum habes, illum determina; tuam expecto determinationem; ego igitur non ſum à te rogandus, cùm concurſus meus ſit à te determinandus; ſed magis te debeo rogare, ut digneris illum determinare.

O Moliniſta! nonnè ſecundùm S. Auguſtinum irriſoria eſt tua petitio, dum determinationem tui liberi arbitrij, quam Deus præcipit, à Deo petis, & credis ipſum non dare, ſed ipſo non donante eſſe in tuâ poteſtate? *Nolite errare*, inquit Apoſtolus, *Deus non irri-*

detur. O homo! (Moliniſta) *non verborum tuorum, verùm etiam cogitationum teſtis eſt Deus: ſi aliquid à tanto divite veraciter ac fideliter poſcis, ab illo à quo poſcis, te accipere crede quod poſcis. Noli eum labiis honorare, & ſuper eum corde te extollere, credens à te ipſo tibi eſſe, quod ab illo te fingis orare.* lib. de dono perſev. cap. 2.

CXJ. Hic cernere licet, Moliniſtas in publicis diſputationibus, ut nuper audivimus, non minus gratiâ, quam defendunt, verſatiles. Dum enim urgentur hoc argumento: *Actus qui à Deo petitur, eſt effectus motionis divinæ: determinatio liberi arbitrij petitur à Deo; ſiquidem præcipitur, & Auguſtinus ait, Da quod jubes: ergo determinatio liberi arbitrij eſt effectus divinæ motionis:* concedunt Moliniſtę, determinationem liberi arbitrij effectivè procedere à motione divinâ. Dum ulterius premuntur: *Motio divina præcedit cauſalitate ſuum effectum: & ab eo diſtinguitur: ſed determinatio liberi arbitrij eſt effectus divinæ motionis; ergo motio divina præcedit cauſalitate determinationem liberi arbitrij, & ab eâ diſtinguitur: ac conſequenter motio divina non eſt concurſus ſimultaneus, qui à determinatione liberi arbitrij non diſtinguitur, nec eam antecedit:* Negant Moliniſtę, determinationem liberi arbitrij procedere effectivè à motione divinâ. Narrat P. Annatus diſp. 1. de ſcient. med. num. 104. ſe vidiſſe olim Morionem in aulâ Viri Nobilis, à quo cùm peteretur an eſſet Hugonottus, reſpondebat minimè. Catholicus ergo? Ita, inquiebat. Rursùs inverſâ ſtatim interrogatione cùm urgeretur, an eſſet Catholicus? minimè verò, inquiebat. Hugonottus igitur? Ita eſt.

CXIJ.

CXIJ. Obijcies. Petimus etiam alterius auxilium ob difficultatem faciendi: ergo ex precibus Eccleſiæ ſolùm poteſt concludi, quod adimpletio præcepti non ſit in poteſtate noſtrâ quoad facilitatem implendi, non verò quoad ſimpliciter & abſolutè implendum.

Reſpondetur negando Conſeq. quia petimus quod non eſt in poteſtate noſtrâ; & cùm ex aliâ parte preces Eccleſiæ petant actum ſimpliciter, & abſolutè, & non ſolam facilitatem actûs, ſequitur, quod nec ipſe actus ſimpliciter, & abſolutè ſit in poteſtate noſtrâ. Inconveniens videtur, Eccleſiam quæ regitur à Spiritu Sancto, petere ut faciamus ſimpliciter & abſolutè præceptum, cùm ſolùm indigeremus auxilio ad facilius faciendum. Scriptum eſt enim, quod Spiritus Sanctus faciat nos poſtulare ſecundùm infirmitatem noſtrám; *Similiter autem & Spiritus Sanctus adjuvat infirmitatem noſtram; nam quid oremus, ſicut oportet neſcimus: ſed ipſe Spiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*, Rom. 8. Si ergo Eccleſia petit ſimpliciter actum, & non ſolùm facilitatem, ſignum eſt, quod infirmitas noſtra ſit reſpectu actûs ſimpliciter, & non reſpectu ſolius facilitatis.

Simili modo refutat Auguſtinus hanc objectionem, dum lib. 2. ad Bonifacium, c. 8 dicit quod Dominus, *ut reſponderet futuro Pelagio, non ait, ſine me difficile poteſtis aliquid facere; ſed ait, ſine me nihil poteſtis facere.* Doctrinam hujus objectionis fuiſſe Pelagij teſtatur idem Sanctus lib. de hęreſibus, hereſi 88. his verbis: *Denique Pelagius à fratribus increpatus quod nihil tribueret adjuto-*

 rio

rio gratiæ Dei ad ejus mandata facienda, correptioni eorum hactenùs ceſſit, ut non eam libero arbitrio præponeret, ſed infideli calliditate ſupponeret (notent hoc Moliniſtæ) *dicens ad hoc eam dari hominibus, ut quæ facere per liberum jubentur arbitrium faciliùs poſſint implere per gratiam.* Idem canit Proſper carmine de ingratis.

Sic vitam æternam acquiri potuiſſe, vacante
Hâc ope, quæ legem ſupereminet; ut ſine lege
Ex naturali potuit virtute capeſſi?
Nunc autem ſtudijs vergentibus in mala multæ
Creviſſe auxilium: non quo ceſſante ſalutem
Non caperet per difficiles natura labores;
Sed quo conatus operum, affectuſque juvante,
Propoſitam citiùs ferret mens libera palmam.

Suppoſito igitur Eccleſiam orare, ut abſolutè & ſimpliciter adimpleat præceptum, & non tantùm ut faciliùs; efficaciſſimum ſumpſit S. Auguſtinus argumentum, ex Eccleſiæ precibus, ad oſtendendum contra Pelagium neceſſitatem gratiæ medicinalis in naturâ abſtractâ, & illectâ à concupiſcentijs ſuis: & cùm in quacumque perfectione ſit homo in hac vitâ conſtitutus, adhuc debet uti Oratione Dominicâ; efficaciſſimè etiam probatur, adimpletionem præcepti non eſſe ita in poteſtate voluntatis, ut non egeat ulteriori auxilio, non ſolùm purè prædeterminante, ſed etiam VICTRICE, & adjuvante *poſſe*.

§. IX.

§. IX. *Altera pars Concordiæ contra gratiam ſufficientem Moliniſticam.*

CXIIJ. SI vera ſunt, quę dixi ſuperiore Paragrapho, uti vera eſſe non dubitabit ſincerus ac germanus utriuſque Solis diſcipulus: non minùs evidens erit axilium adjuvans *poſſe* non omnibus dari, quam ęvidens ſit, non omnes amare juſtitiam. Nam præcipuus & primus effectus auxilij adjuvantis *poſſe* eſt, inſpirare fortiorem amorem juſtitiæ, quam ſit amor delectabilis ex abſtractione concupiſcentiæ concitatus: ſine quo amore juſtitię impotens eſt homo ad implenda præcepta ſicut oportet. Cùm igitur auxilium hoc ſit de ſe efficax, quibuſcumque datur, facit eos amare juſtitam. *Hæc enim gratia*, inquit S. Auguſtinus lib. de prædeſt. SS. *quæ occultè humanis cordibus divinâ largitate tribuitur, à nullo duro corde reſpuitur. Ideò quippe tribuitur ut cordis duritia primitùs auferatur.* Et rursùs: *Qui credunt Prædicatore forinſecùs intonante, intus à Patre audiunt, intus non audiunt, atque diſcunt: qui autem non credunt foris audiunt, intus non audiunt, neque diſcunt. Hoc eſt, illis datur ut credant, illis non datur.*

Magiſtrum ſuum ſequitur Doctor Angelicus 2. 2. q. 2. a. 5. ad 1. his verbis: *Si in poteſtate hominis eſſe dicatur aliquid excluſo auxilio gratiæ, ſic ad multa tenetur homo, ad quæ non poteſt ſine gratiâ præparante*, (id eſt, inſpirante amorem juſtitiæ) *ſicut ad diligendum Deum, & proximum, & ſimiliter ad credendum articulos fidei. Sed tamen*

men hoc poteſt cum auxilio gratiæ; quod quidem auxilium quibuſcumque datur, miſericorditer datur, quibus autem non datur, ex juſtitiâ non datur in pœnam præcedentis peccati, & ſaltem originalis peccati, ut Auguſtinus dicit in lib. de corrept. & grat.

Ubi ſunt vires ſufficientes ad actum, ibi actus eſt in hominis poteſtate: ſed ſine auxilio gratiæ præparantis actus diligendi Deum, & credendi non ſunt in hominis poteſtate: ergo ſine auxilio gratię præparantis non ſunt vires ſufficientes ad prædictos actus: & conſequenter, ſi auxilium gratiæ præparantis non detur omnibus, uti affirmat Angelicus Pręceptor, nec vires ſufficientes dabuntur omnibus.

CXIV. Doctrinam gemini Solis gemina amplectitur Univerſitas Lovanienſis ſcilicet, & Duacenſis. Prima in Cenſurâ Propoſitionis 14. ſic loquitur: *Cùm certum ſit non præſtari à Deo hujuſmodi hominibus* (induratis) *gratiam eam quæ cor lapideum & cæcitatem auferat, manifeſtum eſt, eos non habere ſufficiens auxilium ut convertantur, cùm ſine jam dicta gratia nullum eis auxilium ſufficiat, ſive illa exterior ſit, etiam cum miraculis prædicatio, ſive interior per Spiritum timoris converſio, aut velleitatis etiam cujuſvis inſpiratio.* Quare ſicut indurati juxta hanc veritatem non habent auxilium ſufficiens, eo quod non habeant gratiam, quę auferat cor lapideum, & cœcitatem: Ita nec omnes juſti habent auxilium ſufficiens, eo quod non habeant gratiam, quæ vincat concupiſcentiam, & tollat ignorantiam.

Facultas noſtra Duacenſis ſupra eamdem propoſitionem

tionem hæc habet : *Nam neque induratus converti poteſt, niſi per gratiam auferentem cor lapideum, & tribuentem cor carneum, quam utique quamdiu induratum eſt non habet; neque excœcatus poteſt reſpicere lumen veritatis, niſi per gratiam tenebras ejus illuminantem, & velamen de corde ejus auferentem, quam ſimiliter quamdiu excœcatus eſt non habet.* Ergo nec etiam abſtractus à concupiſcentiâ,& obſcuritatem habens ignorantiæ poterit bonum facere, niſi per gratiam,quæ vincit concupiſcentiam, & tollit ignorantiam, quam gratiam utique non habet, quamdiu concupiſcentia non vincitur, nec ignorantia tollitur. Cum itaque non in omnibus juſtis vincatur concupiſcentia, nec tollatur ignorantia, concludendum eſt, non omnibus juſtis auxilium ſufficiens dari juxta celeberrimas has toto orbe Facultates.

CXV. Non minus efficaciter præſens veritas demonſtratur ex orationis auxilio. Auxilium, quod precibus impetratur, non omnibus datur : ſed auxilium ſufficiens, cùm ſit Dei donum, precibus impetratur; ergo auxilium ſufficiens non omnibus datur. Sola Major debet probari. Non omnibus, quantumvis fidelibus datur oratio, nec omnes orantes impetrant : ergo non omnibus datur auxilium, quod precibus impetratur.

Quod oratio non omnibus detur, etiam fidelibus, ipſa hominis ſuperbia atteſtatur. Plurimi quippe præſumptione pleni ſe ſatis forteseſſe putant ad præcepta facienda ſi tantum velint; quâ ſuperbiâ occultâ implicati non poſſunt invocare adjutorem Deum: qui enim

enim non credit, ſe indigere alterius auxilio, non poteſt invocare eum adjutorem. *Habet & adjutorem qui ſe expectat pugnantem, ſublevat laborantem, ſed ſi invenit ſperantem, odit enim ſuperbientem*, ait S. Auguſtinus in appendice, ſerm. 3. Proprium hoc fuit S. Petri malum, qui putans ſe poſſe pro Chriſto animam ponere, non accepit orationem, & ideò animam ponere non valuit. Ita S. Auguſtinus tract. 66. in Ioan. his verbis: *Quid feſtinas Petre? nondum te ſuo Spiritu ſolidavit Petra. Noli extolli præſumendo: noli deijci deſperando, ſequeris poſtea: ſed quid adhuc ille dicit?* quare te non poſſum ſequi modo? animam meam pro te ponam. *Quid in animo ejus eſſet cupiditatis videbat, quid virium non videbat.............. & quantum ſibi aſſumpſerat Petrus intuendo quid vellet, ignorando quid* POSSET. Item de gratia & lib. arbit. cap. 17. *Quamvis*, inquit, *parva & imperfecta* (Charitas) *non deerat Petro quando dicebat Domino, Animam meam pro te ponam. Putabat enim ſe* POSSE *quod ſe velle ſentiebat.*

Hæc eſt ratio cur Deus multos tentari permittat, & cadere; ut videlicet, virium ſuæ voluntatis capiant experimentum; & qui illas valdè magnas eſſe putant, diſcant, vel ſtatu, vel lapſu, vel imminenti periculo ſuo, quid facere poſſint, quid ferre non poſſint. Sic enim Petrus experientiâ doctus depoſuit pernitioſam præſumptionem, quam de ſuæ voluntatis viribus ſeu poteſtate conceperat. *Vnuſquiſque enim ſe tentatione tamquam interrogatus agnoſcit: Sicut Petrus quas vires haberet fides ejus utique neſciebat quando dixit Domino: Tecum*

cum paratus ſum vſque ad mortem. Dominus autem qui noverat eum prædixit, vbi deficeret, prænuntians illi infirmitatem eius tanquam tactâ venâ cordis. Proinde Petrus qui ante tentationem præſumpſit de ſe, in tentatione didicit ſe. Ita S. Auguſtinus in Pſalm. 36.

CXVI. Non igitur omnes accipiunt orationem, cùm non omnes ad Deum recurrant; nec etiam orandi omnes habent poteſtatem, cùm non omnes cognoſcant ſuam infirmitatem. Nam ſicut actualis cognitio requiritur ut voluntas ſit ſufficienter potens ad volendum: ita actualis cognitio ſuæ indigentiæ & infirmitatis requiritur ut voluntas ſit ſufficienter potens ad petendum Dei auxilium: ac proinde qui credit ſe potentem, impotens eſt ad orandum.

Nec denique omnes orantes impetrant, ut experientia docet. Quamvis Jacobus dicat, quod *Deus dat omnibus affluenter*, dicit tamen illis dare, qui poſtulant in fide nihil hæſitantes, id eſt, *Qui ſic petunt quomodo & quantum res tanta petenda eſt*, ait S. Auguſtinus lib. de nat. & grat. cap. 17. Quare non exigua Moliniſtarum hallucinatio eſt, quâ putant ſemper adeſſe homini gratiam ut petat, & tam ardenter petat, ut infallibiliter impetret id quod petit: quos perſpicuè arguit S. Auguſtinus lib. 1. q. 2. ad Simplic. dicens: *Nonnè aliquando ipſa oratio noſtra ſic tepida eſt, vel potius frigida & pœnè nulla: imò interdum ita nulla, ut neque hoc in nobis cum dolore avertamus? quia ſi vel hoc dolemus, jam oramus. Quid ergo aliud oſtenditur nobis, niſi quia & petere, & quærere, & pulſare, ille concedit, qui, ut hæc faciamus, jubet?* CXVII.

CXVIJ. Ex diverſis ſtatibus quos S. Auguſtinus tam in ſingulis hominibus, quàm in toto genere humano varijs in locis diſtinguit, oſtenditur, non ſolùm non dari omnibus gratiam ſufficientem Moliniſticam, ſed nec in aliquo ſtatu eorum quos enumerat, illam agnoviſſe. Sufficiet ad hoc locus in expoſitione quarumdam propoſitionum ex epiſtolâ ad Romanos n. 13. vbi ſic ait: *Quatuor iſtos gradus hominis diſtinguamus, ante legem, ſub lege, ſub gratiâ, in pace. Ante legem ſequimur concupiſcentiam carnis; ſub lege trahimur ab eâ;* (ſcilicet in conſenſum) *ſub gratiâ nec ſequimur eam, nec trahimur ab eâ: in pace nulla eſt concupiſcentia carnis. Ante legem ergo non pugnamus, quia non ſolùm concupiſcimus, & peccamus, ſed etiam approbamus peccata. Sub lege pugnamus, ſed vincimur: fatemur enim mala eſſe quæ facimus; & fatendo mala eſſe utique nolumus facere, ſed quia nondum eſt gratia, ſuperamur. In iſto gradu oſtenditur nobis quomodo jacemus, & dum ſurgere volumus, & cadimus, gravius affligimur.* Et in fine q. 66. lib. 83. qq. rem breviùs colligit: *In primâ ergo actione quæ eſt ante legem, nulla pugna eſt cum voluptatibus hujus ſeculi; in ſecundâ quæ ſub lege eſt pugnamus, ſed vincimur: in tertiâ pugnamus, & vincimus: in quartâ non pugnamus, ſed perfectâ & æternâ pace requieſcimus.*

Judicet Cordatus Theologus, an in iſtis ſtatibus locus detur gratiæ ſufficienti Moliniſticæ. Ante legem ignoratur malum & approbatur, id eſt, bonum eſſe creditur; quæ igitur poteſt ante legem eſſe ſufficientia

ad

ad vitandum malum ? experientiam atteſtor eorum, quibus apparuit benignitas & humanitas Salvatoris noſtri JESV-CHRISTI, erudiens eos, ut abnegantes impietatem & ſæcularia deſideria, ſobriè, & juſtè viverent in Religionis ſtatu. Ante legem certè vivebant dum in militiâ, vel aulâ degentes deridebant juſti ſimplicitatem; dum inſaniam putabant, mentem verbis oſtendere; nihil callidâ machinatione ſimulare; nullas injurijs contumelias reddere; pro maledicentibus orare; poſſeſſa relinquere; rapienti non reſiſtere; percutienti alteram maxillam præbere? hæc, inquam, omnia inſaniam putantes, quæ ſufficiens in eis erat poteſtas iſta amplectendi? quis poteſt ſufficienter amplecti quod ſtultum eſſe prædicat? ex quâdam morum affabilitate ſuperbos ſe non credebant; quid eſſet amor proprius, quid voluntas propria ignorabant, nihil melius putantes quam commoditates ſui corporis quęrere, & deſideria animę ſuæ in omnibus implere: quæ in iſtâ ignorantiâ & animi diſpoſitione ſufficiens poteſtas erat ad domandam ſuperbiam? quæ ad pugnandum amorem proprium? quę ad reſiſtendum voluntati propriæ?

CXVIIJ. Nihilominùs in religione gratiâ Salvatoris noſtri eruditi, vident ſe in omnibus illis peccaſſe; agnoſcunt ſe fuiſſe maximè ſuperbos, cùm minùs crederent; profitentur ſe fuiſſe plenos amore proprio, & in omnibus propriæ voluntatis ſectatores: in quâ cognitione ſub lege vivunt, dum occultè credentes ſe cum tonſurâ, & habitu ſufficientiam Moliniſticam

 induiſſe,

induiſſe, amori proprio bellum indicunt; propriam voluntatem expugnant; ſuperbiam frangere ſatagunt; verùm in occaſionibus vincuntur; & centies contrarium proponentes, centies deficiunt. Ubi hìc gratia ſufficiens Moliniſtica, quæ ſolâ hominis voluntate redditur efficax? ſi ad hæc habent *poſſe* ſufficiens, & ſolâ liberi arbitrij determinatione opus ſit, cur quæſo volunt, & non faciunt? cur ſurgere volunt, & cadunt? Non igitur ſub lege invenitur gratia ſufficiens Moliniſticâ; *in iſto*, enim, *gradu oſtenditur nobis*, ut ait S. Auguſtinus, *quomodo jacemus*, *& dum ſurgere volumus*, *& cadimus*, *gravius affligimur.* In hâc actione quæ ſub lege eſt pugnamus, & ſemper vincimur; quis autèm pugnat ſine voluntate vincendi? & quis Cordatus habens voluntatem vincendi, nunquam tamen vincens, non videat, aliquid aliud pręter voluntatis ſuæ determinationem requiri ad victoriam; ac proinde ſe carere gratiâ ſufficiente Moliniſticâ.

CXIX. An ſub gratiâ reperietur prædicta ſufficientia? Sub gratiâ pugnamus & vincimus: ergo multò minùs ſub gratiâ locus erit prædictæ ſufficientię: quia ut dictum eſt num. 102. gratia ſufficiens Moliniſtica excludit orationem, per quam pugnamus & vincimus. Deinde gratia huius ſtatùs facit vincere, gratia ſufficiens Moliniſtica dat ſolummodo *poſſe* ad vincendum; liberum autem arbitrium dat ſibi ſuâ determinatione victoriam: ergo magis ſub libero arbitrio, quàm ſub gratiâ collocanda eſt gratia ſufficiens Moliniſtica.

An

An ergo in pace factus eſt locus ejus? Nullo modo: In pace enim exulat potentia peccandi; ergo & gratia ſufficiens Moliniſtica, quæ inſeparabilis eſt à potentiâ peccandi; ſiquidem liberum arbitrium non poteſt, juxta Moliniſtas, habere *poſſe* ſufficiens ad obedientiam, & ſubjectionem præſtandam divinę voluntati, niſi cum prædictâ divinâ voluntate poſſit componere obedientiam, & non obedientiam, ſubjectionem, & non ſubjectionem. Quid eſt aliud peccare, quam non obedire, nec ſubjici divinæ voluntati?

CXX. Tandem apertiſſimo ejuſdem S. Doctoris teſtimonio evacuatur ſufficientia gratię verſatilis. *Si hoc adjutorium vel Angelo, vel homini, cùm primum facti ſunt, defuiſſet, quoniam non talis natura facta erat, ut ſine divino adjutorio poſſet manere ſi vellet, non utique ſuâ culpâ cecidiſſet. Adjutorium quippe defuiſſet, ſine quo manere non poſſent. Nunc autem quibus deeſt tale adjutorium jam pœna peccati eſt, quibus autem datur ſecundùm gratiam datur, non ſecundùm debitum. lib. de corrept. & grat. cap.* 11. Qui locus ipſi Vaſquez in 1. p. diſp. 97. c. 2. 3. 6. tam clarus viſus eſt, ut quamvis gratiam ſufficientem Moliniſticam defendat, Auguſtinum tamen contrarium docuiſſe, Proſperumque, & Fulgentium ei adhæſiſſe, nec ſe ad ejus loca reſpondere poſſe apertè fateatur.

Rectè Vaſquez vidit clariſſimè hìc dici, gratiam ſufficientem non omnibus dari. Nam loquitur de adjutorio, cujus defectus excuſat à peccato, qualenon eſt adjutorium efficax, alioqui omnes carentes gratiâ efficaci excuſarentur a peccato: hoc autem adjutorium

Digitized by Google

cujus defectus excuſat à peccato, eſt adjutorium ſufficiens, quod dicit S. Auguſtinus fuiſſe datum Angelo, & homini, alioquin non ſuâ culpâ cecidiſſent: nunc autem quibuſdam non dari in pœnam peccati.

CXXJ. Hoc teſtimonio non premitur gratia ſufficiens oblata. Nam S. Auguſtinus ſolùm vult, quod adjutorium ſufficiens nunc actu non detur quibuſdam in pœnam peccati præcedentis; ita ut peccatum ſit cauſa cur non detur; ubi ergo non præceſſit aliquod peccatum, ibi non poteſt denegari auxilium ſufficiens. Nec in illo caſu auxilium ſufficeret oblatum. Pro quo ſciendum eſt, quod peccatur dupliciter, vel volendo aliquod ex ſe malum, vel volendo aliquod ex ſe bonum, non ordinando ad aliud bonum, ad quod debet ordinari; ſicut qui haberet præceptum dandi eleemoſynam, ordinando illam in Deum; iſte volendo dare eleemoſynam, nihil de Deo cogitans, peccaret, non volendo aliquod ex ſe malum, ſed volendo eleemoſynam, & non apponendo ordinem debitum. Judicium quo regulatur iſtud peccatum eſt hoc, *danda eſt eleemoſyna*, in quo judicio nullus eſt error, ſed quædam inconſideratio, ratione cujus non addidit, *propter Deum*; ut enim voluntas rectè vellet, debebat intellectus practicè judicare, *danda eſt eleemoſyna propter Deum*.

Certum eſt in doctrinâ Thomiſticâ, quod primum peccatum Angeli, vel hominis, non potuit ex judicio erroneo procedere, nec ex voluntate alicujus ex ſe mali; ſed ſolùm ex voluntate alicujus ex ſe boni, ſine ordine

dine ad aliud bonum. Et ideò in utroque debuit eſſe perfecta poteſtas applicandi ſe ad bonum ex præcedente actu, alioqui ſuâ culpâ non cecidiſſent, quia carentes tali poteſtate debuiſſent à Deo ſpecialiter moveri, qui illos non poterat movere prætermiſſo ordine ad bonum debitum; eo quod actus ille peccati tribueretur Deo ſpecialiter moventi, & non libero arbitrio, ut ſæpè dictum eſt. Rectè igitur dixit S. Auguſtinus, quod ſi hoc adjutorium, poteſtas nempe applicandi ſe ad bonum volendum ex præſuppoſitâ voluntate non fuiſſet data Angelo, vel homini, non utique ſuâ culpâ cecidiſſent. Nec poterat ſufficere oblatum auxilium; quia ſine tali auxilio actu dato, debebant à Deo ſpecialiter moveri: & ſic ſi peccaſſent peccatum Deo tribueretur, non eorum arbitrio.

Nunc autem ex peccato originali ineſt nobis poteſtas volendi aliquod ex ſe malum; & ideò Deus denegans nobis in pœnam peccati originalis poteſtatem applicandi nos ad volendum bonum juſtitię ex præcedente actu, ſive, quod idem eſt, permittendo in nobis abſtractionem concupiſcentiæ; non debet nos ſpecialiter movere, ſed remanet in nobis poteſtas nos applicandi ad malum, quâ liberè volendo peccamus, abſque eo quod peccatum noſtrum tribuatur Deo prædeterminanti. Et ſic liberè volendo aliquod ex ſe malum, impedimus, ne detur nobis amor juſtitiæ, quo prœcepta valemus implere: ac proinde perditio noſtra ex nobis eſt, & in Deo tantummodò auxilium noſtrum; quod licet omnibus offeratur, non tamen omnibus

datur in pœnam præcedentis peccati, vel ſaltem originalis.

CXXIJ. Gratia ſufficiens oblata eſt communis Thomiſtarum doctrina; quæ ex Bannez in 1.p.q.23. a. 3. dub. 3. & Aluarez de auxil. diſp. 112. ſub hâc diſtinct. communiter explicatur: ſi verbum *dare* accipiatur ut eſt correlativum ad *recipere*, Deus non tribuit omnibus, etiam pervenientibus ad uſum rationis, auxilium gratiæ præparantis, vel ad credendum, vel ad pœnitendum. Si verò verbum *dare* accipiatur prout idem quod *offerre*, vel *paratum eſſe* quantum eſt ex parte ſuâ omnibus conferre auxilium gratiæ præparantis, Deus omnibus tribuit prædictum auxilium. Vide Cenſuras Aſſertionis 2. & 3. relatas cap. 1. a. 2. §. 4.

Deum autem offerre, & paratum eſſe, non eſt ita accipiendum, ac ſi Deus ſe habeat ad inſtar munera nobis offerentis, quę ex determinatione noſtri arbitrij poſſumus acceptare, & recuſare; Moliniſticum hoc eſt; ſed ſenſus eſt, quod Deus ſit paratus nobis conferre gratiam, dum habet ſinceram voluntatem & abſolutam ex parte actûs, conditionatam tamen ex parte objecti, conferendi homini gratiam, ſi homo non poſuerit impedimentum: & homo dicitur habere auxilium paratum, hoc ipſo quod ſit conditionatè ordinatus ad illud habendum, ſi ſe non impedierit.

Huic doctrinæ aliam non minus communem apud Thomiſtas adjungimus. Quamvis detur auxilium purè ſufficiens diſtinctum realiter ab auxilio purè efficaci; quorum primum ita dat *poſſe* completum, quod nun-

nunquam det actum,quale fuit auxilium datum Adamo, vel Angelo; ſecundùm ita dat actum quod ſemper præſupponat *poſſe* completum, quale fuit Adamo denegatum, & Angelis malis: Tamen poteſt dari auxilium quod eminenter ſimul ſit ſufficiens, & efficax; ad eum modum quo, licet practicum, & ſpeculativum in ſcientijs inferioribus realiter, & eſſentialiter differant, eminenter tamen in ſcientiâ aliqua ſuperiori adunantur. Ita reſpectu unius & ejuſdem actûs poteſt dari auxilium, quod eminenter ſit ſufficiens, & efficax; & aliquid illius cernere licet, in omni motione elevante inſtrumentum, quæ ſimul dat inſtrumento aliquid ex parte actus primi, ratione cujus poſſit in actum principalis agentis; & ipſum actu applicat ad operandum. Hoc confirmatur ex M. Aluarez de auxil. diſp. 72. num. 2. Et expreſſiùs diſp. 73. num. 4. ubi loquens de auxilio eminenti, ſic ait: *Reſpondetur, quod auxilium efficax continet eminenter omnem perfectionem ſufficientis auxilij, ſicut omne perfectum alicujus generis eminenter continet quidquid perfectionis eſt in quolibet imperfecto ejuſdem generis, Vnde non oportet, quod auxilium, quod eſt formaliter efficax, & eminenter ſufficiens, ad invicem diſtinguantur realiter.* Idem dicit Navarrete tom. 2. in 1. p. controverſ. 19. §. 5. *Si auxilium ſufficiens datur in eodem inſtanti, in quo homo recipiens ipſum, operatur, atque adeò datur per modum concursûs tranſeuntis, actuando potentiam, ut operetur: tunc in eâdem entitate poſſunt inveniri tam efficacia, quàm ſufficientia ad operandum.* Ita Ledeſma, Zumel, Nazàrius, Joan. à S. Thomâ rela-

 tià

ti à Salmanticenſibus de peccatis, diſp. 5. num. 37. Ergo à fortiori poterit dari auxilium, quod licet non det totum *poſſe*, removeat tamen impedimentum, & ſimul det actualiter operari.

CXXIIJ. His poſitis, dicendum eſt, quod auxilium gratiæ præparantis omnibus oblatū, ſive, quod idem eſt, gratia ſufficiens omnibus oblata, non debet concipi, ut auxilium purè ſufficiens, nec ut auxilium purè efficax; ſed ut auxilium eminenter ſufficiens, ſimul & efficax, quod omnibus daretur, ſi aliqui non ponerent ei impedimentum. Ratio eſt, quod ſi ſemel ad tollendam excuſationem peccati ſufficiat gratia oblata, & non requiratur quod ſit actu data, ut communiter Thomiſtæ docent; nihil prorsùs intereſt, utrum Deus offerat duo auxilia, quorum unum ſit purè ſufficiens, alterum ſit purè efficax; vel utrum offerat tantùm unum auxilium, quod eminenter ſit ſufficiens ſimul & efficax: quidquid ex his duobus oblatum fuerit ſemper homo erit reus peccati, ſi malâ ſuâ voluntate ſe impediverit.

Ex quibus manifeſtè concluditur, nullam quoad gratiam ſufficientem poſſe eſſe realem diſcordiam inter diſcipulos S. Auguſtini, & Angelici Solis, ſi dicatur auxilium datum Angelo, vel homini fuiſſe purè ſufficiens, nec alio auxilio indiguiſſe, quàm auxilio purè efficaci univerſalis prædeterminationis. Auxilium autem hominis infirmi reſpectu unius & ejuſdem actûs eſſe eminenter ſufficiens ſimul & efficax: ita ut ſine tali auxilio nunquam habeatur completum *poſſe*, ab actu ſepa-

ſeparatum. Et licet auxilium ad unum actum poſſit dare *poſſe* ad alium actum tantùm, nunquam tamen iſtud *poſſe* erit ita completum, quin indigeat ulteriori auxilio, quod ſit eminenter ſufficiens ſimul & efficax. Sicque in homine infirmo inſurgente motu actuali concupiſcentię, nunquam erit completa poteſtas ad bonum invictè volendum, actu data, ſed ſolùm oblata; cui ſi impedimentum non poſuerit, de oblatâ tranſibit in datam: ſi verò impedierit ſe, imputet ſibi quod ſufficiens *poſſe* actu non habuerit.

CXXIV. Quid modò obeſt, ut idem ſapiant omnes intrepidi perfectæ gratiæ Defenſores? ecce remota ſunt ea, quæ diſcipulos S. Auguſtini avertebant à prædeterminatione phyſicâ: conciliata eſt gratia ſufficiens oblata, quam diſcipuli Angelici defendunt, cum auxilijs gratiæ medicinalis, quæ diſcipuli S. Auguſtini tuentur. Quid ergo reſtat, niſi ut unanimiter omnes utriuſque Solis diſcipuli contra gratiam ſufficientem Moliniſticam inſurgant, & ſublatâ ęquivocatione in nomine Potestatis proximæ, nullam poteſtatem, nec proximam, nec completam admittant actu datam, quæ non indigeat ulteriori auxilio, quod ratione ſuæ eminentiæ det *poſſe* actui conjunctum; omnemq; aliam ſufficientiam, ut gratiæ perfectæ inimicam, ac utrique Eccleſiæ Soli oppoſitam, ſicut & ſcientiam mediam, cui ſufficientia Moliniſtica innititur, uno omnes ore intrepidè reijciant, veluti intrepidi perfectæ gratiæ defenſores: ſicque omnem ſufficientiam Moliniſticam abnegantes, humiliter ſub gratiâ vivant: & glorian-

Digitized by Google

tes in infirmitatibus ſuis Deum cum S. Auguſtino deprecentur: Ita Domine, *Ita fac miſericors Domine, impera quod non* POSSIT *impleri, imò impera quod non niſi per tuam gratiam* POSSIT *impleri; ut cùm homines per ſuas vires id adimplere nequiverint, omne os obſtruatur, & nemo ſibi magnus videatur,* in Pſalm. 118. concione 27.

§. Ultim. *Declaratur poſſibilitas mandatorum Dei.*

CXXV. ECce lapis offenſionis in quem maximè offenderunt omnes perfectæ gratię inimici; inſipienter putantes gratię Chriſti medicinalis, ſive, quod idem eſt, GRATIÆ VICTRICIS ET PRÆDETERMINANTIS neceſſitatem, inducere præceptorum impoſſibilitatem. Vox eorum in Fauſto lib. 1. c. 2. auditur: *Quomodo mihi dicitur, Declina à malo, & fac bonum; ſi jam malum declinare non poſſum?* per iſtius videlicet miſericordiæ ſeu gratiæ ſubtractionem. Monachi Adrumetini continuò conquerebantur dicentes, *Cur corripimur, arguimur, reprehendimur, accuſamur? quid facimus qui non accipimus: Denique magnum aliquid Pelagiani ſe ſcire putant*, ait Sanctus Auguſtinus, *quando dicunt, non juberet Deus, quod ſciret ab homine non poſſe fieri. Quis hoc neſciat? ſed ideò jubet aliqua quæ non poſſumus, ut noverimus quid ab illo petere debeamus.* Vide cenſuras Aſſertionis 3. num. 34. relatas.

Hos videntur imitari Moliniſtæ, qui nobis

bis nihil ita obtrudunt, quam præceptorum impoſſibilitatem. Unus pro omnibus ſufficiet Leſſius inſignis ſcientiæ mediæ, & gratiæ verſatilis defenſor; qui lib. de gratiâ effic. cap. 7. num. 3. ſic loquitur ore omnium Moliniſtarum: *Si præter cætera auxilia requiritur ad ſingula opera motio quadam determinans, quam habere non ſit in poteſtate, utpotè quam Deus pro paucis prædeſtinavit: plurimi profectò ſunt quibus præcepta Dei ſunt impoſſibilia.* Quibus verbis juſtificamur in ſermonibus noſtris, dum initio hujus capitis diximus, pigmenta ſcientiæ mediæ deprompta fuiſſe ex apothecis impugnantium S. Auguſtinum pridem ab Eccleſiâ decineratis.

Quemadmodum querelas ſuorum impugnantium contempſit S. Auguſtinus, nec unquam eum à defendendâ gratiâ Chriſti medicinali averterunt: ita & quilibet Cordatus Moliniſtarum querelas deſpiciet; nec unquam à defenſione invicta Gratiæ victricis et Praedeterminantis ullo Principum hujus mundi favore dimovebitur. Quia tamen ſapientibus & inſipientibus debitores ſumus, ne quis etiam parvulus & parum Cordatus à confitendâ gratiâ Chriſti medicinali deterreatur, hujuſmodi querelis in hoc paragrapho ultimo abundè ſatisfaciemus; quas ad duo argumenta revocabimus, quibus plenè ſolutis pluſquam evidens erit, Deum non præcipere impoſſibilia ſeclusâ ſcientiâ mediâ, & omni gratiâ verſatili, juxta definitionem Concilij Tridentini verbis ex S. Auguſtino deſumptis: *Deus impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet, & facere quod poſſis; & petere quod non poſſis.* Cui ſimile eſt

eſt & illud Proſperi, *ideò dari præceptum, ut præcipientis quæratur auxilium.* Vide num. 34. in Aſſertione 3.

PRIMUM ARGUMENTUM.

CXXVJ. PRimum argumentum ſub hâc formâ proponitur; ut liberè impleatur præceptum, debet quis poſſe illud implere, & non implere: ſed ſine viribus ſufficientibus non poteſt quis implere præceptum, & non implere: ergo ſine viribus ſufficientibus non liberè impletur præceptum.

Reſpondetur, diſtinguendo Majorem, ut liberè impleatur præceptum debet quis poſſe illud implere, & non implere, ex propria applicatione ad utrumque oppoſitum, Negatur. Ex propriâ applicatione ad unum, & ex ſpeciali auxilio prædeterminante ad aliud, conceditur. Deinde, diſtinguitur Minor: ſine viribus ſufficientibus non poteſt quis implere præceptum, & non implere, ita ut non poſſit utrumque ex propriâ applicatione conceditur; ita ut non poſſit implere ex ſpeciali auxilio prædeterminante, & non poſſit non implere ex propriâ applicatione, negatur. Explicatur ſolutio. Ad libertatem non requiritur neceſſariò æqualis poteſtas ad utrumque oppoſitum; ſed ſufficit quod voluntas poſſit unum ex ſe, & aliud ex auxilio alterius. Ut patet in cœco paratum habente directorem: hic cœcus poteſt rectè ambulare, & ceſpitare: ſed non habeat æqualem poteſtatem ad utrumq; quia ex ſe poteſt ceſpitare, & cũ auxilio directoris poteſt rectè ambulare.

Quare

Quare ſi ſine auxilio directoris, quem paratum habet, ſe applicet ad ambulandum, infallibiliter ceſpitabit: & imputabitur ei ceſpitatio, cum ex auxilio directoris potuiſſet rectè ambulare, & non ceſpitare.

Ita homo abſtractus & illectus à concupiſcentiâ poteſt implere præceptum, & ſequendo concupiſcentiam non implere. Sed unum ex ſe, & propriâ applicatione, ſcilicet *non implere*; alterum, ſcilicet *implere*, ſolùm poteſt ex auxilio Gratiæ victricis et prædeterminantis. Unde ſibi debet imputare, quod carens prædicto auxilio ſe applicet ad ſequendum concupiſcentiam: non enim carentia auxilij eſt cauſa, quod ſe applicet ad ſequendum concupiſcentiam; ſed mala ſua voluntas, quæ abſtracta à concupiſcentiâ, & ardens amore delectabilis, ſe applicat ad operandum, non requirendo, aut expectando adjutorium.

Obſervandum eſt, diſtinctionem datam, non tam cadere ſupra poſſe, quàm ſupra impletionem præcepti, quæ duobus modis fit: unus modus eſt, quo impletur præceptum ex propriâ applicatione, dando ſibi velle ex præſuppoſitâ voluntate, & conſilio: alter modus eſt, quo impletur præceptum, accipiendo velle ex ſpeciali Dei applicatione independenter à præſuppoſitâ voluntate. Ut autem actus qui duobus modis fit, abſolutè & ſimpliciter ſit alicui agenti poſſibilis, non requiritur, ut agens poſſit elicere actum omnibus modis, quibus fieri poteſt; ſed ſufficit, quod poſſit illum elicere uno modo. Itur Pariſios equo, ac pedibus, ut quis abſolutè & ſimpliciter poſſit ire Pariſios, ſufficit

ficit, quod poſſit ire equo; ſimiliter impletur præceptum propriâ ſuæ voluntatis applicatione, & gratiâ Dei VICTRICE ET PRAEDETERMINANTE; ut quis ergo poſſit ſimpliciter & abſolutè implere præceptum, ſufficit, quod illud poſſit gratiâ Dei VICTRICE ET PRAEDETERMINANTE. *Suaviter equitat*, dixit quidam, *quem gratia Dei portat*.

CXXVIJ. Quæ ſolutio deſumitur ex Angelico Præceptore 2. 2. q. 2. a. 5. ad 1. ubi ait: *Si in poteſtate hominis eſſe dicatur aliquid excluſo auxilio gratiæ, ſic ad multa tenetur homo, ad quæ non poteſt ſine gratiâ præparante, ſicut ad diligendum Deum, & proximum: & ſimiliter ad credendum Articulos fidei. Sed tamen hoc poteſt cum auxilio gratiæ.* Ecce ſolutio quâ ſolvit hoc argumentum; *Nullus tenetur ad id, quod non eſt in poteſtate ejus: ſed credere aliquid explicitè non eſt in hominis poteſtate.* Ut hoc argumentum prædictâ ſolutione D. Th. ſolvatur, debet diſtingui Major: Nullus tenetur ad id, quod non eſt in poteſtate ejus, nec ex ſe, nec ex auxilio gratiæ præparantis, conceditur. Quod non eſt in poteſtate ejus ex ſe & excluſo auxilio gratiæ, benè tamen cum auxilio gratiæ præparantis, ſive prędeterminantis, negatur. Deinde diſtinguitur Minor: Credere aliquid explicitè non eſt in hominis poteſtate ex ſe, & excluſo auxilio gratię præparantis, conceditur: non eſt in hominis poteſtate cum auxilio gratiæ præparantis, negatur Minor. Per gratiam præparantem intelligit D. Thomas iſtam gratiam de quâ dicit Apoſtolus, *Voluntas præparatur à Domino*, quæ proinde ita dat *velle*, ut ſi-

ut ſimul etiam det *poſſe*. Dicit enim S. Doctor hanc gratiam præparantem non omnibus dari in pœnam peccati, non igitur poteſt intelligi per illam gratia ſufficiens Moliniſtica: nec etiam gratia, quæ prçſupponat completum *poſſe*; ſiquidem ſine tali gratiâ, ſive datâ, ſive oblatâ, actus eſt in hominis poteſtate habentis completum *poſſe*: intelligitur ergo gratia dans *velle*, & *poſſe*.

Ita quoque intelligitur, quod dixit S. Auguſtinus, omnes homines poſſe ſervare mandata ſi velint; hoc eſt, ſi velint ex gratiâ præparante, accipiendo *velle*; non verò ſi velint ſine gratiâ præparante dando ſibi *velle*. Hoc modo ſe explicuit Eccleſiæ Sol lib. 1. retract. cap. 10. *Non exiſtiment novi hæretici ſecundùm eos eſſe dictum: verum eſt enim omnes hoc poſſe* (ſervare mandata) *ſi velint: ſed præparatur voluntas à Domino, & tantùm augetur munere charitatis ut* POSSINT. Gratia igitur præparans ſecundùm S. Auguſtinum eſt gratia eminenter habens rationem auxilij ſufficientis, ſimul & efficacis: ſiquidem per illam ita volunt ſervare mandata, ut etiam poſſint. Quod apertiùs expreſſit idem Sanctus lib. de grat. & lib. arbit. c. 15. *Per hanc fit ut ſit homo bonę voluntatis, qui priùs fuit voluntatis malæ. Per hanc etiam fit, ut ipſa bona voluntas quæ jam eſſe cœpit, augeatur, & tam magna fiat, ut* POSSIT *implere divina mandata quæ voluerit, cùm* VALDE PERFECTEQUE VOLUERIT. Et c. 16. *Ad hoc enim valet quod ſcriptum eſt, ſi volueris, conſervabis mandata, ut homo qui voluerit, &* NON POTUERIT, *nondum plenè velle cognoſcat.*

CXXVIIJ. Inſtabis: Qui non habet actu equum, nec

nec ſine equo ire poteſt, non poteſt abſolutè & ſimpliciter loquendo ire Pariſios: ſed homo infirmus non ſemper habet gratiam victricem & prædeterminantem, ſine quâ, ut dictum eſt, non ſufficienter poteſt implere præceptum: ergo homo infirmus non ſemper poteſt ſimpliciter & abſolutè loquendo implere præceptum.

Reſpondetur diſtinguendo Majorem. Qui non habet actu equum nec datum, nec oblatum, ſive paratum, non poteſt ſimpliciter, & abſolutè loquendo ire Pariſios, conceditur. Qui non habet actu equum datum, benè tamen oblatum, & paratum, negatur. Homo autem infirmus, ut dictum eſt, licet non ſemper actu habeat Gratiam Victricem et Praedeterminantem, ſibi datam, ſemper tamen actu habet illam ſibi oblatam, & paratam; eique actu daretur, ſi non poneret impedimentum ſe ad malum applicando: ſibi igitur imputet, quod non habeat ſufficiens *poſſe* ad implendum præceptum.

Ratio hujus ſolutionis ex ſupra dictis patet. Nam hæc eſt differentia inter modum ſervandi præceptum ex propriâ applicatione, & modum ſervandi præceptum ex ſpeciali Dei auxilio independenter à præcedente actu, quod primus modus exigat vires datas tribuentes completum *poſſe*: ſecundus modus ſolùm requirit completum *poſſe* oblatum: quia voluntas non poteſt ex præcedente actu, & conſilio applicare ſe ad volendum id, ad quod non habet *poſſe* completum: poteſt tamen ex ſpeciali Dei applicatione à Deo applicari

cari ad volendum quod non poteſt, ſi ipſum *poſſe* completum ſimul cum voluntate tribuat: ſicut tribuit GRATIA VICTRIX ET PRAEDETERMINANS.

Imò hinc apparet hominem infirmum, per vires Dei ſibi oblatas efficaciùs habere *poſſe* ad ſervandum mandata, quam homo ſanus per vires ſibi datas; quia vires datę tribuunt ſolummodò homini ſano completum *poſſe*, non verò dant ipſum *velle*. Vires autem oblatæ tribuunt homini infirmo & *poſſe* & *velle*, ſi non impediantur. *Tunc autem* ait S. Auguſtinus lib. de gratiâ & lib. arbit. cap. 15. *Vtile eſt velle cùm poſſumus, & tunc vtile eſt poſſe cùm volumus. Nam quid prodeſt, ſi quod non poſſumus volumus, vel ſi quod poſſumus nolumus.*

CXXIX. Solutionem hujus Argumenti cum ſuâ inſtantiâ deſumpſimus ex Angelico Doctore lib. 3. contra gentes cap. 159. ubi ſibi obijciens, quod videretur non poſſe homini imputari, ſi careat auxilio requiſito ad credendum, ſperandum. diligendum, & perſeverandum, quia nulli imputatur quod ab alio dependet, Reſpondet quod, *Licet aliquis per motum liberi arbitrij divinam gratiam nec promereri, nec acquirere poſſit, poteſt tamen ſeipſum impedire ne eam recipiat: dicitur enim de quibuſdam, Iob. 21. dixerunt Deo recede à nobis, & ſcientiam viarum tuarum nolumus, & Iob. 24. Ipſi fuerunt rebelles lumini; & cùm hoc ſit in poteſtate liberi arbitrij impedire divinæ gratiæ receptionem, vel non impedire, non immeritò in culpam imputatur ei qui impedimentum præſtat gratiæ receptioni. Deus enim in quantum*

Digitized by Google

tum in ſe eſt paratus eſt omnibus gratiam dare, vult enim omnes homines ſalvos fieri & ad agnitionem veritatis venire, ut dicitur ad Timot. 2. ſed illi ſoli gratiâ privantur, qui in ſeipſis gratiæ impedimentum præſtant, ſicut Sole mundum illuminante in culpam imputatur ei qui oculos claudit, ſi ex hoc aliquod malum ſequatur, licet videre non poſſit, niſi lumine Solis præveniatur.

In quo teſtimonio obſervandum eſt, Angelicum Doctorem loqui de auxilio quo actu quis credit, ſperat, diligit, & perſeverat, & tamen comparat illud lumini Solis quod tenet ſe ex parte potentiæ ad videndum, ut inſinuaret, auxilium gratiæ præparantis, victricis, & prædeterminantis, quâ indiget homo infirmus ita conferre voluntatem faciendi præceptum, ut ſimul det poteſtatem illam voluntatem exequendi.

CXXX. Inferet Moliniſta; ergo à libero arbitrio dependet habere gratiam: ſicut à libero arbitrio claudentis oculos, Sole illuminante, dependet habere lumen Solis. Hanc illationem prævidit Lumen Angelicum Hebr. 2. lectione 3. *Sed contra: quia ſi gratia non datur ex operibus, ſed tantùm ex hoc, quod aliquis non ponit obſtaculum: ergo habere gratiam dependet ex ſolo libero arbitrio, & non ex electione Dei, qui eſt error Pelagij.* Nonnè hæc ipſa eſt illatio Moliniſtæ? Reſpondet Sol Angelicus, *Dicendum eſt, quod hoc ipſum quod aliquis non ponit abſtaculum ex gratiâ procedit. Vnde ſi aliquis ponat & tamen moveatur cor ejus ad removendum illud, hoc eſt, ex dono gratiæ Dei vocantis per miſericordiam ſuam: hoc autem donum gratiæ non eſt gratum*

tum faciens. Quod ergo à quibuſdam removeatur illud obſtaculum, hoc eſt, miſericordia Dei: quod autem non removeatur, hoc eſt, ex juſtitiâ ejus.

Duo hîc diligenter advertè; 1. quod homo poteſt ex ſeipſo ponere obſtaculum, & ſolùm ex gratiâ poteſt non ponere; & ideò dum ponit obſtaculum, liberè ponit, quia ponit illud cum potentiâ ad non ponendum; quamvis iſta potentia ſit ad non ponendum cum auxilio gratiæ per Dei miſericordiam nos prævenientis. 2. quod omnes homines ita ſunt diſpoſiti ut omnes quotquot ſunt ponerent obſtaculũ ſi gratiâ Dei VICTRICE non prævenirentur: & ita qui non ponit obſtaculum, non poteſt adversùs alterum gloriari, quia ſi non fuiſſet prȩventus ſpeciali Dei auxilio, etiam poſuiſſet obſtaculum, ſicut & alter. Nec qui poſuit obſtaculum poteſt conqueri, quia liberè illud poſuit applicando ſe ex amore delectabilis ad aliquid volendum.

CXXXJ. Urgebis, ſi omnibus adultis ſit paratum auxilium ſufficiens & efficax ſimul ad credendum: ergo non dabitur infidelitas negativa. Prob. Sequel. Omnes poterunt credere, & debent: ergo non dabitur infidelitas negativa.

Reſpondetur, Negando Sequelam. Ad Prob. diſtinguitur Ant. Omnes poterunt credere, & debent, ſi ſufficientem habuerint notitiam Evangelij, conceditur: & debent ſi non ſufficienter fuerit eis prædicatum Evangelium, negatur, Quibus enim non fuit ſufficienter prædicatum Evangelium, licet paratum habeant

auxilium ad credendum, non tamen eis imputatur quod non credant; quia propter ignorantiam invincibilem, quâ laborant, non tenentur. Unde non excuſantur ex defectu poteſtatis, ſed ex defectu obligationis; ſicut qui exiſtens ſanus invincibiliter ignorat eſſe hodie jejunium, excuſatur à peccato, non quia non poſſit jejunare, ſed quia non tenetur. Ex quo ſequitur, nullum adultum, ſublatâ ignorantiâ invincibili, excuſari à tranſgreſſione præceptorum ſupernaturalium, quantumvis induratiſſimus fuerit peccator: quo enim magis peccat, eo magis auxilio parato obicem ponit: ut poſſit quodammodo dici, quod liberè ſe ad peccatum neceſſitat.

Hinc colliges, juſtiſſimè fuiſſe damnatam ab Innocentio X. hanc propoſitionem; *Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus, & conantibus, ſecundùm præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia, deeſt quoque illis gratia, quâ poſſibilia fiant.* Hæc, inquam, propoſitio juſtiſſimè damnata eſt: cum enim homines volentes & conantes ſemper habeant ſibi paratum & præſens Dei auxilium quo poſſint implere præcepta ſi non poſuerint impedimentum; Hæreticum eſt dicere quod aliqua præcepta ſunt eis impoſſibilia, & quod deſit illis gratia quâ poſſibilia fiant. Ideò prædictam propoſitionem non ſolùm in hoc ſenſu, ſed & in omni alio ab Eccleſiâ damnato, reprobamus, & perpetuum dicimus ei Anathema.

SE-

SECUNDUM ARGUMENTUM.

CXXXIJ. SEcundum Argumentum hoc modo proponitur: Quod non poteſt homo vitare, non imputatur ei: ſed ſine viribus ſufficientibus, ſive, quod idem eſt apud nos, ſine Gratia victrice et Praedeterminante non poteſt homo vitare peccatum: ergo carenti prædictâ gratiâ, & viribus ſufficientibus non imputatur peccatum.

Reſpondetur, diſtinguendo Majorem. Quod non poteſt homo vitare impotentiâ antecedente, non imputatur ei, conceditur. Quod non poteſt vitare impotentiâ conſequente, negatur. Impotentia autem vitandi peccatum, quæ oritur ex carentiâ Gratiae victricis et Praedeterminantis, eſt impotentia conſequens, orta ex voluntatis liberâ applicatione, quę urgente præcepto applicat ſe ex amore delectabilis ad aliquid volendum, & quia actus bonus non fit ex amore delectabilis, ſed ex amore juſtitiæ; hoc ipſo quod voluntas ex amore delectabilis ſe applicat ad aliquid volendum, debet malè velle; ſemper autem ſic ſe applicabit exurgente concupiſcentiâ, ſi fortiore amore juſtitiæ non pręveniatur.

Homo abſtractus & illectus à concupiſcentiâ ſuâ, eſt quodammodo ſicut cœcus, paratum ſolummodo habens directorem: quemadmodum enim cœcus non peccat in hoc quod careat directore; ita homo infirmus non peccat in hoc quod careat gratiæ auxilio.

 Sed

Sed ſicut cœcus peccat ceſpitando, ſi carens directore ſe applicet ad incedendum; ita homo infirmus peccat, ſi carens auxilio gratię ſe applicet ad volendum; quia tunc debet ex amore delectabilis aliquid velle. Denique, ſicut carentia directoris in cœco, non eſt cauſa quod ſe applicet ad incedendum; ita carentia auxilij gratiæ in homine infirmo, non eſt cauſa quod ſe applicet ad volendum: ac proinde nec ipſa denegatio auxilij erit cauſa quod homo infirmus ſe applicet ad volendum; verùm ex liberâ illâ ſui applicatione imputatur ei, ſi aliquod malum ex iſtâ applicatione velit.

Unde homini infirmo poteſt fieri hoc dilemma: vel credis te poſſe rectè *velle* ex tuâ applicatione ad volendum; vel credis te ad hoc indigere auxilio gratiæ; ſi primum, tibi imputa quando non rectè operaris, cùm debeas, & credas te *poſſe*. Si ſecundum, tibi etiam imputa, quod ſciens te indigere auxilio gratiæ, nihil de illo curans, te applices ad volendum; ſicut ſibi imputet cœcus, quod ceſpitet, qui ſciens ſe indigere directore ad rectè ambulandū, & non ceſpitandum, vult tamen ſine directore ambulare.

Tota igitur ratio peccandi homini infirmo, & tota ratio quare impotens eſt ad vitandum peccatum, provenit ex eo, quod non valens declinare à malo, & facere bonum, niſi accipiendo *velle* ex auxilio GRATIAE VICTRICIS ET PRAEDETERMINANTIS, ipſe carens tali auxilio, quod tamen paratum habet, ſe applicat ad volendum ex amore delectabilis. Ex quo amore fit impotens ad volendum ea quæ ſunt juſtitiæ, & vitandum pec-

peccatum. Hanc impotentiam clarè docuit Magiſter veritatis, & ipſa veritas Chriſtus Dominus, qui Joann. 5. ſic arguit Judæos: *Quomodo vos poteſtis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, & gloriam quę ex ſolo Deo eſt non quæritis?* Quibus verbis reddit rationem Chriſtus non tam de incredulitate, quàm de impotentiâ credendi, quæ inerat Judæis, ex eo, quod gloriam propriam quęrerent: qui enim vult in ſe gloriari, non poteſt ex tali voluntate ſe applicare ad volendum gloriam Dei, glorię ſuæ contrariam; ſicut qui vult delectabile, impotens eſt, ut ex tali voluntate applicet ſe ad volendum ea quę ſunt juſtitiæ.

Nec minùs perſpicuè de hâc impotentiâ conſequente loquitur S. Auguſtinus explicans hunc locum Joan. tract. 25. *Quare non poterant credere; ſi à me quæratur, ita reſpondeo, quia nolebant, malam quippe eorum voluntatem prævidit Deus.......... Non itaque mirum eſt, quod non poterant credere, quorum voluntas ſic ſuperba erat.* Et iterùm, *Sicut ergo quod Dominus ſeipſum negare non poteſt, laus eſt voluntatis divinæ; ita quod illi non poterant credere, culpa eſt voluntatis humanæ.*

CXXXIII. Inſtant Moliniſtæ, ſi homo ſit impotens ad vitandum peccatum, quantumvis impotentiâ conſequente, ad quid prohibetur ei peccatum? & ad quid lex illi datur, ſi non detur ei actu gratia quâ poſſit illam implere? ſola gratiæ oblatio non ſufficit ut impleat; quantumcumque mihi offeratur equus, ſi mihi actu non detur, nunquam potero ire equo.

Reſpondetur, quod ſola gratiæ oblatio ſufficit, ut

præcepta poſſint abſolutè & ſimpliciter loquendo impleri; quia ſi homo gratiam oblatam non impediat, datam accipiet. Nec lex aut præceptum fruſtra datur: illa eſt innata hominis ſuperbia, ut credat ſe poſſe quod non poteſt; ideò non vult ab alio dependere, ſed vult ſe in omnibus dirigere, regere, & gubernare: & ſic tantò inſanabilior redditur, quantò magis ſanus ſibi videtur. Ideò credens ſe poſſe quod nonpoteſt, juſtè urgetur pręceptis, quæ per vires quas actu habet ſibi datas non valet implere; ut conantes homines implere viribus ſuis quod præceptum eſt, ipsâ ſuâ temeritate, & præcipiti præſumptione caderent, & non eſſent cum lege, ſed ſub lege fierent rei. Sic autem facti rei ſub lege implorarent liberationis auxilium, reatuſque legis faceret ægritudinem ſuperbis. Ægritudo ſuperborum facta eſt confeſſio humilium; jam confitentur ęgroti, quia ægrotant, id eſt, qui credebant ſe poſſe, confitentur ſe non poſſe; veniat Medicus, & ſanet ægrotos, id eſt, veniat Gratia victrix et praedeterminans, & humilietur ſufficientia Moliniſtica. Ita S. Auguſtinus tract. 3. in Joan.

Si nullo opportuniori remedio hominis infirmitas, quâ putabat ſe poſſe facere quod præciperetur, potuit ſanari, quam ut daretur illi lex, quam ſuarum virium conatu, & applicatione implere non poſſet; quâ ratione pertinebit ad gratiam Chriſti medicinalem gratia ſufficiens verſatilis, quæ potiùs eſt hujuſmodi infirmitatis nutrimentum, quàm ejus adjutorium? Si hanc gratiæ verſatilis ſufficientiam agnoviſſet S. Auguſtinus, quo-

quomodo de Judæis ſcriptum reliquiſſet quæſt. 14. in Matth. *Quoſdam Judæorum tanto ſuperbię tumore periclitatos, ut eis expedierit primò non credere: & ad hoc fuiſſe excæcatos, ut non intelligerent Dominum loquentem per parabolas, quibus non intellectis, non in eum crederent, non credentes autem cum cæteris deſperatis crucifigerent: atque ita poſt ejus reſurrectionem converterentur.* Audi gratię ſufficientis Moliniſticę defenſor cauſam tam exoticę medicinæ: *Quoniam tanta eorum erat ſuperbia, ut tali humiliatione eſſet dejicienda.* Ecce quam terribili, quam ſeverâ, quam à Moliniſtarum cogitationibus abſtruſâ methodo utitur Deus ad curandam occultiſſimam illam hominis ſuperbiam, quâ ſe potentem credit. Verè occultiſſimam, eo quod omnis qui facit aliquem actum bonum ſine prȩvio recurſu ad Deum, practicè & interpretativè judicat ſe non indigere Deo adjutore: ex quo mirum non eſt, ſi ſcriptum ſit, quod omnis juſtitia noſtra ſit quaſi pannus menſtruatæ?

CXXXIV. Appendatur gratia ſufficiens Moliniſtica in ſtatera citati teſtimonij, & ſine dubio ab omni Cordato invenietur minus habens. Volebat Deus ſanare illos, qui viribus ſuis confidentes gloriam ab invicem accipiebant, & gloriam quæ ex Deo eſt, non quærebant; à quibus non longè diſtant, qui ſufficientiæ Moliniſticæ confidentes, determinationem liberi arbitrij à ſe accipiunt, & illam quæ ex Deo eſt, non quærunt. Quale, putas, remedium excogitavit divina ſapientia? an fortè talia, & tam magna donavit iſtis, ut poſſet eis objicere, *Quid ultra debui facere vineæ meæ,*

& non feci? Non cognovit litteraturam, nec introivit in potentias Domini, quiſquis hoc putat. Quid igitur? Decrevit excæcare eos, inquit S. Auguſtinus, negando divinum adjutorium ut non crederent, & non credentes Chriſtum crucifigerent, quo tanto peccato humiliati diſcerent ſuam impotentiam, & ad Medicum converterentur. Excœcatio non ſolùm viſionem, ſed potentiam videndi tollit: qui igitur ex negatione divini adjutorij excœcantur, non ſolùm non credentes, ſed & impotentes redduntur ad credendum: ſi impotentes ſunt ad credendum; ergo gratia ſufficiens Moliniſtica in eis minus habens invenitur. *Illud miror*, ait S. Auguſtinus lib. 11. contra Fauſtum, cap. 7. *non attendentes homines cæcos, vel potiùs non miror non videre cæcos.*

Noli ergo gratiæ verſatilis, & Moliniſticæ ſufficientiæ defenſor, *noli ſuperbire*, inquit idem Sanctus in Pſal. 118. concione 27. *noli de tuâ, quæ nulla eſt, virtute præſumere, & intelliges quare ſit à bono Deo bona lex data, quæ tamen vivificare non poſſet* (ſive, quod idem eſt, & intelliges, quare præcipiat tibi Deus illa, quæ non potes ſufficienter ex viribus tibi datis implere) *ad hoc enim data eſt* (ad hoc illa tibi præcipit) *ut te de magno parvulum faceret, ut te ad faciendam legem vires de tuo non habere monſtraret; ac ſic opis indigus & egenus ad gratiam confugeres, & clamares: Miſerere mihi Domine, quoniam infirmus ſum.*

Aliam adhuc legis utilitatem aſſignat S. Auguſt. lib. de grat. & lib. arb. *Ideò data ſunt præcepta ut homo excuſationem ignorantiæ non haberet.* Nam idcircò & Chri-

ſtus

ſtus Dominus de Judęis dicit: *Si non veniſſem, & loquutus eis fuiſſem peccatum non haberent. Nunc autem excuſationem non habent de peccato ſuo*, iſto videlicet, quo cùm audiſſent eum, non crediderunt in eum: & ex iſta incredulitate crucifixerunt eum. Et Apoſtolus eos dicit inexcuſabiles eſſe, quibus manifeſtata per creaturam veritas innotuerat. *Quomodo dicit inexcuſabiles, niſi de illâ excuſatione, quâ ſolet dicere humana ſuperbia: ſi ſciviſſem, feciſſem, ideò non feci, quia neſcivi. Aut ſi ſcirem, facerem; ideò non facio, quia neſcio? Hæc eis excuſatio tollitur, quando præceptum datur, vel ſcientia non peccandi manifeſtatur.* Meritò quippe ſe omni excuſatione carere ſentiunt, qui vident non ſcientiam, ſed ſolam deeſſe faciendi voluntatem.

CXXXV. Urgent adhuc Moliniſtæ, (difficile enim ſatisfit velamen ſcientiæ mediæ habentibus (GRATIA VICTRIX ET PRÆDETEMINANS non datur niſi eis quibus Deus decrevit dare; ſi ſine illa non habetur ſufficiens, & completum *poſſe*, fruſtra erunt exhortationes & correptiones: ſive enim exhortemur, & corripiamus, ſive non exhortemur, nec corripiamus; ſemper illi accipient gratiam, quibus decrevit Deus illam dare, & ſemper illi gratiâ carebunt, quibus non decrevit Deus illam donare.

Reſpondetur, exhortationes, & correptiones ſunt media ordinata à Deo, ut aliquibus per eas donet gratiam. *Quamvis igitur*, inquit S. Auguſt. relatus num. 34. in Cenſurâ Aſſertionis 3. *dicamus Dei donum eſſe obedientiam, tamen homines exhortamur ad eam: ſed illis, qui veri-*

veritatis exhortationes obedienter audiunt, ipſum donum Dei datum eſt; illis autem, qui non ſic audiunt, non eſt datum. Verùm quia non ſcimus, quinam ſint illi quibus datur noſtris exhortationibus,& correptionibus obedire, ideò omnes ſunt ad bonum exhortandi, & omnes qui peccant ſunt corripiendi. Quemadmodum enim Agricola non fruſtra omnes agros ſuos colit, quamvis aliquibus Deus det pluviam, aliquibus non det; ita terra cordis noſtri non fruſtra exhortationibus, & correptionibus colitur, etiam ſi in aliquibus non det Deus terræ noſtræ benignitatem, id eſt, gratiæ ſuæ ſerenitatem. *Neſcientes enim,* ait S. Auguſt. lib. 1. de grat. Chriſti Salvatoris, cap. 15, *quis pertineat ad prædeſtinatorum numerum, quis non pertineat, ſic affici debemus charitatis affectu, ut omnes velimus ſalvos fieri,* Et cap. 14. *Sub iſto ergo incerto ex charitate adhibenda eſt* (correptio, præceptio, exhortatio) *cujus exitus ignoratur, & pro illo cui adhibetur, orandum eſt ut ſanetur.*

Nec illi quibus non datur, obedire exhortationibus, & correptionibus poterunt ſe excuſare dicentes, gratiam ſine quâ non poteramus obedire, non accepimus; quia defectus gratiæ non fecit eos non obedire, ſed mala eorum voluntas: ex quâ ad obediendum facti ſunt impotentes. *O homo*, dicit S. Auguſt. lib. de corrept. & grat. c. 3. *in præceptione cognoſce quid debeas habere, in correptione tuo te vitio non habere*, quaſi diceret, præceptum docet te quid debeas facere; correptio verò oſtendit, quod ex tuâ malâ voluntate factum eſt, ut præceptum non impleres. Et cap. 7. *Perſeverantiam eſſe* *do-*

donum Dei, juſtè tamen corripimus eos, qui cùm benè viverent, non in eo perſeverarunt; ex bonâ quippe in malam vitam ſuâ voluntate mutati ſunt.

Nihil etiam ita demonſtrat hominis ſuperbiam occultam quam ipſa correptio. Dum enim corripimur, ſtatim indignamur, & nos excuſamus. Unde hoc? niſi quia blandiebamur nobis ipſis de ſufficientiâ ad benè agendum, & correptione oſtendente noſtram inſufficientiam, indignamur, & quęrimus excuſationes inſufficientię noſtræ. Sicque juſto Dei judicio fit ipſa correptio noſtræ ſuperbię pœnale tormentum. Non enim voluntas ſuperba mediocriter torquetur, quod ſcientia rerum agendarum inſtructa, probitatis larvam quam ſibi habere videbatur, ſibi detractam, propriòque judicio ſe ream damnatamque videt. Unde S. Auguſtinus ibid. cap. 14. dicit: *Patiantur ergo homines ſe corripi quando peccant, nec de ipſâ correptione contra gratiam argumententur, nec de gratiâ contra correptionem: quia & peccatis juſta pœna debetur, & ad ipſam pertinet juſta correptio, quæ medicinaliter adhibetur, etiamſi ſalus ægrotantis incerta eſt, ut ſi is qui corripitur ad prædeſtinatorum numerum pertinet, ſit correptio ſalubre medicamentum: ſi autem non pertinet, ſit correptio pœnale tormentum.*

AR-

ARTICULUS IJ.

Scluſâ Scientiâ Mediâ Deus non neceſſitat liberum arbitrium.

CXXXVJ. HOc ſecundo libertatis pigmento Molinæ diſcipuli deformitatem Scientię mediæ occultant, & in eo mirificè gloriantur. Non advertentes quod eadem fuerit impugnantium S. Auguſtinum inanis gloriatio. Gloriabantur enim ipſi ſe ita defendere gratiam ut libertatem ſervarent, & S. Auguſtino frequenter exprobrabant, ita eum defendere gratiam ut liberum arbitrium negaret. Hinc Iulianus eum vocat: *Præcipuum liberi arbitrij negatorem*, & hoc *certiſſimum eſſe aſſeverat*. Experiuntur Thomiſtæ veritatem ejus, quod dixit Chriſtus, *Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum. Si patrem-familias Beelzebud vocaverunt, quanto magis domeſticos ejus?*

§ J. *Quædam præmittuntur ad dictorum, & dicendorum concordiam.*

IN art. præcedenti dictum eſt, hominis infirmi voluntatem ex præcedenti actu non poſſe ſe applicare ad bonum invictè volendum, ſed à Deo ſpecialiter applicari. In hoc articulo ſæpè dicetur, liberum

rum arbitrium in omni ſuo actu ſe applicare & determinare. Ut igitur non videamur nobis ipſis contradicere, oportuit mentem noſtram diſtinctiùs aperire.

CXXXVIJ. Sciendum eſt, quod noſter intellectus non ſolùm attingit rationem boni, ſed etiam rationem volitionis. Unde judicium indifferens, quo dirigitur & imperatur actus liber ratione judicij ſpeculativi quod includit attingit rationem boni, dum judicat utramque partem eſſe amplectibilem: ratione verò judicij practici, attingit rationem volitionis, dum judicando unam partem eſſe appetendam diſcernit, quod actus, qui debet poni circa illam partem debet eſſe proſecutio, & non nolitio. Ex quo fit ut actus liber voluntatis ſequens prædictum judicium non ſolùm feratur in ipſam rationem ſui objecti, ſed etiam in rationem ſui actûs: ita ut voluntas liberè volens non ſolùm velit objectum, ſed etiam virtualiter velit ſe velle, determinando ſe ad volitionem, & non ad nolitionem.

Quæ doctrina clariſſimè traditur à Doctore Angelico 2. q. 25. 2. his verbis: *Sed amor & ex ratione propriæ ſpeciei habet, quod ſupra ſe reflectatur, quia eſt ſpontaneus motus amantis ad amatum. Unde ex hoc ipſo quod amat aliquos, amat ſe amare.* Quia nimirum judicium intellectûs quo dirigitur amor, & imperatur, non ſolùm diſcernit objectum, ſed etiam proportionem actûs ad objectum; & ideò ſi judicio indifferenti amet objectum liberè, judicio quoque indifferenti

renti amabit liberè ſe amare. Si verò judicio determinato amet neceſſariò objectum, judicio quoque determitato amabit neceſſariò ſe amare. Unde patet, quod ad libertatem non ſufficit ſola ſpontaneitas, quâ voluntas amat ſe amare, ſed requiritur quod mediante judicio indifferenti amet ſe amare.

CXXXVIIJ. Hanc etiam Doctrinam habet S. Thomas 1. 2. q. 16. a. 4. ad 3. dicens: *Et quia actus voluntatis reflectuntur ſupra ſeipſos in quolibet actu voluntatis poteſt accipi conſenſus & electio, & uſus: Vt ſi dicatur quod voluntas conſentit ſe eligere, & conſentit ſe conſentire, & utitur ſe ad conſentiendum & eligendum.*

Ratione iſtius virtualis reflectionis voluntas dicitur virtualiter ſe determinare, & applicare ad volendum; Et in hoc ſenſu loquemur de prædictâ determinatione & applicatione voluntatis in hoc articulo. Nam in præced. articulo loquuti ſumus de aliâ formali applicatione, quam voluntas non habet in omni ſuo actu, ſed ſolùm in illis, qui ex alio actu procedunt; Ex quâ applicatione formali actus tribuitur voluntati, & non Deo, qui ad illum applicat ut motor univerſalis, non ut agens ſpeciale, ratione cujus talis actus ſpeciali quâdam ratione dicitur eſſe in poteſtate voluntatis, ut ſupra notatum eſt, num. 75.

Hanc poteſtatem applicandi ſe ex præcedenti actu vocavimus poteſtatem dominij, non intendentes negare, quin voluntas ſit Domina cujuſlibet actûs liberi, ad quod ſufficit virtualis ſupradicta applicatio, ſed ſolùm diſtinguentes inter applicationem illam

illam virtualem, & communem omni actui voluntatis, & quamdam aliam formalem & ſpecialem, quæ non omnibus actibus liberis competit. Ut enim ait S. Auguſtinus: *Cùm res ipſa intelligitur, minus laborandum eſt, quid eam hominibus vocare placuerit.* Et lib. 1. retract. c. 15. *Nec de verbis, cùm res conſtat, controverſia facienda eſt.*

CXXXIX. Quidquid igitur de applicatione & determinatione voluntatis in hoc articulo dixero, ſicut & ſi quid in Capite primo dixi, intelligendum eſt de virtuali illâ applicatione, quâ voluntas ex judicio indifferenti ſe applicat ad volendum in omni ſuo actu libero. Ex hâc enim applicatione habet actus voluntatis quodammodo eſſe cauſa ſui, meritoque liber dicitur. Hanc liberam applicationem voluntatis volunt Molinæ diſcipuli non poſſe ſufficienter ſalvari ſine ſcientiâ mediâ, quia ſi actus voluntatis decernatur à Deo non præcedente exploratione ſcientię mediæ, non poterit voluntas ad illum ſe liberè applicare; & multo minùs ſi voluntas ad illum phyſicè prædeterminetur. Quis concipere poteſt voluntatem ſe applicare, & determinare, ſi ab alio principio exteriori applicetur, & determinetur? Nullus certè id poterit ſcientiæ mediæ habens velamen.

§. IJ. *Conditio P. Annati ad libertatem requiſita exploditur.*

CXL. Cum celebris & invicta ſit apud D. Thomam, ejuſque diſcipulos ſenſûs compoſiti,

ſiti, & diviſi diſtinctio; & ex eâ jugulentur omnia adverſariorum argumenta contra Decreta de ſe efficacia ac prædeterminationem phyſicam; omnibus ſuis viribus, conantur adverſarij hanc diſtinctionem infirmare. E quibus P. Annatus ad radicem videtur poſuiſſe ſecurim dum ait: *Oſtendò igitur requiri ad libertatem ut cum omnibus prærequiſitis, poſſit componere non actionem, ac facere ut ſimul ſint*, de ſcient. Mediâ num. 115.

In primis hæc concluſio, quam multis ſuadere nititur P. Annatus, directè adverſatur huic teſtimonio Angelici Doctoris; *Quamvis non eſſe effectus divinæ voluntatis, non poſſit ſimul ſtare cum divinâ voluntate, tamen potentia deficiendi effectum ſimul ſtat cum divinâ voluntate*, de verit. q.23. a.1. ad 3. Quid magis ad effectum liberum divinæ voluntatis prærequiritur, quam divina volitio? Et tamen aſſerit D. Thomas, quod non effectus divinæ voluntatis, non poſſit componi cum divinâ volitione: ergo apertè contra S. Doctorem concludit P. Annatus, quod requiritur ad libertatem, ut cum omnibus prærequiſitis ad actionem liberam, ſive effectum liberum poſſit componi non actio, ſive non effectus. Quod magis adhuc apertum eſt ex ijs, quæ ſubjungit Doctor Angelicus, *Non enim*, ait, *ſunt iſta incompoſſibilia, Deus vult iſtum ſalvari, & iſte poteſt damnari, ſed iſta ſunt incompoſſibilia: Deus vult iſtum ſalvari, & iſte damnabitur*. Unde formo hoc parallelum.

PA-

PARALLELUM J.

DOCTOR ANGELICUS.	DISCIPULI ANGELICI
Non ſunt incompoſſibilia.	Non ſunt incompoſſibilia.
Deus vult Petrum ſalvari, & Petrus poteſt non ſalvari, ait D.Th.	*Deus prædeterminat Petrum ad amorem; & Petrus poteſt non amare.*
Sunt incompoſſibilia.	Sunt incompoſſibilia.
Deus vult Petrum ſalvari, & Petrus non ſalvabitur.	*Deus prædeterminat Petrū ad amorē, & Petrus non amabit.*

CXLJ. SI P. Annatus, & omnes Molinæ diſcipuli, poſſint in hoc parallelo oſtendere quoad pręſens, aliquam diſparitatem, gloriari poterunt in D. Thomâ; uſque dum hoc faciant, in ſeipſis ſolùm glorientur. Cùm enim non poſſint dicere, quod voluntas ſalvandi minus prærequiratur ad ſalutem, quam prędeterminatio ad amorem: cur, quæſo, cùm pręmotione prærequiſitâ ad amorem neceſſe erit componi non amor, ut Petrus amet liberè; ſi cum volitione divinâ prærequiſitâ ad ſalutem, non debeat componi non ſalus, ut Petrus ſalvetur liberè? Judicet Cordatus.

Deinde prædicta Concluſio P. Annati omnibus Theologis adverſatur, qui unanimiter docent gratiam ſanctificantem non ſtare cum peccato mortali; quod tamen ſequitur ex ſupradictâ concluſione. Nam P. Annatus n. 119. actum oppoſitum ęquivalere dicit ipſi

 non

non *agere*, & evidens eſt, eandem quoad prẹſens eſſe utriuſque rationem. Unde ſequitur, ad liberè merendum, & graviter demerendum, debere cum omnibus prærequiſitis ad merendum poſſe componi actus graviter demeritorius, ſive peccatum mortale. Et cùm ad merendum maximè prærequiratur gratia ſanctificans, ſequitur ex concluſione P. Annati, quod ut quis liberè eliciat actum meritorium debeat poſſe componere cum gratiâ ſanctificante actum graviter demeritorium, ſive peccatum mortale. Unde formo hoc ſecundum Parallelum.

PARALLELUM IJ.

OMNES THEOLOGI.	THOMISTAE.
Cum gratiâ ſanctificante componitur potentia ad peccatum mortale: non tamen peccatum mortale: nec hoc impedit quin aliquis liberè mereatur.	*Cum prædeterminatione ad amorem componitur potentia ad odium: non tamen ipſum odium: nec hoc impedit quin aliquis liberè amet.*

CXLIJ. QUam diſſonantiam audito hoc Parallelo percipient Molinæ diſcipuli? an eam, quod gratia ſanctificans ſit ſeparabilis ab actu meritorio, prædeterminatio verò ad amorem ſit inſeparabiliter conjuncta amori? imò ex hâc diſſonantiâ, majorem facio quoad prẹſens, conſonantiam. Si enim peccatum mortale, ut quis liberè mereatur, non debeat com-

componi cùm gratiâ prerequiſitâ ad meritum, quæ tamen eſt à merito ſeparabilis; multo minùs odium, ut quis liberè amet, debebit conjungi cum prædeterminatione phyſicâ prærequiſitâ ad amorem, cùm prædicta prædeterminatio ſit ab amore inſeparabilis.

Denique ſupradicta concluſio eſt contra rationem, & deducta ex eo, quod non ſufficienter attendatur ad radicem libertatis. Cùm voluntas ſit potentia cœca, nihil poteſt velle, niſi intellectus proponat ei objectum ſuum; nec iſto, aut illo modo in illud tendere, niſi iſto, & illo modo fuerit ei ab intellectu propoſitum. Unde fit, ut ſi intellectus proponat objectum ſolummodo ut bonum, & amabile, voluntas ſit ſolùm potens amare, & non actu amat; ſi verò intellectus proponat illud ut bonum, & amandum, tunc voluntas actu amat. Similiter ſi intellectus proponat voluntati objectum ut omne bonum, & omne amabile, tunc voluntas ſit potens amare ſine potentiâ ad reſpuendum; ſi verò proponat objectum, ut non omne bonum, vel cum amabilitate oppoſiti, voluntas ſit potens amare cum potentiâ ad oppoſitum. Ac proinde ſi intellectus proponat voluntati objectum ut amandum, & ſimul proponat ut non omne bonum, vel cum amabilitate oppoſiti, tunc voluntas amabit, ſed cum potentia ad non amandum, vel amandi oppoſitum: taliſque actus erit perfectè liber.

CXLIIJ. Quare ut ſciatur, quid poſſit lædere libertatem actûs, non debet attendi ad conditiones precedentes, concomitantes, aut ſequentes actum; ſed an

 actus

actus fiat cum hoc judicio, quo judicatur objectum eſſe amandum, & ſimul ſpeculativè proponatur, quod tale objectum non ſit omne bonum, vel quod ejus oppoſitum ſit amabile. Quæcumque conditio (ſive inferat actum, ſive non inferat actum, ſive ſit in poteſtate voluntatis, ſive non) eſt compoſſibilis cum prædicto judicio, eſt etiam compoſſibilis cum libertate actûs; illa verò conditio, quæcumque ſit illa, quæ tollit judicium, tollit etiam libertatem.

Hinc clariſſimè apparet, quare voluntas efficax in Deo ſalvandi, gratia habitualis, prædeterminatio phyſica, quantumvis antecedant actum liberum bonum, & non poſſint componi cum actu oppoſito, nihil tamen lædant libertatem, quia illæſum ſervant judicium prædictum indifferens. Deus enim vult ſalvare, ſed non niſi mediante judicio indifferenti ſalvat: gratia ſanctificans eodem judicio dirigitur, & movetur ad actum meritorium: Prędeterminatio denique phyſica non applicat voluntatem, niſi priùs ſub tali judicio indifferenti fuerit diſpoſita, & adaptata.

§. IIJ. *Afferuntur plura abſurda, quæ ex ſupradictâ conditione P. Annati ſequuntur.*

ET ſanè ſi non eſt alia libertas, niſi quę cum omnibus pręrequiſitis ad agendum componit tam actum, quàm non actum, graviſſima abſurda evitari nequeunt: quibus non ſolùm doctrina utriuſque Solis evertitur, ſed etiam ſenſus Chriſtianæ pietatis læditur, & communis offenditur. CXLIV.

CXLIV. Primò namque ſequitur, efficacitatem gratię è diametro repugnare libertati arbitrij. Effectus quippe gratię efficacis eſt, facere ut voluntas actu velit, & amplectetur id quod ante languore & torpore quodam non volebat, neque faciebat. *Ideò quiſque noſtrum*, ait S. Auguſtinus lib. 2. de peccat. merit. cap. 17. *bonum opus nunc ſcit, nunc neſcit, nunc delectatur, nunc non delectatur, ut noverit non ſua facultatis, ſed divini muneris, vel quod ſcit, vel quod delectatur*. Eſt igitur gratia efficax quid prærequiſitum ad hoc ut voluntas actu velit; ſed cum gratiâ efficaci non poteſt componi *non actus*; cùm effectus illius ſit ipſe actus, qui ſi non poneretur, gratia efficax non foret: ergo deſtruitur efficacitas gratiæ ſi cum omnibus prærequiſitis debet poſſe componi tam actus, quàm non actus.

Nec ſolùm de gratiâ per ſe efficaci, quam invictè defendit uterque Eccleſiæ Sol, argumentum concludit, quod ſufficeret ad abſurditatem: ſed etiam de gratiâ congruâ, quam Moliniſtæ adinvenerunt. Nam etſi conſiderata ſecundùm ſe poſſit ſecum componere *non actum*; ut data tamen in his circumſtantijs non poteſt ſecum componere *non actum*: atqui ut data in his circumſtantijs præcedit, & prærequiritur ad actum: ergo congruitatem, atque efficaciam illius deſtruit ſupradicta conditio Annatica: vel non ſtabit cum eâ libertas.

CXLV. Secundò ſequitur, voluntatem ſuâ efficaci determinatione ad aliquid agendum, v. g. loquendum, tollere ſibi libertatem loquendi: ſiquidem cum volun-

tate efficaci loquendi quæ prærequiritur ad loquelam, non poſſet componi negatio loquelæ, ſi facultas loquendi fuerit expedita. Abſurdum autem eſt, loquutionem neceſſitari ab illo principio, à quo debet libertatem recipere. Nullus actus evertit principium à quo procedit; ſuperveniens volitio à tali poteſtate exiens non poteſt eam evertere. Si autem cum volitione efficaci ſtat poteſtas non loquendi: ergo ad poteſtatem non loquendi non requiritur, quod cum omnibus prærequiſitis ad loquendum poſſit componi non loquutio.

Quæ abſurditas uſque ad actiones Dei, quæ habent effectum in tempore ſe extendit. Nulla enim creatura liberè à Deo producitur, ſi cum omnibus prærequiſitis ad productionem creaturæ debeat componi non productio: quandoquidem maximè prærequiritur in Deo decretum æternum de productione, cum quo non ſtat, nec componi poteſt non productio. Hæc enim non ſunt minus incompoſſibilia, *Deus vult produci Angelum, & Angelus non producetur*; quam iſta, quæ ex Doctore Angelico retulimus paragrapho præced. *Deus vult iſtum ſalvari, & iſte damnabitur*. Vide num. 34. Cenſuras ad Aſſertionem 23.

CXLVJ. Tertiò ſequitur, Deum nihil poſſe præcipere & imperare Chriſto Domino, ac Beatis. Cùm enim ſint impeccabiles non poſſunt cum præcepto & imperio Dei componere *non actum*: hoc ſiquidem eſt peccare: nec ergo liberè poterunt implere præceptum, ſi cum omnibus prærequiſitis ad impletionem, (inter

quæ

quæ eſt ipſum præceptum) debent poſſe componere non actum. Quod apertè S. Auguſtino contrariatur, qui de Angelis bonis lib. 13. confeſſ. c. 15. ſic loquitur: *Vident faciem tuam ſemper, & ibi legunt ſine Syllabis temporum quid velit æterna voluntas tua*, (ſcilicet per iſtos fieri) *legunt, eligunt, & diligunt, ſemper legunt, & nunquam præterit quod legunt. Eligendo enim & diligendo legunt ipſam incommutabilitatem conſilij tui.* & lib. 8. de Geneſi ad litteram: *Sublimibus Angelis Deo ſubditè fruentibus & Deo beatè ſervientibus ſubdita eſt omnis natura corporea, omnis irrationalis vita, omnis voluntas, vel infirma, vel prava, ut hoc de ſubditis vel cum ſubditis agant, quod naturæ ordo poſcit in omnibus* JUBENTE *illo cui ſubjecta ſunt omnia.* & clariùs: *voluntatem ejus ſemper facientes ſine tempore & loco, moventur autem ejus* IMPERIO *etiam temporaliter, illo non temporaliter moto.*

CXLVIJ. Hinc quartò videtur ſequi etiam nullum conſilium, ut conſilium à Beatis cum indifferentiâ libertatis impleri: non enim tantùm aſtricti ſ[illegible]n ut divinæ voluntati pareant, ſed etiam ut excellentiori quo ab unoquoque fieri poteſt modo pareant. Hoc enim ab eis expoſcit illa ardentiſſima divinæ voluntatis, veritatiſque dilectio: ſiquidem deeſt illis torpor agendi, deeſt illis negotiorum, vel circumſtantiarum concurſus, qui nos ſubinde perplexos, & à conſilijs adimplendis averſos tenet, quamvis ſciamus ea eſſe Deo nobis dilecto gratiora. Imò ſi talis nobis eſſet effectus ardentiſſimæ charitatis erga ſolum Deum, qualis S. Virginis Tereſiæ mentem accendit, quæ etiam voto ſibi agendum

O 5 præ-

præfixit, quidquid magis Deo placere cerneret, profectò neque nos fas nobis eſſe putaremus Dei nobis dilectiſſimi conſilia prętermittere.

CXLVIIJ. Tandem quintò ſequitur, Beatos nullam prorsùs poſſe actionem liberam facere; Nam omnia, quæ illis quoquo modo ſecundùm prudentiæ regulas agenda ſunt, in incommutabili veritatę intuentur, ut ex S. Auguſtino jam vidimus, & iterum ex eodem lib. 22. contra Fauſtum cap. 22. probamus: *Sancti ac ſublimes Angeli habent contemplationem, & actionem ſuam; id enim ſibi agendum imperant, quod ille quem contemplantur, jubet, cujus æterno imperio liberaliter, quia ſuaviter ſerviunt.* Et manifeſtiùs lib. 2. de Geneſ. ad litteram: *Sancti Angeli illam incommutabilem ſubſtantiam ita concipiunt ut viſione & amore eam præponant omnibus, & ſecundùm eam judicent de omnibus, & in eam dirigantur ut agantur, & ex eâ dirigant quidquid agant.*

CXLIX. Ex quibus ſic arguitur: Dictamen prudentiæ divinâ voluntate regulatæ eſt quid in Angelis prętequiſitum ad omnem eorum actionem: ſed cum tali dictamine non poſſunt componere non actum: alioqui poſſent peccare: ergo nulla eorum actio eſt libera: patet Conſequentia ex conditionę prędicta, quę exigit ad libertatem, ut cum omnibus prærequiſitis poſſit componere non actionem, ac facere ut ſimul ſint. Egregia ſanè P. Annati Philoſophia, præclara gratiæ laus, mira defenſio humanæ libertatis, recondita utriuſque reconciliatio; quâ gratia perfecta adimit libertatem, & libertas perfecta aufert gratiam. Cùm

tamen

tamen Eccleſia tamquam cœlitùs miſſum oraculum ſemper illud S. Auguſtini ſuſpexerit ac tenuerit: *Hæc voluntas libera tantò erit liberior, quantò ſanior; tantò autem ſanior, quantò divinæ miſericordiæ gratiæque ſubjectior.* Epiſt. 89. *Voluntas quippe humana non libertate conſequitur gratiam, ſed gratia potiùs libertatem.* lib. de corrept. & gratia c. 8. Quarum rerum evidentia exclamare compulit S. Auguſtinum ibid. *Ecce quemadmodum ſecundùm gratiam Dei, non contra eam libertas defenditur voluntatis.*

§. IV. *Secundum libertatis pigmentum ex determinatione voluntatis.*

CL. DUrum planè eſt Moliniſtis contra ſtimulum veritatis calcitrare. Nam quò fortius GRATIAM VICTRICEM & PRAEDETERMINANTEM impugnare ſe putant, eò debiliùs ſcientiam ſuam mediam defendunt. Quod cernere licet in omnibus illis teſtimonijs, quæ ex Doctore Angelico congerunt, ut probent voluntatem ſe determinare, & inde inferant non poſſe à Deo prædeterminari. Quæ conſequentia ab eis deducitur ex illo Moliniſtico principio, ſcilicet, quod ſe determinat non poteſt priùs ab alio determinari, ſive quod idem eſt, prædeterminari. Quod principium quantò magis extollunt, tantò magis oſtendunt, determinationem voluntatis non cauſari à Deo effectivè. Si enim à Deo effectivè cauſetur debet eſſe terminus proprius alicujus actionis Dei; quia prędicta determinatio, cùm non habeat neceſſariam connexionem cum voluntate, non

non poteſt eſſe terminus illius actionis, quæ cauſat voluntatem virtutemque volendi, ſiquidem iſtud axioma. *Qui dat formam, dat conſequentia ad illam*, ſolùm habet locum in ijs, quę cum formâ neceſſariam habent habitudinem: ac proinde ex eo quod Deus cauſet voluntatem, non poteſt dici effectivè cauſare ejus determinationem, quæ contingenter voluntati conjungitur, & oppoſitum illius potuiſſet cum voluntate conjungi. Non enim intelligibile eſt quod ex vi actionis ſolùm attingentis principium productivum plurium effectuum, ſequatur iſte effectus, & non ille: ſed actio quę cauſat determinationem voluntatis facit, quod iſtę effectus ſequatur, & non ille; ergo non eſt intelligibile, quod actio cauſans effectivè determinationem voluntatis ſit actio producens voluntatem; ſed oportet ut ſit actio propriè terminata ad determinationem voluntatis; ac proinde prior ipsâ determinatione voluntatis, eo modo, quo quælibet actio eſt prior cauſalitatę ſuo termino.

Si autem præter collationem virtutis volendi debent Moliniſtæ, velint, nolint, admittere aliam Dei actionem propriè terminatam ad determinationem voluntatis, quæ proinde ſit prior cauſalitate determinatione voluntatis, ut ſuo termino; neceſſe eſt, ut etiam admittant prædictam actionem eſſe voluntatis prędeterminativam: & voluntatem ita ſe determinare, ut etiam à Deo priùs determinetur, ſive prędeterminetur. Nam, ſi non volumus ludere terminis, conſtat Angelicos diſcipulos, per hoc quod Deus prędeterminat voluntatem

luntatem, nihil aliud intelligere, niſi quod Deus actione diſtinctâ à collatione virtutis præcedat cauſalitate determinationem voluntatis. Si hoc velint Moliniſtę concedere, nec deſiderent tamen Deum, per hoc dici prædeterminare voluntatem, lubentiſſimè manus eis dabunt Angelici diſcipuli, & ab iſto prędeterminationis vocabulo pacis causâ abſtinebunt; dummodo res ipſa eis concedatur: non enim ſuam gloriam, ſed veritatem quærunt: nec re prætermiſsâ de vocibus amant diſputare.

CLJ. Voluntatis determinationem cauſari efficienter à Deo per actionem diſtinctam à collatione virtutis; ac proinde voluntatem ita ſe determinare, ut etiam à Deo prædeterminetur, his paucis verbis evidenter probat S. Auguſtinus: *Fidelis anima orat Dominum, & dicit: da quod jubes, & jube quod vis:* & addit, *jubet autem ut credamus, & dat ipſum credere*, de dono perſev. cap. 20. Ex quibus verbis ſic arguo: jubet Deus ut voluntas ſe determinet: ergo dat voluntati quod ſe determinet. Conſequentia eſt legitima & evidens ſecundùm S. Auguſtinum. Nunc ſubſumo; quidquid Deus dat de novo voluntati cauſatur à Deo efficienter per actionem diſtinctam à productione voluntatis: ſed, ut probatum eſt ex S. Auguſtino, Deus dat de novo voluntati determinationem ſui actûs: ergo cauſat eam efficienter per actionem diſtinctam à collatione virtutis. Et cùm concurſus ſimultaneus non præcedat cauſalitate determinationem voluntatis, impoſſibile eſt, quod hic concurſus ſit illa actio, per quam Deus cauſat ef-

ficienter determinationem voluntatis.

Eodem argumento virtualiter & in ſuâ radice vſus eſt S. D. N. Clemens VIIJ. in Congregatione 21. de auxilijs habitâ die 27. Januarij Anno 1603. in quâ cùm oſtenſum fuiſſet, Molinam dicere, quod concurſus divini auxilij naturâ poſterior eſt concurſu liberi arbitrij, cùmque ad ſcientiam mediam recurreret Arrubal, interrogavit Pontifex, quid per illam ſcientiam Deus prævidet? Reſpondit Arrubal, influxum liberi arbitrij. Replicavit Pontifex, Aut quem gratia facit, aut quem natura? ſi primum, ſcientia illa non eſt ante decretum; ſi ſecundum, idem dicit Caſſianus, ſic habent acta Congreg. citatæ. Acutè perſpexit Pontifex, ſuperfluam eſſe ſcientiam mediam, ſi gratia influxum ſeu determinationem liberi arbitrij cauſet; nam ſi poſitâ gratiâ debet poni determinatio liberi arbitrij, qui perfectè cognoſcit gratiam, cognoſcet & hujuſmodi determinationem; ſicut ad certam cognitionem effectûs ſufficit cognitio perfecta cauſæ: & hoc ipſo quod ex ſolà cognitione gratiæ non poſſit certitudinaliter cognoſci determinatio liberi arbitrij, manifeſtè ſequitur, iſtam determinationem non ſubdi cauſalitati gratiæ, nec efficaciæ decreti, ſed ex præſcientiâ ſortiri ſuam certitudinem. Vide cap. 1. art. 1. & 2.

CLIJ. Quare leviſſimum eſt, quod ex hâc determinatione liberâ voluntatis conficitur argumentum, & ab Angelico Præceptore jam pridem eſt ſolutum.

Obijciunt Moliniſtæ. ✠ Obijciunt impugnātes Th.

Quod ſe & ab intrinſeco ✠ *Deus non poteſt facere, quod*

de- *con-*

determinat ad agendum, non poteſt ab alio determinari: ſed voluntas ſe & ab intrinſeco determinat ad agendum: ergo non poteſt à Deo determinari: multo minùs prædeterminari.

contradictoria ſint ſimul vera: hoc autem ſequeretur ſi voluntatem movet: nam voluntatem moveri ex ſe, eſt non moveri ab alio: ergo Deus non poteſt movere voluntatem.

Solvit Angelicus Doctor argumentum ſibi propoſitum his verbis: „ Dicendum, quod moveri voluntariè eſt moveri ex ſe, id eſt, à principio intrinſeco: ſed „ illud principium intrinſecum poteſt eſſe ab alio ex- „ trinſeco, & ſic moveri ex ſe non repugnat ei quod „ movetur ab alio, 1. p. q. 105. a. 4. ad 2.

Ita & nos Moliniſtarum ſolvimus argumentum: Quod ſe & ab intrinſeco determinat ut primũ movens, non poteſt ab alio determinari, conceditur; ut ſecundum movens, negatur. Voluntas autem determinat ſe ut ſecundum movens: quia, ut ait D. Thomas, principium intrinſecum, per quod ſe determinat, eſt ab alio acceptum; quod principium non eſt aliud, quam judicium indifferens, ex quo voluntas ſe determinat; & ita vis ſolutionis Angelicæ non conſiſtit in hoc, quod Deus ſolummodo dicatur movere voluntatem, quia dat illi judicium indifferens, ſive principium intrinſecum ſui motûs: ſic enim ſolùm remotè moveret voluntatem, juxta Durandi ſententiam. Sed intentio D. Thomæ eſt, oſtendere, quod hoc ipſo quod voluntas applicetur, & prædeterminetur à Deo mediante judicio indifferenti; ita movetur, quod etiam ex judicio illo indifferenti ſe determinet.

Un-

ficienter determinationem voluntatis.

Eodem argumento virtualiter & in ſuâ radice vſus eſt S. D. N. Clemens VIIJ. in Congregatione 21. de auxilijs habitâ die 27. Januarij Anno 1603. in quâ cùm oſtenſum fuiſſet, Molinam dicere, quod concurſus divini auxilij naturâ poſterior eſt concurſu liberi arbitrij, cùmque ad ſcientiam mediam recurreret Arrubal, interrogavit Pontifex, quid per illam ſcientiam Deus prævidet? Reſpondit Arrubal, influxum liberi arbitrij. Replicavit Pontifex, Aut quem gratia facit, aut quem natura? ſi primum, ſcientia illa non eſt ante decretum; ſi ſecundum, idem dicit Caſſianus, ſic habent acta Congreg. citatæ. Acutè perſpexit Pontifex, ſuperfluam eſſe ſcientiam mediam, ſi gratia influxum ſeu determinationem liberi arbitrij cauſet; nam ſi poſitâ gratiâ debet poni determinatio liberi arbitrij, qui perfectè cognoſcit gratiam, cognoſcet & hujuſmodi determinationem; ſicut ad certam cognitionem effectûs ſufficit cognitio perfecta cauſæ: & hoc ipſo quod ex ſolâ cognitione gratiæ non poſſit certitudinaliter cognoſci determinatio liberi arbitrij, manifeſtè ſequitur, iſtam determinationem non ſubdi cauſalitati gratiæ, nec efficaciæ decreti, ſed ex præſcientiâ ſortiri ſuam certitudinem. Vide cap. 1. art. 1. & 2.

CLIJ. Quare leviſſimum eſt, quod ex hâc determinatione liberâ voluntatis conficitur argumentum, & ab Angelico Præceptore jam pridem eſt ſolutum.

Obijciunt Moliniſtæ. ✠ Obijciunt impugnâtes Th.
Quod ſe & ab intrinſeco ✠ *Deus non poteſt facere, quod*
de- *con-*

determinat ad agendum, non poteſt ab alio determinari: ſed voluntas ſe & ab intrinſeco determinat ad agendum: ergo non poteſt à Deo determinari: multo minus prædeterminari.

contradictoria ſint ſimul vera: hoc autem ſequeretur ſi voluntatem movet: nam voluntatem moveri ex ſe, eſt non moveri ab alio: ergo Deus non poteſt movere voluntatem.

Solvit Angelicus Doctor argumentum ſibi propoſitum his verbis: „Dicendum, quod moveri voluntariè eſt moveri ex ſe, id eſt, à principio intrinſeco: ſed „illud principium intrinſecum poteſt eſſe ab alio ex- „trinſeco, & ſic moveri ex ſe non repugnat ei quod „movetur ab alio, 1. p. q. 105. a. 4. ad 2.

Ita & nos Moliniſtarum ſolvimus argumentum: Quod ſe & ab intrinſeco determinat ut primũ movens, non poteſt ab alio determinari, conceditur; ut ſecundum movens, negatur. Voluntas autem determinat ſe ut ſecundum movens: quia, ut ait D. Thomas, principium intrinſecum, per quod ſe determinat, eſt ab alio acceptum; quod principium non eſt aliud, quam judicium indifferens, ex quo voluntas ſe determinat; & ita vis ſolutionis Angelicæ non conſiſtit in hoc, quod Deus ſolummodo dicatur movere voluntatem, quia dat illi judicium indifferens, ſive principium intrinſecum ſui motûs: ſic enim ſolùm remotè moveret voluntatem, juxta Durandi ſententiam. Sed intentio D. Thomæ eſt, oſtendere, quod hoc ipſo quod voluntas applicetur, & prædeterminetur à Deo mediante judicio indifferenti; ita movetur, quod etiam ex judicio illo indifferenti ſe determinet.

Un-

Unde prædeterminatio phyſica dependens à judicio indifferenti tribuit voluntati quod ſe moveat, & determinet, ut clariſſimè expreſſit Communis Doctor & Præceptor noſter q. 3. de malo, art. 2. ad 4. dicens: *Manifeſtum eſt quod cum aliquid movet alterum, non ex hoc ipſo quod eſt movens, ponitur quod ſit primum movens. Unde non excluditur quin ab altero moveatur, & ab altero habeat ſimiliter hoc ipſum quod movet. Similiter cùm aliquid movet ſeipſum, non excluditur quin ab alio moveatur, à quo habet hoc ipſum quod ſeipſum movet.* Ita & Moliniſtis dicimus, cùm voluntas ſe determinat, non excluditur, quin à Deo prędeterminetur, à quo habet hoc ipſum quod ſeipſam determinet.

Diſtinguere in hoc caſu inter determinari, & prædeterminari nihil eſt aliud, quàm nodum in ſcirpo quęrere, & veritatem detorquere. Nam ſicut ſecundum movens priùs ab alio movetur, quam ſeipſum moveat; ita ſecundum determinans priùs ab alio determinatur, quam ſe determinet: ſi priùs determinatur, ergo prædeterminatur; ſiquidem prædeterminari apud nos nihil eſt aliud, quam priùs determinari.

CLIIJ. Cæterùm, ut melius noſtr:, & Angelici Doctoris ſolutio in ſuâ radice penetretur, oportet explicare, quid ſit movere ſeipſum. Hoc optimè explicant Salmanticenſes tract. de voluntario, diſp. 1. n. 6. „Ut aliquid, inquiunt, perfectè dicatur movere ſeipſum debet in ſe habere integrum principium ſui motûs, aliàs non moveretur à ſe, ſed ab eo, à quo eſt „tale principium. Integrum autem principium alicujus

„mo-

„ motûs coaleſcit tum ex potentiâ executivâ: tum etiam „ ex cognitione finis qui eſt terminus motus. Cùm „ enim omne agens agat propter finem, atque à Deo „ motum à fine, & finis non moveat niſi mediâ cog- „ nitione, hujuſmodi cognitio intrat neceſſariò prin- „ cipium motus. Et ſicut potentia eſt ratio ut motus „ ſit, ita ut ſit ad finem ratio eſt prædicta cognitio. „ Quæ ergo vtrumque in ſe habent dicuntur perfectè „ ſe movere; quippe vtrumque eſt eis ab intrinſeco, „ & quod agant ſeu moveantur, & quod tali motu „ attingant finem. Quæ verò non habent cognitionem, „ ſed ſolam potentiam executivam motus, etſi ha- „ beant in ſe aliquod principium ſui motus, & ratione „ ejus dicantur ſe movere, non tamen dicuntur ſe mo- „ vere perfectè & abſolutè, quia deeſt illis integrum „ principium ejuſdem motus: & quamvis ſubſtantia „ operationis ſit ab intrinſeco; ordinatio & determina- „ tio ad finem tota eſt ab intrinſeco cognoſcente.

Hinc concludunt, quod ſi *voluntariè agere* nihil eſt aliud, quam movere ſeipſum in agendo (id quod magis explicat nomen *ſpontanei*, quod cum voluntario coincidit) & ad movendum ſe nec ſufficit ſola potentia intrinſeca elicitiva motus, nec vltra eam requiritur aliud, quam cognitio ducens motum ad finem, non potuit voluntarium congruentiùs diffiniri, quam per *eſſe ab intrinſeco cùm cognitione.*

Eſt autem (ſecundum D. Thomam 1. 2. q. 6. a. 2.) *duplex cognitio finis perfecta ſcilicet & imperfecta. Perfecta quidem cognitio finis eſt, quando non ſolùm apprehenditur*

res quæ eſt finis: ſed etiam cognoſcitur ratio finis, & proportio ejus quod ordinatur ad finem ipſum. Et talis cognitio finis competit ſoli rationali naturę. Imperfecta autem cognitio finis eſt quæ in ſolâ finis apprehenſione conſiſtit, ſine hoc quod cognoſcatur ratio finis, & proportio actus ad finem: & talis cognitio finis reperitur in brutis animalibus per ſenſum & æſtimationem naturalem. Perfectam igitur cognitionem finis ſequitur voluntarium ſecundum rationem perfectam.

CLIV. Si agens ex perfectâ cognitione finis movet ſeipſum, oportet ut quò perfectior fuerit cognitio finis, & quò magis ponderantur ejus merita, tantò magis moveat ſeipſum. Et ideò in amore beatifico quantumvis neceſſario magis voluntas movet ſeipſam, quam amando Deum liberè. Similiter amando finem magis ſeipſam movet voluntas quam amando media, quia amor mediorum ex amore finis procedit; propter quod vnumquodque tale & illud magis.

Hæc ratio movendi ſe ex perfectâ cognitione finis vocatur à S. Auguſtino alijsque Patribus libertas à coactione; ratione cujus ſolet ex eis dici, quod neceſſitas naturalis inclinationis non repugnat libertati; tum quia id, in quod tendit naturalis inclinatio poteſt ex perfectâ cognitione amari; tum quia naturalis inclinatio in finem eſt ratio amandi media cum poteſtate ad utrumlibet. Unde ſi contingat uno & eodem actu voluntatis finem cum medijs amari, invenientur ſimul neceſſitas naturalis inclinationis & libertas indifferentię, quamvis reſpectu diverſorum. Ea autem ſibi non repugnant,

pugnant, quæ in uno & eodem ſubjecto ſe compatiuntur. De hoc ſic loquitur Præceptor noſter: *Naturalis neceſſitas ſecundùm quod voluntas aliquid ex neceſſitate velle dicitur, ut felicitatem, libertati voluntatis non repugnat, ut Auguſt. docet in 5. de civitate Dei. Libertas enim voluntatis violentiæ vel coactioni opponitur. Non eſt autem violentia vel coactio in hoc quod aliquis ſecundum modum ſuæ naturæ movetur, ſed magis in hoc quod naturalis motus impeditur: Sicut cùm impeditur grave ne deſcendat ad medium. Vnde voluntas liberè appetit felicitatem, licet neceſſariò appetat illam. Sic autem & Deus ſuâ voluntate liberè amat ſeipſum licet de neceſſitate amet ſeipſum*, de pot. q. 10. a. 2. ad 5.

An autem hæc libertas à coactione, ſive, quod idem eſt, poteſtas movendi ſe ex perfectâ cognitione finis, ſufficiat ad meritum, poteſt rationabiliter dubitari, ſi de eſſentiâ meriti pro omni ſtatu fiat quæſtio. Si verò ſolùm conſideretur ſtatus naturæ lapſę certiſſimum eſt prædictam libertatem à coactione non ſufficere ad meritum. Nam Innocentius X. damnavit hanc propoſitionem,

Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur libertas à neceſſitate, ſed ſufficit libertas à coactione.

Cui damnationi reverenter, & ex toto corde ſine ullâ mentis reſtrictione nos ſubmittentes, hanc etiam propoſitionem in omni ſenſu ab Eccleſiâ reprobato, damnamus, reijcimus, & reprobamus.

Digitized by Google

§. V. *Tertium libertatis pigmentum ex ſuppoſitione antecedente.*

CLV. Cum duplex ſit conditio actûs liberi, voluntatis, ſcilicet, determinatio, & ad utrumlibet poteſtas: ex utrâque conditione pigmenta ſibi formant Moliniſtæ, ut cum deſtructione phyſicæ prædetermina onis faciem ſcientię mediæ ornent, ac decorent. *Fruſtra autem jacitur rete ante oculos pennatorum.* Jam vidimus Paragrapho præcedenti merum veritatis eſſe fucum, aſſerere quod voluntas non poſſit ſe deterterminare, ſi à Deo prędeterminetur, ſi DELECTATIONE VICTRICE invictè trahatur. Tam enim DELECTATIO VICTRIX, quàm phyſica prædeterminatio movent & determinant voluntatem, hæc phyſicè, illa moraliter, cum dependentiâ à judicio indifferenti: ac proinde ex perfectâ cognitione finis, quod ſufficit, ut voluntas ſic priùs mota ſe moveat, & determinet.

In hoc autem Paragrapho alterius conditionis pigmentum ex poteſtate ad utrumlibet quæſitum diluemus, quod ſub hâc formâ poteſt proponi: ſuppoſitio antecedens & inſeparabiliter inferens actum tollit poteſtatem ad utrumque: ſed tam DELECTATIO VICTRIX, quàm phyſica prædeterminatio antecedunt voluntatis determinationem, & inſuperabiliter inferunt eam: ergo tollunt poteſtatem ad utrumlibet. Minorem concędimus, Majorem ſic probant: Quod ante omnem voluntatis determinatione m determinat voluntatem ad

unum

unum actum, tollit poteſtatem ad utrumlibet; ſed tam DELECTATIO VICTRIX, quàm phyſica prædeterminatio ante omnem determinationem voluntatis determinant eam ad unum actum: ergo &c.

Reſpondetur negando Majorem, & ad illius prob. diſtinguitur Major. Quod determinat voluntatem ad unum actum, remanente poteſtate ad utrumque, tollit poteſtatem ad utrumlibet, negatur. Quod determinat ad unum, ſublatâ poteſtate ad utrumque, tollit, &c conceditur. DELECTATIO autem VICTRIX, & phyſica prædeterminatio ante omnem voluntatis determinationem, determinant quidem voluntatem ad unum actum, ſed remanente poteſtate ad utrumque; quia determinant dependenter à judicio indifferenti, quod tribuit voluntati poteſtatem ad utrumque.

CLVJ. Unde delectatio victrix, & phyſica prædeterminatio non determinant voluntatem, tollendo indifferentiam ex parte actûs primi ſe tenentem; ſed ipſam poteſtatem ad utrumque conjungunt cum uno ex duobus actibus, qui non poſſunt ſimul conjungi. Sicut enim qui ſuâ actione conjungit virtutem calefaciendi calefactioni, non tollit virtutem calefaciendi, ſed eam perficit; ita Deus delectatione victrice, & phyſicâ prædeterminatione conjungens poteſtatem ad duos actus inter ſe incompoſſibiles, cum uno ex illis, non tollit prædictam poteſtatem ad utrumque actum, ſed eam perficit, faciens, quod habeat ſuum exercitium, & quod actus egrediatur à poteſtate faciendi utrumque, ac proinde quod actus liber egrediatur; ſiquidem ad

 liber-

libertatem actus nihil aliud requiritur, quam quod actus exeat à poteſtate faciendi utrumque, ſicut ad actum vitalem ſufficit, quod actus exeat à principio vitæ.

Quemadmodum ergo voluntas cognoſcendo perfectè finem, vel ipſam rationem boni habet poteſtatem ſe movendi, & determinandi; ita cognoſcendo perfectè media, aut bona particularia accipit poteſtatem ſe ad utrumlibet determinandi. Judicium enim indifferens in quantum offert voluntati utrumque ut amplectibile dat voluntati poteſtatem prędictam; in quantum verò judicat unum hìc, & nunc eſſe magis amplectibile, & ideò hìc, & nunc eligendum, determinat voluntatem ad unum, remanente poteſtate ad utrumque. Unde ſicut impoſſibile eſt, poſitâ perfectâ cognitione finis voluntatem non ſe movere, & determinare, ſi velit finem: ita impoſſibile eſt, poſito judicio indifferenti voluntatem non ſe determinare ad unum cum potentiâ ad oppoſitum; ſi unum velit. Nam eo ipſo quod iſtud unum vult mediante judicio indifferenti, vult illud cum poteſtate volendi oppoſitum. Neque hoc magis derogat divinæ omnipotentiæ, quam quod non poſſit rerum eſſentias mutare, & poſitâ diffinitione non ponere eſſentiam.

CLVIJ. Quam de judicio indifferenti doctrinam ex communi Thomiſtarum doctrinâ deſumpſimus, inter quos eam clariſſimè, & in ſuâ radice explicant Salmanticenſes tom. 3. in 1. 2. tract. de voluntario, diſp. 2. dub. 1. num. 20. & ſeq. quorum verba referimus: „Pro quo animadvertendum eſt, quod ut voluntas „ libe-

,, liberè operetur, aliquid requiritur ex parte potentiæ, ,, ſeu actus primi, & aliquid ex parte actualis exercitij libertatis. Ex parte potentiæ ſufficit, & requiritur, ut ,, ſimul ſit in eâ facultas, & *poſſe* ad utrumlibet extremum oppoſitionis: ita ut ſimul verificetur quod poteſt amare, & poteſt non amare; ſeu quod poteſt ,, amare, & poteſt odiſſe. Ex parte verò actualis exercitij requiritur, quod actu ſe applicet ad unum ex ,, prædictis extremis, & non ad aliud: quippe actualis ,, applicatio ad utrumque ſimul eſſe repugnat: ita tamen fieri debet hęc applicatio, ut non excludat potentiam ad oppoſitum, ſed intactam, & illæſam relinquat. Seu requiritur quod ita ſe applicet ad unum, ut ,, ſimul cum hâc applicatione permaneat, & conſervetur idem *poſſe* ad utrumque, & cum eâdem amplitudine ſicut erat antea: ratione cujus verificetur, etiam quando actu ad unum tendit, poſſe tendere ad ,, oppoſitum. Quæcumque igitur determinatio ita applicat voluntatem ad unum extremum, ut non remaneat in eâ prædictum *poſſe*, officit libertati: quæ verò illęſum relinquit, ſive ab ipsâ voluntate, ſive ab intellectu, vel aliunde proveniat, optimè cum libertate cohæret.

,, Secundò nota, voluntatem quoties liberè agit, ,, duplex ſaltem judicium ab intellectu requirere (ſive ,, formaliter, ſive ſolùm virtualiter diſtinctum) alterum ,, proponens indifferenter extrema, inter quæ eſt exercenda libertas, & in unoquoque ſufficientem bonitatem ratione cujus poſſit appeti, ſimul cum aliquo

,, bonitatis defectu, ratione cujus valeat reſpui: alterum dictans determinatè & efficaciter, quæ pars hic, & nunc, ſit eligenda. Ex quibus primum conſtituit voluntatem ſolùm in actu primo liberam, & potentem ad utrumlibet: ſecundum verò conſtituit eam ſub actuali exercitio libertatis applicatam ad partem, quę eligitur. Nam ſicut voluntas ut libera in actu primo, ſolùm habet quod poſſit tenderę ad utrumlibet, non tamen pro illo ſigno tranſit ad aliquod actu appetendum: ita judicium pro tali ſigno neceſſarium, ſolùm debet proponere utrumque ut poſſibile appeti: non verò oſtendere, quod ſit hic, & nunc determinatè eligendum.

,, Cæterùm, quia exercitium libertatis eſt actualis electio unius dumtaxat, retento eodem *poſſe*, & facilitate ad aliud; judicium ad hoc requiſitum debet determinatè dictare illud unum eſſe eligendum, & connotare permanentem propoſitionem primi judicij de utriuſque eligibilitate. Et ſicut in voluntate non habent repugnantiam, ſed proportionem & connexionem, quod potens eligere utrumlibet, eligat determinatè unum: ita in intellectu nullam habent oppoſitionem, ſed proportionem & connexionem, judicare ex unâ parte utrumque extremum eſſe eligibile, & ex aliâ hoc dumtaxat eſſe eligendum. Atque adeò ſtant ſimul determinatio & applicatio poſterioris judicij ad unum extremum, & indifferens propoſitio prioris reſpectu utriuſque. Eo præſertim quia prædicta judicia habent diſtincta objecta: nam pri-

„ mum judicat indifferentiam ex parte potentiæ, & „ actus primi, poſterius verò determinationem ex par- „ te actus ſecundi: quæ ſicut non repugnant ſimul „ eſſe in voluntate; ita non repugnant ſimul cognoſ- „ ci & judicari ab intellectu.

„CLVIIJ. Hinc liquet veritas noſtræ ſolutionis. „ Nam ex quâ parte vltimum judicium intellectûs pra- „ cticè & efficaciter dictat electionem unius tantùm „ extremi, & conſtituit voluntatem ſub libertatis ex- „ ercitio, trahit infallibiliter ſecum ipſam electionem: „ & ideò non eſt poſſibile in ſenſu compoſito cum illo, „ voluntatem non eligere tale extremum, aut eligere „ oppoſitum. Ex quâ verò prædictum judicium non „ opponitur primo, relinquit cum eâdem indifferentiâ „ & univerſalitate totam ejus propoſitionem circa vtrum- „ que extremum, atque adeò integram & illęſam fa- „ cultatem quæ ex vi talis judicij erat in voluntate per „ modum actûs primi ad eligendum utrumlibet: quod „ eſt ipſam voluntatem poſſe abſolutè & in ſenſu diviſo „ non eligere quod eligit, & eligere oppoſitum.

„ Dices eo ipſo quod ultimum judicium quoquo mo- „ do voluntatem ad unum determinet, tollit indiffer- „ rentiam prioris, quæ omnem determinationem exclu- „ dit; ergo non relinquit facultatem ad utrumlibet.

„CLIX. Reſpondetur negando antecedens, lo- „ quendo de indifferentiâ poſitivâ, quæ eſt de ratione „ libertatis: hæc enim indifferentia ſolùm poteſt auferri „ per determinationem ad unum tenentem ſe ex parte „ potentiæ, & reſtringentem illam in ratione poten-

Digitized by Google

„ tiæ, non autem per determinationem quæ ſe tenet ex „ parte actûs ſecundi, qualis eſt determinatio, quæ fit „ per prędictum ultimum judicium. Nam ut diximus, „ ita hoc judicium applicat ad unum actum, ut non „ reſtringat, neque coarctet latitudinem potentiæ, & „ facultatem ejus per modum actûs primi ad oppo- „ ſitum.

„ Diximus *loquendo de indifferentiâ poſitivâ, &c.* Quia „ in voluntate ut actuata per primum judicium, & „ antequam ſecundum adveniat, duplex indifferentia „ conſiderari poteſt. Alia poſitiva, quæ dicit virtutem „ per modum actûs primi non coarctatam, neque li- „ mitatam ad unum: & hæc manere debet in quolibet „ ſtatu potentiæ liberæ, adhuc in ipſo exercitio liberta- „ tis. Alia privativa, vel negativa, quæ dicit ſuſpen- „ ſionem ab omni actu ſecundo, atque adeò ab omni „ libertatis exercitio. Hæc autem indifferentia tantùm „ abeſt, quod ſit neceſſaria ad libertatem, quod po- „ tiùs auferfur per quemlibet actum liberum: tamdiu- „ que voluntas exercitio libertatis caret, quamdiu ſub „ illâ perſeverat: Unde divina libertas, quæ omnium „ perfectiſſima eſt, & ſemper in actuali exercitio nun- „ quam tamen ſuſpenſionem admittit.

„ Judicium ergo de quo loquimur tollit hanc ſecun- „ dam indifferentiam: quia transfert voluntatem ab eſſe „ libera ſolùm in actu primo, atque adeò ab ſtatu præ- „ dictæ ſuſpenſionis, ad ſtatum actûs ſecundi, & ex- „ ercitij libertatis; non tamen tollit aliquid de primâ, „ quia virtus & latitudo potentiæ non diminuitur per

„ ap-

„ applicationem ad actum ſecundum; ſed actuatur, & „ perficitur: Unde potiùs prędictum judicium condu„ cit tamquam ſimpliciter neceſſarium ad exercendam „ libertatem, quam ei aliquo modo officiat.

§. VJ. *Satisfit quibuſdam objectionibus contra doctrinam de judicio indifferenti prac. §. traditam.*

CLX. UT præclara hæc Thomiſtarum de judicio indifferenti doctrinâ ſine offendiculo à Cordatis ſuſcipiatur, aliqua contra eam obijciemus,& diluemus.

Primò. Superflua erit in voluntate prędeterminatio phyſica; ſufficienter enim Deus applicabit voluntatem mediante illo judicio indifferenti; ſiquidem ſtante tali judicio infallibiliter ponitur actus liber.

Reſpondetur, nonobſtante prædicto judicio voluntatem adhuc indigere prœmotione phyſicâ, quâ Deus in omni operante immediatè operatur. Non enim Deus in voluntate operante immediatè operaretur ſi vltra prædictum judicium phyſicè à Deo non prædeterminaretur. Ratio eſt quod ſicut omnis virtus immediatè à Deo dependet licet una ab aliâ virtute cauſetur; ita omnis actio phyſicæ prędeterminationi ſubordinatur, licet vna actio ab aliâ cauſetur & determinetur. Hoc enim exigit univerſalitas influxûs primi moventis. Unde dum dicitur judicium ultimum practicum applicat & determinat voluntatem ad unum actum, ſemper ſubintelligitur concurrente applicatione & phy-

ſicâ

ſicâ prædeterminatione Dei, & ita in omni operante ab aliâ ſecundâ causâ moto, eſt ſemper ſubintelligendum; ut v. g. Ignis comburet neceſſariò lignum ſibi approximatum & ritè diſpoſitum, ſubintellige concurrente Dei applicatione. Ovis apprehensâ lupi ſpecie & æſtimativâ illius judicante eſſe fugiendum, fugiet lupum, ſubintellige concurrente Dei prædeterminatione ad talem fugam. Voluntas appetens finem appetet medium neceſſarium ad finem, ſubintellige concurrente Dei prædeterminatione ad volitionem mediorum: & ſic de omnibus alijs quibuſcumque actionibus quæ ex aliquâ præcedente actione inferuntur: alioquin Deus non in omni operante operaretur applicando virtutes eorum ad agendum, cujus contrarium docet D. Thom. 1. p. q. 105. a. 5. & de potentia q. 3. a. 7.

CLXJ. *Secundò*. Si ad omnem actum liberum voluntatis debet præcedere judicium efficax intellectûs applicans ad talem actum: voluntas non erit priùs movens ad exercitium, ſed priùs quoad exercitium ab intellectu movebitur.

Nec refert ſi dicas efficaciam illius judicij non eſſe ex ipſo intellectu, ſed ex voluntate mediâ aliâ volitione, quæ prædictum judicium antecedit. Nam contra hoc eſt, quia ſi ad omnes actus voluntatis ſupponitur prædictum judicium, ſaltem efficacia primi judicij erit ex ipſo intellectû: ſiquidem nullum ſupponit actum voluntatis, à quo eam recipiat.

Reſpondetur nihilominus ſuſtinendo prædictam ſolutio-

lutio-

lationem. Et ad impugnationem dicendum eſt, efficaciam primi judicij neque eſſe ex voluntate creatâ, neque ex intellectu ſecundùm ſe, ſed ex voluntate authoris naturæ, cui ſpeciali titulo incumbit movere, tam voluntatem, quàm intellectum ad exercitium primi actûs: ut inde voluntas poſſit ſe, & intellectum ad cæteros actus applicare.

Hæc eſt diſtinctio, quam num.73. dedimus duplicis prædeterminationis; ſpecialis ſcilicet, & univerſalis. Dum enim Deus immittit judicium indifferens, & practicum independenter ab aliquâ volitione præcedente, tunc ſpecialiter prædeterminat voluntatem; dum verò prædictum judicium immittit Deus præcedente aliquâ volitione, tunc univerſaliter dicitur eam prædeterminare.

Quam doctrinam tradunt Salmanticenſes ſupra diſp. 2. dub. 5. num. 105. ubi cùm ſibi objeciſſent, quod voluntas in primo actu non movet ſe, ſed movetur ſpecialiter à Deo: eo quod non ſupponitur alius actus, per quem ſe moveat; igitur non eſt libera. Reſpondent „ Voluntatem in primo actu & movere ſeipſam, & „ moveri ſpecialiter à Deo: quia hæc duo non repug„ nant. Cùm enim Deus moveat unumquodque ac„ commodatè ad ejus naturam, non minùs poteſt mo„ vendo cauſas liberas conſervare eis libertatem, & mo„ dum ſe movendi, quàm movendo neceſſarias impo„ nere illis neceſſitatem & determinationem. Unde, quia „ voluntatis ea eſt natura, ut circa objectum indifferen„ ter propoſitum petat ferri cum libertate, ſic eam

„ plicat, ut non tollat quominùs ipſa elicitivè ſe moveat, „ prout ſufficit ad agendum liberè abſolutè.

„ Diximus, *prout ſufficit ad agendum liberè abſolutè:* „ quia non negamus voluntatem habere aliquid in cę- „ teris actibus, quod non habet in primo, ratione cu- „ jus tribuitur ei à D. Thom. quod ſpecialiter in illis „ ſe moveat. Nam in primo non ſe movet medio con- „ ſilio proprio, ſed ab authore naturæ invenit præſti- „ tutum ſibi finem, circa quem poſſit operari, vel non „ operari: in cæteris verò ipſe agens mediâ ratione, & „ conſilio adinvenit, & determinat objectum à ſe pro- „ ſequendum, vel fugiendum: & quia conſilium non „ eſt de fine ut tali, ſed de medijs quæ ipſum finem „ volitum præſupponunt, debet hunc modum mo- „ vendi ſe pręcedere aliquis actus in voluntate, qui ſit „ ratio conſilij, & electionis circa media. Quamvis au- „ tem prædictus actus movendi ſe libertatem augeat, „ non tamen requiritur ad agendum abſolutè liberè. Quod latiùs proſequuntur de Angelis, diſp. 11. à num. 27.

Iſtos duos modos movendi ſe quos habet voluntas diſtinximus initio hujus articuli; unum vocavimus modum movendi ſe virtualiter, alium vocavimus modum movendi ſe formaliter. Qui etiam poſſent ſic appellari, ut primus dicatur modus movendi ſe, vel determinandi ſe, *elicitivè*, alter dicatur modus movendi ſe, vel determinandi ſe, *applicativè*. Sed parum curandum eſt de nominibus, cùm res ipſa teneatur.

CLXIJ. *Tertiò.* Falsò ſupponitur voluntatem ſequi

in

in omnibus ductum intellectûs: experientia enim oſtendit, multoties nos appetere malum quod intellectus judicat eſſe fugiendum; & fugere bonum quod dictat eſſe proſequendum.

Reſpondetur, veriſſimè ſupponi, voluntatem ſequi in omnibus ductum intellectûs. Pro quo *Nota primò*, quod cùm objectum voluntatis ſit bonum cognitum ab intellectu, ſicut repugnat eam volendo extra ſuum objectum ferri, ita repugnat velle niſi quod intellectus proponit, & ſecundùm eam tantùm rationem ſecundùm quam proponitur. *Secundò nota*, voluntatem quoties liberè appetit aliquod objectum, reflecti ſaltem virtualiter ſupra ſuum actum volendo illum, & omnem ejus modum, quidquid enim velit, vult ſe *velle* illud, & ita *velle* ſicut de facto vult. Unde non ſolùm debet ei proponi ut bonum, objectum quod directè vult, ſed etiam hoc quod eſt velle illud hìc, & nunc, cum omnibus quibus afficitur prędictum *velle*. Imò quia non utcumque vult tale *velle*, ſed præeligendo ipſum ſuo oppoſito, totum hoc debet, ſaltem virtualiter judicari ab intellectu, ſcilicet, *Bonum & conveniens eſt abſolutè hìc, & nunc, omnibus inſpectis velle tale objectum, & elicere talem actum potiùs quam oppoſitum.* Quidquid verò horum intellectus formaliter, vel virtualiter non proponat, repugnat voluntatem in ſenſu compoſito ad actum procedere, ſicut repugnat, quod tendat ad incognitum, & egrediatur ſuum objectum.

CLXIIJ. Hinc facilè probatur noſtra ſuppoſitio. Nam cùm totum hoc abſolutè ſit volitum *eligere hìc, &*

& nunc, ex duobus propoſitis unum præ alio, totum debet judicari ut conveniens: ne voluntas volens ſic eligere, feratur in id, quod ſub cognitione, & ſub judicio non cadit. Quare non ſufficit, ut intellectus judicet utrumque extremum poſſe eligi: ſed debet determinatè judicare abſolutè eſſe conveniens hîc, & nunc, omnibus inſpectis eligi, quod eligitur, potiùs quam oppoſitum: ſicut voluntas abſolutè totum hoc reflexè vult.

Ad hæc: Ut voluntas ſit potens in actu primo utrumlibet eligere, requiritur quod intellectus utrumque proponat, & judicet poſſe utrùmque eligi: ergo ut voluntas ab ſtatu hujus indifferentiæ tranſeat, & applicet ſe ad eligendum determinatè hoc præ illo, neceſſe eſt ut intellectus ſimiliter tranſeat illuminando illam, & dictando eſſe hîc, & nunc conveniens eligere, ſicut eligit, & non ſicut non eligit: aliàs voluntas ibit in hoc tranſitu judicio deſtituta, & cœco modo procedet in diſcretione extremi electi, à non electo. Imò quia ſecundùm ſe cœca eſt, nullatenus ad talem diſcretionem procedet, ſed ſiſtet in eâdem indifferentiâ in quo ſiſtit judicium intellectus.

Accedit, quod ſicut voluntas ſecundùm totum quod in eâ eſt, ſupponit pro cauſâ, vel ratione à priori intellectum: ita actus voluntatis, & quælibet formalitas in eo reperta debet ſupponere, ut rationem ſui, actum ipſius intellectûs: ac proinde repugnabit voluntatem, habere actum eligendi inter extrema ſibi propoſita, ſumendo unum relicto alio, niſi hujus diſtinctionis ratio in intellectûs judicio appareat: quatenus hujuſmodi

modi judicium priùs diſcernat, & imperet quid ſit hìc, & nunc eligendum, & quid relinquendum.

Qui verò dixit, *ſit pro ratione voluntas*, non negavit neceſſitatem hujus judicij & imperij quoties voluntas operatura eſt: ſed voluit oſtendere, ſufficere ipſam delectationem, vel exercitium libertatis, ut intellectus, omni aliâ ratione honeſti ſeclusâ, judicet, (ſive verè, ſive falsò) oportere hìc, & nunc, ſic eligere. Maneat igitur voluntatem in ſuis actibus omninò conformandam eſſe modo judicij intellectûs: ita ut dum intellectus indifferenter tantummodo eligibilia proponit, voluntas ſolùm ſit indifferens, & potens ad utrumlibet: tunc verò infallibiliter unum determinatè eligat, quando intellectus ſuo ultimo & imperiali judicio ita decernit. Hæc ad verbum ex Salmanticenſibus ſupra diſp. 2. dub. 1. num. 14. & ſeq.

CLXIV. Unde ad objectionem reſpondetur negando falſum ſupponi, & ad probationem occurrit D. Thomas q. 24. de veritate, a. 2. his verbis: *Quod quando appetitus videatur cognitionem non ſequi, hoc ideò eſt, quia non circa idem accipitur appetitus, & cognitionis judicium: eſt enim appetitus de particulari operabili, judicium verò rationis quandoque eſt de aliquo univerſali, quod eſt contrarium appetitui. Sed judicium de hoc particulari operabili ut nunc, nunquam poteſt eſſe contrarium appetitui, qui enim vult fornicari, quamvis ſciat in univerſali fornicationem malum eſſe, tamen judicat ſibi ut tunc bonum fornicationis actum, & ſub ſpecie boni ipſum eligit.*

§. VIJ. *Corollarium concilians* DELECTATIONEM VICTRICEM *cum gratiâ phyſicè prædeterminante.*

CLXV. Latiùs doctrinam de judicio indifferenti ex mente Angelici Doctoris, & ſapientiſſimorum Thomiſtarum explicui propter duo. Primò, ut Cordatis omnibus innoteſceret, quod judicium indifferens, & libertas indifferentię ex eo orta, ſit nomen æquivocè uſurpatum à Thomiſtis, & Moliniſtis. Hi enim arbitrantur indifferentiam judicij debere excludere omnem determinationem, ita ut poſito quocumque judicio intellectûs liberum ſit voluntati ſequi contrarium, etiam in ſenſu compoſito, nec voluntatem fore liberam putant, ſi ad prædictum judicium in aliquo ſenſu adſtringeretur. Unde imaginantur, unum & idem judicium eſſe, regulans amorem, & odium, quod proponens voluntati objectum, & ſub ratione boni, & ſub ratione mali, regulabit amorem, ſi voluntas ad illum ſe determinaverit, ſi verò ad odium ſe determinaverit, regulabit odium. Quæ hallucinatio provenit ex eo, quod non ſufficienter diſtinguatur inter indifferentiam actûs primi, & determinationem actûs ſecundi, ex quibus provenit virtutem faciendi duos actus inter ſe oppoſitos conjungi cum uno ex oppoſitis, abſque hoc quod aliquid perdat de virtute faciendi oppoſitum: quod ſufficit ad veram libertatem indifferentiæ, dummodo virtus faciendi duos actus ſe determinet ad ſuum actum, ſive, quod idem eſt, dummodo

agat tum perfectâ cognitione finis.

Angelici autem diſcipuli ſuum Solem fixis oculis ſemper intuentes, in ipſius lumine clarè vident, judicium indifferens non debere excludere omnem determinationem; quia optimè concipiunt cum indifferentiâ actûs primi ſtare determinationem actûs ſecundi, nec ad libertatem plus requiri quàm poteſtas faciendi oppoſitum in ſenſu diviſo, nullo autem modo in ſenſu compoſito. Unde ſubtiliter nec minùs dilucidè diſtinguunt duo judicia inter ſe incompoſſibilia, quibus debet regulari amor, & odium. Nam judicium indifferens regulans amorem, licet ſpeculativè judicet objectum ſibi propoſitum eſſe amabile, & odibile, practicè tamen judicat hìc, & nunc, eſſe amandum, potiùs quam odiendum. Judicium verò indifferens regulans odium debet præcisè judicare objectum hìc, & nunc, eſſe odiendum, potiùs quam amandum, licet ſpeculativè judicet eſſe odibile, & amabile. Cùm ergo hęc duo judicia ſint inter ſe incompoſſibilia, & contraria, fit omninò repugnare, ut ſtante aliquo ex illis in intellectu detur ſimul oppoſitus conſenſus in voluntate, aut non detur ille, quem tale judicium expoſcit. Quia tamen ſpeculativè conveniunt, indifferentiam actûs primi, ſive virtutem faciendi utrumque oppoſitum conferunt voluntati cum determinatione ad actum ſecundum, ſibi proportionatum: & ita fit ut quodcumque judicium habuerit voluntas, ſemper id quod amabit, ita amabit, ut poſſit illud odire, vel non amare: vel è contra, id quod odiet, ita odiet, ut illud poſſit amare vel non odire.

§. VIJ. *Corollarium concilians* DELECTATIONEM VICTRICEM *cum gratiâ phyſicè prædeterminante.*

CLXV. LAtiùs doctrinam de judicio indifferenti ex mente Angelici Doctoris, & ſapientiſſimorum Thomiſtarum explicui propter duo. Primò, ut Cordatis omnibus innoteſceret, quod judicium indifferens, & libertas indifferentię ex eo orta, ſit nomen æquivocè uſurpatum à Thomiſtis, & Moliniſtis. Hi enim arbitrantur indifferentiam judicij debere excludere omnem determinationem, ita ut poſito quocumque judicio intellectûs liberum ſit voluntati ſequi contrarium, etiam in ſenſu compoſito, nec voluntatem fore liberam putant, ſi ad prædictum judicium in aliquo ſenſu adſtringeretur. Unde imaginantur, unum & idem judicium eſſe, regulans amorem, & odium, quod proponens voluntati objectum, & ſub ratione boni, & ſub ratione mali, regulabit amorem, ſi voluntas ad illum ſe determinaverit, ſi verò ad odium ſe determinaverit, regulabit odium. Quæ hallucinatio provenit ex eo, quod non ſufficienter diſtinguatur inter indifferentiam actûs primi, & determinationem actûs ſecundi, ex quibus provenit virtutem faciendi duos actus inter ſe oppoſitos conjungi cum uno ex oppoſitis, abſque hoc quod aliquid perdat de virtute faciendi oppoſitum: quod ſufficit ad veram libertatem indifferentiæ, dummodo virtus faciendi duos actus ſe determinet ad ſuum actum, ſive, quod idem eſt, dummodo

agat

agat tum perfectâ cognitione finis.

Angelici autem diſcipuli ſuum Solem fixis oculis ſemper intuentes, in ipſius lumine clarè vident, judicium indifferens non debere excludere omnem determinationem; quia optimè concipiunt cum indifferentiâ actûs primi ſtare determinationem actûs ſecundi, nec ad libertatem plus requiri quàm poteſtas faciendi oppoſitum in ſenſu diviſo, nullo autem modo in ſenſu compoſito. Unde ſubtiliter nec minùs dilucidè diſtinguunt duo judicia inter ſe incompoſſibilia, quibus debet regulari amor, & odium. Nam judicium indifferens regulans amorem, licet ſpeculativè judicet objectum ſibi propoſitum eſſe amabile, & odibile, practicè tamen judicat hîc, & nunc, eſſe amandum, potiùs quam odiendum. Judicium verò indifferens regulans odium debet præcisè judicare objectum hîc, & nunc, eſſe odiendum, potiùs quam amandum, licet ſpeculativè judicet eſſe odibile, & amabile. Cùm ergo hęc duo judicia ſint inter ſe incompoſſibilia, & contraria, fit omninò repugnare, ut ſtante aliquo ex illis in intellectu detur ſimul oppoſitus conſenſus in voluntate, aut non detur ille, quem tale judicium expoſcit. Quia tamen ſpeculativè conveniunt, indifferentiam actûs primi, ſive virtutem faciendi utrumque oppoſitum conferunt voluntati cum determinatione ad actum ſecundum, ſibi proportionatum: & ita fit ut quodcumque judicium habuerit voluntas, ſemper id quod amabit, ita amabit, ut poſſit illud odire, vel non amare: vel è contra, id quod odiet, ita odiet, ut illud poſſit amare vel non odire.

CLXVJ. Secundò, ut appareat veritas noſtræ concordiæ, & videatur, quam benè conveniunt, & in unâ ſede morentur, VICTRIX DELECTATIO, & PHYSICA PRAEDETERMINATIO, ſive, quod idem eſt, gratia phyſicè prædeterminans, & delectatio juſtitię concupiſcentiam vincens. Advertendum eſt, delectationem victricem eſſe fortiorem amorem juſtitię, quam ſit amor boni concupiſcentiæ, ut enim docet S. Th. 1. 2. q. 32. a. 3. ad 3. *Omne amatum ſit delectabile amanti, eo quod amor eſt quædam unio, vel connaturalitas amantis ad amatum.* Unde Deus inſpirans nobis miris & occultis modis amorem juſtitiæ fortiorem, quam ſit amor delectabilis, facit, quod ea quæ juſta ſunt magis nos delectent, quam ſenſibilia, & intellectus determinatur ad judicandum practicè ea hìc, & nunc, ut magis delectabilia eſſe amplectenda: ſicque vincit delectatio juſtitiæ delectationem concupiſcentiæ. Et cùm amor ſit ipſa boni complacentia, per quam affectus bono tanquam ſibi convenienti, & connaturali primum coaptatur: illud dicitur rectè delectare voluntatem, quod ſui complacentiam in voluntate cauſat; ad hoc autem non ſufficit, quod apprehendatur ut bonum, ſed debet practicè judicari hìc, & nunc, conveniens. *Objectum enim*, ait D. Thom. q. 6. de malo, a. 1. *movens voluntatem eſt bonum conveniens apprehenſum. Unde ſi aliquod bonum proponatur in ratione boni, non autem in ratione convenientis, non movebit voluntatem.* Quod igitur practicè judicatur hìc, & nunc, eſſe conveniens & amplectendum, dicitur delectare voluntatem, id eſt, ſui complacentiam

tiam cauſare, quod Gallicè exprimimus, *Cela me plait.*

Ad hunc ſenſum intelligitur, ut notavimus nu. 106. quod S. Auguſtinus ſerm. 57. cap. 3. dixit: *Non amatur, niſi quod delectat*; id eſt, non amatur niſi quod ſui complacentiam cauſat, ſive, quod idem eſt, niſi quod practicè judicatur eſſe conveniens, ſive delectabile. Similiter explicatur celebre aliud ejuſdem Sanctiſſimi Præſulis teſtimonium lib. 1. q. 2. ad Simplician. *Quis habet in poteſtate tali viſo attingi mentem ſuam, quo ejus voluntas moveatur ad fidem? quis autem animo amplectitur aliquid quod eum non delectat?* id eſt, quod non judicat practicè eſſe conveniens, ſive quod non ſibi placet, ac ſi Gallicè diceremus, *qui eſt celuy qui aime, ce qu'il ne luy plait pas? Cùm ergo nos ea delectant, quibus proficiamus ad Deum*, id eſt, cum eâ quæ juſta ſunt judicamus eſſe convenientia, in illiſque complacemus, *inſpiratur hoc, & præbetur gratiâ Dei, non nutu noſtro & induſtriâ, aut operum meritis comparatur.* Denique & illud quod ſubjungit: *Sed voluntas ipſa niſi aliquid occurrat quod delectet, atque invitet animum*, id eſt, quod judicetur practicè eſſe conveniens, animoque placeat, *moveri nullo modo poteſt. Hoc autem ut occurrat, non eſt in hominis poteſtate.*

CLXVIJ. Hinc clarè oſtenditur, delectationem juſtitiæ victricem effectum eſſe phyſicæ prædeterminationis. Nam ſi delectatio prædicta conſideretur ex parte objecti, quod practicè judicatur hic, & nunc, eſſe conveniens, ſive delectabile; Deus phyſicè prædeterminat intellectum ad hujuſmodi judicium practicum. Si verò conſideretur ex parte voluntatis, prout eſt ip-

ſa complacentia, ſive amor juſtitiæ, Deus quoque phyſicè prędeterminat voluntatem ad amandum juſtitiam: qui amor juſtitiæ erit neceſſarius, ſi judicium practicum non habeat ſibi adjunctum judicium ſpeculativum alicujus mali; quod ſi habuerit, liber erit. Unde nulla quoad rem poteſt eſſe diſcordia, etiam in hoc puncto, inter diſcipulos utriuſque Solis: utrique enim admittunt, nullum præceptum impleri poſſe ſine delectatione, ſive amore juſtitiæ; & utrique docent, Deum ſpeciali quodam auxilio phyſicè prędeterminare voluntatem ad hunc amorem juſtitiæ. Sed in nominibus videtur quædam inter eos differentia: quia diſcipuli S. Auguſtini ipſum amorem juſtitię gratiam vocant, diſcipuli verò S. Thomę ipſum auxilium *quo* prædeterminatur amor nomine gratię intelligunt.

Victrix autem congruè dicitur, eo quod vincat delectationem concupiſcentiæ, ſive amorem boni delectabilis. Hic enim inſurgente concupiſcentiâ excitatur circa particulare operabile, qui ſi fortiore amore juſtitiæ ſuperetur, plus delectabit quod juſtum eſt, quàm bonum concupiſcentię, *& delectatione juſtitiæ, vincetur delectatio peccati*, ut ait S. Auguſtinus lib. 1. oper. imperfect. contra Julian. De hoc delectationum, ſive amorum conflictu vide quæ dicta ſunt num. 71. quibus additur locus hac de re clariſſimus & præſtantiſſimus S. Auguſtini in epiſt. ad Galatas, ubi loquens de fructibus Spiritûs Sancti, ſic ait: *Regnant ergo ſpiritales illi fructus in homine, in quo peccata non regnant: Regnant autem iſta bona, ſi tantum delectant* (amantur) *ut ipſa*

te-

teneant animum in tentationibus, ne in peccati conſentionem ruat. Quod enim amplius nos delectat (amamus) *ſecundùm id operemur neceſſe eſt : ut v. g. occurrit forma ſpecioſa fœminæ, & movet ad delectationem* (amorem) *fornicationis : ſed ſi plus delectat* (plus placeat, plus ametur) *pulchritudo illa intima, & ſincera ſpecies caſtitatis, per gratiam quæ eſt ex fide Chriſti, ſecundùm hanc vivimus, & ſecundùm hanc operamur, ut non regnante in nobis peccato, ad obediendum deſiderijs ejus, ſed regnante juſtitiâ per charitatem cum magnâ delectatione faciamus quidquid in eâ Deo placere cognoſcimus.*

CLXVIIJ. Non tamen ſemper prædeterminat Deus ad amorem juſtitiæ fortiorem, nec proinde gratia prædeterminans ſemper eſt victrix : ſed ſæpè in initio prædeterminat inſpiratione gratiæ ſuæ prævenientis amorem juſtitiæ minus fortem, quam ſit amor delectabilis, & licet tunc gratia ſit efficax, & prædeterminans reſpectu iſtius imperfecti amoris, eſt tamen inefficax reſpectu impletionis mandatorum, eo quod ex fortiore amore delectabilis vincente illum imperfectum amorem juſtitiæ, redditur homo impotens ad implenda præcepta. Quod præclarè docuit S. Auguſtinus lib. de grat. & lib. arb. cap. 15. *Per. hanc,* inquit gratiam, *etiam ſit, ut ipſa bona voluntas, quæ jam eſſe cœpit, augeatur ; & tum magna fiat, ut* POSSIT *implere divina mandata, quæ voluerit, cùm* VALDE, PERFECTEQUE VOLUERIT. *Ad hoc enim valet, quod ſcriptum eſt : ſi volueris conſervabis mandata : ut homo qui* VOLUERIT, ET NON POTUERIT, *nondum ſe plenè velle cognoſcat, & oret*

ut habeat tantam voluntatem, quanta ſufficit ad implendā mandata. Sic quippe adjuvatur, ut faciat quod jubetur.

Ex quo intelligi poteſt, gratiam eſſe relativè efficacem, & inefficacem; victricem, & victam, ſi ad diverſos actus fiat reſpectus, v.g. aliquis poſt Communionem accipit propoſitum, & voluntatem non fornicandi: hęc voluntas eſſet fortis, & ſufficiens ad non fornicandum, ſi homo permaneret in eâdem diſpoſitione. Verùm, viſâ alicujus mulieris pulchritudine immutatur, & inſurgit ex actuali motu concupiſcentiæ fortior amor delectabilis, quam ſit voluntas non fornicandi. Ideò ſi hæc voluntas fortiori auxilio prædeterminante non roboretur, id eſt, ſi Deus non augeat hanc voluntatem, ſuccumbet, quæ non ſuccubuiſſet, ſi motus concupiſcentiæ fuiſſet minor. Gratia igitur dans efficaciter voluntatem non fornicandi eſt ſemper efficax reſpectu illius voluntatis, at reſpectu impletionis pręcepti de non fornicando nunc eſt efficax, & victrix; nunc inefficax, & victa, ſecundùm quod minor, vel major eſt delectatio concupiſcentiæ. Et ſi fortè quæras, cur Deus nunc prædeterminet ad amorem minus fortem, nunc ad fortiorem, Audi S. Auguſtinum lib. de peccat. merit. cap. 17. dicentem: *Ideò quiſque noſtrum bonum opus ſuſcipere, agere, implere, nunc ſcit, nunc neſcit, nunc delectatur,* (amat) *nunc non delectatur* (non amat) *ut noverit non ſuæ facultatis, ſed divini muneris eſſe, quod ſcit, vel quod* DELECTATUR, (amat) *ac ſic ab elationis vanitate ſanetur, & ſciat quam verè non de terrâ iſtâ, ſed ſpiritualiter dictum ſit: Dominus dabit ſuavitatem, & ter-*

ra

ra noſtra dabit fructum ſuum. Vide quæ diximus num. 72.

CLXIX. Quare meritò damnavit Innocentius X. hanc propoſitionem, *Interiori gratiæ in ſtatu naturę lapſæ nunquam reſiſtitur*, omnes enim Catholici docent, quod alicui gratiæ interiori veriſſimè reſiſtitur, ſed non ita ut Moliniſtæ, quaſi eidem gratiæ nunc reſiſtatur, nunc non reſiſtatur pro ſolo flexu voluntatis. Hanc etiam juſtè damnavit idem Pontifex: *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam eſſe talem, cui poteſt humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare.* Non enim Semipelagiani hæretici fuerunt, quia gratię vel obtemperari, vel reſiſti poſſe dicerent: ſiquidem omnes id Catholici docent, cùm & ipſi gratiæ efficaci poſſe reſiſti affirment: ſed in eo præcisè ab Auguſtino oppugnati, & poſtea ab Eccleſiâ damnati ſunt, quod fidem inchoatam, & perſeverantiam in fide negarent hominibus dari per gratiam; eam videlicet, *quæ non eſſet communis bonis, & malis, ſed diſcernens bonos à malis*: eam de quâ dictum eſt: *Omnis qui audivit à Patre & didicit venit ad me*: eam, *quæ*, ut ait S. Auguſt. de prædeſt. SS. cap. 8. *Occultè humanis cordibus divinâ largitate tribuitur, à nullo duro corde reſpuitur, ideoq; tribuitur ut cordis duritia primitùs auferatur*: eam denique per quam *Deo volenti ſalvum facere nullum humanum reſiſtit arbitrium*, de correp. & grat. cap. 14. & ex quâ totum gratuitæ prædeſtinationis myſterium indiſſolubili ſerie connectitur. Has

igitur duas propoſitiones in omni ſenſu ab Eccleſiâ damnato reijcimus, & damnamus.

§. VIII. *Quartum libertatis pigmentum ex Concilio Trid. vera quoq; ſensûs compoſiti & diviſi intelligentia traditur.*

CLXX. SOlent Moliniſtæ inter ſua libertatis pigmenta nobis obijcere authoritatem Conc. Trid. ſeſſ. 6. cap. 5. definientis: *Iuſtificationis exordium in adultis à Dei per Chriſtum Ieſum præveniente gratiâ ſumendum eſſe, hoc eſt, ab ejus operatione, quâ nullis eorum exiſtentibus meritis vocantur, ut qui per peccata à Deo averſi erant, per ejus excitantem atque adiuvantem gratiam ad convertendum ſe, ad ſuam ipſorum juſtificationem, eidem gratiæ liberè aſſentiendo, & cooperando diſponantur: ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritûs Sancti illuminationem, neque homo ipſe nihil omninò agat inſpirationem illam recipiens, quippe qui & illam abijcere potest*, &c.

Item can. 4. *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum nihil cooperari aſſentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam juſtificationis gratiam ſe diſponat, ac præparet, neque posse dissentire si velit; ſed veluti inanime quoddam nihil omninò agere, merèque paſſivè ſe habere, Anathema ſit.*

Cum his Concilij verbis non putant Moliniſtæ prædeterminationem phyſicam poſſe componi. Unde queſo? In promptu cauſa eſt: lumen Angelicum abijcientes, & ſuum requirentes, diſtinctionem ſensûs compoſiti & diviſi non percipiunt, ſuamque ſcientiam mediam ubi-

ubique venantes non capiunt efficacitatem gratię prædeterminativam. Aliter ſapiunt Cordati D. Thomę diſcipuli, qui apprimè ſciunt, & libertatem arbitrij, & efficaciam gratiæ ſimul ſalvare, adeoque nec latum unguem à verbis Concilij recedunt. Imprimis docent, gratiam phyſicè prędeterminantem facere, quod liberum arbitrium agat; non ergo ſecundùm eos liberum arbitrium poteſt dici, *veluti inanime quoddam nihil omninò agere, mereque paſſivè ſe habere.* Deinde docent, gratiam phyſicè prædeterminantem dependenter à judicio indifferenti facere, ut liberum arbitrium agat: cùm ergo prædictum judicium tribuat libero arbitrio poteſtatem ad utrumlibet, oportet ut dum liberum arbitrium prędeterminatur ad unum, ita illud unum agat, quod etiam ſimul habeat poteſtatem faciendi oppoſitum; ac proinde quod poſſit gratiam prædeterminantem abjicere, eique diſſentire, ſi velit. Ad eum prorsùs modum, quo poteſt gratiam ſanctificantem abjicere, ejuſque inclinationi diſſentire, ſi velit; in ſenſu, ſcilicet, diviſo, non autem in ſenſu compoſito.

CLXXI. Aperienda hic eſt mala Moliniſtarum fides, qui aliter hos ſenſus intelligere ſe fingunt, quam ſint intelligendi. Dicunt enim hanc noſtram propoſitionem, *Liberum arbitrium phyſicè prædeterminatum à Deo poteſt abjicere gratiam, eique diſſentire in ſenſu diviſo, & non poteſt in ſenſu compoſito,* ſic eſſe intelligendam, quod quamdiu motio divinæ gratię eſt in homine, ille nequeat diſſentire, ſed neceſſariò convertatur; ablatâ verò illâ motione efficaci, tunc poterit diſſentire,

&

& non converti. Non, inquam, eſt iſte verus ſenſus hujus propoſitionis, ſed ſenſus à Moliniſtis egregiè confictus, & tanquam hæreticus, ac humanę libertatis penitus deſtructivus, falsò adſcriptus utriuſque Solis diſcipulis, cùm tamen ab eorum mente ſit alieniſſimus.

Videantur Capreolus in 1. diſt. 38. q. 1. a. 2. ad 2. Ferrarienſis lib. 1. cont. Gent. c. 67. Dominicus Soto de grat. & lib. arb. lib. c. 16. Bannez 1. p. q. 14. a. 13. dub. ult. & 2. 2. q. 10. a. 1. dub. 2. docum. 3. ad 4. Aluarez de auxil. diſp. 25. num. 19. & diſp. 92. num. 5. & 6. Salmanticenſes tom. 1. tract. 4. diſp. 10. dub. 5. qui, & omnes paſſim Thomiſtę, tam clarè, & tam frequenter ſe explicant, ut nullus in eos ſuperſit calumnię locus.

Supponunt doctrinam probabiliſſimam, & per ſe manifeſtam Ariſtotelis, & D. Thomæ 9. Metaphyſ. lect. 10. quod in cauſâ contingenti & libera ſimul eſt potentia ad utrumque oppoſitorum, quamvis horum alterum actu habeat: non tamen eſt potentia ad oppoſita ſimul habenda. Sic enim in homine, quamvis actualiter, aut ſedente, aut ambulante, eſt ſimultas *potentia* ad ſedendum, aut ambulandum, non tamen eſt *potentia ſimultatis*, hoc eſt, potentia ad ambulandum, & ſedendum ſimul. Et ſimiliter in pariete eſt ſimul potentia ad eſſe nigrum, & ad eſſe album, quę potentia ad utrumque non tollitur à pariete per actualem albedinem & nigredinem, non tamen eſt potentia ad eſſe ſimul album & nigrum. Et ratio eſt, quia potentia ad unum actum non repugnat potentię ad actum contrarium,

rium, nec etiam repugnat actui contrario. Sed tota repugnantia & incompoſſibilitas eſt ſolùm in ipſis actibus contrarijs, qui ſimul & ſemel reperiri nequeunt in eodem ſubjecto.

Juxta quam doctrinam facillimè explicatur noſtra propoſitio, *Liberum arbitrium phyſicè prædeterminatum non poteſt diſſentire in ſenſu compoſito:* Non enim componitur, aut combinatur in hâc propoſitione auxilium prædeterminans cum ſolâ potentiâ ad reſiſtendum, ſed cum ipſo actuali diſſenſu, & reſiſtentiâ voluntatis. Nec enim hujuſmodi auxilium habet repugnantiam & incompoſſibilitatem cum potentiâ & libertate diſſenſûs aut reſiſtentiæ voluntatis, ſed cum ſolo ejus diſſenſu, aut reſiſtentiâ actuali.

Igitur, ſi hæc propoſitio, *Petrus ſedens non poteſt ambulare in ſenſu compoſito*, non ſignificat, quod quando Petrus ſedet amiſerit aut potentiam progreſſivã, aut libertatem ambulandi: cùm verò non ſedebit, jam & potentiam, & libertatem ambulandi recuperabit; ſed ſignificat ambulationem & ſeſſionem eſſe actus ſimul incompoſſibiles Petro. Ita & hæc propoſitio, *Liberum arbitrium phyſicè prædeterminatum à Deo non poteſt diſſentire in ſenſu compoſito,* non ſignificat quod quando prædeterminatio eſt in homine, non poſſit diſſentire ſi velit, ablatâ verò prædeterminatione tunc poſſit diſſentire; ſed ſignificat prædeterminationem eſſe incompoſſibilem cum diſſenſu & reſiſtentiâ voluntatis, nec minùs cum illis pugnare, quam pugnent in Petro ſedere ſimul & ambulare, vel ſedere, & non ſedere. Itaque

que ſicut Petrus dum ſedet, ideò liberrimè ſedere intelligitur, quia poteſt ſurgere, poteſt non ſedere, poteſt ambulare, quamvis ipſam ambulationem nequeat componere cum actuali ſeſſione. Ita liberum arbitrium dum à Deo efficaciter prædeterminatur, ideò liberrimè moveri, ſeu conſentire intelligitur, quia ad diſſentiendum, & quidvis aliud operandum, liberrimam retinet poteſtatem, quamvis actum diſſenſûs aut reſiſtentię non poſſit componere cum ipsâ phyſicâ prædeterminatione.

CLXXIJ. Hęc eſt germana ſenſûs compoſiti intelligentia, juxta quam veriſſimè dictum eſt, 1. Joan. 1. *Omnis qui natus eſt ex Deo, non peccat, ſed nec peccare poteſt, quoniam ſemen Dei manet in illo.* An non natus eſt ex Deo David? an non Petrus Apoſtolus? an non juſti alij plerique? quos tamen poſt acceptam gratiam & potuiſſe peccare, & turpiter peccaſſe Scriptura commemorat? an ergo Scriptura ſibi contraria? Nequaquã; peccare enim poſſunt juſti abſolutè & ſimpliciter in ſe ſpectati, *& in ſenſu diviſo*; At, ut juſti, & ex Deo nati, ut ſemen divinæ gratiæ in ſe habentes non peccant, nec peccare queunt *in ſenſu compoſito.* Nam hæc propoſitio, *juſtus poteſt peccare mortaliter*, in ſenſu compoſito eſt falſa, & in ſenſu diviſo eſt vera: Et tamen *in ſenſu compoſito* non reddit hunc ſenſum, quod ſcilicet juſtus hoc ipſo quod habeat gratiam ſanctificantem eſt impeccabilis mortaliter, eo quod ſi ab illo auferatur, poterit peccare: alioqui gratia ſanctificans non diſtingueretur à perfectiſſimo dono confirmationis in gra-

gratiâ; ſed tantùm per illam ſignificatur, quod juſtus non poſſit conjungere cum ſuâ juſtitiâ, ſeu gratiâ, peccatum mortale, ita ut ſimul ſint in juſto peccatum mortale, & gratia: & è contra *in ſenſu diviſo* eſt prædicta propoſitio vera, quia tantùm denotat, quod juſtus etiamſi juſtus ſit, poteſt conjungere peccatum mortale cum ſuo libero arbitrio, quod peccatum ſi eſſet, deſtrueret gratiam ſanctificantem.

Eâdem ergo proprotione debet explicari ſenſus compoſitus & diviſus in libero arbitrio phyſicè prædeterminato: ac proinde, ſicut non tollit à juſto libertatem peccandi mortaliter, quod *in ſenſu compoſito* non poſſit tale peccatum committere, dummodo *in ſenſu diviſo* poſſit: ita non auferet à voluntate libertatem & potentiam diſſentiendi, quod phyſicè prædeterminata non poſſit *in ſenſu compoſito* diſſentire, dummodo poſſit *in ſenſu diviſo*. Et ſicut in juſto ipſa poteſtas peccandi mortaliter eſt poteſtas abijciendi gratiam; ita & in phyſicè prędeterminato poteſtas diſſentiendi erit etiam poteſtas abijciendi prædeterminationem. Vide Salmanticenſes tom. 1. tract. 4. de voluntate Dei, diſp. 10. dub. 5. ubi objectiones aliquas contra hanc diſtinctionem clarè & ſolidè ſolvunt.

CLXXIII. Quod in re tam clarâ obtundit Moliniſtas eſt, quod ſeparent phyſicam prædeterminationem ab actu, & illam concipiant ad inſtar illorum prętequiſitorum, quæ poſſunt ab actu ſeparari, cum quibus contingit componi non actus. Quis Cordatus non mirabitur hujuſmodi figmentum? cùm enim movens,

& motum ſint correlativa, implicat contradictionem, quod Deus phyſicâ prędeterminatione actualiter moveat animam ad conſenſum, & anima non moveatur, & conſentiat. Unde motio GRATIÆ PRÆDETERMINANTIS non importat aliquam prioritatem temporis ante conſenſum ipſius voluntatis, ſed ſolam prioritatem naturę, & quidem talem, quæ dici nequeat, prioritas *in quo*, quaſi in uno ſigno naturæ exiſtat motio efficax, ſive prædeterminatio phyſica, & in alio ſigno exiſtat conſenſus voluntatis, ut enim diximus, *movere & moveri* correlativa ſunt. Nec poteſt concipi Deus in aliquo inſtanti naturæ, ſeu exiſtentiæ prædeterminare, quin in eodem voluntas concipiatur mota & conſentiens, Tota ergo hæc prioritas eſt pura *prioritas à quo*, conſiſtens in dependentiâ phyſicâ actus à gratiæ prædeterminatione.

Quare ut benè concipiatur phyſica prædeterminatio debet ſemper concipi ut conjuncta actui, à quo totam ſuam eſſentiam ſumit; & conſequenter eodem modo comparari debet ad potentiam quo actus, qui cùm nihil tollat de potentiâ, nec in alio diminuat virtutem ejus ad oppoſita, ſed ſolùm actum ſibi oppoſitum excludat; ita & prędeterminatio phyſica nihil tollit de potentiâ, nec ejus virtutem ad oppoſita in aliquo diminuit, ſed ſolùm actum ſibi oppoſitum excludit. Et ſicut verificatur, quod voluntas actualiter amans non poteſt *in ſenſu compoſito* non amare; & hoc illæsâ amoris libertate. Ita verificari debet quod voluntas ad amandum prędeterminata non poteſt *in ſenſu compoſi-*

to non amare, & hoc illæsâ amoris libertate. Siquidem voluntas eſt ſimul prædeterminata, & amans.

CLXXIV. His ita poſitis, ingeminent Moliniſtæ ſuas de læsâ per gratiam phyſicè prædeterminantem hominis libertate, querelas. Impugnantes S. Auguſtinum dicunt, libertatem conſiſtere in hoc, quod *poſitis omnibus ad agendum requiſitis, poſſit agere & non agere.* Una hęc diſtinctio ſensûs compoſiti, & diviſi ab utroque Eccleſiæ Sole nobis porrecta omnia eorum argumenta retundent. Non enim neceſſe eſt, ut cum omnibus illis ad agendum requiſitis, inter quæ eſt GRATIA VICTRIX & PRÆDETERMINANS, ſtet ſimul, ut non agat voluntas, ſed ſolùm ut poſſit non agere. In libero enim arbitrio quantumcumque ad agendum præparato, imò determinato, & actu operante, requiritur, ut diximus jam ſæpè, *ſimultas potentiæ* ad operandum: & non operandum, non *potentia ſimultatis*, ut videlicet ſimul agat, & non agat: hoc eſt, ut clariùs expoſuimus, in libero arbitrio eſt poteſtas ad oppoſita, non tamen poteſtas ad ea ſimul in ſe habenda; hoc enim nemo niſi inſulſus dixerit. Hoc ergo ſenſu admittimus Moliniſtis, libetratem intelligendam, ut nimirum poſitis omnibus ad agendum requiſitis, etiam auxilio gratiæ phyſicè prædeterminantis, ſtet ſimul, ut poſſit non agere, non autem, ut ſimul non agat. Potentia enim non volendi non repugnat cum omnibus illis ad volendum requiſitis, ſed ſolus actualis diſſenſus, quò actualiter non velit. Itaque *in ſenſu diviſo* poteſt voluntas non facere, id quod Deus per gratiam phyſicè prædeter-

terminantem in eâ operatur, *in ſenſu* verò *compoſito* nequaquam.

CLXXV. Horum utrumque inſinuat D. Auguſtinus, dum infirmitatem voluntatis humanæ, quæ includit poteſtatem peccandi, paſſim componit cum indeclinabili gratiæ firmitate, quâ fit ut invictiſſimè nolit à bono, ad quod excitatur, averti, cùm tamen ex ſuâ infirmitate id facillimè poſſit. Lib. de corrept. & grat. cap. 12. *Subventum eſt igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut divinâ gratiâ indeclinabiliter, & inſuperabiliter ageretur.* Rursùm: *Et ideò quamvis infirma, non tamen deficeret, neque adverſitate aliquâ vinceretur.* Rursùm: *Infirmis ſervavit ut, ipſo donante invictiſſimè quod bonum eſt vellent, & hoc deſerere invictiſſimè nollent.* Ubi infirmitatem voluntatis allegat, oſtendit ejus libertatem abſolutam, & *in ſenſu diviſo*, quæ etiam ſub gratiâ conſtituta, poteſt gratiæ diſſentire. Ubi invictiſſimam, indeclinabilem, & inſuperabilem gratiæ motionem nominat, oſtendit infallibilitatis, ſeu *ſenſûs compoſiti* neceſſitatem, quâ non poſſit voluntas ab opere bono ullâ tentatione ita declinari, ullâ adverſitate ita ſuperari, ut actualis declinatio, & ſuperatio voluntatis unà cum Dei gratiâ conjungatur.

CLXXVJ. Id ipſum D. Thomas clariſſimè docuit loco num. 140. relato contra conditionem P. Annati. Item 2.2. q.29. a. 11. *Tripliciter poſſumus conſiderare charitatem, uno modo ex parte Spiritûs Sancti moventis animam ad diligendum Deum, & ex hâc parte charitas impeccabilitatem habet ex virtute Spiritûs Sancti, qui infallibiliter*

filiter operatur quodcumque voluerit, unde impoſſibile eſt hæc duo ſimul eſſe vera, quod Spiritus Sanctus velit aliquem movere ad actum charitatis, & quod ipſe charitatem amittat peccando. Clarè hìc Molìniſta habes neceſſitatem, & infallibilitatem ſensûs compoſiti, dum aſſerit Doctor Angelicus, impoſſibile eſſe cum motione Spiritûs Sancti peccatum conjungi, cum quâ tamen conjungitur potentia ad peccandum. Item 1.2.q. 10. a. 4. ad 3. *Si Deus movet voluntatem ad aliquid, incompoſſibile eſt huic poſitioni, quod voluntas ad illud non moveatur* (en neceſſitatem ſensûs compoſiti, & conditionatam) *non tamen eſt impoſſibile ſimpliciter* (en libertatem ſensûs diviſi & abſolutam) *unde non ſequitur, quod voluntas ex neceſſitate moveatur.* Sic denique, & in Boëtium lib. 5. de conſolatione proſâ ultimâ, per eandem diſtinctionem ſensûs compoſiti & diviſi, concordat Dei præſcientiam cum rerum contingentiâ, dicens: *Quæ præviſa ſunt à Deo neceſſariò evenire* IN SENSU COMPOSITO, *contingenter verò* IN SENSU DIVISO. Seu ut ipſe ibi exponit, neceſſariò neceſſitate conditionatâ, non neceſſitate abſolutâ: vel ut ipſemet lib. 1. contra Gent. cap. 67. *Neceſſariò neceſſitate conſequentiæ, non neceſſitate conſequentis.*

Igitur *neceſſitatem hanc ſensûs compoſiti* in libero arbitrio ſub gratiæ phyſicâ prædeterminatione conſtituto, tanquam ipſius libertatis humanæ inimicam velle criminari, non aliud eſt, quam aut terminos non capere, aut manifeſtè delirare; ſed nec delirio, nec terminorum ignorantiâ laborant, qui eam criminantur, imò conſultiſ-

ſultiſſimo actu ſuam ſcientiam mediam, ejuſque fœtum, *gratiam verſatilem*, apud imperitos defendunt; qui audito nomine *neceſſitatis*, mox everſionem libertatis apprehendunt, eo quod nomen *neceſſitatis*, univerſaliter & æquivocè expreſſum, ſit apud eos anguis latens in herbâ.

§. IV. *Eadem Concilij authoritas efficaciùs in Moliniſtas retorquetur. Quid de SS. Ignatio, & Xaverio? Mala fides P. Annati, ſuique contradictio.*

CLXXVIJ. NOs ad Concilium appellàrunt Moliniſtæ. Unica tamen, ut vidimus, diſtinctio ſensûs compoſiti & diviſi, germanè intellecta, frivolam reddidit eorum appellationem: ſed quod mirum eſt, volentes Concilij laqueis nos irretire, ipſi ſeipſos irretiunt & illaqueant. Hic eſt ſcientiæ Mediæ genius. Quod paucis oſtendo nihil noſtro more cenſurans, ſed omnia ad examen Cordati Theologi revocans. Conſtat Moliniſtas Calviniſmum ad nauſeam Thomiſtis exprobare; aſſerentes ſe nullam differentiam inter Calvinianam & Thomiſticam doctrinam circa libertatem dignoſcere poſſe: verius dicerent ſe non velle. P. Annatus inſignis Moliniſta hanc differentiam rhetoricâ ſuâ aſtutiâ expoſtulat diſp. 4. de ſcientia Media cap. 4. §. 3. num. 111. his verbis: *Poſtulamus jam ab Adverſarijs ut oſtendant, ecqua ſit differentia inter rem illam* (libertatis intellige) *quam ipſi vel aſſerunt vel negant, & illam quam aſſerunt vel negant etiam hæretici. Si enim nulla eſt; nec eſt igitur*

tur vlla inter ipſorum doctrinam & illam quæ damnata eſt.

Et primo circa rationem liberi agentis vel liberæ actionis; poſtulamus quid tandem rei ſit hominem eſſe liberum in agendo, vel actionem ejus eſſe liberam? & poſtquam excuſſimus omnia, ex Adverſariorum ſententiâ nihil aliud invenimus, quam eſſe Dei prædefinitionem abſolutam, efficacem, infallibilem, infruſtrabilem, ex qua ſequatur actio voluntatis ſecluſa coactione omni ac violentia, & ſuppoſita cognitionum mediocritate tali, quę neque ratione objecti quod repræſentant, neque ratione modi quo repræſentant, neceſſitatem agendi vllam invehant, quam aliter vocant indifferentiam judicij. Hæc eſt ſpecies libertatis quæ tum in voluntate reperitur, tum in ejus actione: Et hoc ſtante, ſtat res illa tota quæ dicitur libertas. Interrogo autem quid ex illa tabella deleat Calvinus, & conſequenter quid tollat ejuſce rei quæ apud Thomiſtas libertas eſt? Nihil enim ſi tollat, errat tantum quod eam rem quæ libertas eſt, nolit vocare libertatem, in quo tamen, ut oſtendi non eſt pertinax.

CLXXVIIJ. Hęc eſt ſpecies libertatis, non Thomiſtarum, ſed quam eis imponit verborum ſuorum lenocinijs P. Annatus; quæ ad longum retulimus, ut hinc Cordatus agnoſcat, non tam ſtudere Moliniſtas veritati ſincerè aperiendę, quam illi rhetoricis ſuis tropis involvendę. Antequam tamen hanc fucatam impoſturam detegamus, & expoſtulationi P. Annati ſatisfaciamus; priùs noſtrum intentum proſequemur: oſtendo Concilij laqueis ſeipſos irretire Moliniſtas.

Jam ſatis patet juxta Moliniſtas, motionem gratiæ, quam aſſerit Calvinus totam ſuam efficaciam ex de-

creto ſortiri, non eſſe aliud quam phyſicam gratiæ prædeterminationem à Thomiſtis aſſertam; ac proinde idem eſt apud Calvinum, *Liberum arbitrium motum à Deo, ac phyſicè prædeterminatum:* ſed quando Concilium Tridentinum damnat hanc propoſitionem Calvini, *Liberum arbitrium motum à Deo non poteſt diſſentire*, ſeſſ. 6. can. 4. damnat illam in illo ſenſu, quo à Calvino aſſeritur (aliàs nihil quoad hoc egiſſet contra ipſum: cùm tamen conveniſſet ad illius errores proſcribendos, inter quos ille capitalis erat) ergo ſi idem ſenſus ſit motionis Calvinianæ, ac phyſicę prædeterminationis, debent Moliniſtæ fateri, Anathema dictum eſſe aſſerenti, *liberum arbitrium phyſicè à Deo prædeterminatum non poteſt diſſentire*: Et cùm illam propoſitionem eſſe veram contendant, verè etiam laqueis Concilij ſe illaqueant, ac in conſilijs quibus cogitant juſto Dei judicio comprehenduntur.

CLXXIX. Confirmatur 1. Quando Concilium Trid. Definit liberum arbitrium motum à Deo poſſe diſſentire, per particulam *motum* non intelligit motionem moralem, nec phyſicam ſimultaneam: ergo phyſicam præviam. Prob. Ant. Si prædictas motiones intelligeret, nihil actum foret quoad hoc contra Calvinum, qui nunquam aſſeruit motionem moralem, vel phyſicam ſimultaneam impedire uſum libertatis: debuit ergò Concilium intelligere motionem phyſicam & antecedentem, quam aſſerebat Calvinus tollere libertatem: & conſequenter hæc eſt propoſitio definita à Concilio, *liberum arbitrium motum à Deo præmotione phyſicâ poteſt diſſentire*

diſſentire, quam tamen negant Moliniſtæ.

Confirm. 2. Moliniſtæ agnoſcunt hanc fuiſſe Calvini illationem & doctrinam; *Gratia phyſicè & antecedenter movet liberum arbitrium: ergo tollit libertatem*, ſive quod idem eſt, ergo liberum arbitrium ab eâ motum non poteſt diſſentire. Vel Patres Tridentini eamdem eſſe Calvini Doctrinam agnoverunt, vel non agnoverunt? hoc ſecundum dici nequit, cum eſſet plus tribuere luminis Moliniſtis, quam Patribus Tridentini ad Doctrinam Calvini proſcribendam congregatis. Agnoverunt igitur Patres prædicti, ſicut & Moliniſtæ, quod ex motione antecedenti & efficaci gratiæ, inferret Calvinus impotentiam diſſentiendi: ſed non agnoverunt antecedens eſſe hæreticum, quod ſcilicet, *gratia phyſicè & antecedenter moveret liberum arbitrium*; aliàs obligati fuiſſent ad illud proſcribendum formaliter & conceptis terminis: cum antecedens, ex quo per legitimam conſequentiam infertur conſequens hæreticum, ſit etiam hæreticum. Agnoverunt igitur conſequentiam eſſe ſpuriam & erroneam: quod etiam modus quo loquuntur in illo can. 4. ſatis oſtendit. Hanc tamen conſequentiam legitimam eſſe contendunt Moliniſtæ.

CLXXX. Confirm. 3. Suarez lib. 2. de ſcient. cond. cap. 4. n. 5. cum alijs Moliniſtis fatetur, vel eſſe admittendum præmotionem phyſicam non tollere libertatem: vel ſcientiam mediam eſſe admittendam, ut nos expediamus ab argumentis hæreticorum: ſed non admiſit Concilium ſcientiam mediam: ergo admiſit, præmotionem phyſicam non tollere libertatem. Prob.

Minor. Anno 1547. quo hâc de re actum eſt, nondum fuerat ſcientia media è tenebris eruta: ſiquidem, ut vult P. Annatus de ſcient. med. diſp. 3. cap. 5. num. 132. hoc non contigit ante annum 1566. in quo Fonſeca gloriatur ſe illam ab antiquis Patribus traditam, & in tenebris jacentem primum inveniſſe, & in ſuo Conimbricenſi, vel Eborenſi Collegio publicè docuiſſe, quamvis ut teſtatur Herice 1. 2. diſp. 7. cap. 10. non ſit auſus eam prælo mandare. Ergo Patres Concilij Tridentini non admiſerunt ſcientiam mediam.

Deinde incredibile videtur quod ait P. Annatus num. 129. Patres Concilij Tridentini admiſiſſe ſcientiam mediam, & tamen *nec cogitaſſe quidquam expreſsè de illâ, nec cogitare debuiſſe*: Cùm enim prædicti Patres convocati præcipuè eſſent ad componendam contra Lutherum, & Calvinum, libertatem creatam cum divinâ ſcientiâ, & prædiffinitionibus divinæ voluntatis: mirum certè foret, ſi nihil expreſsè cogitaſſent de ſcientiâ mediâ, quę, ſecundùm aſſertores illius, abſque omni ambiguitate, valdèque perſpicuè conciliat libertatem cum ſcientiâ, & prædiffinitionibus Dei. Imò, ſi Molinam audiamus dicentem (1. p. q. 14. a. 13. diſp. 17. §. *His ita*) admittendam eſſe ſcientiam mediam, niſi turpiter hallucinari velimus, neceſſe eſt dicere Patres Concilij Trid. debuiſſe de illâ cogitare, aut ipſos turpiter fuiſſe hallucinatos.

CLXXXI. Ex quo denique ſequitur, veriùs nos poſſe concludere SS. Ignatium, & Xaverium admiſiſſe phyſicam prædeterminationem, quam Moliniſtas falsò ſibi in patrocinium ſcientiæ mediæ adſciſcere S. Franciſcum

ciſcum Saleſium, & S. Virginem Tereſiam. Illum dicunt favere ſcientiæ mediç, quia aſſerit divinis inſpirationibus nos poſſe diſſentire, etiam *in ſenſu compoſito*; iſtã autem dicunt ſcientiam mediam tenuiſſe, quia docet aliquos non elevari ad altiorem orationis gradum, eo quod ponant divinæ gratiæ impedimentum, ita Henao num. 1084. & 1085. Si iſta ſufficiant ad patrocinium ſcientiæ mediæ, omnes utriuſque Solis diſcipuli ſcientiam mediam intrepidè negantes, erunt illius patroni: ſiquidem nullus ex eis negat, quin divinis inſpirationibus ſæpiſſimè reſiſtamus, etiam *in ſenſu compoſito*: omnes ſimiliter aſſerunt, gratiãm nobis denegari propter impedimentum, quod ei liberâ noſtrâ voluntate apponimus. Ridiculum certè eſt, ex principio communi utramq; contradictionis partem defendentibus, concludere aliquid in favorem unius tantùm partis.

Longè melior eſt noſter proceſſus, quo, non ex communibus principijs, ſed ex eis quæ ultrò ab ipſis Moliniſtis conceduntur, inferimus SS. Ignatium, & Xaverium admiſiſſe phyſicam prædeterminationem. Cùm enim contra hæreticos ad majorem Dei gloriam pugnaverint, ut ſe ab eorum argumentis expedirent neceſſe fuit, ait Suar. ſupra cit. eos admittere, vel ſcientiam mediam, vel phyſicam prædeterminationem: ſed Molina & Fonſeca gloriantur ſe ſcientiam mediam adinveniſſe, nec à nemine ante eos fuiſſe traditam, & conſequenter coguntur fateri, SS. Ignatium, & Xaverium ſcientiam mediam non admiſiſſe: ergo admiſerunt

runt phyſicam prædeterminationem, alioqui non ſe expediviſſent ab argumentis hæreticorum: quod de tantis Sanctis dicere injurioſum eſt.

Minora ſunt hæc, & ea deſpiceremus, ſi Moliniſtæ hujuſmodi parvis non ſibi blandirentur. Ad majora redeamus. De quibus Cordatum Lectorem requirimus, ut argumenta noſtra è Concilio Trid. ad hominem facta, æquiparare dignetur cum argumento nobis ex eodem Concilio à Moliniſtis objecto: nec-non & ſolutionem noſtram ſensûs compoſiti & diviſi, cum ſolutionibus, quas daturi ſunt Moliniſtæ, & jam pridem expectamus: dignetur hæc, inquam, æquiparare, & cordatè videat, an non ſit nobis major ratio timendi pro Moliniſtis, quam P. Annatus pro nobis timeat? Et an non jure merito hæc ſua verba in ſuos retorquere nobis liceat? *Vereor ne conſultiùs fuerit ipſos* (Moliniſtas dico) *in hiſce diſputationibus divertere oculos à Tridentino, niſi quantum neceſſitas agit reſpondendi argumentis, quæ ſuggerunt ejus decreta.*

CLXXXIJ. Jam tempus eſt, ut poſtulationi P. Annati ſatisfaciamus, ejuſque malam fidem aperiamus. Poſtulat à nobis P. Annatus differentiam ſententiæ noſtræ circa libertatem à ſententiâ Calvini; hanc dicit vir tanti ingenij (utinam & tam bonæ fidei?) ſe non invenire; ſiquidem poſtquam excuſſit omnia, nihil aliud pro libertate Thomiſtarum invenit, *quam eſſe prædeſinitionem abſolutam, efficacem, infallibilem, infruſtrabilem, ex quâ ſequatur actio voluntatis ſecluſâ coactione omni ac violentiâ, & ſuppoſitâ cognitionum mediocritate tali, quam aliter*

ter vocant indifferentiam judicij. Hæc eſt, inquit, ſpecies libertatis Thomiſticæ: tum interrogat, *quid de illâ tabellâ deleat Calvinus.*

O Chriſtiane non times judicia Dei? ſiccinè audes Thomiſtis imponere, ut non aliam eos agnoſcere dicas in voluntate libertatem, quam Dei prædefinitionem abſolutam, &c. in quo Thomiſtico Authore legiſti libertatem arbitrij eſſe prædefinitionem, efficacem, infallibilem? ſi leviter & quaſi ſurreptitiè hoc imponeres, tibi daretur venia; ſed maturo judicio & præmiſsâ diligenti inquiſitione, ſiquidem poſtquam excuſſiſti omnia, hanc tuam de libertate, quam defendimus, profers definitionem, ut libertas apud Angelici diſcipulos nihil ſit aliud, quam Dei prædefinitio ſeu phyſica prædeterminatio mediante indifferentiâ judicij; tum quæris malignè, *Quid de illâ tabellâ deleat Calvinus?*

Jam vice versâ tabellam gratiæ Moliniſticæ ſuis phaleratam inſignibus poſſemus tibi rependere P. Annate, & à te titulo modis omnibus urgentiori expoſtulare, quid à te videri poſſet Semipelagiano expungendum: à quo tamen abſtinebimus nupero Summi Pontificis diplomati, & edicto Regio anni 1668. 23. Octob. religiosè obſequentes.

CLXXXIIIJ. Modo ſufficiet tibi charitatis actum impendere, & te libertatis Thomiſticę veram ſpeciem ignorantem, aut melius malignantem, de illius veritate ſimpliciter, & ſine ullo verborum apparatu erudire. Inquiris mî Pater *rationem liberè agentis, vel liberæ actionis*; Si principium liberum poſtulas, nihil eſt aliud quam

quam *poteſtas ſe ad utrumlibet applicandi*, ſive formaliter, ſive virtualiter. Si actum liberum deſideras, nihil eſt aliud quam *actus elicitus cum poteſtate ſe applicandi ad oppoſitum, vel non actum*, ſive formaliter, ſive virtualiter. Ecce pulchra & ſine fuco ſpecies Thomiſticę libertatis, quam ſi ſimplici oculo inſpiceres, ſtatim ſcires *quid de hâc tabellâ deleat Calvinus*? delet enim de tabellâ principij liberi ipſam poteſtatem ſe applicandi ad bonum, & malum, cùm ait lib. 2. inſtit. cap. 2. *Liberi arbitrij hoc modo dicitur homo, non quia liberam habeat boni æquè ac mali electionem, ſed quia malâ voluntate agit.* Delet etiam de tabellâ actùs liberi poteſtatem faciendi oppoſitum, ſive diſſentiendi, dum cap. 3. ait: *Voluntatem* (Dominus) *movet, non qualiter multis ſeculis traditum eſt, & creditum, ut noſtræ poſtea ſit electionis motioni, aut obtemperare, aut refragari.*

Ideò apertè, & fronte detectâ docet, non eſſe in homine liberum arbitrium, ipſumque nomen inane, & exterminandum eſſe. Itaque Calvinus quemadmodum, etiam Moliniſtæ notant, ex modo agendi quo pollet gratia prędeterminando voluntatem, liberum arbitrium apertè deſtrui dixit, cùm potiùs libertatem cum gratiâ conciliare debuiſſet. Vnde ſuccumbens difficultati, quod hæreticorum proprium eſt, & in apertam hæreſim erumpens, liberum arbitrium *inane nomen* vocat lib. 2. inſtit. cap. 2. *Quod* inquit, *ſine ingenti periculo non poſſe retineri cenſeo; magno contra Eccleſiæ bono futurum, ſi aboleatur: neque ipſe vſurpare velim; & alios, ſi me conſulant, abſtinere optarim.* De re verò ipsâ cenſorium ejus decre-

decretum habes lib. 1. inſtit. cap. 15. *Qui Chriſti ſe diſcipulos eſſe profeſſi, in homine perdito & in ſpiritale exitium demerſo liberum arbitrium adhuc quærunt, inter Philoſophorum placita & cœleſtem doctrinam partiendo, planè deſipiunt, vt nec cœlum, nec terram attingant.*

Hi ſunt ergo errores illi multi, & craſſi, & graves, qui meritò ſacræ Tridentinę Synodo diſplicuerunt, quibus jugulandis decretũ illud conditum eſt; in quo ſancit, quod homo *gratiæ liberè aſſentiendo & cooperando diſponitur* ad juſtificationem ſuam: quod *homo ipſe non nihil omninò agit inſpirationem illam recipiens*: quod *illam & abijcere poteſt.* Itemque vetitum ſub anathematis commi-natione, ne quis dicat: *liberum arbitrium à Deo motum & excitatum nihil cooperari aſſentiendo Deo excitanti, neque poſſe diſſentire ſi velit.* Quod juxta Molinę Diſcipulos, atque intentam Calvini à Concilio damnationem, æquipollet iſti: *liberum arbitrium à Deo phyſicè prædeterminatum nihil cooperari aſſentiendo Deo prædeterminanti, neque poſſe diſſentire ſi velit.* Damnat Concilium Trid. hanc propoſitionem, quam Moliniſtæ incunctanter volunt eſſe veram. Judicet Cordatus Theologus.

CLXXXIV. Quod ſi inter omnes iſtos errores de libero arbitrio, qui à doctrinâ Thomiſticâ prorsùs remoti ſunt, Calvinus quoque admiſerit prædeterminari voluntatem à Deo mediante indifferentiâ judicij (ut vult P. Annatus, de quo nihil curamus) an doctrina Thomiſtica propter Calvinum luere debet? an ideo negandum eſt, quod apertiſſimum ac certiſſimum eſt, nempe ad libertatem ſufficere, quod actus fiat cum poteſtatē

ſtate ſe applicandi ad oppoſitum, & quod poteſtas ſe applicandi ad vtrumlibet ſit vera & formalis libertas? Non omnia quæ hæretici docent, ſunt hæretica; Mos enim ſolemnis omnium hæreticorum eſt ut falſis vera miſceant, miſcendoque perturbent omnia, quo venenum quaſi melle circumlitum ab incautis cum ſecuritate hauriatur. Unde S Auguſt. lib. 2. qq. evang. q. 40. ait: *Nulla falſa Doctrina eſt, quæ non aliqua vera intermiſceat.* Itaque hęreſis, eodem authore, veluti lepra eſt, quæ quemadmodum veris falſiſque colorum fucis corpora humana variando maculat, ita hęreſis vera falſis inordinatè permiſcendo totum Doctrinæ vel ſermonis corpus inficit: Ut multâ circumſpectione opus ſit, quâ mundum ab immundo, verum à falſo ſeparetur.

Quod enim Eccleſia de hæreticis juxta S. Auguſtinum in pſalm. 54. dicit: *In multis erant mecum, in paucis non mecum, ſed in his paucis in quibus non mecum; non eis proſunt multa, in quibus non mecum*: hoc fidelis D. Thomæ diſcipulus de Calvino inverſo ordine dicere poſſet, (dato quod in phyſicâ prędeterminatione, & judicij indifferentiâ à Thomiſtis non diſſentiat) *In paucis mecum, in multis non mecum.* Quare ſi quâ in re Calvinus cum Angelico Doctore ejuſque diſcipulis ſenſerit, non propter Calvinum D. Thomę & Thomiſtis indignandum eſt, ſed propter D. Thomam & Thomiſtas Calvino potiùs gratulandum: cujus mentem & quorum doctrinam ſi in omnibus dignatus fuiſſet ſequi, nunquam fuiſſet de veritate ſuſpectus, nec veterum catalogum hęreticorum opprobrio ſuę damnationis auxiſſet.

Unum

Unum ſupereſt in hâc materiâ mirandum: verſatile, ſcilicet, P. Annati ingenium. Hic in opuſculo ſupra num. 54. cit. decem & octo diſcrimina invenit, & probavit inter Doctrinam Thomiſticam & Calvinianam; Iterum in Eugenio Philadelpho cap. 1. pronunciato 13. de Thomiſtis ait: *Cum ergo illi hâc unâ lineâ quod ſcilicet prædeterminatio phyſica non auferat potentiam diſſentiendi, hactenus ſuę doctrinæ ſimul & Calviniana confinia* INCONFUSA *ſervarint*, &c. Hic, inquam, Pater poſt decem & octo probata diſcrimina, poſt agnitam *potentiam diſſentiendi*, quâ vidit confinia inconfuſa fuiſſe ſervata poſtulat in ſuâ ultimâ impreſſione Pariſienſi libri de ſcientiâ mediâ ſupra citati, ſibi dari differentiam inter libertatem à Thomiſtis aſſertam, & eam quam Calvinus defendit: & poſtquam excuſſiſſe ſe dicit omnia, nihil aliud invenit pro libertate Thomiſtarum, niſi prędefinitionem abſolutam, *&c.* Ubi igitur remanſit *potentia diſſentiendi*? *ubi decem & octo diſcrimina*? Siccinè excuſſiſti omnia? Quid ad hæc dicemus? unum dicam, veritatem non quæſivit, an ideò dereliquit eum, & tradidit ei ſpiritum contradictionis? Judicet Cordatus Theologus.

§. ultim. *Corollarium notatu digniſſimum: quia à nullo Moliniſtâ huc uſque infirmatum, nec unquam eſt infirmandum.*

CLXXXV. EX ſupradictis duobus præcedentibus paragraphis facillimè colliget quilibet pa-

parum cordatus, hęc duo non poſſe ſubſiſtere, quæ Moliniſtæ aſſerunt, videlicet, *Scientiam mediam eſſe neceſſariam ad conciliandam libertatem cum divinâ providentiâ; & eâ nihilominùs non fuiſſe vſos Patres Concilij Tridentini, cæteroſque Patres tum in alijs Concilijs Arauſicano, & Milevitano, tum in ſuis tractatibus poſteritati traditis, ad prædictam conciliationem.* Vide Annatum diſp. 3. de ſcientiâ Mediâ num. 129. Impreſ. Pariſienſis. Hæc inquam duo, neceſſitatem ſcientię mediæ, & tamen Patres eam non adhibuiſſe ad conciliandam libertatem cum divinâ providentiâ, moraliter implicare oſtendo.

Priùs tamen obſervandum eſt, quod pondus difficultatis in conciliandâ libertate cum divinâ providentiâ non provenit ex ſupernaturalitate divinæ providentiæ aut operum noſtrorum, ſed ex efficaciâ infallibili divinæ providentiæ, cum quâ non poteſt ſtare, ut id quod decrevit & providit, aliter fiat quam decretum, & proviſum ſit. Unde prædictæ difficultatis pondere oppreſſi olim quidam Philoſophi gentiles, cum Epicuro divinam providentiam reſpectu horum inferiorum denegarunt: & ſic (ut de Cicerone dixit S. Auguſtinus) Ut homines facerent liberos, fecerunt sacrilegos. Alij verò è contra ut Deum omnia ſcientem, decernentem, ac providentem profiterentur, homines quaſi bruta libertatis expertia reliquerunt: de quorum numero fuêre Simon Magus, Manichęi, & alij antiqui, quos Lutherani, & Calviniſtæ, novis erroribus ſuperadditis, ſequuntur. Et ſimiliter ut Ubaldenſis tom. 1. doctrinalis fidei antiquę, lib. 1.

art.

art. 1. cap. 26. loquitur: *Ab initio naſcentis Eccleſiæ homines plurima ſapientes de hâc ſummâ præſcientiâ Dei, mirabiles collegerunt quæſtiones, & nimirū multi defecerunt ſcrutantes ſcrutationes ſuas.* Rursùs ibid. cap. 22. agens de hæreſi Wiclef, & ejus antiquitatem detegens, inquit: *Tempore Sancti Iacobi pullulavit per quoſdam pſeudo ...... in populo diſperſionis Iudaicæ, tunc fideli; dicebant enim, Deum neceſſitare homines ad peccandum per quaſdam inſpirationes privatas, quas vocabant Dei tentationes occultas, contra quos ſcripſit Iacobus dicens: Nemo cùm tentatur, &c.* Ac denique Antiqui Patres & Doctores, præcipuè verò Sanctus Auguſtinus non parum in hâc controverſiâ explicandâ deſudarunt: nec parum viriliter contra hæreticos pro eâ decertarunt; nec parum feliciter contra eoſdem illuſtrem victoriam in hâc conciliatione conſequuti ſunt. Sed maximè omnium Patres Concilij Tridentini qui ad hanc conciliationem præcipuè fuêre convocati: hoc enim erat argumentum Lutheri: *Deus ab eterno ea que in tempore fiunt præſcivit, & abſolutè ac efficaciter decrevit: ergo omnia ex abſolutâ neceſſitate; ac proinde ſine vllâ contingentiâ, & libertate fiunt.*

CLXXXVJ. His ſuppoſitis ſequens pro morali noſtrâ implicantiâ deducitur ratio. Moraliter impoſſibile eſt, vt quis cognoſcat medium aliquod omninò neceſſarium ad finem quem maximè intendit conſequendum, & tamen eo non vtatur: Sed Patres concilij Tridentini, cæteriſque Patres & Doctores cognoverunt ſcientiam mediam, ut volunt Moliniſtæ: & ex aliâ parte maximè laborarunt in conciliandâ libertate cum divinâ

S providentiâ,

providentiâ, vt patet ex ſuppoſitione noſtrâ: ergo moraliter impoſſibile eſt, ſcientiam mediam eſſe omninò neceſſariam ad conciliandam libertatem cum divinâ providentiâ: & quod prædicti Patres eam non adhibuerint ad prædictam conciliationem.

Confirmatur, Moraliter impoſſibile eſt, quod aliquis valdè deſideret infringere argumentum Lutheri, & non utatur medio ad illud infringendum omninò neceſſario: ſed Patres Concilij Tridentini valdè deſiderabant infringere argumentum Lutheri: ſiquidem hoc exigebat gloria Eccleſiæ: quæ humiliata jacuiſſet, & verecundè confuſa, ſi Lutherani ſpectata vi ſui argumenti adverſus totam Eccleſiam in Concilio congregatam prævaluiſſent. Ergo moraliter impoſſibile eſt, quod ſcientia media ſit medium omninò neceſſarium ad infringendum argumentum Lutheri ſupra citatum, ut volunt Moliniſtæ, & tamen quod Patres Concilij Tridentini, eam non adhibuerint ad prædictam ſolutionem.

Hic areſcit eloquentia P. Annati, qui totis viribus ſui ingenij & varijs ſuæ ſapientiæ modis conatur hoc argumentum eludere. Nam primò vult illud retorquere num. 128. loco ſupra citato, in ſuo æquivalenti: ait enim, *Patres Tridentini* non ſunt uſi modo illo concordiæ quo vtuntur Thomiſtæ. Ergo virtualiter ſaltem rejecerunt. Verùm hìc retorquendi modus non valet: quia Thomiſtæ negant Antecedens. Sed Moliniſtæ admittunt, & maximè P. Annatus n. 129. Patres Tridentini non adhibuiſſe ſcientiam mediam ad conciliandam libertatem cum divinæ providentiæ decretis, & ex aliâ parte

parte affirmant prædictam ſcientiam mediam eſſe medium omninò neceſſarium ad prędictam conciliationem; quæ duo moraliter implicare probatum eſt: ſicut etiam apud Thomiſtas implicaret, ſi dicerent decreta de ſe efficacia non fuiſſe à Patribus Tridentini adhibita ad ſupradictam conciliationem, cùm tamen judicent eſſe media ad hoc omninò neceſſaria. Unde noſtrum argumentum *ad hominem*, ut dicitur, procedit; nec poteſt invalidari, niſi retractent ſe Moliniſtæ.

CLXXXVIJ. Secundò, Confirmationem putat ſe num. 132. his verbis eludere: *Nam quod additur de Eccleſiæ confuſione, atque erubeſcentiâ, quaſi pugnaverit cum hæreticis, qui vi argumentorum ſuperiores erant, quam eſt inane? Quæ ſunt enim argumenta illa quibus Eccleſia cum Hæreticis pugnat? An quæ petuntur ex naturali diſcurſu & ratione? Eſt ergo cur erubeſcat, quod eo modo ſuperare non poſſit qui Dei liberos actus, qui Trinitatem Perſonarum in unâ naturâ, qui diſtinctionem naturarum in unâ Perſonâ principijs Ariſtotelicis impugnant.*

Videtur P. Annatus oblitus eſſe communis Doctrinæ Theologorum, qui communiter ex Doctore Angelico 1.p.q.32.a.1. docent, myſteria fidei non eſſe quidem ratione probanda, probari tamen per evidentem ſolutionem argumentorum quæ ex naturali diſcurſu & ratione petuntur: nullum eſt enim argumentum contra fidem quod non ſit evidenter ſolubile: atque adeò incumbebat Patribus Trid. Concilij oſtęndere argumentum Lutheri non concludere: hoc autem ſecundum Moliniſtas non poterat fieri ſine ſcientiâ mediâ quæ eſt

omninò neceſſaria ut oſtendatur, quomodo ex decretis efficacibus divinæ providentiæ non tollatur libertas, quod oſtendi exigebat argumentum Lutheri. Hinc incredibile omninò videtur, Patres Trid. Concilij admiſiſſe ſcientiam mediam, quâ admiſsâ; ait P. Annatus diſp. 1. n. 101. *Non eſt difficile ad intelligendum quomodo Deus prædefinire poſſit actum liberum illæsâ ejus libertate*, & tam facili medio non præmuniſſe fideles quo ſine ullâ difficultate ſe expedirent ab argumentis Lutheranorum. Incredibile etiam omninò videtur S. Auguſtinum admiſiſſe ſcientiam mediam; & in illâ pugnâ quam per viginti annos glorioſè habuit contra Pelagianos, nunquam eâ fuiſſe uſum; cùm tamen, teſte Molinâ, *Si illa fuiſſet explanata, neque Pelagiana hæreſis fuiſſet exorta, neque ex concertationibus Auguſtini cum Pelagianis tot fideles fuiſſent turbati, & ad Pelagianos defeciſſent.* Vide cap. 3. art. 1. §. 1. Quis credat tale medium tam facile, tam neceſſarium fuiſſe à Patribus, & S. Auguſtino prętermiſſum, Eccleſiâ modum evadendi fallaces hæreticorum verſutias expoſtulante? Quis ex Jeſuitis agnovit prędictam ſcientię mediæ neceſſitatem, & eam ad conciliationem libertatis non adhibuit? quod minimus Jeſuitarum Theologus non negligeret, hoc Patres Concilij Tridentini, hoc S. Auguſtinus, hoc alij Eccleſiæ Doctores neglexiſſe dicentur? judicet Cordatus Theologus.

CLXXXVIIJ. Imò ſi Patres Conciliorum, ſi S. Auguſtinus, & alij Sancti Doctores agnoverunt ſcientiam mediam, & noluerunt eâ uti ad conciliandam liber-

bertatem cum divinâ providentiâ: judicarunt ergo eam ad hoc eſſe minimè neceſſariam. Quis modo Cordatus audebit eam judicare neceſſariam ad prædiſtam conciliationem? *Non enim* (ſunt profundi verba Damiani tom. 1. lib. 5. epiſt. 18.) *jam licet ultimis Eccleſiæ membris, quod ſibi potiſſimùm videtur eligere, ſed neceſſe eſt antiquitùs ordinata ſervare. Hæreſis enim electio dicitur, & illi meritò notantur hæretici, qui præſumunt quod ſibi melius videtur eligere, dedignantur autem in iis quæ à Sanctis ſunt inſtituta Patribus permanere.* Cujus, amabo, Catholici non pungent hæc verba conſcientiam, ſi ſibi ſemel conſcius ſit, ſe alium modum libertatem conciliandi docere, quam Sancti Patres tradidêre? Quâ ratione Doctor aliquis Catholicus oſtendet ſe fideliter cuſtodiſſe depoſitum, ſi illam ſcientiam adhibeat pro conciliandâ libertate, quam etiam agnitam noluerunt Sancti Patres adhibere. *Depoſitum*, inquit Apoſtolus ad Timotheum 6. *cuſtodi*, quæ verba elegantiſſimè explicans nobiliſſimus Magiſter Vincentius Lyrinenſis ſic quærit: *Quid eſt depoſitum? id eſt, quod tibi creditum eſt, non quod à te inventum: quod recepiſti, non quod excogitaſti: rem non ingenii, ſed doctrinæ: non uſurpationis privatæ, ſed publicæ traditionis: rem ad te perductam, non à te prolatam: in quâ non author debes eſſe, ſed cuſtos: non inſtitutor, ſed ſectator: non ducens, ſed ſequens.* Utinam hęc attentè Molina perpendiſſet! nunquam præſumpſiſſet dicere: *Neque dubito quin ab Auguſtino, & cæteris Patribus unanimi conſenſu probata fuiſſet hæc* NOSTRA *de prædeſtinatione ſententia, ratioque conciliandi libertatem arbitrii*

S 3

bitrij cum gratiâ, præſcientiâ, & prædeſtinatione, ſi eis propoſita fuiſſet. Et iterùm: *Hæc* NOSTRA *ratio conciliandi libertatem arbitrij cum divina prædeſtinatione à* NEMINE *quem viderim huc uſque tradita eſt.* Hinc, Benevole Lector, habes ex confeſſione Molinæ, & juxta verba aurea Magiſtri Vincentij Lyrinenſis hoc Scientiæ Mediæ Elogium.

INSIGNE
SCIENTIÆ MEDIÆ
ELOGIVM.

Scientia Media quoad uſum conciliandæ libertatis à Molinâ inventa, non ei credita: ab eo excogitata, non recepta: res non doctrinæ, ſed ingenij: non publicæ traditionis, ſed uſurpationis privatæ: à Molinâ prolata, non ad eum perducta: in quâ non cuſtos, ſed author fuit: non ſectator, ſed inſtitutor: non ſequens, ſed ducens.

Digitized by Google

CLXXXIX. Videant modò Moliniſtę quid maluerint ſequi? an cum P. Annato velint fateri Patres Concilij Tridentini, cæteroſque Patres, & Sanctos Doctores agnoviſſe quidem modum conciliandi libertatem per ſcientiam mediam, ſed eo modo non fuiſſe uſos: an verò cum Molinâ confiteri, hunc modum à nemine ante ipſum fuiſſe traditum; & conſequenter omnibus Patribus ignotum. Si primum eligant; jam oſtendimus, Moraliter eſſe impoſſibile hæc duo ſimul verificari, quod ſcilicet iſte modus conciliandi ſit omnino neceſſarius, & tamen eum Sanctos Patres contra Hæreticos victoriosè pugnantes non adhibuiſſe. Si ſecundum malint; ijſdem etiam rationibus demonſtratur, hæc duo non minus eſſe incompoſſibilia, quod ſcilicet, iſte modus conciliandi ſit omnino neceſſarius, & tamen Patribus Concilij Tridentini cæteriſque Sanctis Doctoribus ignotus. Cùm enim Patres illi in Spiritu Sancto congregati eſſent ad hanc concordiam explicandam: & illam ex mente Sanctorum Patrum explicare intendiſſent, & deberent: ac ita gravis & ingens neceſſitas urgeret: & tandem ab universâ Dei Eccleſiâ inſtanter ad Deum pro hac luce preces funderentur: moraliter impoſſibile ac incredibile eſt, quod eis Spiritus Sanctus denegaſſet hunc modum omninò neceſſarium conciliandi libertatem per ſcientiam mediam.

Quid P. Annatus ad hoc argumentum reſpondet? nihil aliud invenio, niſi quod de jactantia Molinæ hęc habeat num 134. *Hęc Molinæ jactatio quam accuſant, tri-*

bus hiſce capitibus conſtat. 1. Quod ſignificaverit laboratum eſſe ſuperioribus temporibus in exponendâ liberi arbitrij concordiâ cum Dei præſcientiâ, & prædeſtinatione..... 2. Quod crediderit faciliorem eſſe modum quem proponit ipſe....... 3. Quod dixerit Molina ſe primum hunc modum concordiæ publicum feciſſe (neque enim negat à Fonſeca etiam privatim & excogitatum & propoſitum prius) Atqui hoc adeò non negant adverſarij, ut de novitate ipſi crimen faciant. Et poſt hęc audacter inquirit: *Eſtnè aliquod præterea Molinæ facinus, vel audax propoſitio?* Sic putat P. Annatus ſolviſſe noſtrum argumentum, vel melius, eluſiſſe.

CIC. Verùm ſingula capita expendamus. In primo capite totaliter ſuis accuſatoribus imponit, qui nunquam accuſarunt Molinam, *quod ſignificaverit laboratum eſſe ſuperioribus temporibus in exponendâ liberi arbitrij concordiâ cum Dei ſcientiâ, & prædeſtinatione.* Hoc præſupponunt cum Molinâ, ut evidenter notum; quâ igitur ratione de hoc Molinam accuſarent? imò ex hoc principio evidenter concludunt ut quid impoſſibile, modum conciliandi libertatem per ſcientiam mediam eſſe omninò neceſſarium, & ignotum fuiſſe Patribus. Nam ex hoc quod Patres in diverſis Concilijs laborarint in exponendâ liberi arbitrij concordiâ cum præſcientiâ, & prędeſtinatione, & ad hanc expoſitionem fuerint ſpecialiter congregati Patres Concilij Tridentini, evidenter certitudine morali demonſtratur Spiritum Sanctum non illis denegâſſe prædictum modum conciliandi omninò neceſſarium. Nam non videtur compati cum divinâ providentiâ, quæ attingit à fine uſque ad finem

forti-

fortiter, ſuaviterque diſponit omnia, ut neceſſariam conciliandi viam ſuæ Eccleſiæ, & prędictis Patribus in diverſis Concilijs contra hæreticos in adeò urgenti neceſſitate ad ipſius Dei gloriam, & defenſionem fidei Catholicæ pugnantibus denegaverit.

CICJ. In ſecundo capite iterum nobis imponit P. Annatus, quod ſcilicet accuſemus Molinam de eo *quod crediderit faciliorem eſſe modum quem proponit ipſe.* Non de facilitate modi, ſed de novitate modi eum accuſàmus, & ejus neceſſitate. Nec contra hunc modum libertatem conciliandi inſurgimus ex eo præcisè, quod quælibet doctrina nova ſolo novitatis titulo notam aliquam mereatur, cùm ſciamus divinam providentiam ſic dona ſua tribuere, ut nova ſemper quamdiu Eccleſia in terris militat, conferenda reſervet. Idcircò enim comparatur Lunæ ſuſcipienti incrementa lucis per ſingulos dies, donec ad plenitudinem perveniat, juxta illud *Pulchra ut Luna.* Scimus etiam ſacram Jeſuitarum Societatem per ſuos alumnos aptiſſimam ad id eſſe. Verùm ideò contra prædictum modum novum inſurgimus, eo quod in hac controverſiâ non poteſt iſta novitas admitti.

Cùm enim in his ultimis paragraphis adducta ſit hujus controverſiæ antiquitas, & difficultas; quam difficultatem Philoſophi, & poſtea in prioribus primitivæ Eccleſiæ ſæculis graviores Patres & Doctores, videlicet Hieronymus, Ambroſius, Auguſtinus, Hilarius, & Proſper ſuperare contenderint contra hæreticos; conſequens eſſet illos omnes Patres & inter

S 5 quos

quos præeminebat Auguſtinus, totamque Dei Eccleſiam ignorantem hunc modum omninò neceſſarium conciliandi libertatem per ſcientiam mediam, reipsâ non ſolùm non ſolviſſe argumenta hæreticorum, ſed etiam non potuiſſe ea ſolvere; ſiquidem, ut fatentur Moliniſtæ, ſine prædicto modo conciliandi ſunt inſolubilia. Et ita hæretici ſpectatâ argumentorum vi in hác controverſiâ fuiſſent ſuperiores, & victores; ſolâ autem authoritate & potentiâ victi remanſiſſent.

Quod certè injurioſum videtur, tam illis Patribus & Doctoribus, totique Dei Eccleſiæ, ac antiquitati, quam divinę providentię, quę Eccleſiam militantem, & cum Hæreticis conflingentem ſemper opportunè adjuvat. Unde meritò ac piè dixit Magiſter Luna in additionibus manuſcriptis ad 3. p. art. 3. ſe malle cum Auguſtino ſcientiam mediam ignorare, quam eamdem cum Molinâ tenere (ſic referunt Salmanticenſes de ſcientiâ Dei diſp. 10. num. 111. quorum etiam eſt Doctrina, quam in his vltimis paragraphis dedimus) Meritò hoc dixit Magiſter Luna, nolens de eorum numero eſſe, qui ut ait Caſſianus lib. inſtit. cap 11. *Putant eſſe laudabile, ſi quid contra antiquos ſapiant, & aliquid novi, vt periti videantur, inveniant.* Intuebatur enim Magiſtralis nobilitatis exemplar à magiſtro Vincentio Lyrinenſi propoſitum ſub hâc regulâ: *Quidquid univerſaliter antiquitùs Eccleſiam Catholicam tenuiſſe cognoverit; id ſolùm ſibi tenendum credendumque decernit; quidquid verò ab aliquo deinceps uno, præter omnes, vel contra omnes Sanctos novum, & inauditum ſubinduci ſenſerit, id non ad religionem,*

nem, ſed ad tentationem potiùs intelligit pertinere.

CICIJ. In 3. denique capite extortè exponit verba Molinæ. Dixerat enim Molina, ſuam rationem conciliandi à nemine quem vidiſſet huc uſque fuiſſe traditam: hoc ſic intelligit P. Annatus, quod accuſemus Molinam eo quod dixerit, *ſe primum hunc modum concordiæ publicum feciſſe (neque enim negat à Fonſeca etiam privatim & excogitatum, & propoſitum priùs)* Molina dixit, *Nemo quem vidi noſtram rationem conciliandi tradidit:* hoc ſignificat apud P. Annatum; *Ego primus hunc modum concordiæ publicum feci.* Et ita ſubtiliter gloriam utriuſque conſervaſſe ſe putat P. Annatus, dum uterque primus inventor dicitur, cum hoc tamen diſcrimine, quod Fonſeca ſit primus inventor privatus; Molina verò primus inventor publicus. Hanc utriuſque gloriam lubenter damus P. Annato & Moliniſtis. Verum videtur P. Annatus in hâc ſuâ concordiâ defeciſſe ſcrutans ſcrutinio. Nam dato quod Fonſeca primus docuiſſet publicè iſtum modum conciliandi libertatem per ſcientiam mediam; adhuc tamen eſſet verum quod dixit Molina, iſtum modum à *nemine* quem viderit fuiſſe traditum; Nam ly *nemo* non excludit Fonſecam, quia cùm eſſet junior & Jeſuita, ſicut Molina, non illum Molina conſideravit ut alterum à ſe. Sed ly *nemo* excludit S. Auguſtinum cæteroſque Sanctos Patres & antiquos Doctores, ita ut ſit ſenſus quod à nemine Sanctorum Patrum & antiquorum Doctorum ratio conciliandi libertatem, quam docuit Molina, fuerit tradita. Quod adhuc eſſet verum etiamſi Fonſeca aut quivis

alius

alius junior Jeſuita eam ante docuiſſet. Hanc excluſionem apertè demonſtrant verba quę præmiſerat Molina de ſuâ ratione conciliandi: *Neque dubito quin ab Auguſtino & cæteris Patribus unanimi conſenſu probata fuiſſet, ſi eis propoſita fuiſſet.*

CICIIJ. Si hoc attendiſſet P. Annatus, ſine dubio laudaſſet juſtitiam accuſationis quâ contra iſtam novam rationem conciliandi libertatem à nemine Sanctorum Patrum traditam acriter inſurrexerunt utriuſque Solis diſcipuli. Nec ulterius inquiſiviſſet: *eſtnè aliquod præterea Molinæ facinus, vel audax propoſitio?* Certè Molinæ facinus eſt, quod depoſitum non cuſtodierit, id eſt, quod modum conciliandi libertatem cum gratiâ, pręſcientiâ, & prædeſtinatione non ſibi creditum, ſed à ſe, aut (quod idem eſt) à Fonſeca inventum, publicum fecit: quod ab eo iſte modus fuerit excogitatus, non receptus, quod fuerit res ſui ingenij, non Sanctorum Patrum doctrinæ; quod fuerit uſurpationis privatæ, non publicæ traditionis; quod fuerit à Molinâ prolatus, non ad eum perductus; in quo non cuſtos, ſed author fuit: non ſectator, ſed inſtitutor; non ſequens, ſed ducens. Ecce P. Annate facinus Molinæ. Vis audacem ejus propoſitionem? perpende hęc verba: *Neque dubito, quin ab Auguſtino & cæteris Patribus unanimi conſenſu probata fuiſſet hæc* NOSTRA *de prædeſtinatione ſententia, ratioque conciliandi libertatem arbitrij cum gratiâ, præſcientiâ, & prędeſtinatione ſi eis propoſita fuiſſet.*

An non eſt audax, propoſitio, ex quâ ſequitur, (uti ex hac ſequi probatum eſt) Sanctum Auguſti-

guſtinum cæteroſque Patres, non ſatisfeciſſe argumentis hęreticorum, quos tamen de falſitate & hæreſi reipsâ convictos Patres in Concilijs Arauſicano, & Milevitano à Sanctâ Apoſtolicâ Sede approbatis damnarunt. Ex quâ ſequitur totam Eccleſiam coram Hæreticis humiliatam, & verecundè confuſam, ab eiſdemque irridendam remanſiſſe? Ex quâ denique ſequitur Deum ſuam doctrinam & fidem Catholicam neceſſariâ defenſione in re tam gravi deſtitutam deſeruiſſe? Cùm tamen Chriſtus Dominus eidem Eccleſiæ promiſerit: *Dabitur enim vobis in illâ horâ quid loquamini.* At quę hora poteſt eſſe illa niſi in quâ Adverſarij vrgent, & Eccleſia anxiè panem ſanę Doctrinę, & modum evadendi fallaces Hęreticorum verſutias, & laqueos, expoſtulat à Patre luminum, qui dat omnibus affluenter, quique dat eſcam in tempore opportuno: quale procul dubio fuit illud in quo Hæreſes inſtabant, & Eccleſiæ Patres in Concilijs authoritate Pontificiâ congregatis, ad occurrendum Hęreticis, eorumque fallacia argumenta diſſolvenda convenerant.

Unde non videtur quomodo adimpleretur illud quod de Eccleſiâ dictum eſt à Chriſto Domino: *Et portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*: Si Hæretici ſpectatâ argumentorum vi adverſus totam Eccleſiam in Concilijs congregatam pręvaluiſſent: ac tandem quonam pacto cum divinę providentię ſuavitate, rectâque diſpoſitione cohæreret, ut iſtum modum conciliandi libertatem unicè & omninò neceſſarium, quem toti Eccleſiæ in tanto neceſſitatis & periculi tempore occul-

tave-

taverat, poſtea Jeſuitis recentioribus aperiret.

Concludamus igitur cum Magiſtro Luna, & quolibet Cordato, ſatiùs eſſe cum S. Auguſtino, cum Sanctis Patribus, cum totâ Eccleſiâ in Concilijs congregatâ, ſcientiam mediam ignorare, vel eâ non uti ad conciliandam libertatem cum divinâ providentiâ, quam cum totâ Moliniſtarum turbâ eam tenere, vel ad prędictam conciliationem eam adhibere. Nam hoc ſolo titulo SCIENTIA MEDIA EST AB OMNI CORDATO THEOLOGO EXPLODENDA QUOD EA NON FUERIT uſus S. AUGUST. Idem diceremus de prædeterminatione phyſicâ, ſi S. Aug. eâ non fuiſſe uſum concederemus.

ARTICULUS IIJ.

Seclusâ ſcientiâ mediâ Deus non eſt cauſa peccati.

CICIV. HOc tertium pigmentum, quo ſcientiæ Mediæ deformitas tegitur, melius larvam dixerim, quam pigmentum. Pigmentis enim utimur, ut videntibus placeamus; ſed larvâ ut nos illis occultemus. Poſſibilitate adimplendi præcepta, & libertate arbitrij quaſi pigmentis uſi ſunt Molinæ diſcipuli: etenim nihil homini ſuperbo ita placet, quam plena poteſtas applicandi ſe ad faciendum quodcumque libuerit. Negatione autem divinæ cauſalitatis circa peccatum quaſi larvâ utuntur, dum putant mediante ſcientiâ mediâ facilè expediri, Deum non concurrere ad peccatum; è contra difficile exiſtimant, prædetermina-

tio-

tionem phyſicam non cauſare peccatum. Cum tamen eâdem & majori premantur difficultate, eiſque etiam eorumdem competat ſolutio argumentorum. E duobus æqualiter obligatis, ſi unus non ſolvens debitum, urgeat alterum ad ſolvendum, quid aliud facit, quam ſe occultare debitorem.

§. J. *Nulla eſt inter Concurſum prævium & pediſſequum quoad cauſandum peccatum differentia. Si quæ eſſet, magis deberet dici cauſa peccati concurſus pediſſequus, quam prævius.*

CICV. Concurſum prævium dicimus, qui antecedit determinationem voluntatis: concurſum pediſſequum, qui eam ſubſequitur. Uterque ſimul eſt cum determinatione voluntatis, eique infallibiliter connexus; ſed unus cauſalitate prior, alter poſterior. Si ſimultas & infallibilis connexio unius non impedit, quin rectè dicatur prævius, & antecedens, eo quod ſit cauſalitate prior; ita ſimultas & infallibilis connexio alterius, non obeſt, quin rectè dicatur pediſſequus, & ſubſequens, eo ipſo quod ſit cauſalitate poſterior. Non poſſum ſatis mirari aliquos, etiam doctiſſimos, admittere prædeterminationes phyſicas ad actus bonos, & eas reijcere ad materiale, ſive actum peccati. Etenim ratio probans concurſum generalem, quo Deus in omni operante operatur, debere eſſe prævium & phyſicè prædeterminantem, id ipſum evincit de concurſu quem habet Deus circa actum peccati, qui cum ſit ens, & bonitate phyſicâ præditus non poteſt ſub illâ ratione ſubterfugere Dei cauſali-

ta-

tatem: ac proinde ſi cauſalitas Dei ſit phyſica & prædeterminans, oportet ut Deus etiam actum peccati phyſicè prædeterminet.

Quare non tangunt nodum pręſentis difficultatis, & eum in ſcirpo quęrunt, qui diſtinguunt in præſenti inter concurſum prævium, & pediſſequum. Nodus ſiquidem præſentis difficultatis conſiſtit in hoc, quod actus peccati habet ſibi inſeparabiliter malitiam annexá; ex quo non videtur poſſe aliquid eſſe cauſa *actus peccati* quin eo ipſo ſit etiam cauſa *malitiæ*. Semel autem explicato modo, quo aliquid poſſit ſuâ actione attingere rationem actûs, non attingendo malitiam; nulla poteſt eſſe major difficultas de uno concurſu, quam de alio; nihil enim in ordine ad cauſandum malitiam refert, quod ante, aut poſt determinationem voluntatis, attingatur actus, ſi ita attingitur, ut malitia ei inſeparabiliter annexa non attingatur. Hoc eſt quod in pręſenti paragrapho intendimus explicare.

CICVJ. Unica diſtinctio totam hanc difficultatem evacuabit. Pro quâ ſciendum eſt, inter plures rationes quę in actu peccati reperiuntur, duæ ſolummodo ſunt in præſenti conſiderandæ; una ſcilicet, ad quam ſequitur malitia; alia verò ad quam nulla ſequitur malitia. Hæ duæ rationes ſunt inter ſe diſparatæ, & poſſunt concipi ſe habere ad actum peccati ſicut bonum, & verum ſe habent ad ens, hoc tamen ſenſu & non alio, quod ſcilicet, ſicut intellectus attingens ens ſub ratione veri, non attingit illud ſub ratione boni, & voluntas attingens ens ſub ratione boni, non attingit illud ſub

ratione

ratione veri; ita qùod producit actum peccati ſub illâ ratione ad quam ſequitur malitia, non producit actum peccati ſub illâ ratione ad quam non ſequitur malitia; & è contra quod producit actum peccati ſub illâ ratione ad quam non ſequitur malitia, non producit illum ſub illâ ratione ad quam ſequitur malitia. Nam quamvis voluntas producat actum peccati ſub utrâque ratione; hoc tamen facit ut eſt virtualiter multiplex; Siquidem diſtinguitur in ſeipſam ut motam à Deo, & in ſeipſam ut primò moventem; ut mota à Deo producit actum peccati ſub illâ ratione ad quam non ſequitur malitia; ut primò movens producit actum peccati ſub illâ ratione ad quam ſequitur malitia. Illa ratio, ad quam non ſequitur malitia, complectitur quidquid entitatis, actualitatis, & perfectionis eſt in actu peccati, & vocatur à Theologis materiale peccati materialiter ſumptum, à Doctore autem Angelico dicitur *actus peccati* aut *entitas peccati*. Ratio verò ad quam ſequitur malitia (quęcumque ſit illa) reducitur ad lineam malitiæ, eo quod malitia non poteſt aliter produci niſi per hoc, quod producatur hujuſmodi ratio. Ideò à Theologis vocatur materiale peccati formaliter ſumptum, & ſub nomine malitiæ à Doctore Angelico comprehenditur.

CICVIJ. His prælibatis certum eſt primò, Deum non concurrere ad actum peccati ſub illâ ratione ad quam ſequitur malitia; quia ſic cauſaret malitiam, quæ ut nuper dictum eſt, non eſt per ſe primò producibilis, ſed reſultat ex prædictâ ratione, eo modo quo relatio. v. g. filiatio, reſultat ex fundamento, & non poteſt

teſt produci niſi per actionem quæ producit fundamentum. Eſt autem de fide Deum non cauſare malitiam, juxta illud Pſal. 5. *Non Deus volens iniquitatem tu es.* Et Concilium Trid. ſeſſ. 6. can. 6. *Si quis dixerit mala opera ita ut bona Deum operari non permittendo ſolùm, ſed etiam propriè & per ſe, adeò ut ſit proprium ejus opus non minus proditio Iudæ, quam vocatio Pauli, anathema ſit.*

Certum eſt ſecundò, Deum concurrere ad actum peccati ſub illâ ratione ad quam non ſequitur malitia. Nam cùm omnes rationes ad quas non ſequitur malitia habeant entitatem phyſicam ſecundùm quam ſunt ordinabiles in Deum ut ultimum finem, oportet ut cadant ſub omnipotentiâ divinâ, quæ ut univerſaliſſima cauſa phyſica debet extendi ſuâ cauſalitate ad omne id quod habet entitatem phyſicam & eſt ordinabile in Deum ut vltimum finem. Ita D. Thom. de malo q. 3. a. 2. & 1. 2. q. 79. a. 2. Item in 2. diſt. 37. q. 2. a. 2. ſic loquitur: *Alia opinio dicebat actus peccatorum nullo modo nec etiam in quantum actus ſunt, à Deo eſſe, & hæc opinio tangitur in præſenti diſtinctione, quam ad præſens nulli, vel pauci tenent, quia* PROPINQUISSIMA EST DUPLICI ERRORI.

CICVIIJ. Sola igitur remanet difficultas utriusque concurſui æqualis, quomodo ſcilicet fieri poſſit, ut ex duabus rationibus inſeparabiliter inter ſe connexis una attingatur, & non alia: quam difficultatem ſic denodat Angelicus Sol in 2. diſt. 37. q. 2. a. 2. ad 5. *Dicendum quod ſicut actio, quæ peccati deformitatem habet dicitur bona in quantum eſt actio, bonitate naturæ, non propterea*

terea quod aliquando inveniatur ſeparata à deformitate, ſed quia bonitas illa naturæ deformitati ſubſtat: ita etiam Deus dicitur cauſa illius actionis in quantum eſt actio, & non in quantum eſt deformis hoc modo, quod actionem non faciat à deformitate ſeparatam, ſed quia in actione deformitati conjuncta, hoc quod eſt actionis facit, & quod eſt deformitatis non facit. Etſi enim in aliquo effectu PLURA INSEPARABILITER CONJUNCTA SINT, *non oportet ut quidquid eſt cauſa ejus quantum ad unum, ſit etiam cauſa ejus, quantum ad alterum.* Quo nihil clarius aut elegantius ad hanc difficultatem dici potuit.

Ratio hujus Angelicæ Doctrinæ reddi poteſt, quod una ratio alicujus effectus continetur intra objectum adæquatum potentiæ operantis, & non altera; Cùm autem nulla virtus poſſit ferri extra latitudinem ſui objecti adæquati, ex eo quod hęc duo ſunt eſſentialiter commenſurata, ſequitur nexum inſeparabilem duarum rationum nihil obeſſe quominùs una attingatur, & non altera. Propter hanc rationem, ut nuper diximus; voluntas non terminatur ad ens ſub ratione intelligibilis, nec intellectus ad idemmet ens ſub ratione amabilis ſive boni; quia licet hæc duo identificentur inter ſe, attamen ens ut amabile eſt extra latitudinem *rationis formalis ſub quâ* latitudinis objecti intellectus: & ens ut intelligibile eſt eodem proportionali modo extra latitudinem *rationis ſub quâ* voluntatis.

CCIX. Confirmatur exemplo quo ſepè utitur D. Thom. ad rem hanc explicandam. Nam etſi ratio motus in claudicatione, & illa ratio ad quam ſequitur de-

fectus claudicationis ſint inſeparabiliter connexæ: attamen in ratione motus fit à virtute progreſſivâ rectè tibiam curvam quantum eſt ex ſe movente; & ſub illâ ratione ad quam ſequitur defectus procedit, non à virtute progreſſivâ, ſed à tibiâ curvâ. Idemque accideret ſi pictor v. g. juxta regulas artis penicillo defectuoſo, inculpabiliter tamen aſſumpto, depingeret. Nam tunc pictura, quoad id quod eſt perfectionis & artis in eâ, procederet à Pictore; & quoad defectum artis ab ipſo penicillo defectuoſo, rectè tamen quantum eſt ex parte Pictoris & juxta regulas artis moto: nec tamen talis defectus tribuendus eſſet eidem Pictori. Et ratio horum omnium eſt, quia defectus in claudicatione, aut picturâ inventi, ſicut & ratio illa ad quam ſequuntur, non continentur intra latitudinem objecti adęquati virtutis progreſſivæ, aut artis rectè moventis, ſed potiùs repugnant eidem objecto.

Similiter in actu peccati ratio entitatis, actualitatis, perfectionis, & bonitatis naturalis attingitur à Deo abſque eo quod attingat illam rationem ad quam ſequitur malitia; eo quod hæc ratio non continetur intra latitudinem objecti omnipotentiæ divinæ, & artis divinæ. Ad quod parum refert, ut in initio dixi, quod Deus determinet voluntatem ad producendum actum peccati ſub ratione actualitatis priùs quam ipſa voluntas ſe determinet ad producendum eumdem actum peccati ſub illâ ratione, ad quam ſequitur malitia: quia hoc ipſo quod illa prędeterminatio quâ Deus determinat voluntatem ſiſtit in ratione actualitatis, & non tranſit ad

actum

actum peccati ſub illâ ratione, ad quam ſequitur malitia; impoſſibile eſt, quod prædeterminatio dicta ſit cauſa malitiæ, & voluntatem ad illam determinet; cùm non ſit poſſibile cauſare malitiam, atque ad eam voluntatem determinare niſi attingendo ipſam rationem ex quâ ſequitur malitia.

Imò ſi quæ eſſet quoad hoc differentia inter concurſum prævium, & pediſſequum, (quam tamen non admittimus) multo melius ſalvaretur Deum non eſſe cauſam peccati, dicendo, quod antequam voluntas ſe determinet ad producendum actum peccati ſub illâ ratione ad quam ſequitur malitia, Deus voluntatem prædeterminat ad eundem actum producendum ſub ratione actualitatis; quam aſſerendo, quod ſemel ſuppoſitâ voluntatis determinatione ad malum ſtatim Deus eſt pediſſequus iſtius pravæ determinationis. Nam malitia non poteſt inficere id quod eam antecedit, & ex quo non ſequitur; poteſt tamen inficere id quod illam ſubſequitur; ſiquidem ſequi alterius determinationem, poſtquam jam depravata eſt, illique adhærere non poteſt non habere intrinſecè rationem mali: ac proinde difficiliùs ſalvatur, Deum ſuo concurſu pediſſequo ſequi hanc pravam voluntatis determinationem, illique adhærere, & non eſſe cauſam peccati.

§. IJ. *Dilucidè explicatur, quæ ſit illa ratio, ad quam in actu peccati ſequitur malitia.*

CC. HIc opus, hic labor eſt præſentis difficultatis. Etenim ſi ritè explicatum fuerit, quæ ſit illa ratio, ad quam ſequitur malitia, confeſtim eluceſcer, motionem Dei prædeterminantem non poſſe illam cauſare.

Ad cujus evidentiam ſupponendum eſt ex communi Thomiſtarum doctrinâ, quod etſi moralitas formalis ſpecificetur ab objecto morali, ſuam tamen formalitatem effectivè accipit à principio morali, ita ut quemadmodum actus exiens à principio vitali eſt formaliter vitalis, & tendit vitaliter in objectum; & ſicut actus exiens à principio libero eſt formaliter liber, & tendit liberè in objectum; ita actus exiens à principio morali eſt formaliter moralis & tendit moraliter in objectum. Principium autem morale juxta Angelicæ doctrinæ principia eſt voluntas obligata legi, ſive regulis morum; Unde eo ipſo quod actus liberè exeat à voluntate obligata legi, reſultat in tali actu tendentia in objectum relatum ad legem, quæ tendentia eſt ipſa formalis moralitas: de quâ vide Salmanticenſes de moralitate, & ſpecificatione actuum humanorum, ſi modò voluntas legi obligata, ſe ſubijciat legi, reſultat in actu tendentia in objectum conforme legi; ſi verò non ſe ſubijciat legi reſultat in actu tendentia in objectum difforme legi, quæ tendentia eſt malitia moralis, ſicut & prior tendentia

tia

tia eſt bonitas moralis.

Ex quo patet, quod habitudo actus ad voluntatem obligatam legi eſt illa ratio ad quam ſequitur moralitas; habitudo actus ad voluntatem ſubijcientem ſe legi eſt illa ratio ad quam ſequitur bonitas moralis; & habitudo actus ad voluntatem non ſe. ſubijcientem legi eſt illa ratio ad quam ſequitur malitia moralis, ſive tendentia in objectum difforme legi. Quare ſicut in Petro v. g. eſſe terminum generationis eſt illa ratio, quę cauſat filiationem; ita in actu morali *exire* à voluntate obligata legi eſt illa ratio, quæ cauſat actus moralitatem; ſimiliter & in actu bono *exire* à voluntate ſubijciente ſe legi eſt illa ratio, quæ cauſat bonitatem actus moralem; & denique in actu malo *exire* à voluntate non ſe ſubijcientę legi eſt illa ratio, quæ cauſat malitiam actus moralem. Ulteriùs quemadmodum actio illa quę produceret Petrum ſub ratione animalis, hominis &c. non tamen produceret eum ſub ratione termini generationis (ſive hoc ſit poſſibile, ſive non) actio inquam illa non cauſaret in Petro Filiationem: ita motio Dei prædeterminans, quæ facit actum *exire* à voluntate præ ci ė, non tamen facit quod exeat à voluntate non ſę ſubijciente legi, non poteſt cauſare malitiam in actu peccati.

C C J. Quæ doctrina deſumitur ex Angelico Præceptore noſtro diſtinguente ſæpiùs malum in actionibus à malo in rebus, penes hoc, quod malum in actionibus ſemper ſit ex defectu alicujus principij agentis, malum autem in rebus oriatur, vel ex perfectio-

ne virtutis agentis, vel ex indiſpoſitione materię. Ita diſtinguit D. Thom. 1. p. q. 49. a. 1. Ad cujus evidentiam conſiderandum eſt, quod aliter cauſatur ma-
„ lum in actione, & aliter in effectu. In actione quidem
„ cauſatur malum per defectum alicujus principiorum
„ actionis, vel principalis agentis, vel inſtrumentalis. Si-
„ cut defectus in motu animalis contingit vel propter
„ debilitatem virtutis motivæ, ut in pueris, vel propter
„ ſolam ineptitudinem inſtrumenti, ut in claudis. Ma-
„ lum autem in aliquâ re, non tamen in proprio ef-
„ fectu agentis, cauſatur quandoque ex virtute agentis,
„ quandoque autem ex defectu ipſius vel materiæ: Ex
„ virtute quidem vel perfectione agentis, quando ad
„ formam intentam ab agente ſequitur ex neceſſitate
„ alterius formę privatio; ſicut ad formam ignis ſequitur
„ privatio formę aquæ, vel aëris.

„ Sicut igitur quantò ignis fuerit perfectior in virtute,
„ tantò fortiùs imprimit formam ſuam, ita etiam tan-
„ tò perfectiùs corrumpit contrarium, unde malum &
„ corruptio aëris, vel aquę eſt ex perfectione ignis, ſed
„ hoc eſt per accidens, quia ignis non intendit privare
„ formam aquæ, ſed inducere propriam formam: ſed
„ hoc faciendo, cauſat etiam illud per accidens. Sed ſi
„ ſit defectus in effectu proprio ignis, puta quod de-
„ ficiat à calefaciendo, hoc eſt, vel propter defectum
„ actionis qui redundat in defectum alicujus principij,
„ ut dictum eſt, vel ex indiſpoſitione materiæ. ſed etiam
„ hoc ipſum quod eſt eſſe deficiens accidit bono, cui
„ per ſe competit agere. Unde verum eſt quod malum
ſecundùm

„ ſecundùm nullum modum habet cauſam niſi per ac-
„ cidens. Sic autem bonum eſt cauſa mali.

Hæc D. Thomas in ſuâ radice id quod intendimus explicans: ſi enim malum in actionibus proveniat ſemper ex aliquo principio deficiente, ſequitur evidenter quod habitudo actionis ad principium deficiens ſit illa ratio ad quam ſequitur malitia actionis: ac proinde habitudo actus peccati ad voluntatem deficientem erit illa ratio ad quam ſequitur malitia moralis.

Specialiter hoc docuit D. Thomas q. 1. de Malo a. 3. vbi profundè explicat quâ ratione voluntas ſit cauſa mali moralis; & quia verba ejus efficaciſſima & clariſſima ſunt non debui ea prætermittere. Eſt ergo inquit Angelicus Præceptor duplex modus quo malum cauſatur
„ ex bono. Uno modo bonum eſt cauſa mali in quan-
„ tum eſt deficiens. Alio modo in quantum eſt agens per
„ accidens, quod quidem in rebus naturalibus de facili
„ apparet. Hujus enim mali quod eſt corruptio aquæ
„ cauſa eſt virtus activa ignis, quæ quidem non prin-
„ cipaliter intendit & per ſe non eſſe aquæ, ſed prin-
„ cipaliter intendit formam ignis inducere in mate-
„ riam, cui conjungitur ex neceſſitate non eſſe aquæ, &
„ ſic per accidens eſt quod ignis faciat aquam non eſſe.
„ Hujus verò mali quod eſt monſtruoſitas partus cauſa
„ eſt virtus deficiens in ſemine. Sed ſi quæritur cauſa
„ hujus defectus quod eſt malum ſeminis, erit devenire
„ ad aliquod bonum quod eſt cauſa hujus mali per ac-
„ cidens, & non in quantum eſt deficiens. Hujus enim
„ defectus qui eſt in ſemine cauſa eſt aliquod principium

„ alterantis, quod inducit qualitatem contrariam quali-„ tati, quæ requiritur ad bonam diſpoſitionem ſemi-„ nis. Cujus alterantis virtus quantò fuerit perfectior „ tantò hanc qualitatem contrariam magis inducit, & „ per conſequens defectum ſeminis conſequenter. Unde „ malum ſeminis non cauſatur ex bono in quantum eſt „ deficiens, ſed cauſatur ex bono in quantum eſt perfe-„ ctum ſed per accidens.

„ In voluntarijs autem quodammodo ſimiliter ſe ha-„ bet, ſed non per omnia, nec quantum ad omnia. Ma-„ nifectum eſt enim quod delectabile ſecundùm ſenſum „ movet voluntatem adulteri, & afficit eum ad dele-„ ctandum tali delectatione, quæ excludit ordinem „ rationis, & divinę legis, quod eſt malum morale. Si „ ergo ita eſſet quod voluntas ex neceſſitate reciperet „ impreſſionem delectabilis allicientis, ſicut ex neceſſi-„ tate corpus naturale recipit impreſſionem agentis, om-„ ninò idem eſſet in voluntarijs & naturalibus. Non „ eſt autem ſic, quia quamquam exterius ſenſibile al-„ liciat, in poteſtate tamen voluntatis eſt recipere, „ vel non recipere; Unde mali quod accidit ex hoc „ quod recipit non eſt ipſum delectabile movens cauſa, „ ſed magis ipſa voluntas, quæ quidem eſt cauſa mali, „ ſed utroque prædictorum modorum ſcilicet & per „ accidens, & in quantum eſt bonum deficiens.

„ Per accidens quidem in quantum voluntas fertur in „ aliquid, quod eſt bonum ſecundùm aliquid, ſed ha-„ bet conjunctum aliquid quod eſt ſimpliciter malum. „ Sed ut bonum deficiens in quantum oportet in vo-

luntate

„ Juntate præconſiderare aliquem defectum ante ipſam „ electionem deficientem per quam eligit ſecundùm „ quid bonum, quod eſt ſimpliciter malum.

CCIJ. Nihil poteſt clarius ad noſtrum intentum dici. Expendatur primò duplex illa cauſa mali, nempe bonum ut bonum, & bonum ut deficiens; bonum ut bonum cauſat malum per accidens quia præter intentionem in quantum ſcilicet producit aliquod bonum cui conjungitur aliquód malum. Bonum ut deficiens cauſat malum per accidens, quia ut docet D. Thom. 1. p. q. 49. a. 1. *Hoc ipſum quod eſt eſſe deficiens accidit bono cui per ſe competit agere.* In hoc conveniunt malum naturale & malum voluntarium, quod utrumque habeat duplicem illam cauſam mali; ſed differunt primò, quod datur aliquod malum naturale procedens à bono ut bonum eſt, ut corruptio aquæ, & datur aliud malum procedens à bono ut deficiens eſt, ut monſtruoſitas partus: malum autem voluntarium ſemper vtramque cauſam habet quia procedit à bono ut bonum eſt, & à bono ut deficiens &c. Procedit à bono in quantum bonum eſt dum procedit à voluntate intendente aliquod bonum. *Malum*, inquit D. Thom. q. 1. de malo citata, *in quantum hujuſmodi non poteſt eſſe intentum, nec aliquo modo volitum, vel deſideratum, quia omne appetibile habet rationem boni, cui opponitur malum in quantum hujuſmodi. Vnde videmus quod nullus facit aliquod malum niſi intendens aliquod bonum, ut ſibi videtur: ſicut adultero bonum videtur quod delectatione ſenſibili fruatur, & propter hoc adulterium committit.*

Ma-

Malum igitur voluntarium procedit à bono ut bonum eſt, in quantum procedit à voluntate intendente aliquod bonum cui conjungitur. Procedit etiam á bono ut deficiens eſt, in quantum procedit à voluntate deficiente; hæc enim ſubtiliter diſtinguenda ſunt voluntas deficiens, & voluntas intendens aliquod bonum. Malum voluntarium procedit à voluntate tam ut intendente, quam ut deficiente; & hçc eſt prima differentia mali voluntarij à malo naturali qнod poteſt ſolummodo procedere in aliquibus, à bono ut bonum eſt.

Secundò, differunt Malum voluntarium, & malum naturale, quod in malo naturali bonum ut deficiens reducitur ad bonum perfectum; monſtruoſitas partûs quæ oritur à bono ut deficiente, nempe à ſemine corrupto, reducitur radicaliter ad aliquam cauſam alterantem, quæ ex virtutis ſuæ perfectione inducendo qualitatem contrariam ſemini corrupit illud. In malo autem voluntario contrarium accidit; eo quod voluntas ut intendens reducitur ad voluntatem ut deficientem; non enim voluntas intenderet aliquod bonum ſecundùm quid, cui malum ſimpliciter conjungitur, ſi non eſſet prius deficiens, *in quantum*, ait Angelicus Magiſter, *oportet in voluntate præconſiderare aliquem defectum ante ipſam electionem deficientem, per quam eligit ſecundùm quid bonum, quod eſt ſimpliciter malum.*

Ex quo evidens fit, habitudinem actûs voluntarij ad voluntatem deficientem eſſe illam rationem ad quam ſequitur malitia, quæ nihil eſt aliud quam tendentia in ma-

malum ſimpliciter ſub ratione boni ſecundùm quid. Unde hæc cauſalis eſt vera: ideò actus voluntatis tendit in malum ſimpliciter ſub ratione boni ſecundùm quid, quia EXIT A VOLVNTATE DEFICIENTE.

Expendatur ſecundò, quod *ſi voluntas ex neceſſitate reciperet impreſſionem delectabilis allicientis omnino idem eſſet in voluntarijs & naturalibus.* Quia ſcilicet, ſicut ad impreſſionem formæ ignis ſequitur corruptio aquæ, & quodcumque agens cauſans impreſſiònem formæ ignis in aquâ, cauſat etiam corruptionem aquæ: ita ad impreſſionem delectabilis in voluntate ſequeretur corruptio ordinis rationis, & quodcumque agens cauſaret impreſſionem delectabilis, id eſt, tendentiam actûs voluntarij in delectabile, cauſaret etiam corruptionem ordinis rationis. *Non eſt autem ſic*, ait D. Thom. *quia quamquam exteriùs ſenſibile alliciat, in poteſtate tamen voluntatis eſt recipere, vel non recipere. Unde mali quod accidit ex hoc quod recipit, non eſt ipſum delectabile movens, ſed magis ipſa voluntas, in quantum eſt bonum deficiens.*

Quaſi diceret, quod non ad impreſſionem delectabilis abſolutè conſideratam ſequitur corruptio ordinis; ſed ad impreſſionem delectabilis ut recipitur à voluntate deficiente ſequitur corruptio ordinis rationis. Et ideò non quodcumque agens cauſat impreſſionem delectabilis in voluntate cauſat etiam corruptionem ordinis rationis, ſicut accidit in naturalibus; ſed ſolùm illud agens, quod facit talem impreſſionem recipi à voluntate deficiente cauſat prædictam corruptionem. Atque in hoc conſiſtit pręcipua mali moralis à malo naturali

turali differentia; nempe, quod v. g. corruptio aquæ ſequatur ad impreſſionem formæ ignis abſolutè; corruptio verò ordinis rationis ſequatur ad impreſſionem delectabilis non abſolutè, ſed ut eſt à VOLUNTATE DEFICIENTE. Unde in naturalibus valet, *qui dat formam, dat conſequentia ad illam:* in moralibus autem non tenet, niſi detur forma eo modo quo conſequentia ad formam conſequuntur illam: ut in noſtro caſu qui dat actui peccati tendentiam in delectabile, non cauſat malitiam; ſed qui dat actui tendentiam, ut eſt à VOLUNTATE DEFICIENTE, cauſat malitiam: eo quod malitia non ſequitur ad tendentiam in delectabile abſolutè; ſed ad tendentiam in delectabile, ut eſt à VOLUNTATE DEFICIENTE.

CCIII. Supereſt explicare, quid ſit voluntas deficiens? Breviter dico, quod voluntas deficiens eſt voluntas non ſe ſubijciens legi. Ita D. Thom. 1. p. q.49. ad 3. *Malum habet cauſam deficientem, aliter in rebus voluntarijs, & naturalibus. Agens enim naturale producit effectum ſuum, talem quale ipſum eſt, niſi impediatur ab aliquo extrinſeco, & hoc ipſum eſt quidam defectus ejus, unde nunquam eſt malum in effectu, niſi praexiſtat aliquod malum in agente, vel in materiâ, ſicut dictum eſt: ſed in rebus voluntarijs defectus actionis à* VOLUNTATE DEFICIENTE *procedit in quantum non ſubijcit ſe in actu ſuæ regulæ, qui tamen defectus non eſt culpa, ſed ſequitur culpam, ex hoc quod cum tali defectu operatur.*

Ad intelligentiam majorem hujus teſtimonij notandum eſt, quod tunc voluntas dicitur non ſubijcere

ſe

ſe actu ſuæ regulæ, ſive legi, quando non attendens ad regulam ſeu legem operatur; verùm, quia voluntas non ſemper tenetur conſiderare actu legem, dixit D. Thomas, *qui tamen defectus* (ſcilicet attentionis) *non eſt culpa.* Dum autem voluntas operatur tunc tenetur attendere ad regulam, & ideò defectus attentionis qui ante operationem erat pura negatio & inculpabilis, ex ipſa operatione mala, quam cauſat, fit privatio & culpabilis: Ideò ſubjunxit Angelicus Magiſter, *Sed ſequitur culpam ex hoc quod cum tali defectu operatur.*

Clariùs & fuſiùs totum hoc expreſſit Doctor Communis his elegantibus verbis, quæ habentur poſt verba „relata num. 201. In omnibus enim quorum unum „debet eſſe regula & menſura alterius, bonum in re„gulato & menſurato eſt ex hoc, quod regulatur & „conformatur regulæ & menſuræ, malum verò eſt ex „hoc quod eſt non regulari & non menſurari. Si ergo „ſit aliquis artifex, qui debeat aliquod lignum rectè in„cidere, ſecundùm aliquam regulam, ſi non directè „incidit, quod eſt malè incidere, hęc mala inciſio cauſa„bitur ex hoc defectu quod artifex erat ſine regulâ & „menſurâ. Et ſimiliter delectatio, & quodcumque „aliud in rebus humanis eſt menſurandum & regulan„dum ſecundùm regulam rationis & legis divinę, unde „NON UTI regula rationis & legis divinę PRÆINTELLI„GITUR in voluntate ante inordinatam electionem.

„Hujus autem quod eſt, non uti regulâ prædictâ, „non oportet aliam cauſam quęrere; quia ad hoc ſuf„ficit IPSA LIBERTAS VOLUNTATIS, per quam poteſt „age-

„ agere vel non agere. Et hoc ipſum quod eſt non
„ attendere actu ad talem regulam in ſe conſideratum
„ non eſt malum nec culpæ, nec pœnę, quia anima non
„ tenetur, nec poteſt attendere ad hujuſmodi regulam
„ ſemper in actu. Sed ex hoc accipit primò rationem
„ culpæ, quod ſine actuali conſideratione regulæ pro-
„ cedit ad hujuſmodi electionem, ſicut artifex non pec-
„ cat in eo, quod non ſemper tenet menſuram, ſed ex
„ hoc quod non tenens menſuram procedit ad inciden-
„ dum. Et ſimiliter culpa voluntatis non eſt in hoc quòd
„ non actu attendit ad regulam rationis, vel legis divi-
„ næ, ſed ex hoc quod non habens hujuſmodi regulam,
„ vel menſuram procedit ad hujuſmodi electionem. Et
„ inde eſt quod Augustinus lib. de Civit. Dei, dicit,
„ quod voluntas eſt cauſa peccati, in quantum eſt de-
„ ficiens, ſed illum defectum comparat ſilentio & te-
„ nebris.

§. IIJ. *Demonſtratur motionem Dei phyſicè præ-determinantem non cauſare in actu peccati illam rationem, ad quam ſequitur malitia; ac proinde nullius peccati eſſe cauſam.*

CCIV. Pluſquam ſufficienter in præcedentibus declaratum eſt, & ex Angelico Præceptore evidenter probatum, quod habitudo actûs peccati ad voluntatem deficientem, id eſt, ad voluntatem non attendentem actû ad regulas morum, ſit illa ratio, ex quâ ſequitur & reſultat malitia in actu peccati. Si modò oſten

oſtenderim, quod iſta habitudo actus peccati ad voluntatem non attendentem non cauſetur à motione Dei phyſicè prædeterminante, evidens erit hanc phyſicam prædeterminationem ita determinare voluntatem ad actum peccati, ut non prędeterminet eam ad malitiam actui peccati inſeparabiliter connexam.

Hoc autem perſpicuè demonſtro animadvertendo priùs, aliud eſſe, quod voluntas operetur, & aliud quod voluntas non attendens actu ad regulam operetur. Ad primum ſufficit, quod operatio componatur cum voluntate præcisè; ad ſecundum requiritur, quod operatio componatur cum voluntate & ſimul cum defectu actualis attentionis: quando operatio componitur cum voluntate dicit ſolummodo habitudinem ad voluntatem; quando verò operatio componitur cum voluntate & defectu actualis attentionis dicit habitudinem non ſolùm ad voluntatem, ſed etiam ad voluntatem deficientem, ſive non attendentem actu ad regulam. Quare ut motio Dei phyſicè prædeterminans cauſet habitudinem actus peccati ad voluntatem deficientem, ex quâ habitudine ſequitur malitia, non eſt ſatis quod ſit cauſa, cur actio componatur cum voluntate, ſed indiſpenſabiliter requiritur, quod ſit cauſa, cur actio componatur cum voluntate, & ſimul cum defectu actualis conſiderationis.

CCV. His prænotatis oſtendo clariſſimè, motionem Dei prędeterminantem non eſſe cauſam, quod actus peccati componatur cum voluntate deficiente, ſed ſolùm quod componatur actus cum voluntate præcisè,

ſive quod idem eſt, non eſſe cauſam ut actus egrediatur à voluntate deficiente, ſed ſolùm eſſe cauſam ut egrediatur à voluntate præcisè: poteſtque ratio formari ſub hâc formâ: Motio Dei prædeterminans eſt cauſa quod actus egrediatur à principio ſibi ſubdito: ſed voluntas,ut voluntas,eſt principium ſubditum Motioni Dei prædeterminanti; non verò voluntas,ut deficiens: ergo Motio Dei prædeterminans eſt cauſa quod actus peccati egrediatur à voluntate præcisè ut eſt voluntas, non verò à voluntate, ut eſt voluntas deficiens. Major patet; eo quod de ratione Motionis Dei prædeterminantis eſt ſubdere ſibi principium. Minor non minus eſt evidens, quia voluntas præcisè conſiderata nihil habet repugnans divinæ motioni; voluntas autem non attendens actu ad regulam non eſt in debitâ diſpoſitione ad recipiendum motionem Dei prædeterminantem. Oportet igitur divinā motionem ita phyſicè prædeterminare voluntatem ad actum peccati, ut conferat actui habitudinem ad voluntatem præcisè,non conferendo illi habitudinem ad voluntatem deficientem: ac proinde non eſſe cauſam malitiæ actui inſeparabiliter connexæ; ſiquidem hęc, ut ſæpè dictum eſt, nequit cauſari niſi cauſatâ habitudine actus ad voluntatem deficientem.

CCVJ. Quæ ratio deſumitur ex Sole Angelico de ,,malo q. 3. a. 2. ſub his verbis: Cum enim aliquid eſt ,, in debitâ diſpoſitione ad recipiendum motionem primi ,, moventis conſequitur actio perfecta ſecundùm inten- ,,tionem primi moventis, ſed ſi non ſit in debitâ diſpo-

,,diſpoſi-

„ ſitione & aptitudine ad recipiendum motionem primi „ moventis, ſequitur actio imperfecta, & tunc id quod „ eſt ibi actionis reducitur ad primum movens, ſicut „ in cauſam: quod autem eſt ibi de defectu non „ reducitur in primum movens ſicut in cauſam, quia „ talis defectus ſequitur in actione ex hoc quod „ agens ſecundum deficit ab ordine primi moventis, „ ut dictum eſt. Sicut quidquid eſt de motu in clau- „ dicatione, totum eſt à virtute motivâ animalis, „ ſed quidquid eſt ibi de defectu non eſt à virtute „ motivâ, ſed à tibiâ ſecundùm quod deficit aptitudine „ mobilitatis (*ſic legit Capreolus*) à virtute motivâ.

„ Sic ergo dicendum eſt, quod cùm Deus ſit primum „ principium motionis omnium, quæ quidem ſic mo- „ ventur ab ipſo, quod etiam ipſa ſeipſâ movent, ſicut „ quæ habent liberum arbitrium, quæ ſic fuerint IN DE- „ BITA DISPOSITIONE ET ORDINE DEBITO ad recipien- „ dum motionem quâ moventur à Deo, ſequuntur bo- „ næ actiones, quæ totaliter reducuntur in Deum ſi- „ cut in cauſam. Si autem DEFICIANT A DEBITO OR- „ DINE ſequitur actio inordinata, quæ eſt actio peccati, „ & ſic id quod eſt ibi de actione reducitur in Deum „ ſicut in cauſam. Quod autẽ eſt ibi de inordinatione, vel „ deformitate non habet Deum cauſam ſed ſolum libe- „ rum arbitrium. Et propter hoc dicitur, quod ACTIO „ PECCATI EST A DEO, SED PECCATUM NON EST A „ DEO.

Hæc Angelici Solis fulgidiſſima Doctrina intento noſtro ſic applicatur. Voluntas attendens actu ad

V 2 regulas

regulas morum eſt in debitâ diſpoſitione & debito ordine ad recipiendum motionem Dei phyſicè prædeterminantem; dum ergo Deus prædeterminat voluntatem attendentem actu ad regulas morum, ſequitur actio perfecta quæ totaliter reducitur in Deum ſicut in cauſam; ad eum modum, quo ad motionem tibiæ rectæ, quæ eſt in debitâ diſpoſitione ut recipiat motionem animæ, ſequitur motus rectus, qui totaliter reducitur in animam ſicut in cauſam. Voluntas autem non attendens actu ad regulas morum non eſt in debitâ diſpoſitione & debito ordine ad recipiendum motionem Dei phyſicè prædeterminantem; ideò ſi à Deo prædeterminetur ad agendum, ſequetur actio inordinata, quæ eſt actio peccati, & ſic id quod eſt ibi de actualitate, perfectione, & bonitate reducitur in Deum phyſicè prædeterminantem ſicut in cauſam; quod autem eſt ibi de inordinatione, defectu, & deformitate, non habet Deum phyſicè prædeterminantem ſicut cauſam, ſed ſolùm liberum arbitrium. Et propter hoc concluditur, quod ACTIO PECCATI EST A DEO PHYSICE PRÆDETERMINANTE, SED PECCATVM NON EST A DEO PHYSICE PRÆDETERMINANTE.

CCVIJ. Nec iſta Angelici doctrina conſtringitur ad peccatum moris, verùm etiam tenet in peccato naturæ. Nam Deus movendo immediatè tibiam curvam non eſt cauſa claudicationis; ſicut nec applicando ſemen deficiens eſt cauſa monſtruoſi partus. Cujus ratio eſt, quod Motio Dei prædeterminans præſupponit quidquid ſe tenet ex parte principij, & à virtute ipſius principij,

cipij, ejuſque diſpoſitione modificatur, ut dictum eſt num. 52. Si igitur fuerit applicatio principij debitè diſpoſiti prędeterminabit ad actionem perfectam quæ totaliter in Deum prædeterminantem reducetur ſicut in cauſam. Si verò fuerit applicatio principij indebitè diſpoſiti, prædeterminabit ad actionem, cui ex indebitâ diſpoſitione principij conjungetur infallibiliter defectus. Similiter applicatio voluntatis, actu attendentis ad regulam, prædeterminat voluntatem ad actionem moraliter bonam, quæ ſecundùm omnem ſuam rationem orietur à motione Dei præviâ applicante: applicatio verò voluntatis, non attendentis actu ad regulam, prædeterminat voluntatem ad actionem, cui ex defectu libero actualis attentionis conjungitur malitia moralis, quæ, non in motionem Dei præviè applicantem reducitur, ſed in ſolum liberum arbitirum.

Eſt autem differentia aliqua, & nō parum obſervanda, inter peccatum moris & peccatum naturæ; quę in hoc conſiſtit: quod defectus principij voluntarij non reducitur in Deum ſicut in cauſam, defectus verò principij naturalis in Deum reducitur, ut ſupra inſinuatum eſt. Deus enim cauſat curvitatem tibiæ, ſicut & defectum ſeminis, alioſque defectus naturales: non verò cauſat defectum voluntatis, qui eſt non attentio actualis ad regulam. Unde licet claudicatio non procedat à Deo, ut phyſicè prædeterminante, eſt tamen à Deo, ut cauſante curvitatem tibiæ: Secus eſt de malitiâ morali, quæ nec eſt à Deo, ut phyſicè prędeterminante, nec à Deo, ut cauſante curvitatem ſive defectum volun-

tatis; cùm non ſit cauſa quod voluntas non attendat actu ad regulam, quia ut num. 203. ex D. Thom. dictum eſt, ad hoc ſufficit Ipsa libertas voluntatis per quam poteſt agere, vel non agere.

CCVIIJ. Denique ex artificialibus demonſtrari quoque poteſt, motionem Dei phyſicè prædeterminantem nullius peccati poſſe eſſe cauſam, ſive quod idem eſt, non poſſe cauſare illam rationem, ad quam ſequitur malitia, ſive moralis, ſive naturalis. Pictor applicans penicillum ſecundùm regulas ſuæ artis, accidit prædictę applicationi quod penicillus ſit rectus, vel defectuoſus; ipſe enim Pictor utrumque penicillum, tam rectum, quam defectuoſum, applicat ſecundùm regulas ſuæ artis; & ideò quidquid eſt rectitudinis in motu utriuſque penicilli eſt à Pictore, defectus verò qui eſt in motu penicilli defectuoſi ex defectu penicilli, non ex applicatione Pictoris procedit. Voluntas attendens actu ad regulam eſt quaſi penicillus rectus, & voluntas non attendens actu ad regulam eſt quaſi penicillus defectuoſus: utramque voluntatem Deus ut ſupremus artifex applicat ſecundùm regulas ſuæ artis & divinę ſapientię; & ideò quidquid eſt rectitudinis in motu utriuſque voluntatis in artem divinam, ejuſque phyſicam prædeterminationem reducitur, ſicut in cauſam; malitia verò, quę conjungitur motui voluntatis non attendentis actu ad regulam, in ſolam voluntatem ſicut in primam, & proximam cauſam reducitur.

CCIX. Quorum omnium ratio nuper aſſignata eſt, quod ſcilicet, tam penicillus defectuoſus, quam voluntas

luntas non attendens actu ad regulam, ſecundùm aliquid ſubijciantur motioni applicanti, & ſecundùm aliquid ei non ſubijciantur: unde actus egrediens à voluntate, ut ſubdita divinæ motioni, non niſi actualitatem & perfectionem importat; actus verò egrediens à voluntate partim ſubditâ, partim non ſubditâ divinę motioni, debet dicere entitatem & perfectionem aliquam cum malitiâ conjunctam; ita tamen ut perfectio tribuatur voluntati, ut ſubditæ: malitia verò voluntati, ut non ſubditę adſcribatur. Impoſſibile enim eſt, quod malitia actus voluntatis tribuatur moventi voluntatem, ſi malitia non producatur à voluntate ſub illâ ratione, ſecundùm quam movetur: ſicut effectus cauſæ non tribuitur cauſanti cauſam, ſi non procedat à cauſa, ſecundùm quod eſt cauſata. Ita D. Thom. de malo q. 3. art. 1. ad 4. his verbis: *Effectus cauſati in quantum eſt cauſatum reducitur in cauſam. Si autem aliquid procedat à cauſato non ſecundùm quod eſt cauſatum, hoc non oportet reduci in cauſam. Sicut motus tibiæ cauſatur à virtute motivâ animalis, quæ tibiam movet, ſed obliquitas ambulationis non provenit à tibiâ ſecundùm quod eſt mota à virtute motivâ, ſed ſecundùm quod deficit à ſuſcipiendo influxum motivæ virtutis per ſuum defectum, & ideò claudicatio non cauſatur à virtute motivâ. Sic igitur peccatum cauſatur à libero arbitrio ſecundùm quod deficit à Deo, vnde non oportet quod Deus ſit cauſa peccati, ſicut eſt cauſa liberi arbitrij.*

§. IV. *Reijciuntur Cavillationes P. Annati.*

CCX. VEritate deſtituti Moliniſtæ recurrunt ad Fallacias, & cavillationes. *Fallacia accidentis* ait D. Thom. opuſculo 39. cap. 9. *Eſt deceptio proveniens ex eo quod aliquid ſignificatur ſimile utrique eorum quæ ſunt aliqualiter per accidens unum.* Cauſa verò apparentię in hâc fallaciâ eſt unitas quædam & identitas eorum, quæ per accidens quodammodo conjunguntur: cauſa verò non exiſtentiæ eſt diverſitas eorumdem. Nam ſicut dicit Philoſophus in 1. Elenchorum, Fallacia accidentis fit ex eo quod aliquis non poteſt judicare idem & diverſum, unum & multa.

Moliniſtæ non valentes, potiùs non volentes, diſcernere actum peccati, & actum malum continuò arguunt fallaciâ accidentis, dum ſemper obtrudunt: *Hic actus prædeterminatur, & eſt actus malus: ergo prædeterminatur actus malus:* qui ſyllogiſmus eſt prorsùs ſimilis ei, quem in exemplum fallacię accidentis adducit D. Thomas loco citato: *Iſte canis eſt tuus, & eſt pater: igitur eſt tuus pater. Canis enim & pater* (ſubjungit Angel. Sol) *ſunt unum per accidens; unde non ſequitur, quod quidquid eſt verum de uno, ſit verum de alio, ſecundùm enim quod canis eſt pater, non convenit ei eſſe tuum.* Ita ergo & Moliniſtis dicendum eſt; hic actus, & actus malus ſunt unum per accidens: unde non ſequitur, quod quidquid eſt verum de uno, ſit verum de alio, ſecundùm enim quod hic actus prędeterminatur, non convenit ei eſſe actum ma-

malum. Nota, quod *per ſe dicitur ineſſe aliquid alicui, quod ineſt ei ſecundùm rationem propriæ definitionis: præter hoc autem quidquid ineſt alicui dicitur ineſſe per accidens*, inquit D. Thom. ſupra.

Eâdem fallaciâ peccatur, dum ab actu malo è converſo arguitur ad actum peccati, dicendo, *actus malus non prædeterminatur, actus peccati eſt actus malus: ergo actus peccati non prædeterminatur.* Non enim ſub eâdem ratione eſt actus peccati, & eſt actus malus: poterit ergo ſub illâ ratione quâ eſt actus malus non prædeterminari, & ſub illâ ratione quâ eſt actus peccati prædeterminari.

CCXI. Hac fallaciâ vti videtur P. Annatus. Cùm enim diſp. 1. de ſcientia Media c. 5. in fine paragraphi ſecundi num. 83. dixiſſet: *Septimo tandem attendendus eſt ſanctorum Patrum conſenſus vnanimus dum negant à Deo prædefinitos eſſe malos actus, vti antea monſtravimus*: adducit paragrapho ſequenti Angelici Doctoris ſolutionem, & noſtram: *Sed reſpondent à Patribus tantùm reijci prædefinitionem malitiæ, non autem actus qui malitię ſubſternitur: vel reijci prædefinitionem actus ut mali, non autem ſecundum ſuum eſſe abſolutum & phyſicum.*

Primò hanc ſolutionem deridet dicens: *Nimirum niſi Sancti Patres ad ſcholam redeant, & ad nuperas Academicorum tricas accommodent ſeſe, ingeminentque τὸ materialiter & formaliter, ſpecificativè ac reduplicativè, nulla ſupererit ratio quâ ſuam ipſi mentem nobis aperiant.* Secundò recapitulando omnia teſtimonia SS. Patrum quæ cap. 2. à num. 31. retulerat, perſpicuum eſſe putat prę-

dictos Patres negare prædefinitiones eorum actuum, *qui & ſunt & ſciuntur eſſe tum liberi tum mali, pro illis circumſtantijs à quibus implicat abeſſe malitiam.* Sic quoad actû peccati ſub illâ ratione, ad quam nulla ſequitur malitia, circumloquitur P. Annatus, cui antequam ſatisfiat, placet retorquere argumentum. Vel Deus concurrit ad actum, qui eſt, & ſcitur eſſe tum liber, tum malus, pro illis circumſtantijs à quibus implicat abeſſe malitiam, vel Deus non concurrit ad hujuſmodi actum? ſi hoc poſtremum quis dixerit, propinquiſſimus erit duplici errori ſecundùm D.Thom. num. 197. relatum. Si autem admittatur, Deum concurrere ad prędictum actum non concurrendo ad malitiam, cur igitur negatur Deum prędefinire actum, non prædefiniendo malitiam? Probavit P. Annatus cap. 3. §. 3. ex S. Auguſtino, Deum prædefinire ea quę facturus eſt: ergo & actum peccati, quem ſuo concurſu facturus eſt non faciendo malitiam, Deus quoque prędefinivit non prædefiniendo malitiam. Ecce quâ ratione non noſtra, ſed & Moliniſtarum deridetur ſolutio. Nam ijſdem debent Moliniſtæ implicari diſtinctionibus *materialiter & formaliter, ſpecificativè & reduplicativè*, ſi à duplici errore ſe voluerint expedire.

Nunc ad omnes Moliniſtarum fallacias, quas refert P. Annatus num. 85. Reſpondetur, unicâ illâ diſtinctione quâ uſus eſt Sol Angelicus; *Et propter hoc dicitur quod* ACTIO PECCATI EST A DEO, SED PECCATUM NON EST A DEO. Cujus diſtinctionis rationem tradit in 2. diſt. 37. q. 2. a. 2. in fine Corporis his verbis:

bis: *Quodcumque nomen deformitatem ſimul cum actu ſignificat ſive in generali, ſive in ſpeciali non poteſt dici quod ſit à Deo ſimpliciter. Vnde non poteſt dici abſolutè, quod peccatum ſit à Deo, ut homicidium, aut aliquid hujuſmodi, niſi cum hâc additione, in quantum actus eſt, & in quantum eſt ens.*

CCXIJ. Hinc habetur primò, quo ſenſu Magiſter ſententiarum affirmaverit, Deum prȩſciviſſe mala *ſolâ notitiâ*, non autem *beneplacito*; quia ſcilicet mala non prædefinivit; quodcumque enim nomen deformitatem ſimul cum actu ſignificat, non poteſt dici quod ſit à Deo prædefinitum ſimpliciter.

Habetur Secundò, Rectè dixiſſe Anſelmum, quod caſus diaboli nulla alia ſit ratio, quam quia voluit, nec hujus voluntatis ullam aliam habuit cauſam quâ impelleretur, aut attraheretur. Caſus diaboli eſt peccatum diaboli; & cùm ſola voluntas diaboli fuerit cauſa peccati rectè negavit Anſelmus aliam habuiſſe cauſam quâ impelleretur, aut attraheretur; ac proinde rectè aſſeruit, peccatum diaboli non fuiſſe à Deo ſpontè dante, ſed ut raperet, permittente. Non enim peccatum à Deo prædefinitur, ſed actus peccati ſub illâ ratione, ad quam nulla ſequitur malitia.

Habetur Tertiò, S. Thomam ex Damaſceno deſumpſiſſe ſuum hoc principium, quo omnes fallaciæ eluduntur: nempè *Quodcumque nomen deformitatem ſimul cum actu ſignificat ſive in generali, ſive in ſpeciali non poteſt dici quod ſit à Deo ſimpliciter.* Annatus refert, Damaſcenum dicere: *Propensâ voluntate fieri quȩ citra controverſiam bona*

[illegible] ſunt; permiſſivè autem quæ nonnullam abſurditatis ſpeciem præ ſe ferunt. Actus peccati ſub illâ ratione, ad quam nulla ſequitur malitia citra controverſiam bonus eſt: ſub illâ verò ratione, ad quam ſequitur malitia nonnullam abſurditatis ſpeciem prę ſe fert: *& propter hoc dicitur quod* ACTIO PECCATI SIT A DEO, SED PECCATUM NON EST A DEO.

Habetur Quartò, S. Leonem ſcientificè diſtinxiſſe in Chriſti Paſſione, *id quod eſt de Judæorum malignitate præcognitum*; *& quod eſt diſpoſitum à Deo*: & diverſa poſuiſſe principia *voluntatis interficiendi*, quæ Judæorum fuit: & *voluntatis moriendi*, quæ fuit Chriſti. Si ad noſtram diſtinctionem attendiſſet P. Annatus, non interrogando aſſereret, voluntatem occidendi eſſe materiale peccati; verba ejus ſunt: *Voluntas interficiendi Chriſtum, quam habuerunt Judæi, quid aliud fuit quam materiale peccati?* Quis neſcit, quod voluntas occidendi ſit peccatum? ſi ſic peccatum cum materiali peccati confunditur, quid mirum, ſi ex negatione prædefinitionis *peccati*, aſſerta à SS. Patribus, ſemper malitiosè inferatur negatio prædefinitionis *materialis* peccati.

Habetur Quintò, Thomiſtis imponi, dum ex Valentino Concilio profertur, quod Deus pręſciverit omninò *bonos per ſuam gratiam bonos futuros: malos verò præſciverit per propriam malitiam malos futuros.* Et num. 42. „arguitur, Quare autem præſcivit Deus bonos per „ſuam gratiam bonos futuros, niſi quia neceſſe fuit ut „præſcientiam illam pręcederet gratiæ prædeterminatio? atqui fuit etiam ex adverſariorum hypotheſi neceſſa-

„ceſſarium, ut hominum malitiam præcederet prædefinitio actûs mali; quare igitur per illam non diceretur prçſcita hominum malitia? Quis unquam dixit Thomiſtarum, eſſe neceſſarium ut *hominum malitiam prçcedat prædefinitio actûs mali*? Jam ſæpè dictum eſt, quod actus malus, ſicut & peccatum à Deo non prçdefinitur, ſed actus malus ſub illâ ratione, quâ non eſt malus à Deo prædefinitur; ſub illâ verò ratione quâ malus eſt à Deo ſolummodo præſcitur; quem enim actum prædefinivit Deus ſub illa ratione quâ bonus eſt, eumdem præſcivit ſub aliâ ratione per propriam voluntatis malitiam futurum malum.

Habetur ſextò, falſam eſſe illam aſſertionem quâ dicitur: Quod Deo diſplicet eſt materiale peccati, & hoc „ipſum eſt quod Arauſicanum neget eſſe ex volun„tate Dei, dum definit homines in eo faciendo *non facere voluntatem Dei, ſed ſuam*. Si Deo diſplicet materiale peccati, quomodo concurret Deus ad materiale peccati? quod tamen eſt Moliniſtis aſſerendum, niſi in duplicem erroris foveam cadere voluerint juxta Angelicum præceptorem. Ipſum igitur peccatum eſt id quod diſplicet Deo, ipſum peccatum eſt in quo faciendo definit Arauſicanum homines *non facere voluntatem Dei, ſed ſuam*; Nam actio peccati est a Deo, sed peccatum non est a Deo, inquit Sol Angelicus.

Habetur ſeptimò, veriſſimè docuiſſe Fulgentium, *voluntatem malam non eſſe à Deo prædefinitam*, & *infidelitatem non credentium, non ad conſtitutionem Dei, ſed ad præſcientiam pertinere*. An inde concludetur, [illegible]

admittendam mali actûs, etiam materialiter & ſpecificativè ſumpti prædefinitionem? ſi hoc rectè concluditur, potero & ego de equo Franciſci rectè concludere: *Iſte equus eſt Franciſci, & eſt Pater: ergo eſt Pater Franciſci.*

Habetur Octavò, Quæ ſit interpretatio eorum, quæ dicit Proſper ad 13. objectionem Vincentianam de hominum caſu: *Nihil ibi Pater, nihil Filius, nihil agit Spiritus Sanctus: nec tali negotio quidquam divinæ voluntatis intervenit: cujus opere ſcimus multos ne laberentur retentos, nullos autem ut laberentur impulſos.* Germana horum verborum ac ſincera interpretatio eſt, quod in peccato, ſive in actu peccati ſub illa ratione, ad quam ſequitur malitia, nihil ibi Pater, nihil Filius, nihil agit Spiritus Sanctus: nec tali negotio quidquam divinæ voluntatis intervenit; cujus opere ſcimus multos ne in peccatum laberentur retentos; nullos autem ut laberentur impulſos. Alioqui ſi in actione peccati ſub illa ratione, ad quam nulla ſequitur malitia, nihil ibi Pater, nihil Filius, nihil agat Spiritus Sanctus, qua ratione dixit D. Thomas, *propinquiſſimum eſſe* DUPLICI ERRORI *aſſerere, actus peccatorum nullo modo, nec etiam in quantum actus ſunt, à Deo eſſe.*

CCXIIJ. Fruſtra igitur, P. Annatus cum admiratione quærit; *Quid impellere Angelum in actum qui malitiam trahit neceſſariò, non eſt impellere in lapſum:* diſtinguatur *impellere* in actum qui malitiam trahit ex impulſu, & *impellere* in actum qui trahit malitiam non ex impulſu, ſed ex libertate voluntatis deficientis: & videbitur, quod *impellere* primo modo ſit *impellere* in

in lapſum; ſecùs verò *impellere* ſecundo modo; quomodo enim dicetur *impellere* in lapſum, qui impellit in actum ſub illâ ſolummodo ratione, ad quam nulla ſequitur malitia? & quomodo poterit Deus prædefinire lapſum, ſive peccatum, ſi tantùm prædefiniat actum ſub illâ ratione, ad quam nulla ſequitur malitia? Jam dudum definivit Sol Angelicus, quod ACTIO PECCATI SIT A DEO, SED PECCATUM NON EST A DEO? & conſequenter, quod *Actio peccati prædefinitur, & prædeterminatur à Deo, ſed peccatum non prædefinitur, nec prædeterminatur à Deo.*

§. V. *Continuantur Cavilli Moliniſtarum.*

CCXIV. TAndem in Auguſtino ſiſtit P. Annatus, nervoſque omnes num. 86. tendit, ut probet Sanctiſſimum illum Eccleſiæ Solem & Præſulem negare antecedentem & decretoriam Dei voluntatem circa ipſum actum, cui malitia neceſſariò connexa eſt. Si addidiſſet, *cui malitia neceſſariò connexa eſt ex libertate voluntatis deficientis* ſtatim vidiſſet ſe operam perdere in multiplicibus ſuis quæſtionibus. Intellexiſſet enim primò rectè Auguſtinum dixiſſet, *voluntatem malam non eſſe à Deo prædefinitam*; ſiquidem voluntas prædefinita ſub illâ ratione, ad quam non ſequitur malitia, non eſt voluntas mala. Sed voluntas ſub illâ ratione, ad quam ſequitur malitia, eſt voluntas mala, & ideò voluntas illa non eſt à Deo prædefinita; de iſtâ autem loquitur S. Auguſtinus, dum ait: *Nuſquam legimus*

non

non eſt voluntas niſi à Deo: & ideò non ſcriptum eſt, quia verum non eſt: Et omnium poteſtatum dator eſt (Deus) *non omnium voluntatum*. Nam liberum arbitrium, quo poteſtatem habemus ad bonam, & malam voluntatem, datur à Deo, non verò ipſa mala voluntas; & ſic omnis poteſtatis efficientis etiam voluntatem malam dator eſt Deus, ſed non omnis voluntatis.

Intellexiſſet ſecundò, quis ſit ſenſus illorum verborum, *Ideò non dubitari peccare hominem cum peccat, quia Deus non fatum, non fortunam, non aliquid aliud, ſed ipſum peccaturum præſcivit*? Cùm enim cauſa peccati ſit ipſa voluntas, quæ non fato, non fortunâ, non aliquo alio cogente & neceſſitante, ſed ſolâ ſuâ libertate elicit actum peccati ſub illâ ratione, ad quam ſequitur malitia; certò ſcitur, quod dum homo peccat, non fatum, non fortuna, non aliquid aliud peccat, ſed ipſe homo eſt qui peccat. Et Deus præſciens peccatum non præſcivit fatum, fortunam, aut aliquid aliud peccaturum, ſed hominem *ipſum peccaturum præſcivit.*

Intellexiſſet tertiò, quâ fide dicatur voluntas hominis, aut Angeli *ad malum prior*? Si ipſa voluntas ad malum à nullo alio priori agente prædeterminetur, ipſa eſt ad malum prior: cùm ergo prædefinitio ad actum peccati ſub illâ ratione ad quam nulla ſequitur malitia, non prædeterminet voluntatem ad malum, non oberit quo minùs voluntas adhuc dicatur ad malum prior: nec etiam oberit, quo minùs voluntas mala oriatur à ſolâ voluntate, non à Deo prædeterminante.

Intellexiſſet quartò, voluntatem malam, ſive peccatum,

tum, verè dici ab Auguſtino *alienum factum.* Cùm Deus ſuâ prædeterminatione non faciat quod voluntas ſit mala, aut peccet; quia ad hoc requireretur, ut prædeterminaret voluntatem ad eliciendum actum ſub illâ ratione, ad quam ſequitur malitia, quocumque enim bono fine id faceret Deus, ſemper eſſet cauſa peccati. Verum prædeterminando ſolummodo ad actum ſub illa ratione, ad quam nulla ſequitur malitia; non facit quod voluntas peccat, non facit quod voluntas eliciat actum malum, & ideò actus malus, ſive peccatum, meritò vocatur ab Auguſtino *alienum factum.*

CCXV. Ad quod ſi attendiſſet P. Annatus, non judicaſſet, manifeſtam eſſe hanc ſuam argumentationem: *Hominem facere malitiam non eſt aliud quam facere actum, quem ſcit habere malitiam annexam: Atqui Deus ſuâ prædefinitione facit ut homo faciat actum quem ſcit habere malitiam annexam: Ergo Deus ſuâ prædefinitione facit ut homo faciat malitiam, quomodo illa fieri poteſt.* Si, inquam P. Annatus attendiſſet, quod *hominem facere malitiam ſit hominem facere actum ſub illâ ratione, ad quam ſequitur malitia*; Statim ſubſumpſiſſet: *Atqui Deus ſuâ prædefinitione non facit ut homo faciat actum ſub illâ ratione ad quam ſequitur malitia:* Ac denique concluſiſſet: *Ergo Deus ſuâ prædefinitione non facit ut homo faciat malitiam.* Hæc noſtra argumentatio manifeſta eſt; nam Major non poteſt negari: Minor debet à P. Annato admitti: eo quod admittat Deum prædiffinire quidquid facit: ſed ſecundùm D. Thomam Deus facit ut homo faciat actionem

ctionem peccati ſub illâ ratione,ad quam non ſequitur malitia: ſiquidem Actio peccati est a Deo, sed peccatvm non est a Deo: ergo debet P.Annatus admittere, quod Deus ſuâ prædefinitione non facit, ut homo faciat actum ſub illâ ratione, ad quam ſequitur malitia. E contra argumentatio P. Annati innititur Majori falſæ: quia licet facere actum, qui ſcitur eſſe malus, ſit peccare; hoc tamen non eſt ex eo præcisè quod ſcitur eſſe malus; ſed quia ſciens homo actum eſſe malum, debet illum facere ſub illâ ratione,ad quam ſequitur malitia:ſuppoſitâ enim cognitione malitię debet actus egredi à voluntate,non ſolùm ut efficiente, ſed etiam ut deficiente. Falſum igitur eſt, quod *hominem facere malitiam nihil ſit aliud quàm facere actum quem ſcit habere malitiam annexam*: ly *nihil aliud* falſificat illam propoſitionem quia præter cognitionem reperitur elicientia actûs ſub illâ ratione, ad quam ſequitur malitia; quæ ratio non attingitur à motione divinâ phyſicè prædeterminante, & conſequenter nec malitia.

CCXVJ. Proſequitur ſuos cavillos P. Annatus: „ & quis, ait,erit ſenſus ejus quod dicitur, *Anima nō deſerta eſt ut deſereret; ſed ut deſereretur deſeruit*. Si enim „ prævenitur voluntas deſerentium antecedenti decre- „ to efficaciter operante actum quo Deum deſerunt, „ in illis circumſtantijs in quibus implicat non eſſe de- „ ſertivum: quid habet voluntas quod dici poſſit priùs „ tali præoccupatione, ut ideò cenſeatur *deſeruiſſe ut* „ *deſereretur*, præſertim ſi recurramus ad Angelorum, „ aut Adami peccatum.

In-

Imprimis hoc S. Auguſtini teſtimonium de gratiâ ſanctificante intelligitur, & truncatur à P. Annato, ut dicetur art. ſeq. §. 3. Deinde admittendo juxta dicenda ibid. §. 4. quod prædictum teſtimonium, non quidem ut ab Auguſtino prolatum, ſed ſecundùm ſe ſumptum, ſit etiam verum reſpectu denegationis gratiæ prædeterminantis, dicendum eſt, quod Deus applicando ad actionem peccati, ſub illâ ratione ad quam nulla ſequitur malitia, non deſerit animam, cùm talis actus potiùs conjungat Deum animæ, eo modo quo omnis Dei operatio in creaturâ reddit Deum creaturæ præſentem. Nec illâ applicatione Deus facit *actum quo anima Deum deſerat*; Siquidem ſolum peccatum eſt actus quo anima Deum deſerit: ſi igitur Deus ſuo antecedente decreto, & ſuâ phyſicâ prædeterminatione non faciat ut anima peccet, ſive, quod idem eſt, non ſit cauſa quod eliciat actum ſub illâ ratione, ad quam ſequitur malitia, impoſſibile eſt, quod Deus antecedente ſuo decreto, aut phyſicâ prædeterminatione operetur *actum quo anima Deum deſerat*, ut vult P. Annatus. Verùm ipſa voluntas ex ſuâ libertate eliciens prædictum actum ſine directione legis, & attentione ad regulam deſerit primò Deum, tum quia operatur non ſe ſubijciendo divinæ regulæ, tum quia elicit actum malum, qui impedit gratiam prædeterminantem ad actum bonum; propter quod impedimentum Deus non dat gratiam prædeterminantem ad actum bonum. Habet igitur voluntas aliquid, quod dici poteſt priùs denegatione auxilij prædeterminantis ad actum bonum, ut

ideò cenſeatur *deſeruiſſe ut deſereretur*. Vide locum citatum.

Eodem modo intelligitur, quod adducit ex q.2. ad Simplicianum lib. 1. *Non irrogari aliquid à Deo quo ſit homo deterior, ſed tantùm quo ſit melior non erogari*. Applicare enim ad actum ſub illâ ratione, ad quam nulla ſequitur malitia, *non eſt irrogari aliquid à Deo quo ſit homo deterior*; ſed denegare gratiam prædeterminantem ad actum bonum, propter malitiam quam voluntas liberè conjungit actui peccati, *eſt aliquid tantùm quo ſit melior non erogari*. Cernere poteſt hinc P. Annat. quomodo ſtare poteſt prædictum teſtimonium cum oppoſitâ ſibi ſententiâ.

„ CCXVIJ. Denique, ait, huc referri debent quæ-„ cumque dicuntur à Patribus, & ex Sacris Paginis e-„ ruuntur, ut perſuadeamus Deum non eſſe cauſam, „ authoremve peccati. Sequitur enim inde non poſſe „ prædefinire antecedenter actum malum. Quomodo „ enim poteſt quis negari & cauſa, & author ejuſce rei „ cujus productionem ſuâ definitione prævenit efficaci-„ ter; ita ut etiam omnem aliam ejus cauſam excitet? Optimè docet P. Annat. ex Patribus, & ex Sacris Paginis ſequi, Deum non poſſe prędefinire antecedenter actum malum. Siſtat igitur in hoc principio P. Annatus, & manus ei damus: ſi verò ulteriùs voluerit progredi, & inde concludere, *ergo nec actum peccati ſub illâ ratione, ad quam nulla ſequitur malitia, potuit Deus prædefinire*, hæc Conſequentia nunquam erit melior iſtâ, *Iſte equus eſt Franciſci, & eſt Pater, ergo eſt Pater Franciſci*. Similiter enim ſe habet: *Actus malus non eſt à Deo, & eſt actus* pec-

peccati: ergo peccatum eſt à Deo.

CCXVIIJ. Poſtremò volens P. Annatus num. 87. impugnare ſolutionem communem de actu ut malus eſt, & de actu qui malus eſt, inquirit multipliciter quid ſit prędefinire actum malum, ut malus eſt? ſupponens nos dicere, quod actus malus prędefiniatur, & ſolùm negare, quod formaliter ut malus non prædefiniatur. Cui adhuc ingeminamus, quod Actio peccati sit a Deo, sed peccatum non est à Deo, quod actio peccati prædefiniatur à Deo, ſed nec peccatum, nec actus malus à Deo prædefinitur. Nam actio peccati, & materiale peccati, non nominant actum malum; ſed actum dicunt ſub illâ ratione, ad quam nulla ſequitur malitia.

Idcircò omiſſis illis reſponſionibus, quibus ſibi ipſi reſpondet P. Annatus, Dico, quod prædefinire actum ut malus eſt, ſit prędefinire actum ſub illâ ratione, ad quam ſequitur malitia; ſub quâ ratione à Deo non prædefinitur, nec prædeterminatus, ſed ſub aliâ ratione diſparatâ, ad quam nulla ſequitur malitia. Nec contra hoc facit, quod objicitur, actum prohibitum, hoc ipſo quod liberè fiat à voluntate, eſſe malum; nam actus qui eſt prohibitu ſub duplici ratione egreditur à voluntate; egreditur enim ſub unâ ratione, ad quam nulla ſequitur malitia, & rursùm egreditur ſub aliâ ratione, ad quam ſequitur malitia; ſive, quod idem eſt, egreditur ſemel ut dicit habitudinem ad voluntatem præcisè, & iterùm egreditur ut dicit habitudinem ad voluntatem deficientem. Primo modo non eſt malus,

nec prohibitus, ſecundo modo eſt malus, & prohibitus; Deus autem ſuâ prædefinitione & prędeterminatione facit, ut actus ęgrediatur à voluntate præcisè, ſive ut egrediatur ſub illâ ratione, ad quam nulla ſequitur malitia; non autem facit ut egrediatur à voluntate deficiente, , ſive ut egrediatur ſub illâ ratione, ad quam ſequitur malitia; & propter hoc ſemper verificatur, & invictum permanet, quod Actio Peccati sit a Deo, sed peccatum non est a Deo, & ſimiliter quod actio peccati prædefiniatur, & prædeterminetur à Deo, ſed peccatum, actus malus, & quidquid aliquid deformitatis includit, nec prædefiniuntur, nec à Deo prædeterminantur.

CCXIX. Nec ſecundo obeſt, quod num. 90. dicitur, prædefinitionem plus conferre ad actum malum, quam præceptum, conſilium, perſuaſio, hæc enim moraliter tantùm, illa etiam phyſicè cauſat. Hoc, inquam, nihil prorsùs obeſt, cùm juxta ſolutionem, & diſtinctionem noſtram luce meridianâ clarius ſit prędefinitionem nihil prorsùs poſſe conferre ad actum malum; quandoquidem non reſpiciat, nec attingat actum peccati, niſi ſub illâ rationę, ad quam nulla ſequitur malitia: qui fieri poteſt ut nullam attingens rationem, ex quâ reſultet malitia, conferat aliquid ad actum malum. Præceptum autem, conſilium, perſuaſio, attingunt moraliter actum ſub illâ ratione, ad quam ſequitur malitia, ut mox dicetur.

CCXX. Nec deniquę tertio obeſt, ultimum P. „ Annati argumentum: Quia nemo eſt, inquit, qui
„ non

„ non putet Deum authorem peccati, ſi daret conſi-
„ lium, aut præceptum v. g. pejerandi, vel idolum ado-
„ randi, quodcumque bonum intenderet ex tali actio-
„ ne, quamvis actio illa ſumeretur materialiter ſecundùm
„ ſuum actum phyſicum; eo ipſo tantùm quod ſciret
„ ſuppoſitâ libertate non poſſe eſſe niſi malam: atqui
„ plus eſt prædefinire actionem illam, quàm præcipere,
„ aut ſuadere, ob rationem proximè adductam; & quia
„ certiùs & efficaciùs ſequitur actio illa ex prædefini-
„ tione, quàm ex conſilio, aut præcepto, & conſe-
„ quenter certiùs & efficaciùs inde ſequitur malitia.

Ab hâc ultimâ conſequentiâ incipiendo quâ infertur, *ex prædefinitione efficaciùs & certiùs ſequi malitiam, eo quod ex eâ certiùs & efficaciùs ſequatur actio*, apparet totum argumentum, ſicut & omnia alia Moliniſtarum fundari ſuper hanc propoſitionem: Quod eſt cauſa actionis liberè hìc, & nunc exercitæ, eſt cauſa malitiæ. Quæ propoſitio ſi debitè diſtinguatur, deficient omnes in hâc materiâ cavilli.

Debita autem diſtinctio eſt hæc ſupra dicta: actio ſub duplici ratione liberè hìc, & nunc, exercetur, una ad quam nulla ſequitur malitia, alia ad quam ſequitur neceſſariò malitia; Quod igitur eſt cauſa actionis liberè hìc, & nunc, exercitę ſub illâ ratione, ad quam ſequitur malitia, eſt cauſa malitiæ, conceditur. Liberè hìc, & nunc, exercitę ſub aliâ ratione, ad quam non ſequitur malitia, eſt cauſa malitiæ, negatur. Prædefinitio autem & phyſica prædeterminatio ſunt ſolummodo cauſa actionis v.g. odij Dei hìc, & nunc, liberè ex-

erciti ſub illâ ratione, ad quam nulla ſequitur malitia, Præceptum verò, & conſilium ſunt cauſa actionis liberè hìc, & nunc exercitæ ſub illâ etiam ratione, ad quam ſequitur malitia.

CCXXI. Rationem hujus diſtinctionis, & differentiæ quidam reddunt, ex eo quod prædeterminatio phyſica licet ſit efficacior intenſivè, quàm conſilium, aut præceptum; eſt tamen minus efficax extenſivè. Verùm hæc ratio non ſufficit, & videtur petere principium. Nam hoc eſt quod quæritur, quare prædeterminatio phyſica non ſe extendat ad actum peccati producendum ſub illâ ratione, ad quam ſequitur malitia, & ſolùm ſiſtat in illâ ratione, ad quam nulla ſequitur malitia; conſilium verò, & præceptum ſint cauſa actûs peccati ſub utrâque ratione? Nec poteſt dici quod prædeterminatio phyſica ſiſtat in lineâ phyſicâ, & non attingat ad lineam moralem; alioqui in actu bono Deus ſolùm phyſicè prædeterminaret ad entitatem, & bonitatem phyſicam actûs, non verò ad bonitatem moralem, quod à Thomiſtis non admittitur. Unde eadem quæſtio ſemper pulſat animum, cur prædeterminatio phyſica ſe extendat ad bonitatem moralem actûs, non verò ad malitiam, conſilium verò, & præceptum ſint cauſa utriuſque?

Salvo igitur meliori judicio, diſparitas hæc petenda eſt ex differentia moventis phyſicè, & moventis moraliter. Nam voluntas moventis phyſicè ſolùm vult ea, quæ ſubduntur ſuæ virtuti & cauſalitati; hoc, ſiquidem, ſolùm vult quod agit; & hæc voluntas totaliter com-

men-

menſuratur principio moventi. Voluntas moventis moraliter commenſuratur fini intento, & ideò virtualiter vult quidquid eſt per ſe neceſſarium ad actum intentum, & debet fieri per voluntatem quam movet. Unde Eccleſia præcipiens aliquem actum externum præcipit virtualiter, & indirectè actum internum, ſine quo actus internus fieri nequit; & præceptum de Euchariſtiâ dignè ſumendâ obligat virtualiter ad contritionem eum qui eſt in peccato mortali, & non habet copiam Confeſſarij, eo quod nequit ille, niſi contritus, dignè ſumere Euchariſtiam.

Cùm ergo actus peccati ſub illâ etiam ratione, ad quam nulla ſequitur malitia, debeat fieri à voluntate quæ non attendit ad regulam, & non attendere ad regulam ſit quid per ſe neceſſarium ad productionem talis actûs, neceſſe eſt, ut qui præcipit, aut conſulit prædictum actum, virtualiter quoque præcipiat, aut conſulat, non attentionem ad regulam. Nam ſi attentio interna ad Deum virtualiter præcipitur, eo ipſo quod præcipiatur actus, qui ſine attentione internâ fieri nequit; ita defectus attentionis ad regulam virtualiter præcipietur, eo ipſo quod præcipiatur actus, qui ſine defectu attentionis fieri nequit. Deus ergo præcipiens actum peccati ſub ratione dictâ, præcipit quoque virtualiter voluntati non attendere ad regulam, & ſic eſt cauſa moralis voluntatis deficientis, & conſequenter malitiæ, juxta commune proloquium: *quod eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati.* E contra Deus phyſicè prædeterminans non eſt cauſa voluntatis deficien-

tis, ſive defectus attentionis ad regulam; & cùm ex aliâ parte voluntas ut deficiens non ſubdatur Omnipotentiæ divinæ, nec ejus prædeterminationi; voluntas Dei phyſicè prędeterminantis non ſe extendit ad malitiam quę oritur ex defectu attentionis, ſed ſiſtit in illis rationibus quas voluntas peccantis attingit, ut ſubdita divinæ omnipotentiæ.

Dixi, *voluntatem moventis moraliter virtualiter velle quidquid eſt per ſe neceſſarium ad finem intentum.* Nam ſi non ſit *per ſe neceſſarium* non eſt neceſſe ut ſit cauſa moralis illius, v. g. ad firmandum contractum aliquem, juramentum eſt per ſe neceſſarium, per accidens autem ſe habet quod fiat per falſos Deos. Ideò poſſum inducere illum, quem ſcio juraturum per falſos Deos, ad contractum juramento firmandum, abſque eo quod ſim cauſa moralis juramenti ut facti per falſos Deos.

CCXXIJ. Colliges in omnibus Moliniſtarũ fallacijs enumeratis cauſam apparentię eſſe, quod exiſtimetur malitiam ſequi eo ipſo quod actus, qui eſt prohibitus, liberè egrediatur à voluntate; ex hoc enim moventur ad aſſerendum, prædeterminationem phyſicam cauſare malitiam, cùm facit, ut actus, qui eſt prohibitus, egrediatur liberè à voluntate. Cauſa autem non exiſtentiæ, id eſt, ratio oſtendens falſitatem argumenti ſophiſtici in ſupradictis fallacijs eſt, quod actus, qui eſt prohibitus, egrediatur liberè à voluntate, ſub duplici ratione inter ſe diſparatâ. Unde non ſequitur, quod quidquid facit, ut actus liberè egrediatur ſub unâ ratione, faciat etiam, ut actus liberè egrediatur ſub

ſub aliâ ratione, ac proinde ſi ad unam rationem ſequatur malitia, & ad aliam rationem non ſequatur malitia, non eſt neceſſarium, ut quod facit actum liberum hic, & nunc egredi ſub illâ ratione, ad quam non ſequitur malitia, faciat eum egredi ſub illâ ratione, ad quam ſequitur malitia. Ita Sol Angelicus hujus fallaciæ tenebras fugavit, tum in 2. diſtinctione 37. quæſt. 2. artic. 2. ad 2. his verbis: *Illud dicitur ad malum cooperari, quod inclinat ad actionem ſecundùm quod actio deformitati ſubſtat, unde mala eſt. Hoc autem Deo non convenit: & ideò non oportet ut ad malum cooperari dicatur, quamvis actionis illius cauſa ſit, in quâ malum conſiſtit, ſecundùm quod influit agenti* ESSE, POSSE, & AGERE, *& quidquid perfectionis in agente eſt.* Tum etiam ibid. ad 5. cujus verba omninò videnda ſunt, ad rem hanc melius capiendam, conſultoque à nobis hic non apponuntur, quia num. 198. adducta ſunt.

§. Ultim. P. *Annato pulſanti aperitur diſcrimen Calviniſmi.*

CCXXIIJ. POſtquam omnes P. Annati cavillos redarguimus, æquum eſt ut ejus petitioni obſequamur. Nam diſp. 4. de ſcientiâ mediâ cap. 4. q. 3. num. 121. ſic loquitur: *Sed reſtat aliud caput de authore peccati, de quo etiam petunt propugnatores ſcientiæ mediæ quid minus eâ de re adverſarij quam Calviniſtæ dixerint.* rurſus num. 123. *Calvinus verbo negat, re autem ipsâ fatetur, Deum eſſe authorem peccati, quod facere non poteſt*

teſt niſi concipiendo in Deo quemdam modum ſe habendi circa malas actiones, cui propriè conveniat hoc quod eſt eſſe authorem peccati. Quærimus ergo quis ſit ille modus, & quid ſuperaddat ad eum etiam modum quem adverſarij maximam partem concipiunt.

Huic petitioni obſequens aperio adverſario pulſanti diſcrimen. Docet Calvinus nihil eſſe in opere malo quod non faciat Deus, ita ut differentia quam conſtituit inter Deum, & hominem, non ſit penes malitiam quæ ab utroque cauſatur, ſed penes modum cauſandi malitiam; homo enim eam cauſat ut obligatus legi, cui ſe non ſubijcit, & ideò peccat: Deus verò ſequens leges ſuæ ſapientiæ eam cauſat, & in diverſos fines juſtè ac ſapienter ordinat, *legitimum habens malitiæ uſum*, ait Calvinus lib. 1. inſtit. cap. 17. num. 5. E diametro Angelici diſcipuli docent aliquid eſſe in opere malo quod non ſit à Deo; & conſequenter non ſolùm in modo cauſandi, ſed in aliquâ ratione productâ hominem peccantem differre à Deo prædeterminante. Homo enim ſub duplici ratione producit actum peccati, unâ ad quam ſequitur malitia, aliâ ad quam nulla ſequitur malitia: Deus verò ſub illâ ſolùm ratione, ad quam nulla ſequitur malitia producit actum peccati.

Ecce, P. Annate, *quid minus Angelici diſcipuli eâ de re quam Calvinus dixerit*: Ecce modus quem Calvinus concepit ſtatuendo Deum eſſe authorem peccati: Ecce *quid ſuperaddat ad eum etiam modum quem maximam partem concipiunt Angelici diſcipuli.* Ita autem docere Calvinum tripliciter demonſtratur.

CCXXIV.

CCXXIV. Primò ex Concilio Tridentino oſtenditur Calvinum docuiſſe, nihil eſſe in operibus malis, quod non faciat Deus. Nam Concilium in can. 6. ſeſſ. 6. intendit damnare Calvinum, dum definit: *Si quis dixerit mala opera ita ut bona Deum operari non permittendo ſolùm, ſed etiam propriè & per ſe, adeò ut ſit proprium ejus opus non minus proditio Iudæ, quam vocatio Pauli, anathema ſit.* Si Calvinus docuiſſet aliquid eſſe in operibus malis, & proditione Judæ, quod non faceret Deus, non potuiſſet aſſerere, mala opera ita ut bona Deum operari, adeò ut ſit proprium ejus opus non minus proditio Judæ, quàm vocatio Pauli. Cùm ergo per illum canonem Concilij damnatus ſit Calvinus, ſignum eſt eum docuiſſe, nihil eſſe in operibus malis, & proditione Judæ quod non faciat Deus.

Confirmatur. Vel enim Concilium loquitur in iſto canone de concurſu Dei prædeterminante, vel de concurſu Dei abſtrahendo à prævio, & pediſſequo? Primum non admittunt Moliniſtæ, ergo ſecundum; ac per conſequens coguntur fateri Calvinum in eo ſenſu fuiſſe à Concilio damnatum, quod doceret ad mala opera ſicut ad bona Deum concurrere; & cum ad actionem peccati concurrat Deus, idque debent fateri etiam Moliniſtæ, ſi ſecundùm D. Thom. non voluerint eſſe propinquiſſimi duplici errori; poſſem vice verſâ petere *quid minus eâ de re Moliniſtæ quam Calvinus dixerit, & quid modus ille Calvini ſuperaddat ad eum etiam modum, quem adverſarij maximam partem concipiunt*, ſi edictis tum Pontificijs, tum Regijs totaliter obſequi non in-

intenderem. Vide num. 182.

CCXXV. Secundò ex ipſâ Calvini doctrinâ oſtenditur eum docuiſſe, nihil eſſe in operibus malis quod non faciat Deus. Nam lib. 1. inſtitut. Toto capite decimo octavo id manifeſtè docet. In initio capitis hæc leguntur: *Ex aliis locis ubi Deus ſatanam ipſum & omnes reprobos ſuo arbitrio flectere vel trahere dicitur, difficilior emergit quæſtio. Quomodo enim per illos agens nullam ex eorum vitio labem contrahat, imò* IN OPERE COMMUNI *ab omni culpâ ſit immunis, miniſtros autem ſuos juſtè damnet, vix capit ſenſus carnis.* Illud opus propter quod miniſtri Dei damnantur eſt opus malum; ſed illud opus dicit Calvinus eſſe commune Deo & ſuis miniſtris; ergo apertè docet opus malum eſſe commune Deo & ſuis miniſtris. Imò Deum eſſe præcipuum authorem operis mali, cùm homo illius operis propter quod juſtè damnatur ſit tantùm miniſter.

Deinde ad hanc difficultatem ſuperandam, quam dixit vix capere ſenſum carnis, docet adinventam fuiſſe diſtinctionem inter *agere* & *permittere*: *Hinc reperta*, ait, *diſtinctio inter agere & permittere: quia hic modus multis inexplicabilis viſus eſt, ſub Dei manu & imperio Satanam & omnes impios ita eſſe, ut eorum malitiam in quemcumque viſum eſt finem dirigat, & ſceleribus utatur ad exequenda ſua judicia.* Manifeſtum eſt, diſtinctionem inter *agere* & *permittere* non niſi in ordine ad malitiam habere locum; hanc tamen diſtinctionem deridet Calvinus, & toto illo capite laborat, ut oſtendat Deum operari omne illud, quod Catholici docent Deum permittere.

Si

Si agnoviſſet Calvinus aliquid eſſe in operibus malis quod non faceret Deus, non poſſet diſtinctionem actionis & permiſſionis improbare.

Unde inter alia plura de cœcitate pro quâ quis punitur, ac proinde peccatum eſt, ſic loquitur *Tergiverſando itaque effugiunt, Dei tantùm permiſſu, non etiam voluntate hoc fieri, ipſe verò palam ſe facere pronuntians, effugium illud repudiat.* Rurſus: *Si Dei judicium eſt excœcatio & amentia Achab,* NVDÆ PERMISSIONIS FIGMENTUM *evaneſcit: quia ridiculum eſſet judicem tantùm permittere non etiam decernere quid fieri velit & mandare executionem miniſtris.* Ac tandem ad omnia antecedentia ſe referens concludit: *Et jam ſatis apertè oſtendo Deum vocari eorum* OMNIUM AUTHOREM *quæ iſti cenſores* (Catholici Doctores) *volunt otioſo tantum ejus* PERMISSV *contingere.*

CCXXVJ. Probatur tertiò ex duabus objectionibus quas ſibi format: quarum prima ſic ſe habet: *Si nihil eveniat niſi volente Deo, duas in eo contrarias eſſe voluntates, quia occulto conſilio* DECERNAT QUÆ LEGE SUA PALAM VETUIT. Solvit hanc objectionem admittendo duas illas voluntates, & negando eſſe contrarias, eo quod una tantùm ſit voluntas, quę unum & idem ſub dievrſis rationibus fieri vult, & non vult. Verba illius ſunt: *Neque tamen ideò vel ſecum pugnat, vel mutatur Dei voluntas, vel quod vult ſe nolle ſimulat: ſed quum una & ſimplex in ipſo ſit, nobis multiplex apparet: quia pro mentis noſtræ imbecillitate* QUOMODO IDEM DIVERSO MODO NOLIT FIERI, ET VELIT, NON CAPIMUS.

Clariſſimè hic docet Calvinus Deum *velle fieri ea quæ lege*

lege ſuâ vetat; Cùm ergo Deus non prohibeat niſi malitiam, & actum malum, neceſſe eſt ſecundùm Calvinum quod Deus velit fieri malitiam, & actum malum. Nam ſi diſtinxiſſet aliquid in opere malo, quod Deus non faceret, puta entitatem à malitiâ; non tantas paſſus fuiſſet intellectus ejus anguſtias, ut cogeretur fateri, *quomodo idem diverſo modo nolit fieri & velit, non capimus.* Statim enim occurriſſet, vult fieri entitatem, & non vult fieri malitiam. Verùm, quia docebat Deum decernere malitiam, quam ex alia parte prohibebat & nolebat fieri, in tanta caligine fuit, ut falſus ſuam infirmitatem ad lucem inaceeſſibilem confugiat: ait enim: *Imò ubi non capimus* QUOMODO FIERI VELIT DEUS QUOD FACERE VETAT, *veniat nobis in memoriam noſtra imbecillitas, & ſimul reputemus, lucem quam inhabitat, non fruſtra vocari inacceſſam, quia caligine obducta eſt.*

Secunda objectio; quam ſibi format Calvinus, eſt hęc: *Si non modò impiorum hominum opera utitur Deus, ſed etiam conſilia & affectus gubernat, ſcelerum omnium eſſe authorem: at proinde meritò damnari homines, ſi exequantur quod decrevit Deus, quia ejus voluntati obtemperant.* Solvit hanc objectionem non per diſtinctionem entitatis à malitia, ut putat P. Annatus, ſed ex doctrina præcedentis ſolutionis, ait enim: *Hoc etiam modo ſolvitur, imò ſponte liqueſcit altera objectio.* Doctrina autem præcedentis ſolutionis erat; quod conciperet duas in Deo voluntates, quarum unâ vult Deus fieri malitiam; ſive, quod idem eſt, fieri quod lex vetat, aliâ non vult fieri

mali-

malitiam, quia prohibet eam. Juxta hanc doctrinam ſolvit præcedentem objectionem, admittendo Deum ſcelerum omnium eſſe auctorem, & negando id quod inde infertur: *ac proinde immeritò damnari homines ſi exequantur quod decrevit Deus.* Non ſequitur, immeritò damnari homines quia licet unam voluntatem Dei exequantur, faciunt tamen contra aliam, quod ſufficit ad juſtam eorum condemnationem. *Perperam enim* ait Calvinus, *miſcetur cum precepto voluntas quam longiſſimè ab illo differre innumeris exemplis conſtat.* Et paucis interjectis. *Hoc quidem tenendum eſt dum per impios peragit Deus quod occulto ſuo judicio decrevit, non eſſe excuſabiles; quaſi obediant ejus præceptò, quod data opera pro ſua libidine violant.*

CCXXVIJ. Ex triplici hac probatione quâ invictè probatum eſt Calvinum docuiſſe, nihil eſſe in operibus malis, quod non faciat Deus, *ſequitur primò* P. Lemos ſine vllo veritatis fundamento à P. Annato derideri, eo quod in congregatione de auxilijs coram Cardinale Perronio conſtanter aſſeruerit, erraſſe Calvinum, quia dixit, Deum ita movere ad malum ſicut ad bonum: quod neſciret diſtinguere inter actionem & entitatem, ut eſt entitas, & actio; & inter peccatum: non erraturum ſi diceret concurrere Deum ad entitatem, nullò autem modo movere ad peccatum. Ex noſtris probationibus luculentiſſimè patet hunc fuiſſe errorē Calvini. Probatum eſt enim eum docuiſſe nihil eſſe in operibus malis quod non faceret Deus, quod non potuiſſet docere ſi diſtinxiſſet inter entitatem & malitiam.

Sequitur ſecundò, veroſimillimum eſſe, quod iterum deridendo refert P. Annatus ex Joanue à S. Thomâ ſcilicet, *audito P. Lemos qui ſic erat exorſus ad Cardinalem Perronium* Illuſtriſſime Domine ego dicam omnia quæ Calvinus dixit in hac materia, *tacuiſſe Perronium, & annuere viſum.* Hoc, inquam, probabiliſſimum eſſe, patet ex noſtris probationibus, quę totam doctrinam Calvini circa præſens punctum ad hoc reducunt, quod docuerit nihil eſſe in operibus malis quod non faciat Deus, cui prorſus æquivalet quod dixit P. Lemos docuiſſe Calvinum, nempe, quod tam entitas, quam malitia à Deo cauſentur. Hæcque omnia apprimè ſciens Cardinalis Perronius, quid mirum, ſi ad diſtinctionem P. Lemos dicatur tacuiſſe, & annuere viſus.

CCXXVIIJ. Nec contra hanc diſtinctionem P. Lemos, quæ nihil differt à noſtra explicatione, quidquam valent quæ ex Calvino adducit P. Annatus. Imprimis adducit ſecundam objectionem Calvini nuper allatam; quam dicit Calvinus ſolvere diſtinguendo entitatem à malitia; ex eo quod de defectione decem Tribuum à filio Salomonis ad Hieroboam, ſic loquitur: *Videmus ergo ut Deus perfidiam nolendo, defectionem tamen alio fine juſtè velit.* Ex dictis manifeſtum eſt, quod ly *perfidia*, non accipitur pro malitia, & *defectio* pro entitate, unum enim & idem eſt apud Calvinum *perfidia*, & *defectio* quam non vult Deus quia prohibet, & vult quia juſtè decernit. Doctrina enim Calvini conſtans eſt, quod *decernat Deus fieri ea, quæ palam ſuâ lege vetat.* Unde inferiùs de eadem perfidia, ac defectione abſque di-

diſtinctione loquens, dicit: *Diligenter utrumque expendant Lectores, quia placuerat Deo ſub manu unius Regis gubernari populum; ubi in duas partes ſcinditur fieri* CONTRA ILLIUS VOLUNTATEM: *& tamen* AB EJUSDEM VOLUNTATE *initium fuiſſe divortii.* Et paucis interjectis: *Ecce ut* NOLENTE DEO *laceretur Sacra Vnitas, & tamen ut* EODEM VOLENTE *alienentur à filio Salomonis decem Tribus.* Aliena prorsùs eſt à mente Calvini in illis locis diſtinctio entitatis, & malitiæ, cùm nihil aliud ita intendat, quam probare; quod unum & idem opus malum Deus nolit fieri; & velit fieri ſecundùm diverſas voluntates quas diſtinguit in Deo.

Nihil etiam obeſt, quod ſecundò affert P. Annatus ex lib. de æternit. Dei præd. *Etenim* QUATENUS MALA SUNT, *quæ malo animo perpetrant homines, Deo minimè placere fateor.* Hoc nihil aliud probat, quàm Deum non velle opus malum, quatenus malum eſt; ſicut nec voluntas peccantis tendit in opus malum, quatenus malum eſt; *Nemo enim intendens malum operatur, ait Dionyſ. 4. de Divin. Nom.* Cum quo ſtat, quod ſicut voluntas peccantis tendit indirectè in malitiam ſub ratione boni ſecundùm quid; ita voluntas Dei fertur ſecundùm Calvinum in eandem malitiam ſub ratione boni ſimpliciter, nempe juſtæ vindictæ. Hæc eſt ergo Calvini apertiſſima doctrina, quod una & eadem malitia, ſive, unum & idem opus malum fit ab homine tanquam miniſtro, & à Deo tanquam præcipuo authore: verum ab homine fit ſub ratione boni ſecundùm quid, v. g. delectabilis, ideò peccat prętermittendo bonum ſimpli-

citer, ad quod lege Dei tenetur: à Deo autem ſub ratione juſtæ vindictæ, quę eſt bonum ſimpliciter, & ideò Deus non peccat, *legitimum habens malitiæ peccatum.*

Ad hunc ſenſum optimè intelliguntur, quæ poſtremò refert P. Annatus ex lib. 2. inſtit. cap. 4. num. 1. & 2. Nihil enim ibi aliud vult Calvinus, quam Deum velle, & operari ipſum opus malum propter bonum finem, qui eſt executio ſuorum judiciorum; nec ibi diſtinguit entitatem à malitia, ſed mordicus ſemper ſuſtinet totum quod facit homo, facere etiam Deum, homo peccando, Deus juſtè agendo, ut differentia ſit non ex parte mali, quod fit ab utroque, ſed ex parte finis agentis, & modi operandi, ſicut explicatum eſt: unde concludit: *Idem ergo facinus Deo, ſatanæ, homini aſſignari videmus non eſſe abſurdum: ſed varietas in fine, & modo facit, ut illic inculpata Dei juſtitia reluceat, ſatanæ, hominiſque nequitia cum ſuo opprobrio ſe prodat.*

Ex quo tandem diſſolvitur argumentum, quod format P. Annatus contra Salmanticenſes num. 127. quorum diſtinctio coincidit cum P. Lemos, & noſtrâ. ſic arguit: *Deum, & hominem tendere in materiale peccati formaliter ſumptum, quod eſt tendere directè in malitiam, eſt tendere eodem modo, ut per ſe patet: atqui ex Calvino Deus & homo non eodem modo tendunt: ergo* &c. Reſpondetur diſtinguendo Majorem: Deum & hominem tendere in malitiam indirectè eſt tendere eodem modo, quantum eſt ex parte effectus, conceditur: quantum eſt ex parte finis, & modi operandi, negatur. Ex Calvi-

no

no autem habetur, quod nihil ſit in opere malo, quod non ſit à Deo, & homine, & ideò ex parte effectûs tendunt eodem modo. Attamen ex parte finis, & modi operandi non ſe habent eodem modo, ut explicatum eſt. Nam homo peccat cauſando malitiam, Deus verò non peccat; ad quod explicandum adducit Calvinus exemplum Solis, cujus radij efficiunt fœtorem, nemo tamen illos fœtere ideò dicit; ita Deus efficit peccati malitiam, nemo tamen illum peccare ideò dicet. Lib. 1. inſtit. cap. 17. num. 5.

Diſcrimen Angelicæ doctrinæ à Calviniſmo, quantumvis Cordatis manifeſtum, fuſiùs proſequutus ſum, eo quod viderim Moliniſtas ſibi de victoriâ in hoc articulo applaudere, ubi tamen non poſſunt eſſe victores, niſi ſimul & ipſi vincantur. Credo quod non ita ſtuduiſſent vindicare Calvinum à nefandâ ſuâ doctrinâ, ſi advertiſſent, ſe in hujuſmodi vindicijs apertè docere, non eſſe de fide quod Calvinus docuerit illam doctrinam, quam in illius ſenſu Concilium Tridentinum per Canonem 6. ſeſſione 6 damnavit. Nam doctrina in illo Canone damnata dicit: *Deum ita ad mala opera, ſicut ad bona concurrere.* Dicunt modò Moliniſtę, iſtam doctrinam damnatam non eſſe Calvini, qui tamen in iſto Canone ex intentione Concilij reputatur damnatus.

ARTICULUS IV.

Authoritatibus S. Auguſtini, & S. Thomæ abutuntur Moliniſtæ ad defenſionem Scientiæ Mediæ.

CCXXIX. HIs duobus authoritatum pigmentis non primâ voluntate uſi ſunt ſcientiæ mediæ inventores & defenſores; ſed neceſſitate compulſi ad ea recurrerunt. Poſſibilitas præceptorum, & libertas arbitrij tam pulchram videbantur reddere ſcientiam mediam; & è contra eſſe cauſam peccati tam horrendas reddere videbatur prædiffinitiones; ut nihil aliud requirerent Molinę diſcipuli ad ſuadendum hominibus amorem ſcientię mediæ, & horrorem divinarum prædiffinitionum. Unde parvipenderunt (ſicut & nunc adhuc audent) authoritates S. Auguſtini, & D. Thomæ. Sed poſtquam Clemens VIIJ. adſtringere ſtatuit totam hanc Diſputationem ad normam S. Auguſtini de gratiâ, ejuſque fideliſſimi Diſcipuli Angelici Doctoris, ut in ſcripto ejuſdem Clementis refertur: tunc omnes nervos contenderunt Moliniſtæ, ut oſtenderent ſcientiam mediam eſſe utriuſque Doctoris. Quam verò ſiniſtrâ fide eorum teſtimonijs ad hoc abuſi fuerint oſtendent paragraphi ſequentes.

§. J.

§. I. *Solvitur difficultas de vocatione congruâ ex quæſtione ſecundâ ad Simplicianum.*

SI quis locus S. Auguſtini favere ſcientiæ mediæ videtur, maximè eſt ille, qui ex lib. 1. q. 2. ad Simplicium obiicitur: qui tamen non niſi ex ignorantiâ doctrinæ Auguſtinianæ poteſt ſcientiæ mediæ accommodari. In illâ quæſtione ſecundâ ſæpiùs facit Auguſtinus mentionem vocationis congruæ, cujus congruitatem dicit dependere ex modo, quo quiſque affectus eſt, ut vocationi conſentiat. Unde ait: *Vt quamvis multi uno modo vocati ſunt, tamen quia non omnes uno modo affecti ſunt, illi ſoli ſequuntur vocationem, qui ei capiendæ reperiuntur idonei, & illud non minus verum ſit: Igitur non volentis, neque currentis; ſed miſerentis eſt Dei, qui eo modo vocavit, quo aptum erat eis qui ſecuti ſunt vocationem.* Oportet ergo ut præcognoſcat Deus cujuſque diſpoſitionem futuram, ut ei vocationem attemperet: ideò iterum inferiùs ait: *Cujus miſeretur ſic eum vocat, quo modo ſcit ei congruere, ut vocantem non reſpuat.*

CCXXX. Reſpondetur, præclara illa verba nihil aliud ſonare quam ſuavitatem divinæ motionis, quæ unumquodque movet ſicut aptum eſt moveri: Auxilium enim gratiæ non ſolùm efficax eſt, ſed & ſuave, quia movet voluntatem ſecundùm quod naturæ illius & libertati congruit. Unde cùm natura voluntatis in diverſis hominibus diverſas habeat inclinationes & diſpoſitiones ut efficaciter ſimul & congruè moveatur,

debet auxilium gratiæ in diverſis diverſimodè movere. Quod poteſt hoc exemplo declarari. Fortis & timidus ex hoſte ſibi occurrente diverſimodè moventur: voluntas enim fortis movetur ad pugnam; voluntas verò timidi movetur ad fugam. Ponamus quod uterque eâdem carnis tentatione pulſentur: Deus prædiffiniens victoriam utriuſque prędeterminat fortem ad amorem gloriæ ęternæ, quam ſuperando tentationem, acquiret; Timidum verò prædeterminat ad timorem pœnæ ęternæ, quam tentationi ſuccumbendo, patietur. Uterque movetur efficaciter, quia uterque ex divina præmotione tentationem vincit; & uterque movetur ſuaviter quia quiſque movetur ſecundùm quod ſuæ diſpoſitioni congruit.

Ad hunc modum mille & mille vias habet Deus efficaciter ſimul & congruè movendi voluntatem tam fortis quam timidi; de quibus Rom. 11. dicitur: *O Altitudo divitiarum, Sapientię & ſcientiæ Dei: quam incomprehenſibilia ſunt judicia ejus, & inveſtigabiles viæ ejus.* Quid enim minus comprehendi poteſt in omnibus vijs Domini, id eſt, in omnibus ſuis operationibus ad extra, quam illi diverſi modi, quibus Deus unumquemque movet & applicat cum tantâ efficaciâ, ut fiat quod decrevit Deus, & cum tantâ ſuavitate, ut ita á voluntate fiat, ac ſi ipſa ſola nulloque adjuvante & applicante illud faceret. Tam ſecretè & mirabiliter Deus prædeterminat ad amorem V. G. gloriæ æternæ ut illam putet ſe habere voluntas ex ſeipſa & propria applicatione donec per ſubſtractionem illius agnoſcat ſe illum

illum amorem Deo donante accepiſſe.

CCXXXI. Similiter natura voluntatis habet ut ab objecto cognito per diverſa ſigna, ſive facta in diverſis diverſimodè moveatur; & illis viſis vel auditis ad diverſos excitetur affectus. Signis; ut ita dicam, pœnalibus movetur timidus, ſignis audacibus movetur fortis, ſignis honorificis ambitioſus, ſignis delectantibus luxurioſus, ſignis ſcientificis philoſophus, &c. Deus inſpirans timido amorem gloriæ cœleſtis utitur ſignis ei congruis: eumdem inſpirans amorem forti, alijs utitur ſignis ei ſimiliter congruentibus, &c. Imò & timidum poteſt movere ſignis quæ forti congruunt faciendo de timido fortem. Congruitas illa ſignorum, ſive, quod idem eſt, congruitas objecti propoſiti cum diſpoſitione ſubjecti non excludit Dei inſpirationem, ſed ad eam objectivè operatur. Nec ſigna dicuntur congrua, quia voluntas illis excitata ex propria poteſtate & applicatione ſe determinat ad ſequendum vocationem aut credendum: (hæc enim conceptio gratiæ Chriſti eſt injurioſa) ſed ideò dicuntur congrua, quia diſpoſitioni voluntatis congruunt, & Deus medijs illis objectivè concurrentibus per GRATIAM SVAM VICTRICEM ET PRÆDETERMINANTEM inſpirans amorem, dicitur ſuaviter & congruenter movere voluntatem.

Quare ſi timidus audiat concionatorem multa & gravia de pœnis inferni diſſerentem, ſi nihil aliud adſit, nunquam deteſtabitur peccatum; verùm Deo inſpirante timorem gehennæ verbis concionatoris efſica-

ficaciter excitatur ad deteſtationem peccati. Ita ſi avarus, aut ambitioſus, dives aut pauper, nobilis aut ruſticus audiant, concionatorem præclarè differentem, de divitijs æternis, honoribus æternis, paupertate Spiritus, nobilitate virtutis, ſimplicitate fidei; ſi Deus non inſpiraverit amorem divitiarum æternarum, bonorum æternorum, paupertatis Spiritus, nobilitatis virtutis, ſimplicitatis fidei, nunquam hujuſmodi verbis avarus pecuniam contemnet, ambitioſus honores, dives divitias; nec pauper amplectetur veram paupertatem, aut nobilis veram nobilitatem, aut ruſticus fidei ſimplicitate delectabitur. Quia ut dicit Apoſtolus, 1. Cor. 3. *Neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat; ſed qui incrementum dat Deus.* Congruitas autem prædicationis ſeu vocationis in eâ ſe habet ad motum bonum voluntatis, ſicut congruitas plantationis ad accretionem ejus quod ſeritur: quarum utraque quidem valde ad producendos effectus iſtos utilis eſt, & pœnè neceſſaria, ſed ab illis tamen ſeparari poteſt, ſi Dei deſit præmotio quâ effectum voluntatis tribuendo & naturam adjuvando intrinſecùs tribuit incrementum.

CCXXXIJ. Ad quid, amabo, recurſus ad ſcientiam mediam? Cùm hæc propoſitio: *Si auditâ concione de pœnis inferni Deus timido timorem gehennæ inſpiraverit, deteſtabitur peccatum.* Cùm hæc, inquam, propoſitio non minus ſcientiâ ſimplicis intelligentiæ à Deo cognoſcatur, quam iſta: *Si ligno Deus ignem applicuerit caleſiet lignum.* Quo ſe vertet apud Auguſtinum gratia ſufficiens Moliniſtica? cùm alienum ſit à doctrina Au-

gu-

guſtiniana, & Gratiæ Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti directè contrarium, vocationem dici congruam, quod illam efficacem reddit voluntas ex propria ſua determinatione, Deo ſolùm exhibente concurſum indifferentem ad amorem & odium, voluntate verò illum determinante ad amorem, &c. Quis hic non timeat *Sathanam ſicut fulgur de cœlo cadentem*, cernens voluntatem præcipuas habere partes, & de aliquo, quaſi non acceperit, poſſe gloriari?

Non ſic Pius & humilis Doctor Cyprianus, qui dicit In nullo esse Gloriandum, cùm nihil sit nostrum. Tutiores ergo vivimus, ſi vocationem externam efficaciter congruam dicamus eſſe illam, *Quæ, Deo interius prædeterminante affectum voluntatis, ſignis congruentibus diſpoſitioni animæ movet efficaciter voluntatem.* Si etiam vocationem internam efficaciter congruam dicamus illam eſſe, *quæ vel affectus voluntatis prædeterminat juxta inclinationem voluntatis*, ut timido timorem, forti ſpem, iracundo peccatorum vindictam, &c. *vel illos affectus prędeterminat medio judicio indifferenti*, ratione cujus voluntas movetur ſecundùm quod congruit ſuæ libertati. Tutiores, dico, ſic vivimus, quia non partem damus voluntati, & aliam Deo, ſed totum ita damus voluntati, ut totum illud, Deo miſericorditer donante, accipiat; ſic enim in nullo quaſi non acceperimus gloriantes, ſoli Deo honor, & gloria tribuitur.

CCXXXIIJ. Ad formam igitur argumenti ſic poteſt reſponderi: *Illi ſolùm ſequuntur vocationem qui ſunt idonei,*

idonei, Diſtinguitur illa propoſitio, illi ſolùm ſequuntur vocationem Deo interius prędeterminante, qui ſunt idonei conceditur. Sequuntur vocationem voluntate ſe ex propriâ poteſtate determinante, negatur. Ut enim dictum eſt, nulla idoneitas aut aptitudo ſive in vocato, ſive in ſignis vocantibus ſufficit ad ſequendum vocationem, ſi Deus incrementum non dederit ſecretò & mirabiliter prædeterminando affectum voluntatis. Similiter hæc propoſitio: *Cujus miſeretur ſic eum vocat, quomodo ſcit ei congruere, ut vocantem non reſpuat*. Poteſt eodem modo diſtingui; ut vocantem non reſpuat, Deo interiùs pręmovente, conceditur: ut vocantem non reſpuat voluntate ſe determinante, negatur. Quia Deus nón ſcit vocationem ſuam eſſe efficaciter congruam, niſi voluerit intrinſecùs dare incrementum, voluntatem ad opus bonum ſpecialiter prędeterminando.

Ita quoque intelligitur quod ait S. Auguſtinus lib. de dono perſev. cap. 14. *Ex quo apparet habere quoſdam in ipſo ingenio divinum naturaliter munus intelligentiæ, quo moveantur ad fidem, ſi congrua ſuis mentibus vel audiant verba, vel ſigna conſpiciant*. Illud enim munus intelligentiæ, eſt quædam cordis docilitas, ut ait D. Thomas in lecturâ ſuper Math. cap. 11. Habenti autem cor docile ſigna quædam & verba congruunt, quæ tamen nonniſi Deo piam affectionem tribuente, movebunt efficaciter voluntatem ad fidem. Hæc omnia ſatis indicavit S. Auguſtinus dum loco ab adverſarijs allegato ait: *Quis animo complectitur aliquid quod eum non delectat? aut quis habet poteſtatem, ut vel occurrat quod eum delectare poſſit*,

poſſit, aut delectet cùm occurrerit? cùm ergo nos ea delectant quibus proficiamus ad Deum, inſpiratur hoc, & præbetur gratia Dei, non nutu noſtro & induſtriâ, vel operum meritis comparatur: quia ut ſit nutus voluntatis, ut ſit induſtria ſtudij, ut ſint opera charitate ferventia, ille tribuit, ille largitur.

Hinc deducitur regula generalis ad omnia loca S. Auguſtini, & aliorum SS. Patrum rectè intelligenda, in quibus dicitur, Deum vocare quos præſcivit conſenſuros, vel quos ſcit eſſe aptos, & ſimilia; debent enim intelligi ſine præjudicio latentis Dei conſilij, & divini decreti: idem enim eſt dicere *Deum vocare quos præſcivit conſenſuros, vel quos ſcit eſſe aptos*, ac dicere *Deum vocare quos decrevit, & prædeterminavit conſenſuros, vel quos voluit eſſe aptos.* Sic ſe explicat S. Auguſtinus lib. de prædeſt. SS. cap. 9. *Proinde quod dixi tunc voluiſſe hominibus apparere Chriſtum, & apud eos prædicari doctrinam ſuam quando ſciebat, & ubi ſciebat eſſe qui in eum erant credituri: poſſet etiam ſic dici, tunc voluiſſe hominibus apparere Chriſtum, & apud eos prædicari doctrinam ſuam, quando ſciebat, & ubi ſciebat eſſe, qui* ELECTI FUERANT *in ipſo ante mundi conſtitutionem.* Illud autem quod priùs dixerat S. Aug. *ſine præjudicio latentis conſilij Dei, & exceptâ altitudine ſapientiæ & ſcientiæ ejus*, fuiſſe dictum teſtatur ibid. Ita ſine præjudicio gratię prędeterminantis dictum eſt, illi ſequuntur vocationem qui ei capiendę ſunt idonei; idem enim intelligitur, ac ſi eſſet dictum, illi prædeterminantur ad ſequendam vocationem, qui ei capiendæ ſunt idonei.

§. II.

§. IJ. *Alia difficultas tollitur de duobus æqualiter tentatis ex libro duodecimo de Civitate Dei; quo loco abutitur P. Annatus.*

CCXXXIV. ALius eſt locus ex lib. 12. de Civ. Dei, cap. 6. quo ſicut & pluribus alijs abutitur P. Annatus de ſcient. med. diſp. 1. c. 14. num. 57. ut probet gratiam aliquâ ex parte à voluntate creata accipere efficaciam; ac proinde ejus conſenſus debet ſub conditione prævideri antequam efficaciter decernatur. In prędicto loco S. Auguſtinus ponit duos *æqualiter affectos animo & corpore videre unius corporis pulchritudinem, quâ visâ unus eorum ad illicitè perfruendum moveatur, alter in voluntate pudicâ ſtabilis perſeveret.* Addit inferiùs, eos etiam eâdem tentatione pulſari: *Nam ut hoc quoque impedimentum ab iſtâ quæſtione tollatur, ſi eâdem tentatione ambo tententur, & unus ei cedat, atque conſentiat, alter idem qui fuerat perſeveret;* quâ poſitâ circumſtantiarum æqualitate ſubjungit: *Quid aliud apparet niſi unum voluiſſe, alterum noluiſſe à caſtitate deficere? Vnde niſi propriâ voluntate, ubi eadem fuerat in utroque corporis & animæ affectio? Amborum oculis pariter viſa eſt eadem pulchritudo: ambobus pariter inſtitit occulta tentatio?* Ecce quomodo S. Auguſtinus dicat unum propriâ voluntate cecidiſſe, alium propriâ voluntate noluiſſe à caſtitate deficere. Non ergo agnoſcit indigentiam ſpecialis auxilij ad ſuperandam tentationem, & nolendum à caſtitate deficere: alioqui diſcretionem duo-

duorum ęqualiter tentatorum non in propriam voluntatem, ſed in prædictum auxilium refudiſſet.

Reſpondetur, quod S. Auguſtinus in iſto teſtimonio ſolùm intendit oſtendere, voluntatem non ſolùm eſſe cauſam proximam peccati, ſed etiam primam. De hac enim prima cauſa peccati ibi inquirit S. Auguſtinus, ut ſcitè adverterunt S. Auguſtini diſcipuli, & patet liquidiſſimè ex illâ ipsâ, quam tractat hypotheſi, Quænam videlicet cauſa fuerit deficientis voluntatis Angelorum? Nam de illâ ſtatim initio capitis dicit: *Hic primus defectus, & prima inopia, primumque vitium ejus naturę eſt. Hujus porrò malæ voluntatis cauſa efficiens ſi quæratur, nihil invenitur.*

CCXXXV. Ad intelligentiam clariorem hujus ſolutionis ſciendum eſt, nihil tam certum apud S. Auguſtinum, S. Thomam, omneſque utriuſque Doctoris diſcipulos, quam voluntatem eſſe cauſam proximam actionis malæ, & actionis bonę. Unde S. Auguſtinus interrogatus, cur homo non eſſet ſine peccato, ſive non vitaret peccatum? Reſpondit, *Poſſum facillimè ac veraciſſimè reſpondere, quia homines nolunt.* En cauſam proximam peccatorum; *Sed ſi ex me quæritur quare nolint, imus in longum.* Ita & de vitatione peccati & de bona actione, ſi quæratur cur homo non peccet, aut rectè vivat, poſſumus facillimè ac veraciſſimè reſpondere, quia homines nolunt peccare, aut quia volunt rectè vivere. Sed ſi ulterius quæratur quare velint, imus in longum, id eſt, in efficaciam divinæ motionis, & omnipotentiam divinæ voluntatis.

I

Hanc diſtinctionem operantium bene ab operantibus malè, ſive credentium à non credentibus, ſæpius ad humanas voluntates reducit S. Auguſtinus in libro de prædeſtinatione ſanctorum; ſed tanquam ad cauſam proximè diſcernentem homines. Quod ne quis in præjudicium ſpecialis auxilij gratiæ traheret; ſicut & præſens locus ex libro de Civitatè Dei trahitur; ſtatim adijcit cauſam primam iſtius diſcretionis, videlicet gratiæ divinæ ſpeciale auxilium. Nam cum docuiſſet cap. 5. *Credere vel non credere eſſe in arbitrio voluntatis humanæ*; quo nihil apertius dici poteſt, quam homines credere quia volunt, non credere quia nolunt; confeſtim ſubjungit: *Sed in electis præparatur voluntas à Domino.* Et iterum cap. 6. cùm objeciſſet aliquis pro libertate voluntatis humanæ, quâ homines diſcernuntur: *Multi audiunt verbum veritatis, ſed alij credunt; alij contradicunt, volunt ergo iſti credere, nolunt autem illi.* Reſpondet S. Auguſtinus: *Quis hoc ignoret? Sed cum alijs præparetur, alijs non præparetur voluntas à Domino, diſcernendum eſt utique, quid veniat de miſericordia ejus, quid de judicio*; Et adhuc paucis interpoſitis apertiſſimè: *Et tamen illi quia voluerunt, crediderunt, illi quia noluerunt, non crediderunt.* Et mox ſubnectit cauſam diſcretionis ulteriorem: *Miſericordia igitur & judicium in ipſis voluntatibus facta ſunt. Electio quippe iſta gratia eſt &c.*

Operam perdidit Pater Annatus in congerendis tot teſtimonijs, ut partes aliquas quæreret voluntati. Quid quæruntur partes? Ecce totum damus: nihil eſſe dicimus

timus in operatione bona, quod non ſit proximè à voluntate: Sicut enim totum dicimus eſſe à voluntate, ita totum contendimus eſſe à Deo ab æterno prædiffinitum, & in tempore ſpeciali auxilio gratiæ prædeterminantis donatum. Attamen venenum ſub melle latet, tales enim partes voluntati adſcribunt, quas acceptas ab auxilio gratiæ negant; quidquid enim ab auxilio gratiæ efficitur, in voluntate efficaci dandi auxilium prædictum ſufficienter cognoſcitur. Cum igitur illas partes dicunt præcognoſci ante voluntatem efficacem dandi auxilium, ſignum eſt manifeſtum tales partes eos adſcribere voluntati, quas non accipiat virtute auxilij, ſed illas à ſe habens, juſtè poſſit in ſeipſa gloriari: Sicque contradicunt Apoſtolo dicenti: *Non enim ille probatus eſt qui ſeipſum commendat, ſed quem Deus commendat.* Et pio atque humili Cypriano aſſerenti: *In nullo eſſe gloriandum cum nihil ſit noſtrum,* id eſt, quod non ſit donatum.

CCXXXVJ. Nunc ad locum de Civitate Dei redeamus, In hoc loco S. Auguſtinus inquirens primam cauſam peccati, non aliam invenit quam ipſam voluntatem. Illa enim dicitur prima cauſa, quam nulla alia præceſſit; voluntas hominis infirmi: non poteſt dici totaliter cauſa prima peccati, quia illam præcedit concupiſcentia, ex cujus abſtractione & illectione committit peccatum. Nec ipſa concupiſcentia poteſt dici prima cauſa peccati, quia ex peccato primi hominis procedit, quod nulla præcedente concupiſcentiâ ab illius voluntate commiſſum eſt. Voluntas igitur primi hominis,

minis, quam nulla alia cauſa præceſſit eſt prima cauſa peccati, & quidem reſpectu primi peccati eſt ita prima cauſa, ut ſit etiam illius cauſa proxima; ſed voluntas hominis lapſi eſt ſolùm proxima cauſa peccati, non verò prima; quia peccatum ex infinitate commiſſum oritur ex peccato voluntatis ſanæ & robuſtæ.

Si quæratur, quare Judas peccavit? Facillimè ac veraciſſimè reſpondetur, Quia Judas voluit. Si autem quæratur, Quare voluit? Iterùm reſpondetur, quia abſtractus fuit, & illectus à concupiſcentia ſua. Quare abſtractus fuit? quia Adam peccavit. Quare Adam peccavit? quia voluit. Quare voluit? quia ad volendum peccare non aliquâ causâ cogente, non aliquâ concupiſcentiâ illiciente, nec etiam aliquâ ſuperiori causâ applicante, ſed ex ſolâ ſuâ poteſtate & libertate ad volendum peccare ſe applicuit. Ecce prima cauſa mali, ſola ſcilicet voluntas. Ecce quam rectè dixerit S. Auguſtinus, *Sed ſi ex me quæritur, quare homines nolint peccare, imus in longum.*

Quamvis hæc ita ſe habeant, in caſu tamen quem proponit ſibi S. Auguſtinus de duobus infirmis hominibus æqualiter tentatis, voluntas peccantis non ſolùm eſt cauſa proxima peccati, ſed etiam prima, non tamen peccati abſolutè, ſed comparativè ſumpti; id eſt, quantum ad diſcretionem peccantis à non peccante. Nam ſi abſolutè quæratur de illo qui peccavit, quare à caſtitate defecit; veraciſſimè reſpondetur, quia voluit. Si ulteriùs quæratur, quare voluit? in longum imus, quia ſcilicet fuit abſtractus à concupiſcentiâ ſuâ.

Quare

Quare abſtractus? quia Adam peccavit &c. ut ſupra dictum eſt. Verùm, ſi comparativè quæratur, quare ſcilicet unus de duobus æqualiter tentatis peccavit, & alter non peccavit? Tunc debet aſſignari diſcretio in cauſis, ſicut adeſt diſcretio in effectibus; non enim inæquales effectus poſſunt produci, niſi ſit inæqualitas in cauſis. Quærenti igitur, quare unus ex ſupradictis peccavit, & alter non peccavit? Veraciſſimè reſpondetur, quia unus voluit, & alter noluit. Ecce inæqualitas in volitione, & proximâ causâ diſcretionis. Si verò ulteriùs quæratur, quare unus voluit, & alter noluit? Non poteſt reſponderi, quia iſte fuit magis abſtractus, & alter minùs; cùm ſint poſiti in concupiſcentiâ æquales; & inæquales effectus non poſſint reduci in cauſas æquales.

Quid ergo? niſi quod unus ex propriâ libertate, & determinatione nullâ aliâ causâ cogente, aut applicante, applicuerit ſe ad volendum ſequi ſuam concupiſcentiam, alter verò non ſic ſe applicuerit ad prædictam volitionem, quamvis æqualem quoad hoc haberet cum primo poteſtatem. Ecce quomodo in præſenti caſu voluntas peccantis non ſolum ſit cauſa proxima peccati, ſed etiam cauſa prima diſcernens peccantem à non peccante. Nam licet concupiſcentiâ præcedente peccaverit, prima tamen diſcretio fuit, quod ad ſequendum concupiſcentiam ſe applicuerit, alter non. Et cum iſtius applicationis nulla alia præcedat cauſa, aut agens aut applicans, ipſa ſibi eſt tam prima, quàm proxima cauſa ſuæ diſcretionis à non peccante.

CCXXXVIJ. Non ſic res ſe habet in illo, qui non peccavit. Quamvis enim verum ſit dicere, ideò non peccavit, quia ad volendum peccare non ſe applicuit, ſive, ut ait Auguſtinus, quia noluit: non tamen ibi ſiſtitur. Nam nolitio debet ex aliquâ volitione procedere, ſicut & omnis negatio debet ad aliquam affirmationem reduci. Non poteſt ergo nolitio peccandi eſſe prima cauſa non peccandi; ſed ideò noluit ille peccare, quia voluit caſtè vivere. Et ſi quæratur, quare voluit caſtè vivere? Reſpondetur, quia ad volendum caſtè vivere eſt à Deo VICTRICE GRATIA ſpecialiter applicatus, quæ vincendo concupiſcentiam dedit illi volitionem efficacem rectè vivendi. Ecce quomodo in illo qui è duobus æqualiter tentatis non peccavit, licet proxima cauſa ſuæ diſcretionis à peccante fuerit ejus voluntas, prima tamen cauſa eſt GRATIA VICTRIX, quæ ei fuit miſericorditer data.

Ex quo clariſſimè apparet, quomodo ille qui non peccavit non habeat quod ſupra peccantem ſe extollat, quia ſi fuiſſet ſibi relictus, applicuiſſet ſe ad ſequendum ſuam concupiſcentiam, ſicut alter qui peccavit. Nam ſicut duo parati ad ſe proijciendum in puteum, ſi unus ex illis ab aliquo tertio à puteo ad alium locum transferatur, non habet ille tranſlatus gloriari ſupra alterum, quod ſe in puteum non projecerit; ita homo abſtractus & illectus à concupiſcentiâ, cùm propter hujuſmodi abſtractionem, & illectionem ſit paratus ad inijciendum ſe in foveam peccati, & infallibiliter inijciet, ſi GRATIA VICTRICE non adjuvetur; ille, inquam,

quam, homo non habet quod ſe extollat ſupra peccantem, ſi auxilio gratiæ prædeterminantis ad objectum oppoſitum concupiſcentiæ transferatur. Hoc veraciter agnoſcebat Humillimus S. Franciſcus, qui omnium peccatorum, etiam graviſſimorum peccata ſibi adſcribebat, ex eo quod ſi in eiſdem occaſionibus, & tentationibus fuiſſet poſitus, & ſibi relictus, id eſt, GRATIA VICTRICE non adjutus, eodem modo peccaſſet, ſicut & illi. Nullus eſt enim homo qui ſi in eâdem diſpoſitione fuiſſet ac fuêre Judæi, & excœcatus ſicut & illi, non crucifixiſſet gloriæ Dominum. Imò plus dico, nullus eſt homo qui ſi fuiſſet in illâ ſuggeſtione in quâ fuit Adam, & ſibi relictus fuiſſet, nullus dico eſt, qui ex pomo non comediſſet, ſicut & ille. Nullus ergo poteſt exprobrare Judæis, aut Adamo ſuum peccatum, quaſi ipſe illud non commiſiſſet, ſi in eorum loco fuiſſet; ſed in hoc quilibet debet ſuam infirmitatem, & impotentiam agnoſcere, & in eo dicere, ut ait Apoſtolus 1. Cor. 4. *Ne ſupra quam ſcriptum eſt unus adversùs alterum infletur pro alio.* Omnes fragiles ſumus, ait quidam, ſed tu neminem fragiliorem teipſo tenebis. Gloriabor igitur in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Chriſti, id eſt, GRATIA VICTRIX.

CCXXXVIIJ. Dum ergo ex hoc S. Auguſtini teſtimonio arguunt Moliniſtæ: ex propriâ voluntate eſt quod unus à caſtitate deficiat, alter non: ergo hæc diſcretio non oritur ex ſpeciali GRATIÆ VICTRICIS auxilio. Diſtinguendum eſt Ant. ex propriâ voluntate eſt, tanquam ex proximâ causâ diſcretionis, quod unus *&c.*

conceditur. Ex propriâ voluntate eſt, tanquam ex primâ cauſâ diſcretionis, quod unus &c. negatur, ſi loquamur de diſcretione tenente ſe ex parte non peccantis; ſecùs de diſcretione, quæ ſe tenet ex parte peccantis; hujus enim diſcretionis ſola voluntas eſt cauſa tam prima, quàm proxima. Similiter diſtingui debet Conſequens: ergo hæc diſcretio non oritur ex gratiâ, tanquam proximâ cauſâ diſcretionis, conceditur: tanquam prima cauſa diſcretionis, negatur, ſi ſit ſermo de diſcretione, quę ſe tenet ex parte non peccantis. Propoſuit igitur Auguſtinus duos æqualiter tentatos, & habentes æqualem poteſtatem ad bonum, & malum; ut in eis oſtenderet, quod qui ex illis peccaret ſolâ ſuæ voluntatis libertate à non peccante ſe primò diſcerneret; ut licet peccatum illius abſolutè conſideratum non in ſolam voluntatem, ſed in concupiſcentiam, etiam refundatur, ipſius tamen diſcretionis ſola voluntas ſit cauſa.

§. IIJ. *Explicatur locus S. Auguſtini, quo dicit, quod* anima non deſerta eſt, ut deſereret, ſed ut deſereretur deſeruit: *Quem locum aſtutè truncat* P. *Annatus.*

OBijci & illud ſolet contra prædiffinitionem actionis peccati, quod S. Auguſtinus dicit lib. 12 de Civitate Dei cap. 15. Quem locum ſic refert & truncat P. Annatus de Scientia Media diſp. 1. n. 33. *Anima non deſerta eſt, ut deſereret, ſed ut deſereretur deſeruit. Ad malum*

lum quippe ejus prior eſt voluntas ejus; ad bonum verò ejus prior voluntas Creatoris ejus, ſive ut eam faceret quæ nulla erat, ſive ut reficeret, quæ lapſa perierat. Ex quo loco ſic arguit ſubtiliſſimus Pater: Si fuit prædiffinitio actus mali cujus fuit præſcientia, evidentiſſimum eſt, & deſertam fuiſſe voluntatem priùs quam ipſa dereſeret: & ipſam non eſſe ad malum priorem, cùm ſupponat prædefinitionem, quæ voluntas quædam Dei eſt.

CCXXXIX. Reſpondetur S. Auguſtinum in illo loco nihil aliud dicere, quam Deum non auferre gratiam ſanctificantem, niſi voluntas priùs mortaliter peccando Deum deſeruerit. Quod ſic probatur. Nullus locum deſerit, niſi prius in loco fuerit; nec aliqua alia res deſeritur, niſi prius teneatur. Deus eſt præſens animæ duplici præſentiâ, præſentiâ ſcilicet immenſitatis ſecundum quam ſubſtantialiter eſt in anima ut poſſidens eam, ſicut & in omnibus rebus; & præſentiâ gratiæ ſecundum quam ſubſtantialiter inhabitat animam ut poſſeſſus ab ea. Primam præſentiam non poteſt Deus ſubtrahere, niſi animam annihilando. Secundam quoque præſentiam ſubtrahere nequit Deus, niſi prius per gratiam in anima fuerit; nec anima poteſt Deum deſerere, niſi prius eum per gratiam tenuerit & poſſederit. Deus igitur deſerit animam ſubtrahendo gratiam ſecundum quam erat illi præſens vivificando & regendo eam; prius tamen anima deſeruit Deum, quem ut vitam ſuam & rectorem poſſidebat, peccando mortaliter: eſt enim peccatum mortale averſio à bono incommutabili per converſionem ad bonum commutabile.

Rectè igitur dixit S. Auguſtinus quod *Anima non deſerta eſt* (per ablationem gratiæ ſanctificantis) *ut deſereret* (peccando mortaliter) *ſed ut deſereretur* (per ablationem gratiæ ſanctificantis) *deſeruit* (peccando mortaliter) Ex quo patet, quod denegatio gratiæ prędeterminantis, non ſit illud quo Deus deſerit animam, ſi propriè loquamur, & maximè ad ſenſum teſtimonij hic citati; nec etiam prędefinitio actionis peccati, ſiquidem neutra eſt ablatio gratię ſanctificantis & neutra eſt cauſa prędictæ ablationis, ſed ſola voluntas ſuo peccato illam modo dicto cauſat. Ideò fallaciter modo ſibi conſueto arguit in preſenti P. Annatus, dum ex prædiffinitione actus mali arguit animam prius fuiſſe deſertam, quam deſereret, & ex voluntate quâ Deus voluit malam voluntatis actionem, arguit priorem fuiſſe voluntatem Dei ad malam. Nec malè arguit ſubtilis Pater, cùm prędiffinitio actus mali non poſſit non eſſe cauſa peccati, & voluntas quâ antecedenter Deus vult malam actionem non poſſit non eſſę prior ad malum. Verùm quis Angelici diſcipulus unquam dixit Deum prædiffinire actum malum; Et quis eorum aliquandò aſſeruit Deum velle actionem voluntatis malam? Hæc nemo dicet niſi Pater mendacij; Neque minus ſine mendacio potuit ea Annatus ſupponere, quaſi eſſent à diſcipulis Angelici Doctoris dicta, & aſſerta. Si prædictus Pater ex teſtimonijs Patrum oſtenderet, aut ſaltem conaretur oſtendere, Deum non poſſe prædefinire actionem peccati, ſive quod idem eſt, actum peccati ſub illa ratione, ad quam nulla ſequitur malitia, abſque eo quod prædefi-

definiat malitiam peccati; Si hoc, inquam, Pater Annatus ex ſanctis Patribus oſtendere conaretur, patienter poſſet tolerari; unuſquiſque enim abundat in ſuo ſenſu: Sed ex eo quod Sancti Patres negant Deum non prædiffinire actum malum, nec velle malum, ſemper fallaciter arguere Deum non prædiffinire, nec velle entitatem & bonitatem phyſicam peccati, hoc ſit intolerabile ſincero veritatis amatori, qui nihil ita odit, quam hujuſmodi fallacias. Vide duos vlt. paragraphos artic. præced.

CCXL. Solutionem noſtram, quâ dicimus Sanctum Auguſtinum in præſenti loco loqui de deſertione animæ per ablationem gratiæ ſanctificantis, eſſe de mente Sancti Auguſtini, clariſſimè patet ex verbis antecedentibus, quæ aſtutè omittit P. Annatus, ne in ipſo limine ſupradicti teſtimonij dolus illius ac mala fides manifeſtaretur. Quare meritò illum dixi truncaſſe hoc teſtimonium; non quod truncare ſit aliqua quæ ad intentum nihil faciunt, omittere; ſed quia truncare teſtimonium propriè quis dicitur, quando ea quæ ſunt conjuncta illi teſtimonio, dolosè omittit, quæ tamen ſi conjuncta proferrentur, contrarium illius quod probare intenditur, manifeſtarent.

Hoc P. Annatum feciſſe verba immediatè antecedentia oſtendunt, ſic enim habet S. Auguſtinus: *In quocumque die comederis ex eo, morte morieris*, & quæ ibi mors, intelligatur exponens: *Si eam* (inquit) *ſolam intelligamus, quæ fit cùm anima deſeritur ſuâ vitâ, quod illi Deus eſt; non enim deſerta eſt, ut dereſeret; ſed ut dereſeretur,*

deſeruit, ad malum quippe ejus prior eſt voluntas ejus, &c. Si quis legerit prædictum capitulum, videbit S. Auguſtinum exponere iſtum verſum Scripturæ de duplici morte, animæ ſcilicet & corporis, & exponens primò de morte animę ait, *Si eam ſolùm intelligamus, quæ fit cum anima deſeritur ſuâ vitâ*, Deinde quaſi probans quod de morte animæ poſſit ille locus exponi, oſtendit, quod priùs comedendo peccaverit, & ex hoc mortua ſit, id eſt, perdidit ſuam vitam, quam Deus illi dabat per gratiam; ideò ſubjungit: *Non enim deſerta eſt ut deſereret, ſed ut deſereretur deſeruit*. Quam rationem planiſſimè expoſuit paulo infra dicens: *Tamquam diceret: Quâ die me deſerueritis per inobedientiam, deſeram vos per juſtitiam*, &c.

Aſtutè igitur omiſit P. Annatus hæc verba: *Si eam ſolùm intelligamus quæ fit cùm anima deſeritur ſuâ vitâ, quod illi Deus eſt*. Aſtutè etiam abſtulit particulam *enim*, quæ verba ſubſequentia à ſe relata refert ad mortem animæ, ne in ipſo limine teſtimonij, ut dixi, manifeſtaretur S. Auguſtinum loqui de deſertione, quæ fit per ablationem gratiæ ſanctificantis, & ſic totum argumentum eluderetur.

CCXLJ. Quemadmodum autem perſpicuum eſt, S. Auguſtinum, modo quo diximus, prædicta verba intelligere, ita etiam clarum eſt, Concilium Tridentinum de deſertione per ablationem gratiæ ſanctificantis loqui in illis verbis quæ profert ſeſſione 6. capite 11. *Deus namque ſuâ gratiâ ſemel juſtificatos non deſerit, niſi ab eis priùs deſeratur*. Agit enim de juſtificatis,

quos

quos tradit propterea non deſinere eſſe juſtos, quia ſubinde venialiter peccant; ſed è contrario hoc ipſo magis eſſe obligatos ad ambulandum in viâ juſtitię, quo liberati à peccato ſobriè, juſtè, & piè viventes proficere poſſint per Jeſum Chriſtum, *Per quem acceſſum*, inquit, *habuerunt in gratiam iſtam*, videlicet liberationis à peccato, & juſtificationis: Et ſtatim adjicit: *Deus namque ſuâ gratiâ ſemel juſtificatos non deſerit, niſi ab eis priùs deſeratur*. Per hoc probans id, quod præceſſerat, eos propterea non deſinere eſſe juſtos, quod quotidie peccata committant venialia, quia Deus non abſcedit ab animâ per gratiam ſuam juſtificatâ, niſi eum mortaliter peccando ante deſeruerit.

Hunc eſſe germanum Concilij ſenſum, maximèq; S. Auguſtini, ex quo phraſis iſta, & verba derivata ſunt, facilè judicabit, quiſquis conſideraverit, eum hoc loquendi modo ſignificare voluiſſe differentiam quæ eſt inter Deum bonum animæ noſtræ, & inter alia bona creata, quæ ab hominibus diligi ſolent. Nam iſta creata bona hujuſmodi ſunt, ut quantumlibet ea vehementi amaveris voluntate, & retinere volueris, inviti ſſimos ſæpè deſerant; Deus verò tale bonum eſt, ut invitum nullo modo deſerturus ſit: non enim deſerit hominem, niſi ipſe ab homine priùs propriâ voluntate deſeratur: *Hoc eſt bonum*, inquit S. Auguſt. ſerm. 12. de verb. Dom. cap. 5. *quod non potes invitus admittere. Potes enim aurum perdere, & nolens, potes domum, potes honores, potes ipſam carnis ſalutem; bonum verò quo verè bonus es, nec invitus accipis, nec invitus amittis*. Et in lib. 4.

Con-

Confeſſ. cap. 9. cùm latè deſcripſiſſet dolorem ſuum, quo cruciabatur, quando morte amicum rapiente ab eo deſertus fuerat, Deum alloquens, *Te*, inquit, *nemo amittit, niſi qui dimittit*, hoc eſt, tu non deſeris quemquam, niſi te voluntate ſuâ deſeruerit.

§. IV. *Interponitur quædam quæſtio multum obſervanda; & ex eâ conciliantur utriuſque Solis diſcipuli quoad ſtatum naturæ puræ.*

CUm ille qui non adjuvat nos cùm poſſit, dicatur etiam nos deſerere: in hoc ſenſu, & abſtrahendo à ſupracitato teſtimonio, poteſt quæri, An Deus denegando gratiam prædeterminantem priùs deſerat animam, quam ab animâ deſeratur? aut è contra, An etiam in ordine ad denegationem gratiæ prædeterminantis (ſumendo deſertionem Dei pro negatione auxilij) habeant verba citata §. præcedenti veritatem, ita ut poſſit dici: *Anima non deſerta eſt, ut deſereret, ſed ut deſereretur deſeruit?*

CCXLIJ. Ad hanc queſtionem dico primò. Si loquamur de peccato quod non eſt pœna peccati, quale fuit peccatum primi hominis, & Angelorum, priùs anima deſerit Deum, quam deneget ei gratiam prædeterminantem, & in hoc ſenſu verificatur quod Angeli priùs deſeruerint Deum, quam fuerint ab eo deſerti. Unde non deſerti ſunt, ut deſererent, ſed ut deſererentur deſeruerunt.

Antequam probem concluſionem præmitto has duas

duas cauſales, quarum prior eſt. *Ideò voluntas non applicatur ad actum bonum, quia ſe applicat ad actum malum.* Poſterior eſt, *Ideò voluntas ſe applicat ad actum malum, quia non applicatur ad actum bonum.* Hæc poſterior cauſalis eſt manifeſtè falſa; cùm enim ſola voluntas, (& maximè Angeli) ſit ſibi cauſa, tam prima, quàm proxima, quod ſe applicet ad actum malum, ipſa non applicatio ad actum bonum, ſive, quod idem eſt, denegatio gratiæ prædeterminantis, non poteſt eſſe cauſa cur voluntas ſe applicet ad actum malum; ac proinde hæc cauſalis eſt falſa; *Ideò voluntas ſe applicat ad actum malum, quia non applicatur ad actum bonum*, ſive, quia denegatur ei gratia prædeterminans.

Prior autem cauſalis eſt vera, nempe, *Ideò voluntas non applicatur ad actum bonum, quia ſe applicat ad actum malum.* Vidimus ſupra ex Auguſtino, quod ideò Angeli boni non peccaverunt, quia noluerunt peccare, & ideò noluerunt peccare, quia voluerunt rectè agere; cùm omnis nolitio debeat ad aliquam volitionem reduci: & omnis actus voluntatis ex aliquo amore proficiſci. Verum ergo etiam erit, quod Angeli mali non fecerunt actum bonum, ſive non permanſerunt in bono, quia noluerunt, & ideò noluerunt, quia voluerunt ſe ad actum malum applicare; ac proinde ipſi Angeli mali volendo actum malum fuerunt ibi cauſa, quod non voluerint actum bonum. Et cùm applicatio ad actum bonum ſit inſeparabiliter conjuncta actui bono, ſequitur, Angelum malum volendo actum malum fuiſſe ſibi cauſam, quod non fuerit applicatus ad actum bonū.

CCXLIIJ.

CCXLIIJ. Hinc myſterium aliquod circa prædeterminationem phyſicam revelatur. Nam licet prædeterminatio phyſica poſitivè ſumpta non ſit in poteſtate voluntatis, negativè tamen ſumpta eſt in poteſtate voluntatis, ad hunc ſenſum, quod licet voluntas prædeterminata ad odium non ſit cauſa, quod prędetermínetur ad odium, determinando tamen ſe ad odium eſt ſibi cauſa quod non prædeterminetur ad amorem, ad modum ponentis obſtaculum: ſicut enim eſt ſibi cauſa, quod non amet, ita debet ſibi eſſe cauſa, quod non applicetur ad amorem: eò quod licet non ſit verum, quod cauſa actionis debet eſſe cauſa omnis illius rationis, quæ actioni inſeparabiliter conjungitur; ſiquidem una ratio poteſt cadere ſub cauſalitate alicujus, & non aliâ: attamen cauſa quæ excludit actionem à ſe, excludit etiam à ſe quidquid illi actioni inſeparabiliter conjungitur; ſiquidem, ut communiter dicitur: Negatio eſt malignantis naturę, & deſtruit quidquid poſt ſe invenit: Unde voluntas determinans ſe ad actum malum, cum excludat à ſe actum bonum, debet etiam à ſe excludere applicationem ad actum bonum cui actus bonus inſeparabiliter conjungitur. Et conſequenter verum erit dicere: *Ideò voluntas non applicatur ad actum bonum*, ſive ideò denegatur ei gratia prædeterminans, *quia liberè ſe applicat ad actum malum*, ſive quod idem eſt, quia applicationi ad actum bonum ponit impedimentum. Et ideò non prædeterminatur ad amorem, quia ſe determinat ad odium: Sicut qui ſe nigrum faceret poneret dealbationi obſtaculum.

Ex

CCXLIV. Ex hâc poſitione ſatis clarè, & efficaciter probata, manifeſtè deduco intentam concluſionem argumento ſub hac forma propoſito: Deus non deſerit Angelum niſi denegando gratiam prædeterminantem: ſed peccatum Angeli quo deſerit Angelus Deum, eſt ſimpliciter prius denegatione gratiæ prædeterminantis: Ergo priùs ſimpliciter deſerit Angelus malus Deum, quam ab eo deſeratur. Conſequentia eſt legitima. Major patet, Quia hic agimus de deſertione, prout eſt negatio adjutorij ad illum ſenſum, quo aliquis nos deſerit ſi non adjuvet cum poſſit, & maximè cum facillimè poſſit; adjutorium Dei non eſt niſi reſpectu actus boni, & in præſenti idem eſt, ac applicatio ad actum bonum, ſive gratia prędeterminans; Si ergo Deus non deſerit niſi negando auxilium ad actum bonum, manifeſtum eſt Deum non deſerere Angelum niſi denegando gratiam prædeterminantem.

Minor probatur. Peccatum, ſive quod idem eſt, voluntas peccando eſt ſibi cauſa quod non applicetur ad actum bonum, ut probatum eſt, & non applicatio ad actum bonum, non eſt cauſa peccati: ergo peccatum eſt ſimpliciter priùs non applicatione ad actum bonum, ſive denegatione gratiæ prædeterminantis. Patet conſequentia, Quod eſt cauſa alicujus, & nullo modo ab illo cauſatur, eſt ſimpliciter prius illo; ſiquidem in nullo genere eſt poſteriùs. Si ergo, ut probatum eſt, Peccatum ſit aliquo modo cauſa denegationis gratiæ, & denegatio gratiæ nullo modo ſit cauſa peccati, oportet ut peccatum ſit ſimpliciter priùs denegatio-

gatione gratiæ prædeterminantis.

Et ſic manet noſtra prima concluſio efficaciter probata, ſcilicet Angelum malum priùs ſuo peccato deſeruiſſe Deum, quam denegatione gratiæ prædeterminantis fuiſſe à Deo deſertum. Et ideò de Angelo malo tam deſertione per ablationem gratiæ habitualis, quam deſertione per denegationem gratiæ prædeterminantis verificatur, quod *non ſit deſertus ut desereret, ſed deſeruit ut deſereretur*. Nec poteſt dici quod Deus deſerat animam applicando voluntatem ad materiale peccati, eo quod applicatio hæc ſit ad actum ſub illa ratione, ad quam nulla ſequitur malitia; & conſequenter actus peccati vt eſt à Deo prędeterminante nullam habet oppoſitionem cum bonitate morali, nec ullam importat averſionem à Deo ut ultimò fine, ſed è contrà reddit Deum pręſentem animæ, eamque conjungit cum ſuo ultimo fine in eſſe phyſico. Ipſa autem anima eſt, quæ primò deſerit Deum quantum eſt de ſe rectè moventem animam, per hoc quod operetur non ſubjiciendo ſe legi. Quare ſicut pictor volens oſtendere defectum penicilli aſſumit eum & movet quantum eſt de ſe juxta regulas ſuæ artis, & ideò defectus picturæ non tribuitur pictori, ſed penicillo qui deficit ab ordine artis. Ita Deus volens oſtendere defectibilitatem animæ in agendo, aſſumit voluntatem ex ſua libertate non attendentem ad regulam, & movet eam quantùm eſt de ſe juxta regulas ſuæ ſapientiæ, & ideò peccatum non tribuitur Deo prędeterminanti, ſed animæ quæ ſuâ libertate à Deo recedit.

CCXLV.

CCXLV. Dico ſecundò ſi loquamur de peccato quod eſt pœna peccati, quale eſt omne peccatum quod ex concupiſcentiâ præcedente committitur, tunc ſub aliqua ratione prius deſerit Deus hominem, quam ab homine deſeratur.

Ratio hujus concluſionis ex ſupradictis ſumitur: dictum enim eſt num. 70. & 84. quod motus actualis concupiſcentiæ impedit, quominus voluntas ex volitione boni ſit ſufficienter potens applicandi ſe ad volendum invictè bonum concupiſcentię oppoſitum; & quod ratione illius determinetur judicium practicum intellectus ad judicandum ſequendam eſſe concupiſcentiam, ſicut ex diſpoſitione linguæ determinatur judicium guſtus ad judicandum dulce eſſe amarum: cum hac tamen differentia, quod judicium practicum intellectus ſit ſimul conjunctum alteri judicio ſpeculativo, quo judicat intellectus bonum concupiſcentiæ non eſſe omne bonum, & eſſe prohibitum, ratione cujus voluntas ita ſe determinat ad ſequendam concupiſcentiam, ut etiam poſſit illam non ſequi, quam tamen ſemper ſequetur niſi adſit ſpeciale auxilium gratiæ vincens concupiſcentiam. Et quia actus non poteſt niſi ab actu ſuperari; prædictum auxilium vincens concupiſcentiam actualem debet eſſe actuale, & applicans voluntatem ad actum oppoſitum concupiſcentiæ.

Ex quibus habetur, quod auxilium, quò homo infirmus, id eſt, abſtractus & illectus à concupiſcentia ſua debet applicari ad actum bonum concupiſcentiæ oppoſitum, ſit auxilium non purè applicans, ſed etiam

tollens impedimentum vincendo concupiſcentiam. Undè denegatio prædicti auxilij, licet ut eſt non applicatio ad actum bonum poſſit cauſari à volitione actus mali, ſicut dictum eſt in Angelo, ac proinde ſub iſta ratione prius homo infirmus deſerit Deum, quam ab eo deſeratur; in quantum tamen eſt ſublatio impedimenti vincens concupiſcentiam, prius homo infirmus ſub iſta ratione deſeritur, id eſt, relinquitur in infirmitate ſua, & non ſanatur, quam ipſe peccando deſerat Deum.

CCXLVJ. Hoc autem ſic probatur. Motus concupiſcentiæ, qui debet vinci ad hoc ut illum non ſequatur voluntas, & applicetur ad actum bonum, præcedit peccatum independenter à voluntate: ergo Deus non conferens auxilium vincens concupiſcentiam, jam deſerit hominem infirmum antecedenter ad illius peccatum quo ipſe deſerit Deum. Si ergo gratia prædeterminans hominem infirmum ſit gratia ſanans & vincens concupiſcentiam, ex denegatione prædictæ gratiæ deſerit Deus hominem priùs quàm ab illo peccando deſeratur.

Confirmatur 1. Si quæratur, quare homo infirmus peccet? Reſpondetur, quia ſe ad volendum peccare applicuit; & ſi ulteriùs quæratur, quare ſe ad volendum peccare applicuit? veraciſſimè reſpondetur, quia fuit abſtractus & illectus à concupiſcentiâ ſuâ. Ipſa ergo abſtractio & illectio concupiſcentiæ, independens à voluntate, eſt aliqualis cauſa peccati, & ipſum præcedit. Deus igitur denegando gratiam vincentem hujuſmodi abſtractionem deſerit hominem, non auferendo illud quod

eſt

eſt aliqualis cauſa cur ab homine poſtmodum deſeratur: Prius ergo ſub iſtâ ratione deſerit, quam deſeratur.

Confirmatur 2. Medicus qui non ſanat infirmum, dicitur illum deſerere; relinquit enim illum in infirmitate ſuâ, quam, ſi vellet, poſſet auferre. Ipſe motus concupiſcentię voluntatem prævenìens, & contra rationem inſurgens eſt infirmitas hominis; Deus ergo hanc infirmitatem non ſanans per auxilium Gratiæ victricis, meritò dicitur deſerere infirmum: ſed prius eſt quod infirmus non ſanetur, quam quod ex infirmitate peccet: ergo prius eſt quod Deus denegando gratiam victricem deſerat hominem, quam quod homo ex infirmitate ſuâ peccando deſerat Deum.

CCXLVIJ. Hanc credimus eſſe rationem ejus quod conſtanter docet S. Auguſtinus; primum ſcilicet peccatum eſſe cauſam denegationis gratiæ medicinalis victricis ſimul & prædeterminantis. Cùm enim denegando hanc gratiam homini infirmo priùs deſerat Deus hominem, quam ab eo deſeratur, ut probatum eſt; rectè judicavit S. Auguſtinus Deum nón ſic deſerturum hominem, quem S. Scriptura teſtatur fuiſſe conditum rectum, niſi præceſſiſſet aliquod peccatum, quo homo priùs Deum deſeruiſſet. Nam in Deum peccatum aliqualiter refunderetur, ſi primùm peccatum committeretur ex abſtractione concupiſcentię, & errore agendorum; & cùm primum peccatum quod quilibet homo infirmus committit, fiat ex aliquâ abſtractione concupiſcentiæ, & aliquo errore quo bonum apparens, & quod non eſt bonum judicatur eſſe bo-

 num,

num, neceſſe eſt ut primum peccatum hominis infirmi ſit pœna alicujus peccati: quod non poteſt eſſe aliud niſi illud, quod ſolâ voluntate Adami commiſſum eſt, nullâ concupiſcentiâ abſtrahente, nec ullâ ignorantiâ antecedente. Ideò ad hoc peccatum primum ſemper recurrit S. Auguſtinus ut aſſignet permiſſionem peccati in homine infirmo, ſive, quod idem eſt, denegationem gratiæ medicinalis.

Hinc etiam oritur, quod licet ſtatus puræ naturę ſit poſſibilis, ſpectaret tamen ad divinam providentiam ita diſponere hominem, ut primum illius peccatum ex abſtractione concupiſcentiæ, aut ignorantiâ agendorum non committeretur: & ideò deberetur homini in puris naturalibus conſtituto, non quidem ſecundùm principia naturæ ſuæ, ſed ut à Deo moto, quidam vigor rationis ſubijciens ſibi concupiſcentiam, & tribuens homini plenam poteſtatem ſequendi bonum rationis abſque præveniente concupiſcentiâ, pro actu deliberato antecedente omne peccatum. Qui vigor rationis dici poſſet naturalis homini, non tanquam ex principijs naturalibus ortus, ſed tanquam ex naturali dependentiâ, & ſubordinatione ad primam cauſam dependens: ex quâ oritur quod homo debeat à Deo moveri ſecundùm quod decet divinam bonitatem. Unde in ſtatu puræ naturæ poterunt adhuc conciliari utriuſque Solis diſcipuli. Non enim ob aliam rationem repudiant hunc ſtatum S. Auguſtini diſcipuli, niſi quia peccatum ex abſtractione, & errore concupiſcentiæ commiſſum aliqualiter in Deum refunderetur, cùm tunc

ſo-

foret primum peccatum; huic inconvenienti occurrunt Angelici diſcipuli per vigorem rationis debitum homini, ut moto à Deo ad actum deliberatum antecedentem omne peccatum.

§. V. *Authoritatibus Angelici Doctoris abutuntur Molinæ diſcipuli.*

SUfficit Angelico Doctori fideliſſimo S. Auguſtini Diſcipulo, ut ſit ſicut Magiſter ſuus. Molinæ diſcipuli coacti patrocinium D. Thomæ quęrerę in defenſionem ſcientiæ mediæ: magnâ ſolicitudinę & diligentiâ, multiſque abhinc annis quærunt in D. Thomâ velamen ad velandam ſcientiæ mediæ deformitatem, nec aliud invenerunt quam modicą folia, quæ vento rapiuntur, de quibus judicet Cordatus Theologus.

CCXLVIIJ. Objiciunt primò, locum ex 3. p. q. 1. a. 3. ad 4. ubi Doctor Angelicus ait, quod *prędeſtinatio præſupponit præſcientiam futurorum*: ſed hęc futura non ſunt abſoluta; ergo præſupponit præſcientiam futurorum ſub conditione, ſive ſcientiam mediam. Prob. minor, futura abſoluta ſequuntur ad prædeſtinationem: ergo ab ea non pręſupponuntur.

Reſpondetur negando minorem. Ad Probat. Diſtinguitur Ant. Futura abſoluta, ut intenta & electa ſequuntur ad prędeſtinationem negatur. Futura abſoluta ut exequenda ſequuntur ad prædeſtinationem, conceditur. Prędeſtinatio enim pręſupponit volitionem tam finis, quam mediorum, & prępąrat modos, quibus tam

finis quam media, certiſſimè mandentur executioni. Unde ordo executionis ab æterno præconceptus eſt ipſa prædeſtinatio. Prius autem tam finis, quam media debent eſſe volita efficaciter, ac proinde ex vi iſtius volitionis futura inchoativè, quam excogitetur & præparetur modus executionis ratione cujus ſunt completè futura.

Hanç ſolutionem eſſe ad mentem D. Thomę patet ex illius verbis: *Dicendum quod prędeſtinatio præſupponit præſcientiam futurorum: & ideò ſicut Deus prædeſtinat ſalutem alicujus hominis per orationes aliorum implendam; ita etiam prædeſtinavit opus Incarnationis in remedium humani peccati.* Id eſt, Prius Deus voluit V. G. ſalutem Pauli implendam per orationem Stephani, & poſtea præparavit modos quibus tam oratio Stephani, quam ſalus Pauli executioni mandarentur. Prædeſtinatio ergo ratione iſtius præparationis præſupponit præſcientiam futuræ ſalutis Pauli, & orationis futurę Stephani. Similiter, priùs Deus voluit Filium ſuum incarnari in remedium humani peccati, poſtea excogitavit, & præparavit vias, & modos quibus iſta incarnatio, & humani peccati permiſſio executioni mandarentur. Ipſa ergo Chriſti prædeſtinatio, ratione iſtius prępárationis pręſupponit præſcientiam Incarnationis futurę, & peccati humani futuri. Et ſic optimè ſolvitur argumentum, quod ſibi objecerat D. Thomas in hunc modum: Prædeſtinatio Dei eſt ęterna: ſed dicitur Rom. 1. de Chriſto: *Qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute*: ergo etiam ante peccatum neceſſarium erat Filium Dei incar-

incarnari; ad hoc quod prædeſtinatio Dei impleretur. Reſpondetur enim, quod prędeſtinatio Chriſti ratione prædictæ pręparationis præſupponat peccatum futurum, & ſic ante peccatum non fuit neceſſarium Chriſtum incarnari.

CCXLIX. Objiciunt ſecundò ex q. 24. de veritate, a. 14. ubi docet Angelicus Doctor, quod omnes exteriores motus à divinâ providentiâ moderantur, ſecundùm quod ipſe judicat aliquem eſſe excitandum ad bonum, his, vel illis actionibus: ergo habet præſcientiam hujus conditionati; *Si poſuero illum in tali occaſione, & actione excitabitur ad bonum.*

Reſpondetur diſtinguendo Antec. Secundùm quod ipſe judicat aliquem eſſe excitandum ex ſpeciali auxilio gratiæ prædeterminantis, conceditur. Ex determinatione liberi arbitrij, negatur. Unde motus exteriores regi à divinâ providentiâ, ſecundùm quod ipſe judicat aliquem eſſe excitandum, idem valet ac ſi diceretur; motus exteriores regi à divinâ providentiâ ſecundùm quod vult aliquem in diverſis actionibus, & occaſionibus diverſimodè ad bonum excitare. Sicut enim nullus excitatur ad bonum in quâcumque occaſione, niſi prius Deus voluerit ſuâ gratiâ prædeterminante illum excitare: ita moderari ſecundùm quod judicat aliquem eſſe excitandum, idem eſt, ac moderari, ſecundùm quod vult aliquem excitare.

Quæ ſolutio confirmatur ex ſimili modo explicandi, quo ſe explicat S. Auguſtinus in opuſculo contra Porphyrium, ubi hæc verba ſcientiam mediam planè jugu-

lantia habet: *Cernitis me ſine præjudicio latentis conſilij Dei, aliarumque cauſarum, hoc de præſcientiâ Chriſti dicere voluiſſe, quod convincendæ Pelagianorum infidelitati, qui hanc objecerant quæſtionem ſufficere videtur: Quid enim verius, quam præſciiſſe Chriſtum, qui, & quando, & in quibus locis in eum fuerant credituri? ſed utrum prædicato ſibi Chriſto à ſeipſis habituri eſſent fidem, an Deo donante ſumpturi, id eſt, utrum tantùmmodo eos præſcierit, an etiam prædeſtinaverit Deus, quærere ac diſſerere tunc neceſſarium non putavi. Proinde quod dixi, tunc voluiſſe hominibus apparere Chriſtum, & apud eos prædicari doctrinam ſuam, quando ſciebat, & ubi ſciebat eſſe qui in eum erant credituri. Poſſet etiam ſic dici, tunc voluiſſe hominibus apparere Chriſtum, & apud eos prædicari doctrinam ſuam, quando ſciebat, & ubi ſciebat eſſe qui* ELECTI FUERANT *in ipſo ante mundi conſtitutionem.*

Ex hoc profundiſſimo teſtimonio clariſſimè liquet, idem eſſe apud Auguſtinum, Deum præſcire tantùm actum fidei, & illum non prædeſtinare; ac fidei actum non eſſe opus Dei, ſed liberi arbitrij; ſive, quod idem eſt (& optimè vidit P. Annatus diſp. 1. de ſcient. med. num 33. fol. 37.) ac Deum non facere quod homo credat, quia, ut Annatus ex alio teſtimonio colligit, *Manifeſtum eſt hoc cenſeri opus Dei, quod Deus facit, ut homines faciant:* Cùm ergo Molinæ diſcipuli dicant Deum prævidere ſolummodo, & non prædiffinire determinationem liberi arbitrij, idem eſt, ac ſi dicerent determinationem liberi arbitrij non eſſe opus Dei, nec Deum facere ut homo ſe determinet; quia ſi Deus faceret

quod

quod homo ſe determinet, deberet, ut fatetur Annatus, dictam determinationem non ſolùm prævidere, ſed etiam prędiffinire. E converſo, hoc ipſo quod Moliniſtæ dicant Deum non facere, quod liberum arbitrium ſe determinet, debent juxta phraſim S. Auguſtini dicere Deum ſolummodo præſcire, & non prædeſtinare, quod liberum arbitrium ſe determinet ad credendum.

Inſuper multum notandum eſt, quod S. Auguſtinus in hoc teſtimonio intendat convincere Pelagianorum infidelitatem; ac proinde Pelagianorum infidelitas fuit, Deum præſcire ſolummodo actum fidei, & illum non prædeſtinare; ſive, quod idem eſt apud P. Annatum, Deum non facere, quod homines credant, aut ſe determinent ad credendum.

CCL. Objiciunt tertiò ex 3.p.q. 1.a.5. ad 2. ubi dicit D. Thomas, quod ex iis quos prævidit credituros, ſi facta fuiſſent miracula apud eos, quibuſdam ſubvenit, & quibuſdam non ſubvenit: ergo antequam vellet ſubvenire habuit ſcientiam mediam, quâ prævidit aliquos credituros ſi facta fuiſſent apud eos miracula.

Reſpondetur D. Thomam loqui ſine præjudicio latentis conſilij, & ideò idem eſt dicere, quos prævidit credituros, ac quos voluit credituros, ſi facta fuiſſent eis miracula, quibuſdam ſubvenit, quibuſdam non ſubvenit. Nec ſuperflua & fruſtranea eſt prædicta voluntas reſpectu eorum quibus non ſubvenit. Sicut enim Deus ordinavit, quod omnes homines conſequerentur ſalutem per merita Chriſti; ita etiam de aliquibus or-

dinavit, quod iſti omnes acciperent fidem viſis miraculis. Unde ſicut prior ordinatio non eſt fruſtranea, licet non omnibus applicentur merita Chriſti: ita poſterior ordinatio non eſt fruſtranea, licet non omnibus ex prædictis fiant miracula.

CCLI. Objiciunt quartò ex q. 6. de veritate, a. 3. in quo D. Thomas docet media, quæ præparat prædeſtinatio eſſe defectibilia; & inde infert certitudinem prædeſtinationis ſumi ex multitudine auxiliorum ita concurrentium, ut uno deficiente ſuccedat aliud: ergo ante decretum hujuſmodi præparationis debet ſcire, quænam auxilia deficientibus alijs ſint habitura effectum, quod non poteſt ſcire, niſi quia priùs videt, quod ſi dentur in talibus circumſtantijs habebunt ſuum effectum, quem in alijs circumſtantijs data non habuerunt.

Reſpondetur diſtinguendo conſequens. Debet ſcire quænam auxilia deficientibus alijs ſint habitura effectum ex intrinſeca ſua efficacitate, conceditur. Quæ ſint habitura effectum ex determinatione liberi arbitrij, negatur. Auxilium autem intrinſecè efficax, licet quoad effectum pro quo datur ſit indefectibile; eſt tamen defectibile quoad ſuam entitatem & ideò quot actus diverſos elicit voluntas, tot diverſa debet habere auxilia. Si ergo voluntas ordinaretur ad Beatitudinem vnico actu acquirendam; Deus præpararet unicum tantùm auxilium. At quia voluntas per varios & multiplices actus debet acquirere Beatitudinem, oportet vt Deus diverſa auxilia præparet, ita ut uno deficiente auxilio, detur

detur aliud ad alium actum. Ulteriùs quia voluntas in ſuis propoſitis eſt mutabilis, pertinet ad divinam providentiam permittere ut aliquando cadat, ac proindè prçparet auxilia quibus à caſu reſurgat.

Deus ergo volens creaturam liberam, & in multis mutabilem perducere certò ad ſalutem per multiplices, & varios actus; præparat illi diverſa auxilia quæ licet quo ad ſuam entitatem deficiant; ita tamen ordinantur ut uno deficiente ſuccedat aliud; vel etiam uno auxilio non ſufficiente tollere duritiam cordis, tot prçparat Deus quod ultimum vi præcedentium mollificet totaliter duritiam: ad illum modum quo quis volens aqua cavare lapidem, & hoc guttatim, tot præparat guttas quot ſufficiunt ad excavationem lapidis. Non enim requiritur ad efficaciam auxilij quod ſtatim convertat durum cor ad Deum perfectiſſimè, ſed ſufficit quod producendo actum imperfectum, & debilem aliquam mollitiem inducat. Unde D. Thomas comparat Prædeſtinationem conſervationi ſpeciei per multa individua corruptibilia: quodlibet autem individuum confert aliquid ad conſervationem ſpeciei, quia tamen quoad ſuam entitatem deficit, præparatur aliud.

Quemadmodum igitur Deus ut conſervet ſpeciem perpetuò, & hoc decernat efficaciter non debet habere aliam ſcientiam, quàm ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, per quam cognoſcit ſe habere virtutem producendi in infinitum individua. Ita etiam ut Deus efficaciter decernat tranſmiſſionem creaturç rationalis in ſuum finem ſufficit Scientia ſimplicis intelligentię, per quam Deus cog-

cognoſcit diverſa & infinita auxilia efficacia, quibus diverſimodè & multipliciter creaturam rationalem & defectibilem ſinę læſione ſuæ libertatis MOVERE POSSIT INDECLINABILITER ET INSVPERABILITER.

CCLIJ. Hic cum P. Annato diſp. 4. num. 30 Lectoris conſcientiam appello, utrum ad infallibilitatem prędeſtinationis petitam ex multitudine auxiliorum requiratur, quod auxilia ſint inefficacia ex determinatione voluntatis, ut volunt Moliniſtæ; an non ſufficiat quod plura eorum ſint inefficacia ad actum perfectum, efficacia verò quoad actus imperfectos, ut volunt Angelici diſcipuli? peto, inquam, an non Angelici diſcipuli affiniores ſint Magiſtro ſuo comparanti multitudinem auxiliorum requiſitam ad infallibilitatem prædeſtinationis, multitudini individuorum requiſitę ad perpetuitatem ſpeciei, cum quodlibet individuum conferat aliquid ad perpetuitatem, ſicut & quodlibet auxilium aliquid efficit ad converſionem?

Sed eſt aliud, inquit P. Annatus num. 31, in quo S. Thom. eodem loco ſcientiam mediam egregiè innuit, nempe cùm dicit, præſcientiam non importare univerſaliter habitudinem cauſę reſpectu horum quorum eſt? & prædeſtinationem addere habitudinem cauſæ ad ea quorum eſt; Ex quo infert Annatus, *eſſe aliquid præſcitum, quod tamen non ſit prædefinitum, quia nec cauſatum: quo principio*, ait, ſtat ſcentia media; ruitque omnis conatus adverſariorum.

Si hoc principio ſtat ſcientia media, brevi apud Cordatos ruet & modicus adverſariorum conatus adver-

ſùs eam prævalebit. Nihil tam certum, quàm peccatum eſſe præſcitum, & non prędefinitum, quia nec cauſatum. Verùm nihil tam falſum, quàm quod inde ſequatur prædefinitionem futurorum non eſſe rationem ſciendi futura quę facit Deus; aut quod per ſcientiam mediam debeant præſciri peccata. Cùm enim eorum quæ facit, vel ordinat Deus in tempore præceſſerit ab æterno voluntas ea faciendi, & ordinandi, nihil poteſt eſſe futurum abſolutè, quod Deus non voluerit ab ęterno facere abſolutè, nec aliquid conditionatè ordinat, niſi quod ab æterno voluerit eſſe conditionatè ordinatum. Eſſentia igitur divina nihil repræſentat intellectui divino ut futurum, niſi priùs fuit determinata per decretum, & eo modo futurum eſſe repræſentat, quo ad illud producendum, vel ordinandum fuerit per decretum determinata. De quo D. Thom. de veritate, q. 3. a. 6. dicit: *Idea poteſt eſſe ejus, quod nec eſt, nec erit, nec fuit, non tamen eodem modo, ſicut eſt eorum quæ ſunt, vel fuerunt, vel erunt producenda; quia ad ea quæ ſunt, vel fuerunt, vel erunt producenda* DETERMINATUR EX PROPOSITO DIVINÆ VOLUNTATIS *non autem ad ea quæ nec ſunt, nec erunt, nec fuerunt, & ſic hujuſmodi habent quodammodo ideas indeterminatas.*

Peccata autem quæ non facit Deus, fiunt tamen ex defectu cauſę ſecundæ, cognoſcit Deus certiſſimè in voluntate non removendi defectum cauſæ ſecundæ. Etenim eo ipſo quo Deus v. g. non vult removere defectum attentionis ad regulam, Deus certiſſimè ſcit voluntatem peccaturum ſi illam cum tali defectu applicuerit ad operandum. §. VI.

§. VI. *Quinta objectio de voluntate antecedente, in quâ conciliantur utriuſque ſolis diſcipuli: Cum Replica de cauſa reprobationis.*

CCLIII. Objiciunt quintò locum lec. 3. in cap. 12. epiſt. ad Hebræos, ubi ait: *Deus vult omnes ſalvos fieri, & ideò gratia nulli deeſt, ſed omnibus quantùm in ſe eſt ſe communicat.* Ergo ſecundum D. T. Deus dat omnibus auxilia ſufficientia: ac proinde non indiget homo infirmus auxilio adjuvante *poſſe.*

Reſpondetur, veriſſimum eſſe Deum velle omnes ſalvos fieri tam voluntate conſequente, quam voluntate antecedente; utraque enim voluntate Chriſtus mortuus eſt pro omnibus. Unde meritò damnavit Innocentiùs X. hanc propoſitionem: *Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut Sanguinem fudiſſe.* Hanc quoque propoſitionem ſicut & alias quatuor ſuperius recitatas in omni ſenſu ab Eccleſia damnato reijcimus & improbamus. Cõceſſo igitur antecedente, diſtinguitur conſequens, ergo Deus dat omnibus auxilia ſufficientia ſi homo non impediat, conceditur, ſi homo impediat negatur. Nam ad ſinceram Dei voluntatem ſalvandi omnes ſufficit quod Deus revera ſalvaret omnes, ſi nullus ſuæ ſaluti poneret obicem; ſicut mercator ſinceram habet voluntatem ſervandi merces, eo quod revera illas ſervaret, ſi non obſtaret vitæ periculum. Quare rectè ex hac voluntate ſalvandi omnes intulit D. Thomas, *& ideò*

gra-

gratia nulli deeſt, ſed omnibus quantum in ſe eſt ſe communicat; ſiquidem per hanc voluntatem conditionatam ex parte objecti paratus eſt omnibus illam dare ut num. 122. dictum eſt.

Caveat tamen fidelis Doctoris Angelici diſcipulus ſic diſtinguere auxilia, ut purè ſufficientia dicat eſſe effectus voluntatis antecedentis, efficacia verò effectus eſſe voluntatis conſequentis. Nam alienum eſt prorſus à mente D. Thomæ, excludere auxilia efficacia à voluntate antecedente, cum ſignanter dicat 1. diſt. 46. q. 1. a. 1. quod *hujus voluntatis effectus eſt ipſe ordo in finem ſalutis & PROMOVENTIA IN FINEM OMNIBUS COMMUNITER PROPOSITA, tam naturalia quam gratuita*. Ordo in finem ſalutis comprehendit ſub ſe tam *poſſe* proximum quam radicale, quidquid enim tenet ſe ex parte *poſſe*, ſeu actus primi nihil aliud facit, quam ordinare nos in finem ſalutis. Verum promoventia in finem dicuntur, omnia illa auxilia quibus efficaciter obtinetur finis ſalutis; quæ etiam ſunt effectus voluntatis antecedentis non minus ac ipſa ſalus. Ratio eſt aperta. Sicut enim bonum eſt ſecundum ſe quod homo ſalvetur, ita bonum eſt ſecundum ſe quod dentur illi auxilia efficacia ad ſalutem: Sed ſalus dicitur effectus voluntatis antecedentis ut eſt abſolutè & ſecundum ſe bona: ergo & omnia auxilia efficacia erunt effectus voluntatis antecedentis ut etiam ſunt abſolutè & ſecundum ſe bona. Vera igitur Angelici Solis doctrina eſt, quod auxilia efficacia ſunt effectus voluntatis antecedentis, ut omnibus communiter propoſita, ſive oblata; eadem autem ſunt

effe-

effectus voluntatis conſequentis, ut aliquibus data.

Ex his patet, nullam eſſe inter utriuſque Solis diſcipulos diſcordiam quoad voluntatem antecedentem, ſive conditionatam. Nam conditio illa à Moliniſtis afferri ſolita, quâ dicitur Deus omnium ſalutem optare ſi & ipſi velint, ſubminiſtratâ ipſis quâdam gratiâ ſufficiente, quæ nihil requirat ad agendum, funditus ab utriuſque Solis diſcipulis rejicitur, ut pote efficaciâ divini auxilij prorſus indigna. Verùm illa conditionata voluntas, quâ dicitur Deus omnes homines ſalvos fieri velle, ſi & ipſi velint, id eſt, ſi ſe non impedierint: non ſubminiſtratâ ipſis gratiâ quadam verſatili, ſed quia verè & ſinceré vult à pravitate ſua & duritia reſipiſcere, & ad pœnitentiam reverti, ſi propriâ & culpabili perverſitate non ſe impedierint; hæc inquam ratio conditionatę voluntatis conſtanter ab Angelici diſcipulis defenditur, nec ab Auguſtini diſcipulis negatur. Non enim præclaram illam Angelici Solis ſententiam repudiant: *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris, pro aliquibus efficaciter, pro omnibus ſufficienter, quia pretium ejus eſt ſufficiens ad ſalutem omnium, ſed non habet efficaciam niſi in electis propter impedimentum.* 1. ad Timoth. 2. lec. 1. in fine.

CCLIV. Inſtabis, hinc ſequi, peccatum originale fore cauſam reprobationis, etiam negativæ. Dictum enim eſt, quod denegatio gratiæ efficacis, ut eſt tollens impedimentum vincendo concupiſcentiam, fiat ob peccatum præcedens vel actuale, vel originale. Ergo derelictio in infirmitate ex quâ fit primum hominis

minis peccatum, fiet propter peccatum originale: Atqui illa derelictio eſt primus effectus reprobationis in illo homine: ergo peccatum originale erit cauſa primi effectus reprobationis: ac proinde & cauſa illius.

Reſpondetur admittendo Sequelam ſub diſtinctione. Peccatum originale, ut eſt infectio naturæ, erit prima cauſa reprobationis, conceditur. Ut eſt infectio perſonæ, negatur. Cum hâc diſtinctione credimus conciliari duas ſententias, ambaſque valdè celebres inter Doctoris Angelici diſcipulos. Hi enim cum Angelico ſuo Præceptore unanimiter docent, quod peccatum perſonale Adami infecit naturam; &, quod in poſteris natura infecta infecit perſonam: datur igitur & infectio naturæ, & infectio perſonę, & poteſt remanere infectio naturæ, ſublatâ infectione perſonæ, ut patet in concupiſcentiâ quæ remanet poſt peccatum. De utrâque hâc diſtinctione ſic loquitur D. Thomas 3. p. q. 8. a. 5. ad 1. *Dicendum, quod peccatum originale in Adam quod eſt peccatum naturæ, derivatum eſt à peccato actuali ipſius quod eſt peccatum perſonale: quia in eo perſona corrumpit naturam; quâ corruptione mediante peccatum primi hominis derivatur ad poſteros ſecundùm quod natura corrupta corrumpit perſonam.*

CCLV. Ex hâc diſtinctione dico; quod ſicut tota natura dicitur peccaſſe, quia in omnibus ſuis ſuppoſitis ſeminaliter ex Adam procedentibus peccavit; ſic tota natura fuit punita in hoc, quod non in omnibus ſuis ſuppoſitis liberetur; ita, ut non omnium liberatio ſit punitio totius naturæ; ac proinde punitio peccati ori-

ginalis, ut eſt infectio naturæ. Deus enim poterat omnes ex maſsâ corruptâ genitos damnare, & poterat omnes ejuſdem maſſę ſalvare; ſi ſalvaſſet omnes ſola miſericordia ſplenderet, & ſola juſtitia ſi damnaſſet omnes. Ut ergo in omnibus vijs ſuis, id eſt, tam in damnatione, quàm in ſalvatione, miſericordia, & veritas, id eſt, juſtitia, obviarent ſibi; quid fecit? Non ſalvavit omnes, nec damnavit omnes. In hoc quod ſalvat, relucet miſericordia; in hoc verò, quod non omnes ſalvat, ſplendet juſtitia; ita in hoc quod damnat, relucet juſtitia; in hoc verò quod non omnes damnat, ſplendet miſericordia. Et ſic clariſſimè utraque Dei perfectio relucet tam in ſalvatione, quàm in damnatione.

Prima ergo voluntas, quam habuit Deus erga reprobos, fuit voluntas non ſalvandi omnes, in punitionem totius naturæ, quæ tota illam offenderat. Nec negamus hanc voluntatem non ſalvandi omnes, pluribus alijs titulis gaudere, v. g. ut oſtenderetur gratiam non eſſe debitam, ut etiam oſtenderetur major erga prædeſtinatos miſericordia, ſed ſolùm volumus, quod ſicut titulo majoris miſericordię, & ſimul titulo beneficij indebiti dicitur Deus aliquos reprobare; ita illis duobus titulis potuit Deus adjungere tertium titulum, nempe punitionis totius naturæ, & alios plures; infiniti enim ſunt theſauri Sapientię Dei. Ex hâc primâ voluntate diſcrevit illos quos voluit juſtè non liberare ab illis quos voluit miſericorditer liberare; & in illis quos voluit juſtè non liberare, primus reprobationis effectus fuit, vel derelictio in peccato originali, propter eos qui ratio-

ratione peccati originalis damnantur; vel denegatio auxilij actualis vincentis concupiſcentiam, ſive ſanantis infirmitatem, propter eos qui damnantur ratione actualis peccati ex infirmitate commiſſi.

CCLVJ. Ad hanc ſolutionem probandam ſufficit oſtendere, quod peccatum originale, ut eſt infectio naturæ poſſit eſſe cauſa reprobationis; quia ſi poſſit fuit actu, idque propter duo. Primò quia S. Auguſtinus, quem ſequitur S. Thomas, nihil aliud in hac materia clamat quam peccatum originale eſſe cauſam reprobationis; verba autem illius ad litteram propriiſſimè, & formaliſſimè intelligi poſſunt de peccato, ut eſt infectio naturæ, & durum eſt legenti S. Auguſtinum, contra ſtimulum tam apertæ authoritatis, cum diſtinctione quoad ſufficientiam calcitrare. Secundò, quia argumentum fortiſſimum, & palmarium illorum, qui negant peccatum originale eſſe cauſam reprobationis, à nullo adhuc vidi ſolutum, licet multas & acutas viderim aliquorum juniorum ſolutiones: hoc tamen argumentum cum prædicta diſtinctione ita diluitur, ut prædictos authores ad ſe trahat, utramque ſententiam ſibi conciliando.

Nam tota vis illius argumenti in hoc conſiſtit, quod in illis qui à peccato originali per baptiſmum liberantur, peccatum originale jam perfectè remiſſum non poteſt puniri, ac proinde permiſſio primi peccati in baptizato non poteſt eſſe volita in pœnam peccati originalis, juxta illud Concilij Tridentini, ex Apoſtolo deſumptum: *Nihil damnationis eſt in ijs qui ſunt in Chri-*

 ſto

ſto Ieſu renati. Hæc argumentatio nullam vim habet contra peccatum, ut eſt infectio naturæ, quia licet remittatur per baptiſmum peccatum originale, ut eſt perſonale baptizato, non tamen, ut eſt peccatum totius naturæ; quod patet ex concupiſcentia, & morte, alijſque defectibus, quibus omnibus etiam in baptizatis punitur peccatum totius naturę, cum tamen peccatum perſonæ ſit totaliter remiſſum.

CCLVIJ. Quod autem peccatum originale, ut eſt infectio naturę, poſſit eſſe cauſa reprobationis, aperta eſt auctoritas S. Thomæ ad Annibalalum 1. Diſt. 41. q. vnica. a. 3. ubi ait: *Voluntas damnationis reſpicit rationem debiti in damnato: cum damnatio ex debito inferatur. Quia finis damnationis eſt Dei juſtitia, debitum autem damnationis ex parte noſtra, non ſolùm ſunt opera mala hujus vel illius, ſed etiam* NATURÆ INFECTIO. Et paulo poſt ſubdit, quod reprobatio habet pro cauſa, *non de neceſſitate praſcientiam operationum, ſed ad hoc ſufficit* PRESCIENTIA INFECTIONIS NATURÆ. Quid clarius poſſet dici, ad oſtendendum quod ipſa infectio naturæ, non conſideratâ infectione perſonæ, ſit punibilis?

Ratio, quam nuper inſinuavimus, non videtur etiam contemnenda. Deſumitur enim ex alia Angelici Præceptoris doctrina in 2. diſt. 36. q. 1. a. 4. & q. 1. de Malo a. 4. ubi ſic ait: *Habet hoc traditio fidei, quod nullum nocumentum creatura rationalis poſſet incurrere, neque quantum ad animam, neque quantum ad corpus, neque quantum ad aliqua exteriora, niſi peccato præcedente, vel in perſonâ, vel ſaltem in naturâ: & ſic ſequitur, quod omnis*

talis

talis boni privatio, quo uti quis poteſt ad bene operandum, in hominibus pœna dicatur: & pari ratione in Angelis, & ſic omne malum rationalis creaturæ, vel ſub culpâ, vel ſub pœnâ continetur.

Ex quâ doctrinâ ſic firmatur argumentum. In baptizatis remanens concupiſcentia, & alij defectus, quibus homo impeditur ad bene operandum habent rationem pœnæ propter reſpectum ad peccatum originale, ut præceſſit in naturâ: ergo ſimiliter per reſpectum ad præcedentem infectionem naturæ poterit Deus denegare homini baptizato GRATIAM VICTRICEM ad vitandum primum peccatum.

Confirmatur. Certum eſt, quod natura humana in omnibus ſuis ſuppoſitis ſeminaliter ab Adam deſcendentibus peccavit in Adam. Certum quoque eſt quod non reparetur in omnibus ſuis ſuppoſitis. Iſta voluntas quam habuit Deus non ſalvandi omnes habuit ſufficiens motivum ex peccato omnium: ergo ſicut Deus denegat baptizato GRATIAM VICTRICEM ex voluntate non ſalvandi ipſum, ita & poteſt ei denegare ex voluntate non ſalvandi omnes ortâ ex peccato omnium, ſive, quod idem eſt, ex peccato originali, ut eſt infectio naturæ: ſi poteſt, fecit, propter rationes num. 256. datas.

§. VIJ. *Plurimum hallucinantur Moliniſtæ circa Angelicam doctrinam de modo cognoſcendi futura contingentia.*

NUſquam Moliniſtæ ita produnt ſuam in Angelicâ doctrinâ ignorantiam, quam dum ex modo

cognoſcendi futura contingentia, quem D. Thomas tribuit Deo, putant excludi decreta de ſe efficacia, & virtus eorum executrix prædeterminatio phyſica. Sic enim argumentantur. D. Thomas enumerans omnes modos cognoſcibilitatis futurorum contingentium ſemper negat ea certò & infallibiliter cognoſci in cauſis ſuis: ſed admiſſis decretis, & phyſicâ prædeterminatione; Deus certò & infallibiliter cognoſceret illa in cauſis ſuis prędeterminatis: ergo modus cognoſcendi futura contingentia, quem tradit Angelicus Magiſter excludit decreta de ſe efficacia, & prædeterminationem phyſicam.

CCLVIIJ. Hoc argumentum, quod adeò extollunt juniores Moliniſtæ, procedit ex purâ Angelicæ doctrinæ ignorantiâ. Pro quo ſciendum eſt, quod aliquid cognoſci in causâ contingit dupliciter; uno modo, ut medio cognitionis priùs cognito; alio modo, ut termino ultimo cognitionis. Tunc cauſa habet ſe ut medium cognitionis priùs cognitum quando effectus cognoſcitur ſecundùm illud eſſe, quod habet extra cauſam per ſpeciem expreſſam cauſę. Tunc verò cauſa dicitur terminus ultimus cognitionis, quando effectus cognoſcitur ſecundùm eſſe quod habet in causâ, & cognitio non tranſit ad eſſe, quod habet effectus extra cauſam. Huic diſtinctioni duo principia Moliniſtis ignota, vel fortè ab eis contempta conjungo.

Primum principium apud Angelicum Doctorem indubitatum eſt, Eſſentiam divinam eſſe medium priùs cognitum, quo Deus alia à ſe cognoſcit. Hoc docet va-

varijs locis 1. cont. Gent. cap. 49. his verbis: *Effectus enim cognitio ſufficienter habetur per cognitionem ſuæ cauſæ. Vnde ſcire dicimus unumquodque quando cauſam ejus cognoſcimus. Ipſe autem Deus eſt, per ſuam eſſentiam cauſa eſſendi alijs. Quum igitur ſuam eſſentiam pleniſſimè cognoſcat, oportet ponere quod alia cognoſcat.* Et inferiùs: *Colligentes igitur has duas concluſiones, apparet Deum cognoſcere ſeipſum quaſi primò & per ſe notum;* ALIA VERÒ SICUT IN ESSENTIA SUA VISA.

Ex hoc principio probat cap. 50. Deum habere propriam cognitionem de omnibus rebus. Cap. 65. ex eodem principio probat Deum cognoſcere ſingularia. Cap. 66. probat ex eodem Deum cognoſcere etiam ea quæ non ſunt. Cap. 67. Deum cognoſcere futura contingentia, & cap. 68. cogitationes mentium, & voluntates cordium *in virtute cauſæ, cùm ſit ipſe univerſale eſſendi principium.*

CCLIX. Ignorantia hujus principij mater fuit ſcientię mediæ. Nam ſi Deus quidquid eſt à ſe diſtinctum cognoſcat in quantum eſt cauſa illius, oportet ad hoc, ut cognoſcat gratiam datam in his circumſtantijs conjungi cum determinatione liberi arbitrij, quod ſit cauſa iſtius conjunctionis, & iſtam conjunctionem in eſſentiâ ſuâ priùs cognitâ, ſicut in causâ videat: Atqui juxta principium datum ſcientia Dei eſt cauſa eorum omnium quæ Deus in ſuâ eſſentiâ cognoſcit, ſicut in causâ: ergo juxta principium datum ſcientia Dei erit cauſa iſtius conjunctionis quam habet gratia in his circumſtantijs data cum determinatione liberi arbitrij: &

conſequenter non erit ſcientia media, quæ non eſt cauſa ſui objecti, ſed poſterior eo,

Evidens igitur eſt aſſerentem, Deum omnia alia à ſe cognoſcere in eſſentiâ ſuâ, ſicut in causâ, priùs cognitâ, nullum dare locum ſcientiæ mediæ, quæ non poteſt eſſe cauſa rei ſcitæ, nec prior illâ. Et cùm prædictum principium adeò ſit in D. Thomâ firmatum, ut non aliter de ſcientiâ Dei reſpectu creaturarum loquatur, quam de ſcientiâ artificis, reſpectu artificialium: quicumque hoc principio deſtructo ex aliis D. Thomæ teſtimoniis, ut plurimum truncatis, ſcientiam mediam à Doctore Angelico aſſertam inſonuerit, nonniſi ſonitus habet, factuſq; eſt velut æs ſonans, & cymbalum ſolum tinniens.

CCLX. Secundum principium apud Angelicum Præceptorem non minus indubitatum eſt, quod ſcilicet, nullum futurum, ſive neceſſarium, ſive contingens cognoſcat Deus in eſſentiâ ſuâ, ſicut in termino ultimo cognitionis: cùm ad hoc requiratur, ut cognitio divina non terminetur ad eſſe, quod habet res futura extra eſſentiam divinam: quod eſt impoſſibile, eo quod cognitio divina menſuretur æternitate, quæ omnibus differentiis temporum præſentialiter coëxiſtit. Quod eleganter explicat Angelicus Magiſter q. 2. de veritate, a. 12. his verbis: *Tunc aliquid cognoſcitur ut futurum eſt, quando inter cognitionem cognoſcentis, & rei eventum invenitur ordo præteriti ad futurum; hic autem non poteſt inveniri inter cognitionem divinam, & quamcumque rem contingentem; ſed ſemper ordo divinæ cognitionis ad rem quam-*

cum-

cumque eſt ſicut præſentis ad præſens. Præclarè hoc probat 1. diſt. 38. q. 1. a. 5. dicens:

,, Divina enim cognitio modum æternitatis habet, quæ ,, eſt eſſe totum ſimul ſine ſucceſſione, undè ſicut quam- ,, vis tempus ſemper ſit ſucceſſivum, tamen æternitas eſt ,, præſens omnibus temporibus una, & eadem, & in- ,, diviſibilis ut nunc ſtans, ita cognitio ſua intuetur om- ,, nia tempora, quamvis ſibi ſuccedentia, ut præſen- ,, tia ſibi, nec aliquid eorum eſt futurum reſpectu ip- ,, ſius: ſed unum reſpectu alterius, unde ſecundùm ,, Boëtium meliùs dicitur providentia, quam prævi- ,, dentia; quia non quaſi futurum: ſed omnia ut præ- ,, ſentia uno intuitu procul videt, quaſi ab æternitatis ,, ſpeculo, ſed tamen poteſt dici præſcientia in quan- ,, tum cognoſcit id, quod futurum eſt nobis, non ,, ſibi.

CCLXI. Ex duobus ſupradictis principijs Colligitur primò, dupliciter cognoſci aliquid in decreto divino; uno modo, ut in medio prius cognito, vel melius ut determinante medium prius cognitum; alio modo, ut termino ultimo cognitionis. Priori modo omnia futura ſive neceſſaria, ſive contingentia cognoſcit Deus in ſuo decreto, juxta illud D. Thom. 1. p. q. 14. a. 5. *quod Deus ſeipſum videt in ſeipſo, alia autem à ſe videt, non in ipſis ſed in ſeipſo*, ubi nota, quod cognoſcere aliquid in ſeipſo accipitur dupliciter à D. Thoma, ſemel prout opponitur cognitioni quæ terminatur tantùm ad eſſe quod habet res in cauſa, & ita cognoſcere aliquid in ſeipſo eſt idem ac cognoſcere illud ſecundum eſſe quod

habet actu extra cauſam. Secundo accipitur prout opponitur cognitioni in alio prius cognito; & hoc modo dicit D. Thom. Deum videre alia à ſe non in ipſis ſed in ſeipſo; quia ut ex primo principio habetur, omnia alia à ſe cognoſcit in eſſentia ſua ſicut in cauſa prius cognita: Et conſequenter in eſſentia ſua per decretum determinata; Virtus enim liberè agentis,& per modum artificis,non eſt cauſa effectus niſi ex propoſito ſuæ voluntatis. Ideò dixit D. Thomas 1. p. q. 14. a. 9. ad 3. *Scientia Dei eſt cauſa rerum voluntate adjuncta: unde non oportet,quod quæcumque ſcit Deus, ſint,vel fuerint, vel futura ſint; ſed ſolùm ea quæ* VULT ESSE, VEL PERMITTIT ESSE. Et in 1. ſent. diſt. 39. q. 1. a. 1. ad 5, *Licet eſſe & ſcire in Deo ſint idem ſecundum rem, tamen* SCIRE SEQUITUR VOLUNTATEM, UT IMPERATUM AB IPSA *eſſe autem non, & ideò eſſe ſuum non ſubjacet libertati voluntatis ſicut* SCIRE OPERATIVUM CREATURÆ.

Poſteriori autem modo quo aliquid cognoſcitur in decreto ſicut termino ultimo cognitionis, Deus nullum futurum ſive neceſſarium,ſive contingens, cognoſcit in ſuo decreto. Nam ad hoc requiritur, quod inter decretum & *eſſe* rei inveniretur ordo præteriti ad futurum, ut ſic cognitio terminaretur ſolùm ad *eſſe* rei quod habet in cauſa, non verò ad *eſſe* quod habet extra cauſam; eo modo quo Eccliplis futura cognoſcitur ab Aſtrologo in ſuis cauſis; qui non videt *eſſe* quod habet Eccliplis extra cauſas ſuas, ſed ſolùm intuetur illud *eſſe* quod habet in determinatione ſuarum cauſarum. Hic autem ordo præteriti ad futurum non poteſt inve-

inveniri inter decretum divinum & quamcumque rem futuram, ſed ſemper ordo decreti divini ad rem quamcumque eſt ſicut ordo præſentis ad præſens; eo quod decretum divinum, non minus ac divina cognitio, æternitate menſuretur. Hinc

CCLXIJ. Colliges ſecundò, hanc eſſe rationem, quod Angelicus Præceptor ſæpè non meminerit decreti dum loquitur de cognoſcibilitate futurorum contingentium. Quia, ſcilicet, cognitio futuri contingentis quam habet Deus in decreto, non eſt cognitio futuri, ſed præſentis; eſt enim quaſi cognitio rei in ſpeculo. Unde D. Thomas intendens tradere modum cognoſcendi futurum contingens ſub ratione futuri ſemper attendit ad cauſas creatas, reſpectu quarum dicitur futurum. Et hanc ponit continuò differentiam inter futurum contingens, & futurum neceſſarium; quod futurum contingens non habet eſſe determinatum in ſuis cauſis per intrinſecam cauſarum determinationem antequam actu producatur; ſiquidem de eſſentiâ contingentis eſt, quod cauſa illius non ſit intrinſecè determinata ante actualem productionem, ita ut inter intrinſecam cauſæ determinationem, & exiſtentiam contingentis non inveniatur ordo præteriti ad futurum, ſed ordo determinationis cauſæ ad exiſtentiam contingentis ſit ſemper ordo præſentis ad præſens. Et ideò conſtanter aſſerit Angelicus Præceptor futurum contingens non poſſe cognoſci certò in ſuis cauſis ſecundùm intrinſeca ſua conſideratis. Futurum autem neceſſarium habet eſſe determinatum in ſuis cauſis per intrinſecam determina-

tio-

tionem cauſarum antequam actu producatur; ita ut inter intrinſecam determinationem cauſæ, & exiſtentiam neceſſarij inveniatur ordo præteriti ad futurum. Et ideò poteſt certò cognoſci in ſuis cauſis intrinſecè cõſideratis.

Breviùs & clariùs dico, quod cauſę futuri contingentis antequam phyſicè prædeterminentur non ſunt determinatæ ad illius productionem. Cauſę autem futuri neceſſarij antequam phyſicè prędeterminentur ſunt determinatæ ad illius productionem. Hæc eſt ergo differentia inter futurum contingens, & neceſſarium, quod futurum contingens non habet *eſſe* determinatum in causâ ante phyſicam cauſæ prædeterminationem, nec conſequenter ſub ratione futuri per aliquam cognitionem ſciri poteſt, cui falſitas ſubeſſe non poſſit. Nam cognoſcere illud in cauſis phyſicè prædeterminatis non eſt cognoſcere illud ſub ratione futuri, ſed ſub ratione pręſentis, quandoquidem ordo phyſicæ prædeterminationis ad exiſtentiam rei non ſit ordo præteriti ad futurum, ſed ordo præſentis ad pręſens. Futurum autem neceſſarium habet *eſſe* determinatum in causâ ante phyſicam cauſę prædeterminationem, & ideò certò ſciri poteſt ſub ratione futuri: ſiquidem inter *eſſe* determinatum quod habet in causâ, & *eſſe* quod habet extra cauſam datur ordo præteriti ad futurum.

Ad formam igitur argumenti reſpondetur, concedendo Majorem, eo quod D. Thomas tradit modos cognoſcendi futura contingentia ſub ratione futuri; convenienter ergo dixit futura contingentia non poſſe cognoſci certò in ſuis cauſis, quod debet intelligi de

de cauſis non phyſicè prædeterminatis, quia ſolummodo per ordinem ad cauſas non phyſicè prædeterminatas poſſunt contingentia habere rationem futurorũ. Unde diſtinguitur Minor. Admiſſis decretis & phyſicis prædeterminationibus certò cognoſcentur futura contingentia in ſuis cauſis prædeterminatis, ſub ratione futurorum, negatur. Sub ratione præſentium, conceditur. Deinde diſtinguitur Conſequens: ergo modus cognoſcendi futura contingentia, quem tradit Angelicus Magiſter, excludit decreta de ſe efficacia, & phyſicas prædeterminationes, ut terminos ultimos cognitionis, conceditur; ut media priùs cognita, negatur. Patet ſolutio ex dictis.

CCLXIIJ. Enervatur quoque argumentum P. Annati, qui diſp. 1. num. 46. in hunc modum argumentatur. Quando S. Thomas concedit effectus neceſſarios præſciri poſſe in cauſis ſuis, ut futuros, vel ſeparat hujuſmodi cauſas à decreto, vel non. Si primum, falſum eſt effectus illos cognoſci poſſe in ſuis cauſis, quippe quę ſecluſo tali decreto nihil operaturæ ſunt; ſi ſecundum, ergo dum negantur effectus contingentes poſſe ſimiliter in ſuis cauſis cognoſci, debent hæ quoque ſumi prout ſubſtant divinæ voluntati.

Reſpondetur, D. Thomam ſeparare tam cauſas neceſſarias, quàm cauſas contingentes à decreto, ut prædeterminante, non autem eas ſeparare à decreto, ut præparante. Decretum enim Dei, ſive efficacia divinæ voluntatis non ſolùm intendit effectus, ſed etiam cauſas præparat. Nam, ut docet Angelicus Præceptor 1.

p. q. 19. a. 8. volens quædam fieri Deus neceſſariò; quædam contingenter, *Quibuſdam effectibus aptavit cauſas neceſſarias, quæ deficere non poſſunt, ex quibus effectus de neceſſitate proveniunt: quibuſdam autem aptavit cauſas contingentes defectibiles, ex quibus effectus de neceſſitate proveniunt.* Deus ergo præparando cauſas neceſſarias dat illis indefectibilitatem, in quâ futurum neceſſarium habet *eſſe* determinatum, & ſubjacet certæ cognitioni. Præparando autem cauſas contingentes dat illis defectibilitatem, in quâ futurum contingens habet *eſſe* indeterminatum, & ideò nulli certæ cognitioni ſubjacere poteſt. Comparando ergo utrumque futurum ad cauſas phyſicè prædeterminatas, utrumque certò cognoſcitur, non ut futurum, ſed ut præſens. Comparando verò utrumque futurum ad cauſas præparatas invenitur ſupradicta differentia, quod futurum neceſſarium certò & infallibiter cognoſci poteſt: ſecùs futurum contingens.

§. VIIJ. *Collationes Alphabeticæ cum triplici Scientiæ Mediæ funiculo.*

CCLXIV. NUllo meliori modo verificabitur, Moliniſtas pigmenta ſua, quibus deformitatem ſcientiæ mediæ tegerent, in apothecis doctrinam S. Auguſtini impugnantium quæſiviſſe, & inveniſſe; quam utrorumque dictamina inter ſe conferendo. Tres ad hoc, præſenti paragrapho, ſubijcimus collationes, quas vocamus alphabeticas, eo quod in illis

illis nuperus controverſiæ propoſitor, qui inter Gregarios Doctores ſe accenſeri profitetur, cui non tam docere quam doceri propoſitum fuit, qui iterum atque iterum obteſtatur, ut de plenitudine Angelicæ doctrinæ pauxillum quid in eum derivetur, in his inquam, collationibus litteris alphabeti deſignatis, quaſi in primis Scientiæ Mediæ rudimentis, ediſcere poterit quantos ſibi elegerit Magiſtros: *Primus namque diſcendi ardor nobilitas eſt Magiſtri*: quibus quoque Funiculis alligetur, ne viam inconcussorum tutissimorumque utriuſq; Solis Dogmatum currere valeat. Hoc pauxillum quid magni beneficij loco habiturum ſperamus, uſque dum plura & ampliora, à Cordatiſſimo & Egregio, id eſt, extra gregem, Doctore D. de la Verdure hujus almæ Univerſitatis Profeſſore Regio & Ordinario in eum deriventur, acutiori quo pollet ingenio.

COLLATIO PRIMA.

A.

Molinæ Discipuli. *Certè non video quanam ratione potentiſſima libertas arbitrij noſtri, quam experimur, quaque tam apertè in Scripturis Sanctis traditur, cum divina prædeſtinatione ita explicata cohærere valeat.* Molina q. 23. a. 4. & 5. diſp. 1. memb. 6.

B.

Omnino liberum non manet ijs, qui electi ſunt, non conſequi coronam, ac proinde libertas eorum læditur, & impeditur.

ditur. Vaſquez. 1. p. Diſp. 89. c. 10.

C.

Fateor nulla ratione me poſſe aſſequi quomodo per eam (gratiam prædeterminantem) *non inducatur fatum pluſquam adamantinum*. Leſſius lib. de gratia cap. 16. num. 6.

Quid plura? Cum nihil tam in ore habeant Molinæ diſcipuli, quam everſionem libertatis per gratiam prædeterminantem: è contra verò ſummè gloriantur, de ingenti illa, quam attulerunt, conciliandæ prędeſtinationis & gratię cum libero arbitrio facilitate; unde Molina q. 14. a. 13. diſp. 13. memb. 2. audet ſic loqui: *Quod tàm facilè ac perſpicuè illa quatuor* (pręſcientia providentia, prędeſtinatio & reprobatio) *ex capite præſcientiæ mediæ cum libertate cohæreant, ſignum eſt manifeſtum, nos integram legitimamque rationem conciliandi tradidiſſe*. Et Leſſius lib. de prædeſt. ſec. 6. num. 80. concludit: *Non eſſe majorem difficultatem in concilianda prædeſtinatione cum libertate arbitrij, quam in concilianda præſcientia cum eadem libertate*. Et crebro inculcat ſe, ſolidum animabus ſolatium attuliſſe, in prefat. ad lectorem.

A.

Impugnantes Augustinum. *Scripta ejus* (Sancti Auguſtini) *quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant, dicentes eum liberum arbitrium penitus ſubmovere*. Proſper in epiſt. ad Ruffinum. Fauſtus lib. 1. cap. 12. & cap. 14. vocat eum *liberi interemptorem arbitrij*, dicens *Dum liberi interemptor arbitrij in alterutram partem omnia*

ex

ex prædeſtinatione ſtatuta & definita eſſe pronuntiat.

B.

Removeri omnem induſtriam tollique virtutes ſi Dei conſtitutio humanas præveniat voluntates. Maſſilienſes in epiſt. Proſp. ad Auguſtinum.

C.

Sub hoc prædeſtinationis nomine dicunt impugnatores Auguſtini in epiſt. Proſp. ad Ruffin. fatalem quamdam inferri neceſſitatem. Et Fauſtus lib. 1. cap. 4. ait: *Inter gratiæ vocabulum abſconditum erit fatale decretum.*

Primus Scientiæ Mediæ funiculus.

CCLXV. Ex hac collatione hoc formo argumentum. Doctrinæ quæ innituntur principijs contrarijs debent eſſe inter ſe contrariæ: ſed doctrina S. Auguſtini, & doctrina ſcientię mediæ innituntur principijs contrarijs: ergo doctrina S. Auguſtini, & doctrina ſcientię mediæ ſunt inter ſe contrariæ. Conſequentia eſt legitima, & Major evidens. Probatur Minor. Principium cui innititur doctrina S. Auguſtini, eſt aliquod principium ita magnificans gratiam, ut videatur tollere liberum arbitrium, & ideò difficilis apparet conciliatio libertatis cum gratiâ: Principium cui innititur doctrina ſcientiæ medię, eſt aliquod principium ita magnificans liberum arbitrium, ut videatur tollere gratiam, & ideò facillima apparet conciliatio libertatis cum gratiâ: ſed hæc duo principia ſunt inter ſe contraria, ergo doctrina S. Auguſtini, &

do-

doctrina ſcientiæ mediæ innituntur principijs contrarijs; ac proinde erunt inter ſe contrariæ.

COLLATIO SECUNDA.

D.

MOLINÆ DISCIPULI *Fatemur liberum arbitrium directè eſſe cauſam cur hìc, & nunc Deus influat in opus, tum per dona ſua, tum per ſeipſum; non autem Deum, aut gratiam, cur liberum arbitrium hìc, & nunc influat.* Leſſius lib. de gratiâ, cap. 11. num. 11. Et mox: *Nos quodammodo trahere Deum ad cooperandum.*

E.

Quomodo laudem merentur, ſi credant, & bene operentur, cùm Deus hoc totum in ipſis faciat. Leſſius de gratiâ efficaci, cap. 17. num. 18.

F.

Deus expectat conſenſum voluntatis, cujus uſui ſubeſt, (gratia) *ita ut hæc efficacia* (gratiæ) *ab uſu voluntatis quodammodo pendeat. Vbi hoc auxilium præveniens dedit, jam omninò expectat, ut cooperemur ſuæ gratiæ.* Ibid. cap. 18. n. 1.

D.

IMPUGNANTES AUGUSTINUM. *Voluntas hominis divinæ gratiæ ſibi pariat opem, non gratia ſibi humanam ſubjiciat voluntatem.* Sic impugnari S. Auguſtinum refert Proſp. in epiſt.

Nullus

E.

Nullius enim laudis eſſet & meriti, ſi id in eo Dominus quod ipſe donaverat prætuliſſet. Ita Caſſianus collat. 13. loquens de fide Centurionis, quam prætulit Dominus fidei Iſraëlitarum, dicens: *Non inveni tantam fidem in Iſraël.*

F.

Vt à peccato purgemur, voluntatem noſtram Deus expectat; non autem, ut etiam purgari velimus, per Sancti Spiritûs infuſionem, & operationem in nobis fiat. Concilium Arauſicanum refert, & anathematizat hanc propoſitionem.

Secundus Scientiæ Mediæ Funiculus.

CCLXVJ. Ex hâc ſecundâ Collatione ſecundum formo argumentum. Doctrina quæ probatur iiſdem omninò argumentis, quibus impugnatur doctrina S. Auguſtini, non poteſt eſſe eadem cum doctrinâ S. Auguſtini: ſed doctrina ſcientiæ mediæ iiſdem omninò argumentis probatur, quibus impugnatur doctrina S. Auguſtini: ergo doctrina ſcientiæ mediæ non poteſt eſſe eadem cum doctrina S. Auguſtini. Optima eſt conſequentia. Major etiam patet, quia ex uno & eodem medio, non poteſt una & eadem ſententia probari, & refutari; cùm probari ſit dicere eam eſſe veram, & refutari, ſit dicere eam non eſſe veram.

Minor verò probatur. Impugnatio unius partis

contradictionis, eſt probatio alterius partis: cùm enim contradictoria non poſſint ſimul eſſe vera, medium probans unam partem eſſe falſam, hoc ipſo probat aliam eſſe veram: ſed Molinæ diſcipuli ijſdem argumentis, quibus impugnatur doctrina S. Auguſtini, impugnant gratiam prædeterminantem, contradicentem doctrinæ ſcientiæ mediç: ergo ijſdem argumentis, quibus impugnatur doctrina S. Auguſtini, probatur etiam doctrina ſcientiæ mediç.

COLLATIO TERTIA.

G.

MOLINÆ DISCIPULI. *Cur enim pulſaret ſi non poſſent aperire? Quomodo diceret: Si quis mihi aperuerit, ſi ipſemet debet aperire per quemdam impulſum, qui non eſt in eorum poteſtate?* Leſſius de gratiâ efficaci, cap. 6. refut. 3. n. 7.

H.

Datâ eâ ſententiâ (gratiæ prædeterminantis) *locus apertiſſimè datur errori illorum Monachorum, qui dicebant, neminem corripiendum eſſe, quod non operetur bonum, ſed orandum eſſe Deum, ut ille largiatur gratiam, auxiliumve efficax, quo bene operetur.* Molina q. 14. a. 13. diſp. 53. memb. 2.

I.

Audivi multos Doctiſſimos, & optimos Viros eam (ſententiam de electatione ante prævisâ opera) *hoc nomine graviter accuſare, quod metuerent ſibi effrenem vitę licentiam,*

tiam, ſi eam in animâ demiſiſſent. Ita Leſſius lib. de prędeſt. ſect. 2. ratione 10. ubi quoque ait, quod expenſa iſta ſententia pareret ſcandalum, & vitę licentiam. Urget iſtud incommodum preſsè Gregorius de Valentiâ in 1. part. quæſtione 23. diſp. 1. puncto 4. hoc ſyllogiſmo: *Si prędeſtinatus ſum quidquid hoc tempore faciam, certiſſimè tandem ſalvabor. Conſultum igitur erit perfrui quibuſcumque potero voluptatibus. Si autem non ſum, ſimiliter etiam quidquid jam faciam, certiſſimè tandem condemnabor. Fruar igitur jam quibus potero voluptatibus.*

G.

Impugnantes Augustinum. *Vt quid nobis prædicatur, atque præcipitur, ut declinemus à malo, & faciamus bonum, ſi hoc nos non agimus ſed id velle, & operari Deus operetur in nobis.* Sic impugnari ſe dicit Auguſt. lib. de corrept. & grat. cap. 2. Similis eſt vox eorum, qui dicebant apud S. Auguſtinum lib. de grat. & lib. arb. c. 15. *Quare jubet, ſi ipſe daturus eſt.*

H.

Si non fecero, non ego corripiendus ſum; ſed ille orandus ut det quod non dedit. Monachi Adrumetini apud Auguſtinum lib. de corrept. & gratia cap. 4. ubi ulterius conqueruntur dicentes: *Cum ergo & ipſa voluntas à Domino præparetur, cur me corripis quia vides me ejus præcepta facere nolle, & non potius ipſum rogas? ut in me operetur & velle.* Similia ab alijs frequentata quoque fuiſſe Proſper ad Auguſtinum teſtatur.

I.

Impugnatores Auguſtini ſimilem ſyllogiſmum fece-

runt contra prædeſtinationem ab Auguſtino traditam; hincque ſyllogiſmum acriter impugnans S. Auguſtinus, lib. de Dono Perſeverantiæ cap. 15. inter alia dicit: *Iſta cum dicuntur ita nos à confitenda Dei vera gratia, & à confitenda ſecundum eam prædeſtinatione Sanctorum deterrere non debent: Sicut non deterremur à confitenda præſcientia Dei, ſi quis de illa populo ſic loquatur, ut dicat; Sive manè rectè vivatis, ſive non rectè, tales vos eritis poſtea, quales vos Deus futuros eſſe præſcivit, vel boni, ſi bonos, vel mali, ſi malos.*

Tertius Scientiæ Mediæ funiculus.

CCLXVIJ. Tertium ex hac ultima collatione propono argumentum, *Funiculus triplex difficile rumpitur*, Eccleſ. 4. Eædem doctrinæ debent habere eoſdem effectus: Sed doctrina ſcientiæ Mediæ & doctrina S. Auguſtini non habent eoſdem effectus; ergo doctrina ſcientię Mediæ non eſt eadem cum doctrina S. Auguſtini. Nihil eſt in hoc ſyllogiſmo probandum præter minorem, quæ ſic probatur. Plurimi acuto valentes ingenio crediderunt doctrinam S. Auguſtini impoſſibilitatem præceptorum inducere, fruſtraneas ex ea fieri correptiones, atque occaſionem deſperationis tribuere; Sed hos effectus nullus aliquantulo valens ingenio unquam ſenſit, & ſentiet ex doctrina Scientiæ Mediæ: & in hoc Moliniſtæ gloriantur: ergo doctrina Scientię Mediæ, & doctrina S. Auguſtini non habent eoſdem effectus.

§. III.

§. Ultim. *Corollarium totius opuſculi; & conſicta propoſitionum Leſſij approbatio.*

CCLXVIIJ. Cum primo hujus opuſculi Cap. demonſtratum ſit, ſcientiam mediam eſſe gratiæ inimicam, Sanctis Auguſtino & Thomæ contrariam, libertatiſque everſivam; & in decurſu capitis ſecundi oſtenſum ſit,eam non aliter defendi, quam falſa imponendo, auctoritatibus Sanctorum & maximè utriuſque Solis abutendo, ac argumentis Impugnatorum Auguſtini utendo; fateri debet ſupradictus controverſiæ propoſitor, non à præſumptuoſo parumque cordato, ſed à ſincero veritatis amatore potuiſſe dici:

SCIENTIAM MEDIAM ESSE AB OMNI CORDATO THEOLOGO EXPLODENDAM.

Nec debent Moliniſtę de conſequente indignari, ſed bonitatem conſequentię debent attendere, & antecedens veritate, non auctoritate infirmare. Colligant bona fide ſyllabos Auctorum, quod tamen minimè faciunt, (ut brevi palam fiet) Mille & mille magiſtros ſibi coacervent, antecedente verò ſemper vera permanebit ſupradicta concluſio.

Dices. In Edicto Octavij Calatini Apoſtolico Sixti V. mandato anno 1588. ad Lovanienſes dato, propoſitiones Leſſij à Lovanienſibus damnatæ vocantur *ſanæ doctrinæ articuli.* Quibus verbis prius à Sixto V. rerum Theologicarum peritiſſimo fuerunt approbatæ, tum in ampliſſimo Cardinalium Cœtu qui ſuper ijs ſenten-

tiam rogati, ut *ſanæ doctrinæ articulos* comprobarunt, tùm in literis quibus Octavium conſtituerat judicem, ut refert Iſacus Habert in defenſione fidei c. 15. §. 14. Atqui in prędictis Leſſij propoſitionibus continetur doctrina ſcientiæ mediæ: ergo doctrina ſcientiæ mediæ, *ut ſanæ doctrinæ articulus*, eſt comprobata; Quis igitur dicere audebit eam eſſe explodendam niſi præſumptuoſus & parum cordatus?

CCLXIX. Reſpondetur falſiſſimum eſſe, propoſitiones Leſſij à Sixto V. fuiſſe approbatas, ut ſanæ doctrinę articulos, & totam illam recitationem D. Habert eſſe meram impoſturam, quam deſumpſit ex theſibus Jeſuitarum Lovanienſium. Hæc enim verba SANÆ DOCTRINÆ ARTICULI, non ſunt verba Sixti V. ſed Nuncij Calatini, qui prędicta verba non determinat ad propoſitiones Leſſij, ſed dicit diſſenſiones ortas eſſe, ſuper quibuſdam ſanæ doctrinæ articulis. Sic enim loquitur Calatinus: *Cum igitur nos Coloniæ commorantes, quaſdam opinionum diſſenſiones ortas eſſe cognoverimus inter Univerſitatis Lovanienſis Theologos, & Sacerdotes Societatis Ieſu Theologiam profitentes ſuper quibuſdam ſanæ doctrinæ articulis, quibus fidelium unitas ſcindi, ac Chriſti corpus lacerari poſſet, niſi maturè ſapienterque occurreretur: Eas non ſolùm S. D. N. Sixto Papæ V. Sanctaque Sedi Apoſtolicæ ſignificavimus, ut tam periculoſo diſſidio obviam iretur, ſed quâ potuimus diligentiâ literis proprijs utramque partem monuimus, obſecravimuſque ut à diſceptationibus hujuſmodi quoad ſua Sanctitas quæſtiones controverſas deſinierit, tum verbo, tum ſcripto deſiſteretur;*

quod

quod ut faceremus, Apoſtolico mandato ad nos directo juſſi ſumus.

Ex quibus verbis patet, quod ſolummodo mandatum Apoſtolicum habebat Calatinus ad impediendum diſceptationes, uſquedum ſua Sanctitas quæſtiones controverſas definiviſſet. Si autem propoſitiones Leſſij, ut ſanę doctrinę articulos, declaraſſet, tranſgreſſus fuiſſet ſuum mandatum, & judicium Sanctæ Sedis uſurpaſſet: Siquidem ipſe totum controverſię punctum determinaſſet. Unde cum quidam Societatis Profeſſores hic Duaci traherent ad doctrinam Leſſij prædicta verba Calatini, reſcripſit Facultas Duacenſis ad Calatinum, expoſtulans aliquam punitionem tantæ temeritatis. Verba epiſtolæ ſunt.

Profeſſor Theologus in dictato quodam extraordinario ex illis edicti verbis: ſuper quibuſdam SANÆ DOCTRINÆ ARTICULIS, *contendit ſuam, ac ſuorum doctrinam ab Illuſtriſſima Paternitate veſtra ſanam appellari, videlicet contra totius edicti ſententiam & ſcopum, qui eſt neutram partem probare vel improbare, ſed totum judicium S. Sedi Apoſtolicæ integrum relinquere, quæ illorum Profeſſorum temeritas, merito ſeveriorem aliquam coercitionem quæ in poſterum ab hujuſmodi peccandi periculo longius eos removeret, poſtulare viſa fuit, & adhuc poſtulat; tametſi ut diximus, & ut ex ipſis pacti verbis clarè intelligitur, non imperio, ſed ſola amicabili ratione erga eos uſi fuerint Epiſcopi.* Ita epiſt. Facult. Duac. ad Nuncium Apoſtol.

CCLXX. Manifeſtiſſimum igitur eſt quod, nunquàm in favorem Leſſij judicaverit Sixtus V. Imò clarè

oſtenditur, quod Leſſium improbaverit. Præcipua ſiquidem inter Doctores Lovanienſes, & Leſſium controverſia erat de Prædeſtinatione ante aut poſt præviſa merita. Doctoribus Lovanienſibus aſſerentibus prædeſtinationem eſſe ſine præviſis meritis, negante id Leſſio. Hanc autem Leſſij ſententiam reprehendit Sixtus V. ſi verum eſt quod Celeberrimus Societatis ſcriptor Henriquez aſſeruit de vltimo fine hominis cap. 12. qui hanc Leſſij ſententiam aſſerit eſſe contra S. Auguſtinum, *quem*, ait, *Auguſtinum Patres in Concilijs, & major meliorque pars Theologorum antiquorum, & torrens recentiorum Sapientum ſequitur in omni ferè Academia orbis Chriſtiani. Quidam doctus prædicavit in Academia Lovanienſi oppoſitum, cum magno ſcandalo Academiæ & re ad Sixtum V. delata, ſuſtinuit ſuæ temeritatis acrem reprehenſionem.*

Quomodo denique ſpeciem aliquam probabilitatis habere poterit Pontificem approbaſſe, ut ſanæ doctrinæ articulum, hanc propoſitionem Leſſij ab utraque Facultate Lovanienſi, & Duacenſi cenſuratam, ſcilicet, *Liber aliquis (qualis fortè eſt ſecundus Machabæorum) humana induſtria ſine aſſiſtentia Spiritus Sancti Scriptus, ſi Spiritus S. poſtea teſtetur ibi nihil eſſe falſum, efficitur Scriptura Sacra.* Cum tamen Apoſtolus dicat 2. Timot. 3. Omnis Scriptura divinitus inſpirata utilis eſt, &c.

CCLXXJ. Hanc hiſtoriam fuſius deduxi, ut notum fieret non facilè credendum his, quæ in quæſtionibus facti in hac materia, & alijs, contra Diſcipulos utriuſque Sancti Doctoris, adducuntur à Moliniſtis.

Non

Non enim ex ſyncero veritatis amore procedunt. Quod magis adhuc conſtabit, ſi quis reflectat ad artificium, quo gradatim in iſta conficta Leſſij approbatione proceſſum eſt. Primò enim dixerunt, Calatinum approbaſſe propoſitiones Leſſij ut ſanæ doctrinæ articulos, non faciendo mentionem Pontificis, quia tunc nimis apertum fuiſſet commentum. Deinde proceſſu temporis in Theſibus Lovanienſibus prædicta verba dixerunt eſſe Sixti V. Poſtmodum D. Habert addidit prædictam approbationem fuiſſe factam in aliqua Cardinalium Congregatione, & poſt longam profundamque diſcuſſionem. Vlterius notatu dignum eſt non citatas fuiſſe in objectione Theſes Lovanienſium, à quibus tamen conficta fuit hiſtoria, ſed Doctorem Habert, ut majus pondus haberet commentum.

CCLXXIJ. Hic finem pono, & profiteor coram omni cordato hoc me opuſculum ſincero ſolius veritatis amore ſuſcepiſſe & perfeciſſe. In quo ſi quid doctrinæ Sacroſanctæ Matris Eccleſiæ aliquo modo contrarium, & ut uno verbo dicam, ſi quid doctrinę utriuſque Solis S. Auguſtini & D. Thomæ aliquà ratione diſſonum, aut minus conſonum dixi, aut aliqualiter innui, illud iterum atque iterum libentiſſimo animo retracto. Amore, dico, veritatis perfectum à me hoc opuſculum. Vidi enim non ſine ingenti dolore pręclaram illam Societatem, quę à Deo ſpecialiter electa erat ut eſſet magiſtra veritatis, factam fuiſſe magiſtram Scientię Medię; quę electa erat ut depoſitum doctrinæ gemini Solis cuſtodiret, maluiſſe ſententiam

ex

ex ingenio unius privati ſcriptoris, fatentibus ipſis adverſarijs, ortam cuſtodire; quæ ex nomine electa erat ut gratiam Jeſu victricem defenderet, elegiſſe potius Gratiam, MOLINÆ verſatilem propugnare. Vidi, inquam Moliniſtas veritatem non tam quærere, quam involvere & magis poteſtate, quam veritate pugnare. Ideò ſic dimiſit eos Deus in adinventionibus ſuis, ut eorum in ethicis dogmata apud pleroſque eruditos modo non in leuem laxitatis intolerabilis ſuſpicionem traducantur. Quare ne dimittat & ego in adinventionibus meis, depoſitum GRATIÆ VICTRICIS ET PRÆDETERMINANTIS, fortiter & invictè cuſtodiam. *Si quis eſt Domini jungatur mihi*: unaque mecum ex Auguſtino contra Adimant. cap. 16. Deum adverſus GRATIAM VERSATILEM jugiter ſic deprecetur.

Ita Domine, ita fac miſericors Domine,
impera quod non poſſit impleri, imò
impera quod non niſi per tuam
gratiam, poſſit impleri; ut cum
homines per ſuas vires id ad-
implere nequiverint; omne
os obſtruatur, & nemo
ſibi magnus videatur.

Ad majorem Dei, & GRATIÆ Jeſu-Chriſti VICTRICIS, & PRÆDETERMINANTIS gloriam, & honorem.

EPI-

EPILOGUS
AD CANDIDUM, ET CORDATUM
LECTOREM.

ECCE tandem eorum Compendium habes (*Candide Lector*) quæ poſt non exiguam commentationem animo complexus ſum, quod excuſſo heſterno, & inanibus Neothericorum ſomnijs diſſipatis reſipiens profero: majorem, ut exiſtimo, ſibi fidem apud omnes iſta conciliabunt; quod à me proferantur, qui Scientię Mediæ penitioribus olim aſſuetus, cum ejus propugnatoribus cæteris (rei, ut ſolent, fide ſuppoſitâ) miro ſtudio non ita pridem contendebam, ut prætioſæ illius margaritæ perditionem amolirer: quam à nullis Sanctorum Patrum [a] traditam, ab Impugnatoribus Auguſtini ereptam, quâ illi abutebantur, in uſum ſacrum Molina ſagaciſſimè reduxit; cujus veluti monilis elegantioris acceſſione, Eccleſię forma (priùs cum ſolo Auguſtino [b] aſperior, & quaſi [c] caliginoſa filios abſterrens, ſæpè in ſuorum hoſtium [d] partes transfugas agebat) novo luminis ſplendore decoraretur; ut jam in vota humana facilis, intricatiorem liberi arbitrij crinem decomendo liberiùs componat: quâ imprimis animi

animi benignitate aberrantes in ſinum reducendos allicit, ex quorum mentibus inhærentes difficultatum aculeos nullo negotio evellit, quos tota retrò non potuit [e] Antiquitas evellere. Ut inde pateat quam improbo labore, quantis rationum momentis ſuperanda mens illa erat, ingenti tantæ rei imagine prçoccupata. Victa tamen eſt, & ſenſim præconcepta cœpit imago evaneſcere, cum rei intimiora ad rationis, & totius retrò Antiquitatis limam attentiùs revocavi. Periculoſum cum Baronio [f] putavi, nova arma, veteribus abjectis, profligandis hçreticis conquirere, cùm antiqua ſufficere revincat promiſſum ſponſæ, juge Chriſti aſſiſtentis auxilium; poſſe latere cum Sancto Auguſtino [g] exiſtimavi inimicos gratiæ, in laude naturæ: his demùm dogmatibus comperi Eccleſiam deprimi, non extolli; exponi, non propugnari. Quæ ſanæ omnia, licet exquiſitis ratiuncularum acervis, obducto eloquentiæ nitidioris fuco, à Molinæ ſequacibus ſtudioſiſſimè contegantur; omnibus aperire contendi, viâ prorsùs oppoſitâ: coacervatis enim ratiuncularum (verius captiuncularum, ut oſtendi in Pigmentis Scientiæ Mediæ) agminibus, rationem unam oppoſui, quâ totum, nî fallor, Scientiæ Mediæ ædificium deficit in fundamento: cujus efficacia cum nullâ elidi valeat ſolidâ reſponſione, clariſſimè propalat eorum quæ ſuperexſtruuntur inanitatem delicatulis ſublimioris eloquentiæ lenocinijs, ſeveram ſtyli depreſſionis claritatem objeci, veritatem (quæ nudè proponi amat) extraneo artis conatu ratus ineptè adjuvari.
Quç-

Quærant alij ſtudioſam verborum proprietatẽ, ut placeant, ambitioſum ſententiarum ornatum, ut alliciant, concinnos periodi caſus, ut illaqueent: ab ijs nos datâ induſtriâ abſtinuimus; quibus veritas, ex proprio, non ex alieno fonte haurienda proponebatur. Enimverò cauſæ ſuæ diffidere viderentur, qui adjumenta hujuſmodi ad Theologici negotij elucidationem neceſſaria putarent: niſi eâ ratione, non doctrinæ tractatæ, ſed propriæ perſonæ conſultum vellent; ut ſi minus apud Theologos audirent, non ſtatim propterea, vel perſona, hominum ſibi conniventium æſtimatione, vel prolati libri manibus omnium decederent: libri quidem ad humaniorum didaſcalos deploratâ causâ decidui, monſtrum aliquod Aphtonij, vel alterius hujus farinę penderentur; perſona verò non minus inter primi ſubſellij Antiſtites conſideret, cujus videlicet defectus Theologicos polimathica ſupplerent. Quę ſi Cordatiori tiori mentis indagine expendere velis (*Candide Lector*) non dubito quin facilè mecum conſenties Scientiam Mediam partum veritatis non eſſe genuinum. Interea dum ampliora paramus, tantillo hoc labore noſtro fruere, & vale.

a. *Molina in Concordiâ q. 23. art. 4. & 5. diſput. 1. membro 6.*

b. *Auguſtini ſententia de prędeſtinatione dura nimis, indignaque Dei bonitate, idem ibid.*

c. *Auguſtinus quaſi ſub caligine conſtitutus, idem ibidem.*

d. *Ex*

d. *Ex Auguſtini opinione tot fideles fuêre turbati, ad Pelagianoſque defecerunt, idem ibid.*

e. *Ex Scientiâ Mediâ ſequitur hæreticos in hâc materiâ ſemper fuiſſe victores ante Molinam. Philip. à SSS. Trinitate tract. de grat. diſp.* 4. *dub.* 10.

f. *Videant quanto periculo quidam ex recentioribus dum in novatores inſurgunt, ut eos confutent à ſententiâ S. Auguſtini, de prædeſtinatione recedunt, cùm alioqui arma non deſint, quibus hæretici profligentur. Baronius tom.* 6. *ad ann.* 490.

g. *Vt valeant inimici gratiæ in laude naturæ, Auguſtinus.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FINIS.

ERRA-

Digitized by Google

ERRATA.

Pag.	lin.	Errata.	Sic corrige.
10.	26	qua.	quę.
25.	3.	num. 234.	num. 249.
32.	5.	num. 259.	num. 192.
36.	20.	§. *ultimo.*	§. *penultimo.*
45.	20.	*ad art.* 4.	*art.* 1. *&* 4. *cap. ſeq.*
130.	2.	quid eſſe.	quid eſſet.
186.	29.	Hos.	Impugnator. Aug.
188.	25.	habeat.	habet.
207.	22.	q. 25. art.	q. 25. a. 2.
217.	27.	effectus.	affectus.
243.	16.	præciſè.	practicè.
244.	2.	conveniunt.	conveniant.
256.	21.	in alio.	in aliquo.
257.	10.	retundent.	retundet.
259.	9.	incompoſſibile	impoſſibile.
276.	17.	cap. 3. a. 1. §. 1.	cap. 1. a. 2. n. 32.
309.	10.	orietur.	oritur.
319.	23.	dixiſſet.	dixiſſe.
321.	9.	peccat.	peccet. (Deo
325.	1.	peccatū eſt à Deo.	actus pec. nō eſt à
340.	3.	maltitiæ peccatum	malitiæ uſum.
360.	16.	ad malam.	ad malum.
365.	25.	ibi.	ſibi.
381.	13.	fuit.	fuerit.

ERRATA.

IN PROLOGO.

Pag.	Lin.	Errata.	Sic Corrige.
3.	9.	congeſtâ.	congeſta
4.	21.	minantur.	ominantur.
5.	4.	ſavillaceum.	ſavillaceam.

IN EPILOGO.

411.	3.	heſterno.	veterno.
412.	23.	quâ.	quæ.
412.	24.	deficit.	diſijcit.
412.	28.	depreſſionis.	depreſſioris.
413.	11.	conniventium.	conviventium.
414.	11.	*Valeant.*	*Lateant.*

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google